

PRILOZI - DOKUMENTI

19. septembar 1941.

**PROGLAS UPUČEN SRBIMA, HRVATIMA I BOSANCIMA KORDUNA I
BANIJE S KONFERENCIJE VOJNIH I PARTIJSKIH PREDSTAVNIKA
KORDUNA I BANIJE**

Ovih dana se ponovo pale kuće, pljačka imovina naroda i ubijaju žene, djeca i starci. Nema sela na Kordunu i Baniji u kojem nisu popaljene kuće, malo je porodica koje nisu poplačkane, mnogo je majki koje oplakuju svoje sinove i kćerke, mnogo je žena koje oplakuju svoje muževe i djecu.

Njemački fašistički banditi bili su prvi koji su počeli ubijati stotinu Srba, za jednog njemačkog vojnika. Fašistički saveznici Hitler,¹ Mussolini² i njihove služe Pavelić³ i frankovačka gospoda organizirali su ubijanja i mučenja naprednih seljaka, radnika i intelektualaca kakova ne pamti historija. Djeca su ubijana u naručjima majki. Ljudi su odpremani u crkve i tamo ih mučili i ubijali. Majke su ludile gledajući klanje svoje djece, pa da kasnije i same budu klane, mučene i silovane. Na Kordunu i Baniji poklano je preko SEDAM HILJADA muškaraca, žena i djece. Zar je to mogao jedan čovjek mirno gledati paljenje kuća, pljačkanje imovine, ubijanje žena, djece i muškaraca? Zar je mogla i jedna majka mirno gledati mučenje i ubijanje svoje djece? Zar se moglo podnosititi silovanje djevojaka i žena? Ni jedan čovjek koji hoće živjeti životom slobodnog čovjeka nije mogao mirno gledati opću pokolj naroda, podnosititi silovanje žena i djevojaka i pljačkanje naroda.

SRBIMA, HRVATIMA I BOSANCIMA!

Hitler je najveći neprijatelj narodne slobode. Njemački nacisti proglašili su sve slavenske narode manje vrijednima. Oni su se naoružali modernim oružjem i počeli porobljavati narod za narodom. Kada su porobili slavenske male narode, onda su napali miroljubive slavenske narode SSSR-a. Slavenski narodi nisu ostali samo okupirani. Hitler i njegovi saveznici počeli su uništavati Slave. Zar je mogao mirno podnašati uništenje Slave, i jedan Hrvat, Srbin, Bosanac itd. Zar su mogli narodi bivše Jugoslavije podnosititi nacionalno porobljavanje po fašističkim okupatorima? Zar su se Hrvati mogli odreći Dalmacije, Hrv. Primorja, Gorskog kotara i Međimurja? Najhrvatskih krajeva, koje su istrgle fašističke hijene iz tijela krvave i napačene Hrvatske. Takovo ropstvo i uništenje nije mogao podnosititi niti jedan čovjek koji voli svoj narod.

Veliku ljubav za svoj narod pokazali su narodni prvorborci partizani Korduna i Banije. Veliku zadaju narodnooslobodilačke borbe, naroda srpskog i hrvatskog i bosanskog preuzezeli su partizani na Kordunu i Baniji kao što su partizani preuzezeli takvu borbu i u svim zemljama bivše Jugoslavije. Oružjem u ruci sa svim rodoljubivim partizani su ustali u odbranu imovine naroda, zaštitili živote ljudi, žene i djece i vode najdosljedniju narodnooslobodilačku borbu za istjerivanje iz zemlje okupatorskih fašističkih hijena.

1 Adolf
2 Benito
3 Ante

**SRBI, HRVATI, BOSANCI! PRISTAŠE HRVATSKE SELJAČKE STRANKE,
SELJAČKA ZAŠTITA, PRISTAŠE SDS, KOMUNISTI I SVI RODOLJUBIVI
KORDUNA I BANIJE!**

Dne 19. IX sakupili su se delegati radnika, seljaka i intelektualaca, te delegati partizana i pripadnici nacija hrvatske, srpske i ostalih nacija na Kordunu i Baniji. Delegati konferencije su jednodušno izrazili nepobjedivost velikog antifašističkog fronta naroda cijelog svijeta na čelu sa slobodnim narodima SSSR-a i u savezu sa Engleskom u borbi protiv njemačkog fašizma i njegovih saveznika. Oni su se jednoglasno priključili apelu KPH u kojem se pozivaju svi rodoljubivi Hrvatske u jedinstvenu NOB-u protiv fašističkog okupatora. Oni su konstatirali da fašističkim okupatorima i njihovim slugama Paveliću i fran-kovačkoj gospodi nije uspjelo upotrebiti Hrvate i Bosance u borbi protiv Srba, da se jedinstvo naroda i partizana učvršćuje usprkos svih pokušaja Pavelićevih bandita da paležima sela uništi hranu prvoborcima (partizanima) i tako prisile ih glađu na kapitulaciju.

SELJACI, RADNICI I NARODNI RODOLJUBI!

Svatko tko voli svoj narod, tko želi biti u slobodi, a mrzi ropstvo treba da se priključi našoj borbi. Naša je borba nacionalno oslobođilačka i pozivamo svakog rodoljuba bez obzira na partijsku pripadnost da se priključi toj borbi. STVARAJTE NACIONALNO OSLOBOĐILAČKE KOMITETE U SELIMA I KOTAREVIMA!

Sakupljajte hranu, odjeću, obuću i drugo za borce, pristupajte u partizanske odrede prvoboraca NOB-e.

Stvarajmo NOV-u i povедimo odlučnu borbu rame uz rame sa nepobjedivom Crvenom armijom protiv fašizma!

ZIVILA NOB! ZIVILA SLOGA HRVATSKOG I SRPSKOG NARODA! ZLIVILO JEDINSTVO SLAVENSKIH NARODA! DOLJE FAŠISTIČKI OKUPATORI I NJIHOVE SLUGE PAVELIĆ¹ I NEDIC² DOLJE NARODNE IZDAJICE! SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

**DELEGATI PARTIZANA, RADNIKA
SELJAKA I INTELEKTUALACA NOP-a
KORDUNA I BANIJE**

*Prijepis, pisan mašinom,
latinicom, 2 lista.
HAK, f. OK KPH za Karlovac, 1/10.*

¹ Ante
² Milan

**KOTARSKI, OPĆINSKI I SEOSKI NARODNOOSLOBODILAČKI ODBORI
FORMIRANI NA KORDUNU 1941.**

*Kotarski narodnooslobodilački odbor Vojnić formiran 20. novembra
1941. godine*

Općinski NOO	Seoski narodnooslobodilački odbori	
VOJNIĆ (Kupljenko)	Brdo Selo-Ključar Bukovica Donji Vojnić Gaćeša Selo Jurga Knežević-Kosa Kolarić-Loskunj a Kriva ja Vojnić	Kupljenko Lisine Mededak Miholjsko Radonja Rajić-Brdo Utinja-Vrelo Vojničnica Zivković-Kosa
KRNJAK	Budačka Rijeka I Budačka Rijeka II Dol i Pavković-Selo Gornji Budački i Keserov Potok Krnjački Grabovac Krnjak	Mali Kozinac i Kosijersko Selo Podgorje Svinjarica Veliki Kozinac Vojnički Grabovac Vojnička Poljana
ŠIROKA RIJEKA (Krs tinja)	Donja Brusovača Džaperovac-Selo Gornja Brusovača Gej kovač Jagrovac Krstinja	Kusaj a Maljevac Selakova Poljana Široka Rijeka Stakorovica Svinjica
PERNA	Blatuša Bukovica Crevarska Strana Crni Potok Cemernica Malička	Pecka Katinovac Podgorje Staro Selo Vorkapić-Selo
TUŽILO VIC	Koranski Brijeg Mlakovac Tušilovački Cerovac	Tušilović Okić-Zimić

Kotarski narodnooslobodilački odbor Vojnić imao je 1941. godine 5 općinskih i 59 seoskih narodnooslobodilačkih odbora.

*Kotarski kirinsko-sjeničarski narodnooslobodilački odbor formiran 14.
decembra 1941. godine*

Općinski NOO	Seoski narodnooslobodilački odbori	
SJENICAK	Brnjevac	Prkos
	Donji Sjeničak	Slavsko Polje
	Gornji Sjeničak	Štipan
	Lasinjski Sjeničak	Šljivovac
KIRIN	Donji Bović	Kirin
	Donja Čremušnica	Ostrožin
	Dugo Selo	Kozarac
	Golinja	Pješčanica
	Gornji Bović	Trstenica
<i>Gornja Čremušnica</i>		

Kotarski kirinsko-sjeničarski odbor imao je 1941. godine 2 općinska i 19 seoskih narodnooslobodilačkih odbora.

*Kotarski narodnooslobodilački odbor Veljun formiran 28. decembra 1941.
godine*

Općinski NOO	Seoski narodnooslobodilački odbori	
VELJUN	Burić-Selo	Suhodol
	Grobnik	Slivnjak
	Jasnić-Brdo	Trupinjak
	Johova	Veljun
	Lapovac	Veljunska Glina
	Mala Crkvina	Veljunski Ponorac
	Mračaj Šlivnjački	Vodević Brdo
	Perić-Selo	Vojnović Brdo
	Sparednjak	Zagorje
	Donje Dubrave: Jakovici (Rakići) Jakovici (Kršići) Jakovici (Švajcani) Janjani Kukići	Mikašinovići Mirići Rebić Glavica Vucelići Donji Zatezali Gornji Zatezali
GORNJE DUBRAVE	Gornje Dubrave: Janjani Jusići Go jak Lalić-Dol Kamenisko Munjasi	Mirići (Lugani) Mikašinovići Višnjići Prtenjaci Vucelići Popovo Selo Ponikve

PERJASICA	Bukovac Donja Perjasica Donji Poloj Donja Visočka Donje Primišlje II	Gornji Poloj Kestenak Klanac Koranska Strana Koransko Selo
PERJASICA	Gaćeško Selo Gornja Visočka Mala Kosa Marlovac Milševec Mrežnica # Novi Dol Novo Selo Oreško Selo Perjasica	Kuzma Podplaninsko Selo Ponorac Srednji Poloj Svojič Štrikovac Točak-Per j asički Tržić Primišljanski II Zinajevac
CVIJANOVIĆ- BRDO	Bandino Selo Crno Vrelo C vij anović-Brdo Glinica Kosijersko Selo	Kutaja Rabinja Snos Srpski Blagaj Stojmerić
DUNJAK	Dunjak Gojkovac Kestenovac Klokoc	Petrova Poljana Ruševica Zrvnica

Kotarski narodnooslobodilački odbor Veljun imao je 1941. godine 5 općinskih i 96 seoskih narodnooslobodilačkih odbora.

Kotarski narodnooslobodilački odbor Slunj formiran 31. decembra 1941.
godine

Općinski NOO	Seoski narodnooslobodilački odbori	
KORDUNSKI LJESKOVAC	Adžin Potok (Cazin) Basara Bogovolja Brezovac Bugar (Bihać) Furjan Jamarje	Koranski Lug Kordunski Ljeskovac Lipovac Mašvina Nova Kršlja Sadilovac Stara Kršlja
MOČILA	Broćanac Donje Primišlje I Gornje Primišlje I Gornje Primišlje II Gornje Primišlje III Gornje Primišlje IV Gornje Primišlje V Močila Mrzlo Polje	Mudrić-Selo Obljajac Slušnica Tobolić Tržić Primišljanski I Tržić Tounjski Tuk Vrelo Mrežnica Zbjeg

Kotarski narodnooslobodilački odbor Slunj imao je 1941. godine 2 općinska i 32 seoska narodnooslobodilačka odbora.

Područje Plaškog

Općinski NOO	Seoski narodnooslobodilački odbori
NAPOMENA:	
Općinski NOO	Plaška Glava
Plaški	Janja Gora
formiran je	Kunić
januara 1942.	Trojvrh
godine.	Staro Selo
Kotarski NOO	Tuk
Plaški	Vojnovac
formiran je	Lapat
februara 1943.	Vera i Zebić
godine.	Mededak
	Latin
	Jakšići i
	Mišljenovići
	Podum

Na području Plaškog 1941. godine bilo je ukupno 13 seoskih NOO-a.

Na oslobođenom području Korduna djelovala su u 1941. godini 4 kotarska, 14 općinskih i 219 seoskih narodnooslobodilačkih odbora.

Do ovih podataka došao sam proučavajući sačuvane dokumente o narodnooslobodilačkim odborima, a više na osnovu sjećanja nekoliko desetaka preživjelih odbornika 1941. godine.

17. septembar 1941.

STAB GERILSKIH ODREDA ZA SREZ KORENICU I OKOLINU PISE
KOMANDIRIMA GERILSKIH ODREDA O ZABRANI PRODAJE ŽIVEŽNIH
NAMIRNICA NA NEOSLOBOĐENO PODRUČJE

Pošto nam je skrenuta pažnja iz nekih sela da pojedini kako naši, tako i sami Talijani prolaze kroz sela sa namjerom da kupuju stoku i ostali živež, to ponovno u vezi naše naredbe broj 2 skrećemo pažnju svima i svakome, da se najstrožije zabranjuje svaka prodaja živežnih namirnica i zvanstvoga s e - 1 a. Iznimno će se dozvoliti pojedincima kada sa opravdanim razlozima dokažu potrebu kupovine, da se takovim pojedincima može odobriti kupovina namirnica. O tome će voditi strogo računa komandir ovoga sela iz koga takav pojedinac dolazi u drugo selo kao i komandir onoga sela, gdje će taj pojedinac te namirnice kupovati. Što se tiče samih Talijana, njima se mora pod svaku cijenu onemogućiti nabavka ma i najmanje stvarćice koja im može korisno poslužiti. Mi ćemo imajući u vidu sve teškoće i nedade u najskorije vrijeme donijeti najzgodnije rješenje o izmjeni dobara. Svakako je potrebno, da se pro

daj a stoke onemogući svim mesarima, jer će se neprijatelj poslužiti da preko-tih ljudi pokuša zaobilaznim putem da se snabdijeva.

Kada se znade kakav je uzvišeni cilj naše oslobođilačke borbe, onda se mora svim mjerama sprečavati razne špekulantne i mračne tipove, da u ovim današnjim teškim vremenima na grbači našeg jadnog i napačenog naroda stječu prljave kapitale. Svakog špekulantu treba smatrati narodnim gulikožom i izdajicom, a za svakog ovakvog i najteža kazna je preblaga.

Da bi se naša narodno oslobođilačka borba što uspješnije provadala, ukazala se je potreba još ranije, da se osnuje neka centralna tačka, koja bi imala pre-gled svih dogadaja i koja bi međusobno povezivala sva sela ovoga kraja. Na osnovu toga uspostavljen je štab gerilskih odreda za srez Korenicu i okolinu, koji je već prvih dana pokazao opravdanost svoga osnivanja pa da bi ta centralna tačka mogla uspješno provadati u djelo stavljeni joj zadatak potrebno je, da se pruži stanovita količina životnih namirnica za izdržavanje kako oso-blja samoga toga štaba, tako i svakodnevno dolazećeg ljudstva kao kurira, delegata i sl. Da ne bi sav taj teret snosilo ono selo, gdje je sjedište toga štaba, molimo drugarske gerilске odrede da porade u svojoj sredini na prikupljanju najprečih namirnica i to: brašna, masti, krompira, pasulja a po mogućnosti, da se od imućnijih ljudi u svakom selu zatraži i janje. Tako prikupljene stvari spremiti na jedno mjesto i obavijestiti ovaj štab o količini prikupljenih namirnica, a mi ćemo kada se potreba ukaže za to, zatražiti da nam se te prikupljene namirnice dostave u sjedište štaba.

Držimo, da će ova opravdana traženja sa naše strane naići na potpuno razumjevanje kod svih mještana svakog sela, a mi ćemo strogo voditi računa o svakoj ma i najmanjoj utrošenoj količini ovih namirnica, o čemu će se moći uvjeriti svaki pojedinac bilo iz koga sela našega područja.

Ovo smatrati kao hitno, pa što prije o svemu podnijeti izvještaj.

Uz drugarski pozdrav!
Za štab
B.¹ Rapaić v. r..

Sapirograf, latinica, 1 list, 34X21.
AIHRPH, Zgb, NOV — 25/3469.

4

14. novembar 1941.

ZAPISNIK TREĆE SJEDNICE CIVILNE VLASTI SELA
MOGORICA O RAZVODU BRAKA NIKOLE I JAGE BASARIC

Prisutni

1. Prezrednik:	Miloš Vurdelja
2. Sekretar	Dane Korica
3. Clan	Mile Ilić
4. Clan	Tomiša Djaković
5. Clan	Nikola Radaković

¹ Bogoljub

Dnevni red

1. Pretres pitanja razvoda braka Nikole i Jage Basarić

Nikola Basarić podnio je žalbu Odboru civilne vlasti da ga njegova drugarica koju je oženio pred godinu dana neće da sluša već stalno izaziva svađu i traži da se provede razvod braka kod njih dvojice.

Nikolina drugarica Jaga Basarić postavlja pitanje odgajanja djeteta koje je novorođeno.

Na pitanje sekretara Nikola obećava, da će davati pomoć u novcu u visini 150 din. za podizanje djeteta. Dok Jaga na to ne pristaje već zatražuje da Nikola sam njeguje i odgaja dijete.

Odbor civilne vlasti donosi odluku da Jaga ne može prisiliti Nikolu da on njeguje dijete već da se naredi između sebe, a još bi najbolje bilo da se izmirite i da zajednički dijete odgajate, ali kad već ne možete doći do izmirenja, onda neka Jaga odgaja dijete do 9 mjeseci, a Nikola da joj dava pomoć u novcu 150 din., a po navršenih 9 mjeseci da dijete na daljnje odgajanje uzme Nikola.

Zaključeno i potpisano.

Sekretar
Dane Korica, v. r.

Članovi
Tomiša Djaković, v. r.
Mile Ilić, v. r.
Nikola Radaković, v. r.

Pretsjednik
Miloš Vurdelja, v. r.

Original, pisan rukom, cirilicom, 2 lista, 22X12.
AIHRPH, Zgb, NV, Kut. 113.

5

12. decembar 1941.

ZAPISNIK S DEVETE SJEDNICE ODBORA CIVILNE VLASTI SELA
MOGORICA O RAZDIOBI ZEMLJE IZMEĐU BRACE MILE I STOJANA
LAZICA

Prisutni

1. Pretsjednik: Miloš Vurdelja
2. Sekretar Dane Korica
3. Clan Mileva Milojević
4. Clan Nikola Radaković
5. Clan Tomiša Djaković

Dnevni red:

1. Pitanje razdiobe braće Mile i Stojana Lazić
2. Pitanje kartanja u stražari i kod dežuranja.

Ad. 1. Kako se braća Lazić Mile i Stojan ne mogu između sebe naređiti u razdobi svoga posjeda,

Odbor je pozvao obadvojicu braće na saslušanje i rastumačio im da je najbolje da razdijele zemlju na parcele bratinski po polovici po starom običaju, na što su konačno obadvojica pristali.

Ad. 2. Kako se pokazalo kartanje na veliko u stražari i kod onih ljudi koji po noći dežuraju, po tome pitanju treba urediti stvar.
Odbor jednoglasno donosi rešenje da se za kartanje prvi put dade pisrena opomena koja će se istaknuti u stražari, da važi od jedan put za sve, a ko se ne bude toga pridržavao da se za svaki put primjeni kazna u visini od 100 din.

Zaključeno i potpisano

Sekretar:
Dane Korica

Članovi:
Mileva Milojević
Mile Ilić
Nikola Radaković
Tomiša Djaković

Predsjednik:
Miloš Vurdelja

*Original, pisan rukom, latinicom, 1 list, 21X21.
AIHRPH Žgb, NV, Kut. 113.*

6

28. decembar 1941.

ZAPISNIK S OSNIVAČKE KONFERENCIJE KOTARSKOG NARODNOOSLOBODILACKOG ODBORA VELJUN

Konferencija je počela slijedećim dnevnim redom:

1. Izbor predsjednika i zapisničara
2. Otvaranje konferencije
3. Izbor dva overovača zapisnika
4. Iznošenje zasluga KP u današnjoj borbi
5. Izbor predлагаča koji predlaže legalnog predstavnika KP u kotarskom, odboru
6. Izbor tri predлагаča sabiranja kotarskog odbora
7. Izbor narodnog suda
8. Izbor odbora za narodni fond
9. Rezolucija
10. O Nac. osi. borbi
11. Eventualije
12. Zaključak

I

Delegati jednoglasno biraju za predsjednika Konferencije druga Savu Vučkovića, a za zapisničara drugaricu Anku Vujičić.

II

Predsjednik otvara Konferenciju te pozdravlja prisutne i poziva ih da tokom Konferencije vrlada red i mir.

III

Konferencija izabire za overovače zapisnika drugove Dušana Pajića i Tadora Karasa.

IV

Drug Sava Vrčković govori o zaslugama KP u današnjoj borbi i kaže između ostalog da su po Hitleru svi Slaveni osudeni na smrt i da se Hitler poduzeo te rabote da uništva Slavene. Mi koji smo bili prvi napadnuti, bili bi preslabi sami da se borimo protiv Hitlera, ali u borbu je stupio SSSR koji je glavni nosilac borbe protiv Hitlera; naša je dužnost da se zajedno s njim i s ostalim demokratskim narodima borimo protiv Hitlera.

Vidili smo da je na čelu borbe protiv Hitlera stupila KP i da je prva povela borbu protiv fašizma i koja će ostati na čelu borbe do konačne pobjede.

Razvija se diskusija i svi jednoglasno priznaju prvenstveno zasluge KP u današnjoj borbi.

V

Delegati ovlašćuju druga Dušana Dmitrovića da predloži predlagača koji će predložiti legalnog predstavnika KP u Kotarski odbor.

Drug Dmitrović predlaže kao predlagača druga Velimirovića Mihajla sekretara KK. Isti naglašuje važnost funkcije civilne vlasti koja ima da radi za narod, kao i zasluge KP u današnjoj borbi koju je povela i kojoj je na čelu, te stoga traži legalnog predstavnika u Kotarskom odboru.

Predlaže druga Moću Vučkovića koga delegati prihvaćaju sa aklamacijom.

VI

Delegati izabiru tri predlagača da sastave listu za izbor Kotarskog odbora. Izabrani su drugovi Marko Milić, Đuro Ivošević i Dušan Pajić.

Drugovi odlaze i donose predloženu listu sa slijedećim odbornicima: Đuro Vuletić, Mojsija Opačić, Miloš Ninković, Joso Sikirica, Nikola Španović, Nikola Momčilović, Sava Vučković i Moću Vučković.

Delegati jednoglasno izabiru predloženu listu, izuzev druga Nikole Španovića koji sam otklanja s napomenom da je preopterećen s poslom, a na njegovo mjesto biraju druga Milića Rašića. Istodobno pristupljeno je izboru »Biroa« Kotarskog odbora u koji se izabiru: drug Joso Sikirica, Miloš Ninković, Nikola Momčilović i Moću Vučković.

VII

Pristupa se izboru narodnog suda u koji ulaze slijedeći drugovi: Đuro Vuletić, Dane Bunčić, Đuro Ivošević, Jojo Grublješić, Joso Sikirica, Miloš Ninković, Radomir Karamarković i Vaso Vuletić.

VIII

Izbor odbora za narodni front — izabiru se slijedeći drugovi: Todor Karaš, Milić Kokir i Milić Basara.

IX

Za donošenje Rezolucije delegati biraju slijedeće drugove: Đuru Vuletića, Josu Sikiricu, Danu Bunčiću, Todoru Karašu, Nikolu Španoviću, Moću Vučkoviću, Dušana Dmitroviću, Savu Vučkoviću. Drugovi donose slijedeću Rezoluciju:

REZOLUCIJA

1. Svim mogućim sredstvima pomoći širenju nac. osi. pokreta kao i borbe protiv okupatora i njihovih slугу.
2. Posvetiti najveću pažnju prosveti naroda i propagirati slogu, rat i lječiti narod od svih štetnih pojava kao što su krađa, pljačka, itd. treba organizirati obavještajnu službu i sprečavati špijunažu. Pokazivati špijune i narodne izdajice koji su štetni po nar. osi. borbi.
3. Preko opštinskih i seoskih odbora organizirati evakuaciju stanovništva u slučaju napada neprijatelja.
4. Organizirati hitnu pomoć postradalim od okupatora i njihovih slугу.
5. Što hitnije organizirati popis živežnih namirnica ljudske i stočne hrane i samo stoke da bi se znalo tačno ekonomsko stanje i na taj način unapred mogla pravilno i racionalno rasporediti upotreba samih ekonomskih dobara.
6. Obećava se da će se sva snaga i trud uložiti kako je pod tačkom 1. sarađuju sa vojnom vlasti nac. osi. pokreta.
7. Organizacija evakuacije hrane i stoke i svega što bi neprijatelju donijelo koristi, narodu štetu u kraj i mjesto gdje postoji manja mogućnost prodora neprijatelja.
8. Uložiti sve snage za nabavu potrebnih stvari kao što su sol, petrolej, šibice, obuća i tu svrhu nastojati uspostaviti veze s Hrvatima za nabavu istih stvari, a i da bi se spriječila špekulacija pojedinaca, u prodaji tih stvari potrebno je odrediti ličnosti koje će to nabavljati i na taj način će se moći kontrolirati i prema tome sprečavati zeleničke tendencije.
9. Obećava se da će se preko opštinskih i seoskih odbora organizovati nabavka hrane za narodno-oslobodilačku vojsku.

Donoseći ovu Rezoluciju konstatovan je da su zastupljene sve grad. stranke koje su voljne da se bore za narodno oslobođenje a isključene su one koje su u najkritičnijem momentu napustile narod. Zahvaljujući snagama sovj. Crvene armije koja nemilosrdno progoni krvoločnog neprijatelja svih naroda, kao i Engleskoj i USA koje se u savezu sa SSSR-om bore za uništenje krvoločnog fašizma, omogućeno je okupiranim i porobljenim narodima da se dignu u borbu protiv okupatora i njihovih slугу.

Rezolucija se čita pred svim delegatima koji je jednoglasno usvajaju.

X

O nac. osi. borbi govori drug Dušan Dmitrović kao predstavnik vojske i traži da svi kao jedan učestvujemo u današnjoj borbi za narodno oslobođenje da se organiziramo i da sve svoje snage upotrebimo u narodno osi. pokret. Podvlači saradnju Engleske i Amerike sa SSSR. koji se zajednički bore u zajedničkoj borbi protiv neprijatelja — krvoločnog fašizma. Naglašuje da je to borba svih potlačenih naroda a da nije borba za vlast bilo sovjetsku bilo koju drugu. Kad se borba završi, narod će sam odlučiti o svojoj sudbini.

XI

Pri kraju Konferencije stigao je drug iz OK koji je govorio u ime KP i ocrtao politiku Partije u posljednjih godinu dana. Primjerima dokazuje da je politika KP bila ispravna. KP stavila se na čelo Nac. osi. odbora borbe koju i danas vodi i vodiće do konačne pobjede.

KP je pomoću part, odreda koje je ona org. oslobođila već čitave krajeve i na taj način omogućila da se na taj način organiziraju civilne vlasti.

Obraća se odbornicima i kaže da oni sigurno znaju koji su zadaci pred njima. Naročito treba paziti da se ne zloupotrebi sloboda koja je skupo stečena, govorio je kako je 1941. godine bila teška za naš narod, ali da će 1942. godina biti godina našega potpunog oslobođenja.

XII

Dnevni red iscrpljen i predsjednik zaključuje Konferenciju.

Todor Karaš, v. r.
Dušan Paić, v. r.

*Prijepis, pisan mašinom, latinicom, 1 list, 34X21.
HAK, f. ONOO za Kordun, 1/24.*

7

14. decembar 1941.

PRAVILNIK O ORGANIZACIJI I RADU NARODNOOSLOBODILACKIH ODBORA U KIRINSKO-SJENICARSkom KOTARU

. Dana 14. XII 1941. sastala se u mjestu Ostrožinu apsolutna većina od naroda izabranih odbornika Nacionalnog oslobođilačkog fronta, da u svom kraju uspostave vlast prema Okružnici CK KPH br. 3.

Ovi odbornici odlučili su slijedeće:

1. Odbori Narodnooslobodilačkog fronta predstavljaju vlast, koja vodi nacionalno-oslobodilačku borbu i traje dok ta borba ne bude završena.
2. Narodna vlast odlučuje o narodu i vojsci. Vojsku uzdržava i pomaže, brine za narodnu ishranu (narodno gospodarstvo), liječenje, odgoj, sudstvo i ¹ upravu.
3. Narodna vlast vrši se prema slijedećem

PRAVILNIKU

1.) Mjesta (sela) Prkos, Moravci, Las. Sjeničak, Udbina, Gor. Sjeničak, D. Sjeničak, Utinja, Slavsko Polje, Brnjevac sačinjavaju jednu općinu sa općinskim odborom nac. oslobođ. fronta (onog od 5 lica u Sjeničaku). Ime općine je Sjeničak.

2.) Mjesta (sela) Pješčanica, Ostrožin, Kirin, Kozarac, Bović, Golinja, Cremušnica, Šljivovac, Štipan, Dugo Selo i Trepča sačinjavaju jednu općinu sa općinskim odborom od 5 lica u Kirinu. Ime općine je Kirin.

3.) Općine Sjeničak i Kirin sačinjavaju srez, ime sreza: Kirinsko-sjeničarski srez. Srezom upravlja odbor od 5 lica koji zasjeda svakog prvog i petnaestog u mjesecu u mjestu Ostrožin.

4.) U svakom selu osnovan je seoski odbor (Onof). Broj članova odbora, mjesto sastajanja i vrijeme odlučeno je prema mjesnim prilikama.

A) UPRAVA

- 1.) Sreski odbor (Sonof) odlučuje na teritoriji cijelog sreza.
- 2.) Općinski odbor odlučuje na teritoriji svoje općine.
- 3.) Mjesni odbori odlučuju svaki u svome selu (mjestu).
- 4.) Mjesni odbori podređeni su općinskim odborima.
- 5.) Općinski odbori podređeni su sreskom odboru.
- 6.) Sreski odbor podređen je Okružnom (pokrajinskom) odboru.
- 7.) Svaki odbor vrši nadzor i daje upute općinskim odborima.
- 8.) Općinski odbori daju upute seoskim odborima koji se nalaze na njihovoj teritoriji.
- 9.) Za upute i objašnjenja svaki odbor pita svoj nadležni odbor.
- 10.) Svaki od stanovnika ovoga sreza može i dužnost mu je da normu ili svoj prijedlog koji bi se mogao u praksi primijeniti dostavi svom nadležnom odborniku a ovaj će na nadležno mjesto.
- 11.) Svaki od stanovnika radi interpelacija i ankete može također staviti svoj prigovor za ukidanje norme koja se u praksi pokaže neprimjenljivom.
- 12.) Odbori odlučuju tajnim glasanjem.
- 13.) Ako neki odbor dođe u sukob sa privatnim licem, spor će riješiti nadležni odbor.
- 14.) Svaki odbornik za svoj rad biće pred narodom pohvaljen, odnosno ukoren.
- 15.) Norme manjeg značenja može izmijeniti ili nadopuniti sreski odbor, a norme većeg značenja svi odbornici svog sreza.
- 16.) Sva rješenja i odluke odbora imadu se voditi u posebnom zapisniku.
- 17.) Vođenje zapisnika može biti cirilicom ili latinicom.
- 18.) Sva javna dobra tzv. NDH na teritoriji ovog sreza pripadaju pod ovu upravu.
- 19.) Svi uredi, zakoni, norme, tzv. NDH od danas prestaju važiti.
- 20.) Mjesni odbor rješava: a) sporove u vrijednosti od 2.000 din. (dvije hiljade dinara), b) izriče presude do pet dana zatvora ili prisilnog rada u korist zajednice, c) izriče globu od 500 din, koja ide nacionalno-oslobodilačkom fondu, d) određuje seoske straže, e) popisuje stanovništvo, hranu i stoku, f) kupi priloge za Fond nac. oslobođ. fronta, g) brine se o siromašnima, h) popularise načionalno-oslobodilačku borbu i rješava sporove među privatnicima do gore označene vrijednosti, j) rješava sitne kućne sporove, k) brine se za kopanje zemunica i spravljanje hrane.
- 21.) Općinski odbor rješava sporove do din. 10.000 vrijednosti, b) izriče pre-sude do 10 dana zatvora ili prisilnog rada u korist zajednice, c) izriče globu do din 1.000, d) novači partizane (regrutuje vojsku), e) rješava kućne sporove, f) vrši nadzor nad seoskim odborom.
- 22.) Sreski odbor rješava: a) sporove preko din 10.000, b) izriče najteže pre-sude, kontroliše općinske odbore.
- 23.) Mjesni odbor popisuje stanovništvo, općinski odbor vodi maticu rođenih, oženjenih i umrlih.
- 24.) Za slučaj bolesti općina ima organizirati liječenje.

B) GOSPODARSTVO

- 1.) Radi prehrane stanovnika određuje se kontrola nad suviškom hrane, da se Tie ukrije ili ne proda izvan našeg teritorija, naročito ne fašistima.
- 2.) Višak hrane koji se ustanovi kod bogatijih morat će se prinudno prodati siromašnima po određenoj cijeni.
- 3.) Najsromašniji dobiće potporu iz fonda narodnooslobodilačkog fronta.
- 4.) Lica koja svojim ponašanjem i radom nisu dostojava te potpore, biće prinuđena da istu odrade u korist zajednice.
- 5.) Vodiće se evidencija u stoci na taj način da će se dozvoljavati uzgoj iste samo u nužnoj količini.
- 6.) Određuje se štednja na hrani. Rasipnici biće strogo kažnjeni.
- 7.) Svaki odbor imaće fond Nac. oslobođ. fronta.
- 8.) U fond Nacional, oslobođ. fronta spada sabiranje hrane i novca, koju vrše odbornici Nacional, oslobođ. fronta, od partizana zaplijenjene neprijateljske imovine, te globe ubrane po odluci odbora.
- 9.) Radi izmjene dobara određuje se tržište u općini Sjeničak (Svetinje) sva-ke subote, u općini Kirin (Crkvište) svake srijede.
- 10.) Dozvoljava se izvoz izvan granica ovog sreza samo u zamjeni za robu, a ne za novac, da se spriječi podupiranje neprijatelja.
- , 11.). Zabranjuje se uništavanje šuma. Drva za ogrev i gradu dodjeljuje seoski odbornik sa lugarom besplatno.
- 12.) Lihvarstvo, zelenštvo i kamati (ugovorenici od danas) strogo je zabranjeno.
- 13.) Određuje se cijena kukuruza din 300 za vagan, pšenici 500 din, grahu din 400, krumpiru. 100 din i za jaja 2,50 din po komadu.

C) SUDSTVO

- 1.) Sporovi koji nastanu između privatnika, zatim privatnika i pripadnika narodne vojske, te privatnika i odbora sudiće prema svojoj nadležnosti.
- . 2.)' Spor će se rješavati samo na podnošenje tužbe.
- 3.) Tužba se podnosi usmeno ili pismeno.
- 4.) Tužbe bez potpisa neće se primati.
- . 5.) Svaki tužitelj mora svoju tužbu potvrditi sa svjedocima ili dokumen-tima.: *
- 6.) Tužitelj koji bi zlonamjerno htio odšteti tuženog, pa bude odbijen, nakon neuspjele tužbe, biće kažnjena.
- ! 7.) Tuženi mora potvrditi svoju odbranu.
- 8.) Odbornik koji je u rodbinskim vezama sa bilo kojom strankom isklju-čuje se od rješavanja.
- 9.) Stranka nezadovoljna sa presudom može se žaliti višem odboru u roku od 15 dana. : (*
- : 10.) Stranka koja je suđena po sreskom odboru može ponoviti sud kod istoga takoder u roku od 15 dana u slučaju ako je pribavila nove dokaze.
- 11.) Odbornik koji bi primao mito, biće najstrože kažnjena.
- 12.) Tužba se podnosi u mjestu tuženog, odnosno u mjestu načinjenog djela. Drugi odbori nisu nadležni i ne smiju tužbu primati.
- 13.) Nikoga se ne smije hapsiti prije dozvole odbora.
- 14.) Partizani na svoju ruku ne smiju nikome suditi niti ga hapsiti.
- 15.) Predvodenja na potražnju odbora vrše rezervni seoski odredi.

- 16.) Ako partizan ošteći ili napadne civila, civil tuži nadležnom odboru Nac. oslobod. fronta, te ovaj u prisutnosti partizanskog komesara i komandira sudi partizanu.
- 17.) Ako civil ošteći ili napadne partizana, partizan preko svog komandira stavlja tužbu nadležnom odboru Nac. oslobod. fronta, te ovaj u prisutnosti komandira i komesara partizanovog sudi civila.
- 18.) Partizanu za manje greške sude pretpostavljeni komandiri, a za veće sudi odbor Narod, oslobod. fronta u prisutnosti komandira i komesara.
- 19.) Ustašama i fašistima u civilu ili uniformi sudi partizanska narodna vojska.
- 20.) Odborniku sudi nadležni odbor.
- 21.) Izdaja, špijunaža u korist neprijatelja, ubojstvo, opetovana krađa itd. kažnjava se smrću.
- 22.) Sreski odbor kvalificuje ova djela.
- 23.) Odbornicima koji bi po privatnim stvarima izlazili iz mesta službovanja i rješavali sporove privatnika pripada odšteta od 50 din na dan.
- 24.) Ovu će odštetu predujmiti tužilac, a krivac isplatiti tužitelju.
- 25.) Siromašna lica neće plaćati odštetu.
- 26.) Tko je siromašan u ovom pogledu određuje narodni odbor.
- 27.) Ova odšteta pripada svim odbornicima bez obzira u kome su odbori.
- 28.) Izlaziti na lice mjesta će odbornici po redu (po broju slučajeva).
- 29.) Ovaj Pravilnik potpisuje u ime odbornika sreski odbor i izaslanik partizanske vojske IV bataljona, te ga interesiranim proglašuju.

U Ostrožinu 14. XII 1941. god.

Sreski odbor:

1. Manojlović Mile, v. r.

IZASLANIK PARTIZANSKE

VOJSKE IV BATALJONA

Miljkana Maslić, v. r.

*Original, pisan mašinom, latinicom, 2 lista, 34X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 109.
Prijepis, HAK, f. ONOO za Kordun, 1/37.*

8

19. januar 1942.

REZOLUCIJA DONESENA NA KONFERENCIJI ODBORA NARODNO OSLOBODILAČKOG FRONTA KORDUNA

Vanjski okupatori i njihove domaće sluge postavili su si kao zadatak uništenje svega srpskog naroda ovog kraja. U više naleta proveli su pokolje nad ovdašnjim mirnim stanovništvom. Hiljade ljudi, žena i djece padoše kao žrtve u Veljunu, Krnjaku, Vojniću, Vrginmostu i mnogim drugim mjestima.

Sva ta zvjerstva nisu mogla slomiti narodni otpor. Radi toga su krvnici priступili sistematskom paljenju naših ognjišta. Ustaške bande pokušavale su da izazovu međusobno uništavanje i klanje Srba, Hrvata i Muslimana, međutim,

to im je uspjelo samo djelomično. Većina srpskog, hrvatskog naroda i većina Muslimana nije se dala povesti u bratoubilačku borbu.

Narodni se otpor javljaо protiv ovih nasilja u svim mjestima i krajevima a dobio je puni zamah napadom njemačkog fašizma na Sovjetski Savez. Narod je pristupio stvaranju svoje narodne vojske — partizanskih odreda. Otijajući pušku za puškom partizani su se razvili u silu, koja je uspjela ne samo da oslobodi mnoga sela i područja nego da oslobodi i samo sresko mjesto Vojnić.

Ovim je otporom narod sačuvao sam sebe od uništenja. Današnje stanje narodne borbe pokazuje jasno koliko je bilo mišljenja da se sporazumijevanjem i poklecanjem pred smrtnim neprijateljem može očekivati spas. Najviše žrtava je dao narod u onim selima i mjestima gdje se vjerovalo u taj način spasenja.

Kad se narodnooslobodilačka borba u našem kraju već toliko razmahala da je narod prešao u ofanzivu, kad su ustaše postali nemoćni, poslali su im njihovi gospodari, talijanski fašisti svoje čete u naš kraj da ih zaštite. Partizanski su odredi stupili u borbu s tim premoćnim neprijateljem i uspjeli mu zadati čitav niz teških udaraca.

U toku narodnooslobodilačke borbe stvoren je niz odbora narodnooslobodilačkog pokreta po selima, općinama i kotarevima. Proširenjem oslobodenog teritorija pokazala se potreba da se u potpunosti organizira i sredi civilna vlast za cijeli Kordun i da se obrazuje odbor narodnooslobodilačkog fronta Korduna.

O ustrojstvu civilne vlasti Konferencija donosi slijedeće odluke:

1. Na selu se stvaraju seoski odbori narodnooslobodilačkog fronta kojeg bira sav narod iznad 18 godina starosti. Taj odbor treba da ima 3—5 članova. Seoski odbornici biraju općinski odbor koji treba da ima najmanje 5, a najviše 10 članova. Općine obuhvaćaju prema mogućnostima, teritoriju starih upravnih općina. Općinski odbornici biraju kotarske odbore, a kotarski odbornici biraju odbor Narodnooslobodilačkog fronta Korduna. Pojedino lice može biti član samo jednog odbora.

2. U odboru NOF Korduna mogu da imaju svoje predstavnike sve antifašističke organizacije i pokreti u ovom kraju, koji se zalažu za narodnooslobodilačku borbu.

3. Zadatak odbora NOF Korduna jest da preuzme i vrši u suradnji sa vojnim vlastima cijelokupnu civilnu vlast na svom području.

4. Općinski, kotarski i odbori NOF Korduna imaju odmah osnovati svoje kanclerije u svom sjedištu. Općine imadu voditi matične knjige, rođenih, vjenčanih i umrlih, a crkvene obrede može svatko izvršavati kod sveštenika koji živi u našem kraju.

5. Odbori treba da organiziraju narodnu stražu koja će im služiti za održavanje reda među stanovništvom.

6. U pogledu prosvjete imade se započeti sa osnovnom nastavom, organizirati tečajeve za nepismene i što šire razvijati kulturno-prosvjetni rad na selima.

Konferencija zaključuje da se za Kordun prema mogućnostima počne s izdavanjem novina koje će se zвати »Glas Korduna«.

7. U pogledu sudstva imaju se obrazovati sreski narodni sudovi i Narodni sud za Kordun koji će vršiti sudsku vlast u svim gradanskim stvarima, a u krivičnim stvarima za ona djela koja ne potpadaju pod vojnu vlast.

8. U pogledu zdravstva ima se podići civilna bolnica i vršiti što šire zdravstveno prosjećivanje naroda.

9. Paljenjem hiljade domova, uništene su velike količine ljudske i stočne hrane, pa se uslijed toga pitanje ishrane naroda i stoke postavlja pred nas kao najvažniji problem. U tom pogledu Konferencija zaključuje:

a) da se odmah pristupi na čitavom oslobođenom području popisu stanovništva i stoke te ljudske i stočne hrane, poslije čega će se pristupiti rekviriranju viška i razdiobi ljudske i stočne hrane. Na jednu osobu smije doći najviše dnevno jedan kg žita i za stoku 5—7 kg sijena.

b) Na oslobođenom području dopušta se trgovina i izmjena svih dobara izuzev ljudske i stočne hrane. U tu svrhu imaju se u mjestima otvoriti sajmovi u kojima se neće naplaćivati sajmovina.

c) Kadi pravilne ishrane vojske seoski odbori imaju pribaviti rezervu hrane za partizanske odrede prema trebovanjima koje će im vojne vlasti dostaviti.

Djelatnost narodnih odbora ne smije se svesti samo na vršenje čisto upravne vlasti, već osim rada na upravi naši odbori trebaju razviti rad na svim poljima koji koriste narodnooslobodilačkoj borbi, treba da podižu borbeni duh u narodu i da jačaju jedinstvo naroda protiv okupatora i ustaša. Treba nepoštedno iskorijeniti sve one, na sreću rijetke, bandite, koji su se uvukli u narodne redove i koji za judine srebrenjake prodavaju svoj vlastiti narod. Prilike u svijetu svakim danom razvijaju se sve više u našu korist. Naša pobjeda je sigurna.. Treba tu vjeru u pobjedu što više razviti u narodu i naročito izmjeriti borbenost našeg naroda prema talijanskim okupatorima, koji su došli u naše krajeve da nas pljačkaju i da zaštite svoje krvave sluge ustaše od narodne kazne.. Ali u tome neće uspjeti, bliži se propast fašizma, najbolji je zalog pored pobjede naroda u našem kraju jačati i što više razvijati borbeno jedinstvo Srba,, Hrvata i Muslimana u borbi protiv talijanskih okupatora i Pavelića.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

*Kopija bez parafa, pisana mašinom, latinicom, 1 list, 34X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 104.
Prijepis, HAK, f. ONOO za Kordun, 1/54.*

9

28. januar 1942.

OKRUŽNICA BROJ 1 ODBORA NACIONALNO OSLOBODILAČKOG FRONTA KORDUNA

Rad svih odbora narodnooslobodilačkog fronta treba da postane usklađen, jednoobrazan i pravilan. Da se to što pre postigne, Odbor nac. oslobođilačkog fronta Korduna izdaje ovim upute i propise po kojima se imaju svi odbori u radu upravljati.

I Općenite upute

- 1) Odbori upravnih općina, a naročito seoski odbori, imaju svemu narodu (domaćem i izbjeglicama) objaviti da se od sada u svim svojim poslovima obraćaju na odbore nacionalno-oslobodilačkog fronta, a ne na partizanske odrede, vojna lica i vojne komande. U te poslove spada: prehrana, stanovanje, razni zborovi, molbe, žalbe itd.

- 2) Odbori nacionalno-oslobodilačkog fronta jesu:
 - a) Seoski ili mesni odbori nac. oslobod. fronta
 - b) općinski odbori narodno-oslobodilačkog fronta
 - c) kotarski odbori narodno-oslobodilačkog fronta
 - d) Odbor nacionalno-oslobodilačkog fronta Korduna
- 3) Kod svakog traženja treba se u prvom redu obratiti na seoski ili mesni odbor, a ako taj nije ili ne može udovoljiti onda se tek obratiti na više odbore (općinski, kotarski).

Za upute u pogledu rada može se i direktno obraćati na Odbor nacionalnog fronta Korduna.

II Dužnosti pojedinih odbora

- 1) Seoski odbori vode poslove svoga sela: smještaj i prehranu postradalih ljudi i stoke (domaćih i izbjeglica), dodeljivanje ogreva, briga o zdravlju, rešavanje manjih sporova.
- 2) Općinski odbori imaju najdalje do 15. II osnovati stalne kancelarije u sedištu općine. Voditi popis ranjenih, popis umrlih i popis novih brakova. Crkvene odredbe sporova, krštenja i venčanja može svako obavljati kod sveštenika koji žive u oslobođenom teritoriju. Radi održavanja reda na svom području općinski odbori imaju organizovati narodnu stražu koja će se brinuti za sigurnost i red u selu. Straža će se po mogućnosti naoružati civilnim oružjem. Općinski odbori i rukovode radom i nadziru rad područnih seoskih odbora.
- 3) Kotarski odbori obavljaju sve poslove svoga kotara, daju upute i nadziru rad općinskih uprava. Kotarski odbori imaju do 15. II osnovati stalne kancelarije. U istom roku imaju provesti izbor odbora narodnooslobodilačkog fronta ako u kojem selu još nije proveden, odnosno popuniti upražnjena mjesta, ako je koji odbornik izabran u drugi odbor.
- 4) Kao posebna dužnost svih odbora jeste neprestano spremanje naroda na borbu do konačne победе, dizanje borbenog duha i jačanje narodnog jedinstva u borbi protiv svih vanjskih okupatora i ustaša. Isto tako svi odbori trebaju nastojati da se svi narodni neprijatelji odmah iskorene čim se pojave.
To je rad koji će ubrzati konačnu našu pobjedu.

III Gospodarstvo

- 1) Trgovina (izmjena dobara) na celom oslobođenom teritoriju je slobodna. Jedino trgovina sa ljudskom i stočnom hranom kao i neučinjenim kožama nije slobodna i ima se obavljati jedino preko odbora narodnooslobodilačkog fronta. Sajam u Vojniću održava se svakog četvrtka, po potrebi otvaraće se sajam i u drugim mestima.
- 2) Prehrana naroda spada u pitanje prvenstvene važnosti. Usprkos toga pojavljuje se nekoliko žalosnih činjenica da neki retki pojedinci kruh pretvaraju u rakiju, od kukuruza peku rakiju. Ovaj će se rad smatrati radom protiv narodnooslobodilačke borbe koji se kažnjava smrću. Da se pečenje rakije posevema dokine i iskorenji, objavljuje se da će odgovarati onaj koji peče ili pomaže oko pečenja, a ujedno i mesni odbor koji pečenje ne spreči ili prečutno pomaže. Mesni odbori imaju smesta oduzeti cevi rakijskih kotlova.

Osim toga dužnost je svakog žitelja i partizana da smesta prijavi Odboru narodnooslobodilačkog fronta Korduna uništavanje kruha pečenjem rakije.

3) Svi odbori imadu u svojim područjima odrediti spemanje, sklanjanje i sakrivanje hrane od najvećih narodnih neprijatelja, pljačkaša i palikuća. Za sela koja su u blizini Petrove gore najbolje je organizovati spemanje na skrovitim mestima u (Palovima) u samoj šumi. Sela koja su udaljena od velikih šuma trebaju osigurati (izgraditi) spremišta za hranu po grmovima i zemunica. Svakako ne spremati blizu samih kuća. Zemunice treba kopati na suhim, ocjeditim mestima. Zemunice ukopane kao rudnički rovovi pošprajcati šprajovima, tako da je zemlja celica ostala kao krov, pokazale su se dobro. Pomenute zemunice (spremišta) trebaju biti što manje i što bolje maskirane.

Seno i stočnu hranu treba bezuvjetno izvesti iz senika i sadeti u male stogove ili planice po zaklonjenim mestima (dolinama, grmovima itd.). Sa senika skinuti obašvu i udaljiti od senika. Iskustva su pokazala da prazan senik sa koga je skinuta obašva, nije lako zapaliti. Nepotrebne zgrade, staje imaju se preneti u Petrovu goru. U najmanju ruku skinuti krovove, rastaviti brvna i razbacati ih.

Svi odbori imaju smešta početi s radom oko spemanja ljudske i stočne hrane u svojim rukama.

Ovi poslovi oko spemanja ljudske i stočne hrane imaju se završiti do 15. februara o. g.

Za propuste i nerad odgovaraće najstrožije i pojedinci i odbori. U krajevima gdje je zemlja ilovača, zemunice se mogu izgraditi posve suhe, ako se u zemunici zapali jaka vatra koja zemlju isuši, upravo ispeče kao ciglu.

4) Nareduje se svima seoskim i općinskim odborima da smesta popisu sve kože na svojim područjima, a popise dostave kotarskim odborima narodnooslobodilačkog fronta. Kože što se nalaze u rukama ljudi koje su stekli kupovanjem ili bilo na koji drugi način a postoji bojazan da bi ih prodali, imadu se rekvirati uz izdanje potvrde.

IV Smeštanje i razmeštanje izbeglica

Nasrtajem neprijatelja i krvnika našeg naroda, naše su se hiljade i hiljade našeg naroda bez krovova i ognjišta. Narod Korduna primio je izbjeglice druge i bratske. Prvo je žrtvama fašističkog terora ruku pomoćnicu — sklonište i hranu. Samo mali broj pojedinaca, onih nesvesnih, onih samoživaca, nije tako postupio. Takvi su išli daleko da su izrabljivali opštu narodnu nevolju u svoje lične koristi. S takvim će civilne vlasti energično i strogo obračunati. Prisiliti ih da sva nedopuštena izrabljivanja isprave.

Civilna vlast je izradila plan za smeštanje i prehranu svega stanovništva s velikom pažnjom na broj kuća i prehrambenu snagu pojedine upravne općine. Taj će se plan početi provoditi 1. II 1942. godine. Niko nema pravo da taj plan svojevoljno narušava ili izmjenjuje.

Naročito se daje na znanje svemu civilnom stanovništvu, domaćem i izbjeglicama, da niko nema pravo svojevoljno preseljavati izbjeglice iz jedne općine u drugu, pa ni mesni odbori NOF bez odobrenja ili naloga NOF-a Korduna, osim u slučaju neprijateljskog prodora.

Ujedno se upozoravaju izbjeglice:

1) da se samovoljno ne preseljavaju, a naročito ne bez pismene dozvole seoskog odbora onog sela iz koga se sele.

2) da se odazivaju na svaki rad na koji ih pozove mesna civilna vlast i to bez zatezanja.

3) Da svoju voznu stoku dadu na raspolaganje za prevoz hrane i popaljenih ognjišta onim ljudima koji svoje stoke nemaju u jednakoj meri kao i za prevoz svoje vlastite hrane.

Za svako oglušenje ovih odredaba biće smesta i strogo kažnjavano.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

ODBOR NACIONALNO-OSLOBODILACKOG
FRONTA KORDUNA

Tajnik:
B.¹ Nikolić, v. r.

Pretsednik:
M.² Košarić, v. r.

*Prijepis, pisan mašinom, latinicom, 1 list, 29,5X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 112.
HAK, f. ONOO za Kordun, 1/55*

10

28. januar 1942.

UPUTE KOJIMA SE OBRAZLAŽE NUŽNOST FORMIRANJA OKRUŽNOG
NOO-a I PRECIZIRAJU ZADACI NOO-a U LICI

Već mnogo ranije pokazala se potreba, da se stvori civilna vlast, koja bi djelovala odvojeno od vojne vlasti, ali ipak u najtješnjoj saradnji sa ovom.

Mi smo u ovim krajevima do sada osnovali u pojedinim selima NOO koji još ne djeluju u onom pravcu koji im je određen i zamišljen, a to je donekle i razumljivo, pošto do sada nije bilo neke centralne civilne vlasti koja bi upućivala u rad naše mjesne NOO vlasti, jer smo sticajem prilika morali sve svoje snage i organizacioni rad posvetiti našoj narodnoj vojsci, koja je do sada donekle organizovana, ali još uvek daleko od onoga što moramo imati ako želimo da naša borba bude potpuno uspješna. I baš u ovome našem dosadašnjem radu uočili smo veliku potrebu da se organizuje ta civilna vlast, koju je do sada izvršavala naša vojna vlast, uslijed čega je i došlo do usporene organizacije naše narodne vojske. Kako danas postoji mogućnost i svi preduslovi da pristupimo organizaciji i uspostavljanju naše narodne civilne vlasti, to moramo najhitnije i ostvariti tu našu potrebu.

Rukovodeći se uvek načelom: da je narod izvor najveće snage, mi i ovom prilikom izlazimo pred naš narod sa ovim predlogom, da se što prije sazove konferencija svih pretsjednika Narodno-oslobodilačkih odbora iz ovih krajeva, na kojoj će se konferenciji izabrati vodstvo koje će u buduće davati pravac u radu našim mjesnim odborima.

Držimo da je potrebno, da ukratko izložimo zadatak naših NOO prije same konferencije, pa to ovom prilikom i činimo.

¹ Branko
² Milutin

Poznato nam je iz životnog iskustva, da ni jedna zajednica ne može napredovati ni opstajati ako se na njenom čelu ne nalazi neko starješinstvo. Mi smo ranije imali općine, srezove, sudove, županije itd., koje su ustanove vršile upravu nad narodom. Sada, međutim, tih ustanova nemamo, pošto smo ih kao nametnute i neprijateljski raspoložene prema narodu srušili i uklonili. Zato nam se sada nameće potreba, da iz svoje sredine izaberemo naše narodne ljudе, najbolje, najsvajesnije i najpoštenije, da im povjerimo svoju sudbinu i upravu u našim selima. Ovakvu našu narodnu upravu treba da pretstavljuju mjesni Narodno-oslobodilački odbori, kao prvostepena vlast, čiji je zadatak:

1. Da u svom selu vodi računa o svim potrebama mještana.
2. Da rješava sve sporove, koji nastanu između pojedinih mještana, u koliko nisu čisto pravne prirode.
3. Da vodi računa o prikupljanju hrane i odjeće za našu vojsku, vodeći pri tome strogo računa da pravedno budu svi mještani oporezovani.
4. Da svim sredstvima suzbije kradu, pljačku i špekulaciju u svom selu.
5. Da u svakoj prilici pruži svaku, moguću pomoć našoj narodnoj vojsci, smatrajući ovo svetom dužnošću i obavezom.
6. Da se u svakoj prilici, kad je to potrebno, obraća svojoj višoj vlasti radi savjeta i uputa.
7. Da izvršuje naređenja svoje pretpostavljene vlasti što je uslov da naša oslobodilačka borba bude okrunjena potpunim uspjehom.

Zadatak drugostepene vlasti

1. Kao viša drugostepena vlast biće Narodno-oslobodilački odbor za okrug Krbavu, pa će se eventualne žalbe protiv odluke prvostepene vlasti podnositи ovome Odboru, čija je odluka konačna. Ovaj odbor će u svome radu voditi računa da se u svim našim selima što prije organizuju mjesni NOO.
2. Da daje potrebna obavještenja i upute u radu mjesnim NOO.
3. Da naruže sarađuje sa vojnim vlastima.
4. Da se brine o stvaranju rezervi hrane i odjeće za vojsku.
5. Da se brine o nabavci hrane iz drugih krajeva radi ishrane civilnog stanovništva, pri čemu treba da mu vojne vlasti pruže punu pomoć i saradnju.

Ovako sprovedena organizacija civilne vlasti daje nam puno nade, da će naša sveta oslobodilačka borba biti puno uspješnija jer će se tim znatno rastretiti naša vojska, koja će moći sve svoje snage posvetiti frontu, što do sada nije bio slučaj, jer se morala brinuti i o pozadini, što joj je oduzimalo dosta vremena i snage.

Uska povezanost i puna saradnja između vojske i civilne vlasti najbolja je garancija našeg uspjeha, pa se ne smije dogoditi slučaj da bilo koja strana može sebe smatrati nekom vrhovnom vlasti, jer bi ovakovo pogrešno tumačenje moglo imati samo štetnih posljedica.

Svi bez razlike moramo biti svjesni, da je danas najglavniji front i da za front moramo sve žrtvovati, jer održanjem fronta osiguravamo naše živote, naše domove i naša imanja. Nikada i ni u kom slučaju ne smijemo osjetiti da nam se nameće nepodnošljiv teret i žrtve, jer moramo čvrsto vjerovati da nam je sudbina u našim rukama i da su oni koji od nas nešto traže naši najbliži, pa kao takovi nikad neće tražiti nemoguće.

Danas više nego ikad moramo poštivati ono pravilo: »Svi za jednoga a jedan za sve«, pa kada budemo čvrsto povezani i jednodušni, onda neće biti te sile koja će uspeti razbiti naše redove i ugroziti naše živote.

Samo po sebi je razumljivo, da će ova vlast biti privremena i da će se našem narodu poslije oslobođenja dati mogućnost da sebi bira onaku vlast kakva bude najbolje odgovarala njegovim željama i potrebama.

*Sapirograf, latinica, 1 list, 34X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 112.
Prijepis, HAK, f. ONOO Za Liku, 111*

11

21. mart 1942.

PRAVILNIK O RADU NARODNOOSLOBODILACKIH ODBORA NA PODRUČJU OKRUGA KRBAVA¹

I

Narodno-oslobodilački odbori su prvi organi narodne vlasti, birani slobodno i neposredno od samoga naroda. Oni, kao organi narodne vlasti, ne nameću vlast narodu odozgo nego provode u život narodne potrebe i želje, prema tome su sva naredjenja izdata od strane Narodno-oslobodilačkih odbora punovažna i mora im se svako pokoravati, jer ona su od opće narodne koristi.

Na sastanku svih delegata Narodno-oslobodilačkih odbora iz okruga Krbava, pretresena su mnoga pitanja od opće narodne potrebe, pa su donešeni u tom pogledu zaključci prema kojima ovaj Narodno-oslobodilački odbor za okrug Krbava izdaje ovaj »Pravilnik«, tako da bi rad Narodno-oslobodilačkih odbora ovoga okruga bio jedinstven i prilagođen općim narodnim potrebama i interesima.

Ovaj »Pravilnik« poslužiće kao stalni priručnik svim Narođenooslobodilačkim odborima.

II

KO MOZE BITI BIRAN U NARODNO-OSLOBODILAČKI ODBOR?

U Narodno-oslobodilački odbor biraju se pošteni, nesebični pravedni i čiste prošlosti ljudi, koji će (najpraved) najpredanije služiti svome narodu.

Pri izboru odbornika treba dobro ocijeniti rad i život svakoga pojedinca, pa se ne može i ne smije dogoditi da za odbornika bude biran onaj koji ne posjeđuje navedene vrline.

¹ Prema dokumentima koji se nalaze u AIHRPH u Zagrebu, vidljivo je da je pravilnik nastao prije 21. III 1942. jer je jedan primjerak datiran s IX. III. a drugi s 20. III 1942. godine.

III

Narodno-oslobodilački odbori kao nosioci narodne vlasti dužni su poduzeti sve, da se sav naš narod ujedini u borbi protiv fašističkih okupatora i njihovih domaćih sluga i plaćenika.

IV

Dužnost Narodno-oslobodilačkih odbora je da se brinu o svim potrebama snabdijevanja naših partizana: s hranom, odjećom, obućom itd.

U tu svrhu osnovan je Narodno-oslobodilački fond, u koji treba sav narod da doprinaša svojim dobrovoljnim prilozima u hrani, odjeći, obući, novcu i svemu ostalom što može korisno poslužiti Narodno oslobodilačkoj borbi.

U slučaju da bi neki pojedinci izbjegavali pružati pomoć a imovne prilike su im povoljne, dužnost je NOO da u interesu uspjeha Narodno-oslobodilačke borbe od ovakovih prisilnim putem oduzme onu količinu, koji NOO pronađu da odgovara njegovim mogućnostima i pravednom oporezovanju.

Svaka odluka NOO ima se smatrati kao punovažna, jer je donešena u ime velike većine naroda, pa u koliko bi se i pored ove napomene našlo pojedinaca da ne izvrše odluku svoga NOO, takove će se pojedince prisiliti na poštovanje odluke putem mjesne narodne straže, a ako bi se slučaj neposlušnosti ponovio[^] onda će takovi nesavjesni tipovi biti preko svoga odbora predani na suđenje narodnom vojnog sudu.

Cesto puta ukaže se potreba da vojne jedinice, zbog hitnosti slučaja, zatraže neku pomoć, bilo ljudske, ili zaprežne radne snage, pa se u ovakovim slučajevima mora pružiti puna pomoć i udovoljiti takovom traženju najspremniye, bez obzira što se za to nema naredenja od ovoga odbora.

V

PITANJE ISHRANE SIROTINJE

Ovo pitanje spada među najteže naše probleme, pa moramo pristupiti njezovom rješavanju sa puno razumijevanja i na način koji je jedino moguće i sprovediv u današnjim prilikama. Naše prilike nisu tako teške kako ih neki nesavjesni pojedinci prikazuju, pa se ne smije dogoditi ni jedan slučaj da neko dođe u položaj skapavanja od gladi.

Zbog toga nameće nam se sveta dužnost, da u ovome pitanju postupamo po čistoj čovječanskoj savjeti i dužnosti i da naročito oni imućnijeg stanja trebaju i moraju doprinijeti sa svoje strane što obilnije doprinose, jer će se samō na taj način moći najsvesnije otkloniti gladi.

Narodno-oslobodilački odbori vodiče strogo računa o tome, da se ne bi dogodio slučaj da neki nesavjesni pojedinci bilo na koji način troše i rasipaju hranu, koja nam je toliko važna, jer će se svako rasipanje hrane smatrati svjesnim oštećivanjem naših općih interesa i takav postupak će se nastrožije kažnjavati.

Prilikom nastupajućih sezonskih radova, treba preporučiti svim imućnijim da uposle za svoje radove one najsromašnije i najpotrebnije, pa će se već i na taj način pružiti izvjesna olakšica u ishrani sirotinje. One siromašne koji su sposobni za rad, a pruža im se mogućnost da se zaposle za vrijeme sezonskih radova, treba opomenuti i uputiti ih, da je u interesu naše narodne zajednice, da

svojim radom doprinesu pravilnoj obradi zemlje, a ujedno na taj način će se olakšati njihova ishrana, jer neće nepotrebno padati na teret naše zajednice.

Za one koji su slabi i nemoćni a nemaju od nikuda pomoći, treba odrediti sabirnu akciju i prikupiti im najpotrebnija sredstva za život.

VI

IZMJENA DOBARA

Da bi se omogućilo pravilno vršenje kupnje i prodaje životnih namirnica, neka Narodnooslobodilački odbori odmah odrede jednu savjesnu komisiju, koja će strogo i pravedno izvršiti popis svih namirnica, vodeći pri tome računa da svako pokaže sve svoje zalihe, jer onaj koji bi ih utajio smatraće se saboterom narodne borbe, a za sabotažu predviđena je smrtna kazna.

Po izvršenom popisu pronađeni višak odrediće se za prodaju, po određenoj cijeni, onim licima za koje komisija ustanovi da su najpotrebnije. Niko ne može samovoljno prodati niti kupiti bilo što od hrane bez prethodnog pismenog odobrenja od strane Narodno-oslobodilačkog odbora, a odbori će, kao najbolji poznavaoci potreba svojih mještana, izdavati takvo odobrenje onima koji su zaista najpotrebniji. Onaj koji prodaje dužan je da ova odobrenja čuva kao dokaz da je pravilno postupio sa pronađenim viškom, ovo se odnosi i na stočnu hranu.

Sva kupovina i prodaja mora se vršiti po određenim cijenama, a koje prilaze ovom »Pravilniku«.

U slučaju da pojedinci bilo iz kojih razloga ne bi htjeli prodati pronađeni višak i po određenoj cijeni, Narodno-oslobodilački odbori će od takovih savišaka oduzeti i isplatiti im po određenoj cijeni, a kao nesavjesne će ih kazniti sa materijalnom kaznom, u visini koju Narodno-oslobodilački odbor pronađe za opravdanu. Ova kazna će se dostavljati ovome odboru za Narodno-oslobodilački fond.

Pri izmjeni dobara sva sela ovoga okruga moraju biti međusobno što tješnje povezana, tako da se na taj način stvori mogućnost izmjene dobara između jednoga i drugoga sela, koja će se vršiti na osnovu izdatih odobrenja od strane Narodno-oslobodilačkih odbora. Pri tome se stalno mora imati u vidu, da težak položaj pojedinih sela pogoda našu narodnu zajednicu i da se naša oslobodilačka borba može uspješno provadati jedino na taj način ako se svi budemo osjećali članovima jedne njuže zajednice. Pri izdavanju odobrenja za nabavku namirnica Narodno-oslobodilački odbori moraju voditi strogo računa, da se ovakova odobrenja izdaju samo onima kojima je nabavka zaista potrebna za pještanu njihove porodice, pa se ne smije dogoditi propust da bi se izdalo odobrenje onima, koji bi nabavku hrane iskoristili u špekulantске svrhe, ili da hrana iz pslobodenih krajeva bude otpremljena u neoslobodene krajeve, gdje ne možemo vršiti kontrolu da hrana bude dodijeljena onima potrebnima.

Do daljnje odredbe na području ovoga okruga, ostaje jednako i punovažno platežno sredstvo kuna kao i dinar, dok vrijednost talijanskih lira ostaje i nadalje 2,50 dinara, te prema tome moraju se obe ove novčanice primati. Suyišna je bojazan da bi kuna mogla iznenada izgubiti svoju vrijednost, pa imaoči kuna ne treba da budu zabrinuti da će biti oštećeni.

Za svaki propust kod izdavanja dozvola odnosno odobrenja za kupnju živežnih namirnica snosiće Narodno-oslobodilački odbori punu odgovornost i prema tome opravdanu kaznu.

VII

ZAJEDNIČKA SARADNJA U NARODNOM GOSPODARSTVU

Da bi se moglo uspješno odolijevati svima nedaćama, mora se pristupiti zajedničkom radu, naročito u obradi naših polja, pa je dužnost Narodno-oslobodilačkih odbora da, prema mjesnim prilikama, izvrše planski organizaciju tih radova.

Ne smije se dogoditi da bilo ko, zbog pomanjkanja radne snage ili drugih potrebnih sredstava, ne obradi i ne zasije svoje njive, jer bi time bila nanešena velika šteta našoj narodnoj zajednici.

VIII

ČUVANJE SUMA I POLJA

Šume su bez razlike naša zajednica i zajednička svojina, zato o njima mora jednaku brigu voditi svaki pojedinac kao i čitava narodna zajednica, i to preko svojih organizacija i pretstavnika vlasti.

U tu svrhu potrebno je da svaki Narodno-oslobodilački odbor na svome području postavi jednog ili, prema potrebi, više čuvara šuma. Njihova je dužnost da strogo paze, da se šuma ne harači, bilo sjećom bilo kozama. Čuvar šuma odgovoran je nadležnom NOO. Čuvari šuma će svakoga onoga ko čini bilo kakav kvar u šumi prijaviti nadležnom NOO, koji će takvog štetočinu kazniti primernom kaznom, a drvo koje je posjekao zaplijeniti u korist Narodno-oslobodilačkog fonda za okrug Krbava. U ponovljenom slučaju ili da se neko ne bude pokoravao ovim odredbama, treba ga predati ovome odboru, koji će krivca predati vojnim vlastima na sudjenje.

U tu svrhu snabdijevanja naroda gorivim i gradevnim drvetom, ali samo sa onim što je za sada najpotrebnije, NOO će izdavati doznake na osnovu kojih će čuvari šuma izdati određenu količinu drveta onim na koga doznaka glasi, vodeći pri tome računa da se u prvom redu izda ono drvo kojega je manje šteta, bilo po kvalitetu bilo obzirom na vrsnoću šume gdje se dotično stablo nalazi.

Usporedo sa čuvanjem šuma dolazi i čuvanje polja. Dužnost je NOO da o ovome pitanju posveti punu pažnju i da odmah poduzme potrebne mјere da se sprijeći činjenje štete na livadama i usjevima. U tu svrhu potrebno će biti svakako, da se odrede lica (poljari) koja će voditi nadzor nad poljima i ispašom.

Ova lica (poljari) biće odgovorna Narodno-oslobodilačkom odboru za svaku štetu koju blago ili pojedinac učini na livadama ili usjevima, kako pojedinaca tako i na zajedničkim poljima, ukoliko ta šteta proistječe zbog nemarnog vršenja njihove službe.

Čuvar polja prijaviće svako ono lice koje učini štetu mjesnom NOO koji će ga prema učinjenoj šteti kazniti, a oštećenom licu će nadoknaditi učinjenu štetu, i to prema procjeni komisije, koju će NOO u tu svrhu odrediti.

IX

Prosvjeta je temelj svakoga poretku i blagostanja, pa nam je stoga dužnost da organizaciji prosvjetnog rada pristupimo sa najvećom ozbiljnošću i energijom. Dok se ukažu povoljne prilike i ne ostvare mogućnosti za otvaranje škola, prosvjetu treba širiti putem narodnih čitaonica, koje treba osnivati u svim selima: dalje, održavanje analfabetских tečajeva, te raznim predavanjima.

Dužnost je NOO da ovaj posao organizuje i vodi sa najvećom pažnjom.

Osim toga, dužnost je NOO da organizuje i pomaže rad omladinskih organizacija, koje treba osnivati po svim selima, te da pomaže organizaciju i rad Antifašističke Fronte Zena, kao i svih onih organizacija, koje rade na prosvjetnom polju, a u duhu naše narodno-oslobodilačke borbe.

X

RJEŠAVANJE SPOROVA

i Narodno-oslobodilački odbori su ovlašteni da rješavaju sve sporove koji nastaju između pojedinaca ili skupina na njihovom području, dočim sporove koji bi nastali između pojedinih sela rješavaju zajednički NOO dotičnih sela, a u koliko o tome ne uspiju, onda će ovakove sporove rješavati Narodno-oslobodilački odbor za okrug Krbava.

XI

ORGANIZACIJA BEZBEDNOSTI U SELU

Da bi u svakom selu vladao red i mir, potrebno je da NOO poduzmu sve mjeru da se isti obezbijede. U tu svrhu osnivaju se po selima mjesne straže, kojima stoji na čelu komandir straže, a dužnost im je da izvršavaju naređenja mjesnog NOO koja će izdavati preko komandira straže. Svaki član mjesne straže mora se bezuslovno pokoravati naređenjima komandira straže, a u koliko po njegovu mišljenju to naređenje nije opravданo, dotični se može žaliti, ali tek nakon njegovog izvršenja, mjesnom NOO. U slučaju neizvršenja naređenja, kaznu izriče mjesni NOO, a u ponovljenom slučaju ili u koliko se dotično lice ne bi pokorilo izrečenoj kazni, stvar se dostavlja ovome odboru, koji će dočno lice predati vojnim vlastima na suđenje.

XII

SPREČAVANJE ŠPIJUNAŽE I NEPOTREBNOG KRETANJA PO SELIMA

Da bi se naša narodno-oslobodilačka borba mogla što uspješnije voditi, potrebno je upotrijebiti sve mjeru da se sprječi špijunaža i širenje alarmantnih vijesti. U tu svrhu potrebno je da svaki mjesni NOO kontroliše preko mjesne straže kretanje svih stranih i sumnjivih lica.

Mjesna straža dužna je da pred mjesnom NOO svako ono lice, koje se nađe bez dozvole ovoga NOO odnosno vojne jedinice kojoj pripada. Mjesni NOO će ovakova lica zadržati u selu dok ne dobije o njima tačne podatke.

U koliko se potrebni podaci ne bi mogli dobiti, ili bi dobiveni podaci bili ne-povoljni za dotično lice odnosno nepotpuni, mjesni NOO će ovakovo lice predati tjadležnim vojnim vlastima na daljnji postupak.

Sirenje alarmantnih i lažnih vijesti treba najenergičnije sprječavati. Svako ono lice koje bude širilo ovakove vijesti, NOO će strogo kazniti, a u težem i ponovljenom slučaju predati ga na postupak nadležnoj vojnoj vlasti.

Dužnost NOO je da sprečava svim sredstvima prepričavanja i raspitivanja o vojnim pitanjima, naročito prije pojedinih akcija. Događalo se nažalost već više puta, da neprijatelj još prije započete akcije sazna našu namjeru i pokrete, što nam je otežavalo samu akciju i povećavalo broj žrtava, pa se u buduće ovakovi slučajevi moraju pod svaku cijenu najenergičnijim mjerama suzbijati, što je dužnost svakoga pojedinca bez razlike, a ne samo za to određenih lica, jer to nam svakom nalaže dužnost prema našoj narodno-oslobodilačkoj borbi.

XIII

KURIRSKA SLUŽBA

Od veoma velike važnosti je da se dostavljanje raznih naredenja i uputa vrši što brže i što sigurnije. U pomanjkanju raznih sredstava pomoću kojih se u redovnim prilikama vrši ova služba, mi moramo stvoriti dobro organizovanu kurirska službu, pomoću koje ćemo uspješno rješavati i ovaj važni zadatak. Zato je dužnost NOO da u svom selu odrede dovoljan broj lica, koja će vršiti ovu dužnost. U koliko za ovu službu ne bi pojedinim selima dostajalo muškaraca, neka se za istu odrede i žene odnosno djevojke, koje su se već do sada pokazale kao vrlo spretne u ovoj službi.

Svaka pošiljka (pismo, paket ili bilo koji predmet) čim se dopremi u neko selo, mora se bez zadržavanja predavati slijedećem usputnom selu, već prema tome za koji je pravac pošiljka određena. Na taj način ćemo mnogo doprinjeti brzoj i pravilnoj obavlještajnoj službi, od koje mnogo ovisi svestrani uspjeh naše oslobođilačke borbe. Neka svako selo odredi najzgodnije mjesto gdje će se prispjela pošta predavati, a onaj koji bude poštu primao brinuće se o njenoj što bržoj otpremi i snositi odgovornost za svaku eventualno zakašnjenje otpreme.

XIV

Ovaj »Pravilnik« dostavlja se svima Narodno-oslobodilačkim odborima na području okruga »Krbava«, pa je dužnost Narodno-oslobodilačkih odbora da njegovu sadržinu saopće i objave narodu najopširnije, kako bi sav narod bio upoznat sa svojim pravima i dužnostima, a Narodno-oslobodilačkim odborima poslužiće isti kao osnovna uputa za sva pitanja rada i upravljanja koja spadaju u njihov djelokrug.

Borba, koju vodimo sa omraženim fašističkim neprijateljem našega naroda, urodiće želenjem plodom samo onda ako svaki od nas bude vršio svoje dužnosti savjesno i predano. Ta borba traži od svakoga pojedinca da sve svoje sile i mogućnosti uloži, da brže i sigurnije dode do pobjede i željene slobode. Zato svaki od nas treba sve svoje lične probitke i interesu podrediti u ovim časovima općim, zajedničkim interesima, i samo onaj pojedinac koji svoje dužnosti bude vršio savjesno, moći će se smatrati pomagačem i učesnikom naše narodno-oslobodilačke borbe, a svaki onaj koji svojim radom ili neizvršavanjem dužnosti bude smetao ili kočio rad na našoj zajedničkoj narodnoj stvari, biće smatran protivnikom naše narodno-oslobodilačke borbe, biće smatran neprijateljem svoga naroda i s njim će se postupati kao i sa svakim drugim narodnim neprijateljem.

Zato se sa punim pravom očekuje ne samo od Narodno-oslobodilačkih odbora kao organa vlasti, nego i od svakoga pojedinca, da će sve dužnosti koje mu naletažu sadašnje prilike vršiti savjesno i sa najvećim marom i ozbiljnošću.

NARODNO OSLOBODILAČKI ODBOR ZA OKRUG KRBAVA

*Sapirograf, cirilica, 10 listova, 17X10,5.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 112.
Prijepis, HAK, f. ONOO za Liku, 1/9.*

12

4. april 1942.

NAREĐENJE ŠTABA GRUPE NOP ODREDA ZA LIKU O POSTAVLJANJU KOMANDE MJESTA ZA KORENICU

Komandantu mjesta — Korenica

Uslijed novo nastale situacije, s obzirom, da je fašistički okupator ispraznio Korenicu,
naređujem

1. Da odmah otpočne dejstvo komande mjesta Korenica u vojničkom pogledu, s tim da dužnost komandanta mjesta Korenice preuzme do daljnje naredenja ■drug politički obavještajni oficir bataljona »Ognjen Priča«, Brato Orlić.

2. Odmah po primiku ovoga naredenja, stupiti u vezu sa pretsjednikom narodno-oslobodilačkog odbora za okrug Krbavu i od istog preuzeti sve one dužnosti, koje ne potпадaju u djelokrug civilne vlasti, koje je vršio narodno-oslobodilački odbor za okrug Krbavu.

3. Dužnost komandanta mjesta Korenica pri preuzimanju vlasti su sljedeće:

a) Odmah postavlja stražu kod svih magazina spreme, koja je poslije okupatora prešla u naše ruke, u koliko to do sada nije urađeno.

b) Određuje stražu ili druge mјere preduzima za obezbedenje samoga grada u toku dana i u toku noći od unutrašnjih i spoljnih neprijatelja.

c) Određuje jednu ekipo od 4 člana partizana sa komandirom, kojemu staviti u dužnost, da pregleda cijelo mjesto i bližu okolicu, naročito državne objekte i utvrdi, da okupator nije postavio neopaženo pakljene mašine, nagazne mine, neeksplozirane granate, eksploziv u bilo kom obliku itd. Naročito pregledati sve rovove, koje je okupator ostavio neporušene za svoje obezbjeđenje, i u koliko su porušeni, iste popraviti sa radnom snagom, koja stoji na raspoloženju, da bi se dobili potrebni uredeni položaji za slučaj manjih neprijateljskih snaga ili većih, u koliko bude potrebno pojačanje.

d) Izdati civilnom stanovništvu upute, da u slučaju neprijateljskog napada iz zraka isto koristi rovove, koje je okupator izradio, jake podrumе i uopće sva ona mjesta, gdje je moguće sklonište od rasprskavanja granata, odnosno bombi, koje padaju iz vazduha. Objasniti, da su rovovi dobra zaštita od napada iz vazduha, a opasnost je samo onda moguća, ako bomba padne izravno u rov, što je mala vjerovatnost.

Pored navedenog, u djelokrug rada komande mjesta spada sve ono što bi se eventualno još pojavilo u docnjem radu, te ukoliko bi bilo nejasnoće, obratiti se Štabu Grupe za obavještenje.

Top, koji je zajedno sa granatom zakopan u Mrsinju, otkopati, pošto je oružje i municija uslijed vlage izložena kvaru, i istom odrediti sklonište.

U pogledu unutrašnje vojno policijske službe u samome mjestu, pridržavati se uputa, koje je izdao politički obavještajni oficir ove Grupe.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Politkom:

Zast. komandanta:

*Kopija bez parafa, pisana mašinom, latinicom, 1 list, 34X21.
AIHRPH Zgb, NOV, 27/3727.*

13

4. april 1942.

STAB GRUPE NOP ODREDA ZA LIKU DAJE UPUTE ZA RAD
PREDSJEDNIKU OKRUŽNOG NOO-a ZA KRBAVU BOGOLJUBU RAPAJICU

Druže Bogoljube,

Primili smo tvoj dopis od 3. o. mj. pa ti u vezi s tim dajemo slijedeće direktive, po kojima postupi hitno:

1. Sakupi odmah uži odbor središnjeg Narodno-oslobodilačkog odbora za okrug Krbava, najvišu instituciju civilne vlasti za oslobođeni teritorij.
2. Izradite odmah plan o podizanju baraka i skloništa u pogorjelim selima, u koje bi se barake privremeno smjestilo nastradalo pučanstvo. Taj plan treba odmah sprovoditi u djelu. U tu svrhu mobilizirati što više civilnog stanovništva, koje treba odmah pristupiti radu na podizanju baraka.
3. Narodne O.O. treba odmah pristupiti pravdednoj raspodjeli stočne hrane i ta na taj način, da se iz sačuvanih sela (Salamunića, Pisača, Mekinjara, Trnavca, Frkašića, Krbavice itd.) uzme jedan dio stočne hrane, podijeli pogorjelim selima. Na taj način sačuvat ćemo stoku od propasti.

4. Isto tako treba postupiti sa ljudskom hranom. Iz sačuvanih sela treba uzmati dio ljudske hrane i pomoći pogorjelim selima.

Sve ovo bit će ti lako sprovesti, jer kao pretsjednik središnjeg narodno-oslobodilačkog odbora poznaš prilike pojedinih sela.

Ove zadatke treba provoditi odmah u život, i to energičnim mjerama. Tu ti se daju potpuno slobodne ruke. Svaki pokušaj suprotstavljanja ili sabotiranja, lomi energično. Štab Grupe dat će ti punu podršku sa svojom vojskom.

Bilo bi pogrešno, kad bi svoju djelatnost ograničio samo na unutrašnja pitanja Korenice. Mi današnjim danom postavljamo komandanta mjesta, koji će na sebe preuzeti sva vojna pitanja, pa ćete se time znatno odteretiti. Pored toga imenuj čovjeka povjerenika za pitanje Korenice, tako da se ti ne moraš tim poslom apsorbirati. Mislim da bi bio zgodan za to drug Rade Koruga, koji pozna mjesne prilike. Na taj način ti i središnji NOO bit ćete oslobođeni ovih sitnih stvarćica i moći ćete se svim snagama posvetiti osnovnim pitanjima, koja se postavljaju pred nas, a to je pitanje zbrinjavanja pučanstva i stoke.

Drugu inžinjeru Rapajiću daj u zadatku, da najhitnije izradi plan o obradivanju zemljišta, jer je sada nastupilo vrijeme oranja, pa ne smijemo dozvoliti da tu zakasnimo. Daj mu u tom pogledu široke ovlasti da može mobilizirati preostali dio pučanstva za obradivanje zemlje i zasijavanje, kako danju, tako i noću.

Druže Bogoljube, ne daj se nikako zbuniti problemima, koji se danas postavljaju pred nas, nego organiziraj posao, svakome dodijeli njegovu dužnost, i energičnim mjerama sve ove upute provedi u život.

Drugarskim pozdravom

Smrt fišizmu — Sloboda narodu!

Politkom:

Zast. komandanta:

Kopija bez parafa, pisana mašinom, latinicom, 1 list, 34X21.
AIHRPH Zgb, NV, 37/3279.
Prijevod, HAK, f. ONOO za Liku, 1/82.

14

24. novembar 1942.

IZVJEŠTAJ KONTROLNE KOMISIJE ZA IZBJEGLICE KNOO GOSPIĆ

O radu Kontrolne komisije u Barletima, Vrepku i Pavlovac-Zavodu, koja je izabrana na Kotarskom plenumu dana 17. XI te god. izabrani su i komisiju sačinjavali Tomiša Djaković iz Mogorića, Stojan Sakić iz Zavoda i Nikica Basarić iz Barleta, dočim izabrani i određeni drug Milan Počuća nije komisiji prisustvovao nikako.

Komisija je na licu mesta uočila i proučila u Barletima slijedeće:

- 1) Razmještenih izbjeglica sa svojom hranom imade razmještenih 327 duša
- 2) Razmještenih izbjeglica bez svoje hrane imade razmještenih 46 duša
- 3) Još imade izbjeglica za razmjestiti, bez svoje opskrbe 25 duša
- 4) U Barletima se nalazi, koji su bili raspoređeni u Mogoriću 12 duša.

U Barletima je bez hrane drugarica Knežević Soka, koja je radila cijelo ljeto kod druga Bogdanović Dure Miloščina u Vrepku, a isti je prognao iz svoje kuće.

U Barletima imade nekoliko familija koje imadu nešto hrane ali bi im trebala pomoći u hrani da bi se mogli ishraniti do kraja mjeseca 1943. god. Tako isto je komisija uočila da imade manja količina izbjeglih familija koji imadu svoju hranu i sa sporazumom kuće vlasnika uvedeno je od te familije (izbjegle) po jedan član da ga hrani kućevlasnik, kod druga predsjednika NOO kod njega se ne nalazi niko od izbjeglica, nato se žalila drugarica što niko nije kod njega rasporeden.

U Vrepku je uočila ova komisija slijedeće:

1.) Razmještenih izbjeglica sa svojom hranom imade	641duša
2.) Razmještenih izbjeglica bez svoje hrane imade	136duša
3.) Za razmjestiti još imade, koji imaju opskrbe	31duša
4.) Koji mogu da izdržavaju izbjeglice a nisu im raspoređeni	25duša

U Vrepku kao i u Barletima imade familija koje ne raspolažu sa dovoljno hrane do kraja mjeseca 1943. god, a kojima bi trebalo neka količina pomoći u hrani, tako isto u Vrepku kao i u Barletima imade viša količina izbjeglih familija od n^sidn ns ep euipusejAaomi bs as ns n?uinBjOds b uiouBjq uioCoas bs bCii jednog člana od te izbjegle familije da ih oni kućevlasnici hrane, a toga je mišljenja ova komisija da su razlozi da ne primaju drugih koji nemaju svoje hrane nato sam upozorio i uočio ostale članove te kontrolne komisije.

U Pavlovac-Zavodu ova je komisija uočila slijedeće:

1.) Razmještenih izbjeglica sa svojom hranom imade	182duše
2.) Razmještenih izbjeglica bez svoje hrane imade	82duše
3.) Za razmjestiti još imade bez svoje opskrbe	5duša
4.) Koji mogu da izdržavaju izbjeglice, koji nemaju hrane za	25duša

Kako u Barletima i Vrepku tako i Pavlovac-Zavodu imade nekoliko familija koji nisu dovoljno opskrbljeni sa hranom do kraja mjeseca 1943. god. kojima treba neka pomoći u hrani i te su familije označene u spiskovima od NOO Barlete, Vrebac i Pavlovac Zavode kojima treba pomoći i u čemu im treba pomoći,

u Pavlovac-Zavodu imade neki dio izbjeglica koji su razmješteni na hranu to je isto označeno u spiskovima. U Pavlovac-Zavodu je ova komisija uočila na nekim mjestima, da izbjeglice koji imadu svoju hranu da su sporazumno sa kućevlasnikom upisali po jednog člana svoje familije na teret da ih izdržava kuće gospodar tako da mu se ne bi dodijelio tko drugi, koga bi morao stvarno izdržavati sa ishranom.

Ova Komisija vršeći svoju dužnost uočila je u Barletima, Vrepku i Pavlovac-Zavodu na više mjesta govedih koža, koje bi mogle poslužiti našoj vojsci, i da se neki dio od tih koža dade u dobrovoljnim prilozima za našu hrabru vojsku partizana, na jednom mjestu su uočene dvije govede a gdje su uočene, to će najbolje znati naknadno izviditi svaki NOO u svom području pošto ova komisija nije zapisala vlasnike tih koža samo ih imade u rejonu svi triju Odbora.

Predsednik K.K. za izbjeglice
Tomiša Djaković

*Original, pisan rukom, latinicom, 1 list, 34X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 113.
Prijepis, HAK, f. ONOO za Liku, 1/66.*

15

4. novembar 1942.

**GLAVNI VOJNO-POLITIČKI ODBOR ZA KOTAREVE GRAČAC — LAPAC
OBAVJEŠTAVA POLITIČKI ODSJEK KOMANDE PODRUČJA LIKE O SVOM
RADU I ZAPAŽANJU NA PODRUČJU GRACACA I LAPCA U VREMENU
OD 27. IX DO 3. X 1942. GODINE**

Sastanak G. V. P.O. je održan 3. X 1942. uz prisutnost druga Grubišića kao i svih članova odbora. Po održanom sastanku šaljem izvještaj o političkom radu i zapažanju od 27. IX do 3. X 1942. godine.

U toku navedenog vremena održano je:

U KOTARU	OPĆINI	Zborova	Sastanaka	Mitinga	Sa NOO	AFZ	SMG
LAPAC	Lapac :	9	2	—	5	5	5
	Srb:	4	4	1	8	8	8
	Doljani:	—	4	—	2	2	2
	Svega:	13	10	1	15	15	15
GRAČAC	Mazin:	1	1	—	—	—	—
	Bruvno:	1	10	—	1	2	—
	Svega:	2	11	—	1	2	—
GRAČAC — LAPAC	SVEGA:	15	21	1	16	17	15

Zborovi su održani u: Lapcu (275 pris.), Birovači (200), Oravcu (300), Gajinama (350), Nebljusima (350), Štrbe (300), Kestenovac (200), Bušević (150), Tučićima () i Mazinu (200), Osredcima (600), Zalužje (150), G. Suvaja (150), Dabašnica (150), Kupirovo (275).

Sastanci su održani u: Dnopolju (100), Kalatima (160), Beglucima, Ajderovcu, G. Suvaji (60), Dobroselu, Zaklopcu (175), 2 sastanka u Omsici (po 40), Brvnu (35), Klapavicama (50), D. Klapavicama (40), Paklariću (80), 2 sastanka u Mazinu (po 40—50), Osredcima (250), Brotnji (150), Debelom brdu (30), Dragi Mandića u Buvetića (70), Pod Ovčevom () 2 sastanka u Doljanima (do 100), jedan sastanak na Resniku sa evakuantima iz Stikade.

Miting je održan u Osredcima (600).

Ostali sastanci sa NOO, AFZ i SMG održani su po raznim zaselcima u oba kočara što se vidi po tablici.

Na zborovima i sastancima u Lapeu, Birovači, Gajinama, Dnopolju, i Oraovcu govorio je drug Stevan Bujić o pol. situaciji, NOO, Oktobarskoj revoluciji.

Na zborovima i sastancima u Nebljusima, Strbecima, Kestenovcu, Buševiću i Kalatima govorio drug Milan Đumić o voj. polit. situaciji, NOO, Oktobar. Revol.

U Beglucima, Zalužju, G. Suvaju, govorio drug Sava Drča o NOO, o dobrovolj. prilozima za fondove, govorio i u Brezovcu i Zaklopcu.

U Ajderovcu, Dabašnici, Kupirovu i G. Suvaji govorio drug Rašeta Jovo o NOO, Oktobar. Revoluc. raskrinkavao Dražu Mihajlovića.

Na sastanku u Dobroselu govorio drug Buijić.

Na mitingu održanom u Osredcima govorio ispred K. P. drug Jandre Zunić ispred SKOJ-a Milica Dubajić, o omladini u borbi, zatim drug Ilija Tišma, o četnicima, ispred AFZ Anka Zorić.

Na sastancima u Omsici govorio Miljuš N.¹ o novim izborima za NOO, o sklanjanju stočne hrane.

Na sastanku u Brvnu govorio jedan drug ispred vojske, kao i Mile Krajnović iz kotar. V. POO o novim izborima, izbjeglič. vlasti, sklanjanju stočne hrane.

Sastanke u Klapavicama, D. Klapavicama, Paklariću govorio Krajnović Nikola o izborima NOO, ustaško četničkoj saradnji, evakuaciji hrane. Na ovom sastanku primjećeno je negodovanje omladine prema govorniku.

Od započanja koja su se primjetila u narodu jesu: Prolaskom III Ličke (IX) Brigade, raspoloženje političko se popravilo u oba kotara. Sa izvedenom akcijom oko Gračaca narod je zadovoljan. Prelaskom većeg broja četnika (izbjeglica) iz okolnih sela Gračaca primjećuje se kod naroda propast samouvjerenja u borbu, kod stanovništva izbjeglog iz okolnih sela Gračaca pojavljuje se nekakav strah. Još nijesu svi prešli sa tih sela okolo Gračaca. Sela oko Gračaca stope bolje u političkom pogledu nego ranije. Četničko djelovanje je u tim selima u potpunom raspadanju. Narod na graničnom Pojasu prema Gračacu govorio »Ala partizani promješaše bandu četničku okolo Gračaca još da mogu ustašku bandu, dok neki sa neoslobodene teritorije govore — da čekaju dok vide hoće li udariti na Guduru, i ako to vide da će preći na našu stranu jer da će se tako uvjeriti da partizani tuku samo bandu.

Primjećuje se da pojedinci sa oslobođene teritorije pri dočeku evakuanata (izbjeglica) sa strane četničkih sela govore »Sada, kada vide da smo mi jači, sada bježe k nama.«

¹ Nikola

Veza s hrvatskim selima u okolini Gračaca (Ričicama) postoji. Hrvatski narod sa simpatijama prati našu borbu, naročito poslije razbijanja četničkih bandita u Gračacu. Kod nekih Hrvata se primjećuje pobojanje da ne bi bilo osvete iz samih redova partizana. Malo im je čudno da danas partizani kao Srbi idu protiv četnika Srba. Naglašavaju da su sami vojnički potpuno slabi, te ko bi god na njih navalio da mu se ne bi mogli uspješno oduprijeti. Strašno mrze Talijane, ali im je želja da se na Talijane tamo ne napada, jer bi oni svi stradali.

U hrvatskim selima se čulo i pričanje da bi Maček mogao doći na vlast, i da je postavio za ispunjenje 5 tačaka, koje kad bi se ostvarile, omogućile bi mu da dode na vlast. Među tim tačkama navode se:

Da bi Hrvati dobili svoje stare granice kao za vrijeme Austro Ugarske.

Jedna od tih tačaka je da okupator izade iz zemlje, dok i još jedna tačka.

Da se razoružaju ustaše i četnici.

Ovo pričanje opet neki seljaci iz toga sela opovrgavaju govoreći da je Maček isto izdajica. Kod nekih ljudi se čuje kako bi trebalo udariti na ustaše i Talijane, dok se drugi boje da bi stradali od Talijana.

Prisustvovanje brigade u Srbskoj općini izazvalo je veću sigurnost kod stanovništva. U Osredcima se primjetilo raspoloženje na zboru. U Osredcima ima dosta ljudi za borbu koji su se čak i raspitivali za pozive. Izgleda da bi tamo mobilizacija uspjela, (dobro ispalala).

U Zalužju političko stanje prilično nepovoljno. Narod slabo posjećuje sastanke. U selu se nalazi jedan pop.

Stariji ljudi (slučaj u Beglucima) izjavljuju da njih ne može zapasti red na zborove i sastanke od omladine i žena koje pobjegnu obično na sastanke, dok onda oni moraju ostati kod kuće.

Poznavanje N. O. borbe u lapačkom kotaru je prilično. Slabije je u gračačkom kotaru. U tom pogledu jedna sela odskaču od drugih, pogranična sela su se malo popravila.

U nekim selima se zapaža neka mržnja i svada kao u Birovači, Dobroselu, Dabašnici, G. Suvaju uslijed nekih reakcionarnih elemenata. Sa intenzivnjim radom NOO će se moći popraviti ovako stanje.

Osjeća se slab rad organizacija u Dobroselu kao i slab rad NOO koji ne shvaća svoju dužnost.

Kod naroda općenito se osjeća interesovanje za II front, kao i interesovanje za prolaz aviona uslijed čega znaju često da postavljaju raznorazna pitanja.

U Dabašnici narod stoji pod uticajem konzervativnih ljudi kao Mirka Petrovića koji govori da su četnici Srbi i da oni njih neće, jer da oni hoće na nas, već bi nas svih poklali po čuvanju partizana.

U selu Potkraju (SRB) odbornik (lugar bivši) govori kako mu je za vrijeme Jugoslavije bilo dobro i kako je kao lugar dobro uživao.

Brezovački odbor NOO traži kontrolu opštinskog NOO u Doljanima nemajući povjerenja u isti misleći da samo Brezovac daje sam hranu.

U Klapavicama se osjeća velika nepismenost.

Učestvovanje u diskusijama poslije zborova i sastanaka još se slabo osjeća.

U okolini Mazina čulo se od jednog kako je kazao: »da treba usta zapetonirati«.

Kako je ranije javljeno formirani su Politodbori u općinama Mazinu i Bruvnu.

Tokom ove sedmice izvršene su male promjene, a zbog toga što se uz Bruvnjsku općinu nalazi i dosta veliki broj sela koji spada pod gračačku općinu koja je neoslobodena, to se je izabrao u odbor 8 članova.

U toku iduće sedmice će se formirati i općin. polit, odbori u lapačkoj, doljanskoj i srbskoj općini. Sa formiranjem odbora po selima će ići sporije. Po-neki odbori u selima su formirani.

Agitprop je umnožio 12 primjeraka brošure »25-godišnjica Oktobarske Revolucije i u 20 primjeraka »Moskva nama i o nama«.

Treći broj Vjesnika će izići ove sedmice.

Smrt fišizmu — Sloboda narodu!

4. XI 1942.

Sekretar V.O.O.
potpis nečitak

Original u Vojno istorijskom institutu Beograd
Prijepis, HAK, f. ONOO za Liku, I/97.

16

Novembar 1942.

VOJNO POLITIČKI ODBOR ZA GOSPIĆ OBAVJEŠTAVA POLITIČKI
ODSJEK KOMANDE LIČKOG PODRUČJA O SVOM RADU U VREMENU
OD 13. DO 18. XI 1942.

POLITIČKA SITUACIJA

I DIVOSELO: Politička situacija u ovom selu je dosta dobra, narod je odan današnjoj narodno oslobođilačkoj borbi, reakcija se ne primjećuje, narod je uveren u današnju našu narodno oslobođilačku borbu i pobedu. Uticaj četnika, ustaša i okupatora u ovom selu nema. Veze sa Hrvatskim selima održavaju se preko lica za to određenih.

II ČITLUK: Ovo selo je u svakom pogledu kao i Divoselo, do sada se je pokazivalo uvek dosta svesno i odano današnjoj našoj narodno oslobođilačkoj borbi.

III POCITELJ: U ovome selu je narod koji je bio od dana ustanka kao pristalica današnje naše narodno oslobođilačke borbe, ostao je i dalje aktivan dočim većina ih je u četnicima, čije su porodice pristalice četnika i okupatora, na pojedince u ovom selu četnici imaju upliva, to većinom gdje su kuće izmešane sa četničkim. U ovom selu NOO bio je raspšten neko vreme a sada je počelo da radi na današnjoj liniji naše narodno oslobođilačke borbe.

Ovdje se u radu do sada pokazala najviše omladina, koja je ovaj deo sela održala na liniji naše borbe. Reakcije u ovom selu imade dočim vesto i prikri-veno manevriše, četnička je špijunaža jaka, čak se oseća da je jača od naše. Ovaj rad četnika je zato pokazao se sa velikim uticajem usled toga što je naše vojske tamo malo, pa se narod oseća ugrožen i strahuje od istih.

IV BUKOVAC: Ovo selo je sasma uništeno i narod je evakuisan u Barlete i Vrebac, narod je dosta odan našoj narodno oslobođilačkoj borbi. Reakcija među ovim stanovništвом se ne pokazuje, pojedinci su nezadovoljni o razmeštanju, ali im se izašlo u susret po mogućnosti.

V OSTREVICA: Narod ovog sela je također evakuisan u Barlete i Vrebac, dosta je dobar i odan današnjoj narodno oslobođilačkoj borbi, reakcije se može reći da nema jačeg obima, po negde se pokaže po neki nezadovoljnik i to zbog ličnih interesa, dočim ovo nema jačeg upliva na narod.

VI BARLETE: U ovom selu je narod dobar i odan našoj narodno oslobođilačkoj borbi, što se tiče primanja izbeglica nije se osetilo takovih koji su to odbijali i protivili se tome, ovdje omladina koja je ostala na svom ognjištu kao i ostale organizacije dobro rade. U ova sva tri sela opštine Lički Osik uticaja od četnika, ustaša i okupatora nema, a i veze sa istim se ne primećuju da održavaju.

VII VREBAC: U ovom selu je narod odan današnjoj našoj narodno oslobođilačkoj borbi, što se tiče potreba za našu vojsku odaziva se sasma dobro a i snosi dosta dobar deo ovog, pošto su okolna sela uništena, koja sa istim u tom pogledu sarađuju. Ima pojedinaca malodušnika, koji još nisu sigurni u našu pobedu, ovo je većinom kod onih ljudi koji slabo posećuju naše sastanke i skupštine, na čemu se nastoji da se i ovi osveste i dovedu u sklad sa ostalim. Četnici većeg upliva nemaju, ali kako iz ovog sela ima petorica u četnicima i to 4 koji su prebegli a 1 kojeg okupator dopremio iz ropstva, pa još nije otklonjena sumnja da ovi nemaju kakovih veza u ovom selu sa najmanjim obimom.

Reakcija se ne primećuje javno, dočim prikriveno vešto postoji, okupator i ustaše u ovom selu nemaju nikakvog upliva, niti ih tko simpatiše.

Ovdje se omladina pokazala dosta dobro, kako u političkom tako i u ostalom radu, a također i ostale organizacije.

Opšte mišljenje naroda je dosta povoljno i nebi se moglo nešto reći o zabrinjavajućem u političkom pogledu.

VIII PAVLOVAC-ZAVODE: U ovom selu je narod odan narodno oslobođilačkoj borbi, potrebe za vojsku i zajedničku saradnju učestvuju sa Vrepcom zajednički. Što se tiče uticaja četnika u ovom selu imade jedan koji je izbegao, ali ovaj je slabo imao uticaj i poverenje od naroda i iz ranije, i koliko se doznaće da je isti u žici dosta pasivan u četničkoj akciji, rodbina imade u ovom selu, ali do sada nije primećeno da ima tko veze sa istim.

I u ovom selu se je omladina do sada pokazala dosta dobro u svim granama koje zasecaju interesu naše narodno oslobođilačke borbe, kao i ostale organizacije. Ustaše i okupator nemaju nikakvog utiska na narod u ovom selu.

Što se tiče reakcije ona stoji dosta prikriveno, ali bez jačeg utiska.

IX MOGORIC: Ovo je selo odano narodnoj oslobođilačkoj borbi, i ovo je selo što se tiče uzdržavanja vojske do sada se dobro odazivalo i bilo odano današnjoj narodno oslobođilačkoj borbi. Rad omladine je dobar kao i ostalih organizacija. Što se tiče uticaja četnika u ovom selu narod nema simpatija prema istim, iz ovog sela imaju 3 četnika, ne može se reći da i oni nemaju neke veze sa svojom rodbinom. Izbeglice četnici narod nema u njih poverenja i ne simpatiše ih, bilo bi dobro da je iste aktivirati u udarne jedinice i rasporediti ih da nisu na skupu. Od kako su ovi prešli u Mogorić oseća se da ima manje špijunaže, pa se sumnja da od ovih neki nije ranije imao vezu iz Metka sa Mogorićem. Reakcija zaista postoji ali dobro prikrivena. Ustaše i okupator nemaju utiska u ovom selu.

X PLOČA: Ovo selo iako je stradalo od okupatora i pored svih poteškoća, dosta je dobro i odano za narodno oslobođilačku borbu. Iz ovog sela po zato

određenim licima održavaju se veze sa hrvatskim selima. Reakcije također i ovdje postoji ali dobro prikrivena. Četnici ovdje nemaju upliva, okupator ni ustaše. Rad omladine i ostalih organizacija je dobar.

XI KIK: Ovo je selo dobro odano za narodno oslobođilačku borbu, dočim ima koristadžija i šverceru prilično u ovom selu, na čemu se radi sa svim mogućim da se ovo spreči, jer se radi ove loše pojave treba čuvati da nebi došlo i do drugih nepoželjnih posledica. Četnici, ustaše i okupator nemaju upliva na ovo selo. Reakcija u većem obimu ne primećuje se, ali se ne može isključiti da kod pojedinaca ne postoji. Rad omladine i ostalih organizacija do sada je dosta dobar.

XII RADUC: Ovo selo oni koji su od početka naše narodno oslobođilačke borbe bili na našoj liniji borbe, većina ih se i sada pridržava, ovde su četnici bili uzeli dosta maha, ali ovo povremeno izbleđuje, i naša se borba ponovo proširuje, čak imade i onih koji su u žici da se danas kaju da su pogrešili kuda su otišli, ovo naročito kada ČUJU za naše uspehe u borbama. Četnici i okupator ovdje imaju dosta utiska, zbog toga što ima dosta velik broj u četnicima iz ovog sela, te porodice ovih su većinom reakcionari, naročito one čiji su streljani kao narodni izdajnici, ovi nerado gledaju partizane. Omladina je prestala raditi provalom četnika u ovo selo, a sada tek malo oživljuje ali se mnogo boje utiska četničkog, odnosno onih familija koje su tamo četničke, a čemu su data uputstva da se radi što diskretnije aktivnije i da se raskrinkava četnički utisak.

XIII MEDAK: Ovdje radi na političkom polju A.N.O.O. dosta dobro, i narod izvan žice većinom simpatiše našu narodno oslobođilačku borbu, i ovaj odbor u tom pogledu prilično uspeva, četnici su popustili sa svojim terorom, čak su počeli da vraćaju i neku zaplenjenu stoku, narod iz Metka koji je izbegao u Mogorić imaju poneki koji se traže da bi išli natrag sijati ozim, dočim im je ovo odbijeno, a ko hoće za Medak da se ne vraća više natrag. Pukovnik Mihić da je nudio sol za krompir da će davati bez razlike dali su četničke ili partizanske porodice, kako smo obavešteni od Paje Bjelobabe iz Raduča, dočim je ovo katarski plenum odbio, svaku saradnju i trgovinu sa istim.

Ovi izdajnici se osećaju krivim i valjda bi sada hteli sa svojim prljavim delima da se prikažu pred narodom da nisu crni onako kako su u stvarnosti, a sigurno sada vide da se naša pobeda približuje, pa misle da bi nas kako kupili.

25. godišnjica Velike Socijalističke Oktobarske Revolucije proslavljenja je u Mogoriću 15. ov. mj. koja je bila dosta dobro posećena, ispred Partije je govorio drug Dragosavac Dušan, ispred vojske komandant I Bat. drug Tomaš Vlado, ispred omladine drugarica Mica Vučnović, ispred AFZ drugarica Vučnović Anka, ispred odbora drug Korica Mile. Davate su recitacije i predstave, što je sve sa velikim oduševljenjem popraćeno i sa klicanjem kom. partije, našoj partijskoj vojsci, crvenoj Armiji, drugu Staljinu, drugu Titu, kao i svim postojećim organizacijama.

Istog dana je održana proslava za Ploču i Kik, gdje je ispred Partije govorio drug Kljaić Petar, ispred omladine drugarica Štulić, AFZ drugarica Dobrić, odbora drug Platiša, isto je bilo posećeno i popraćeno kao i u Mogoriću.

Istog dana održana je skupština u Vrepcu, sa Pavlovac Zavođem i sva tri sela opštine Lički Osik koja je također bila dobro posećena, gdje su govorili ispred partije drug Mandarić Miloš, ispred vojske drug Dragosavac Jovo, ispred pozadinskih vojnih vlasti drug Božić Milan, omladine drugarica Ratković Anka i ujedno ispred AFZ. Takoder je vojska kako muška četa tako i ženska dala neko-

liko recitacija i diletantskih komada ova je skupština dobro popraćena sa klicanjem, našim partizanskim jedinicama i vojsci, te njenim starešinama, Crvenoj Armiji i drugu Staljinu.

OKUPATOR: Okupator na ovom sektoru od posljednjeg izvještaja do danas dosta se je primirio i nije nigde napadao, sem što je 16. ov. mj. mitraljirao po Vrepcu, Pavlovcu i Mogoriću, žrtava nije bilo, sem jedno konjče u Vrepцу za ovaj nije ustanovljeno dali je ustaški ili okupatorski. Snage okupatora su u svim mestima manje nego ranije.

ZAKLJUČAK:

Prema napred izloženom, opšta politička situacija ovog puta nebi bila zabrinjavajuća, moral se kod naroda sve više podiže i narod dolazi sve više svesti i našoj narodno oslobođilačkoj borbi svakog dana postaje sve oduševljeniji.

RAD OVOG ODBORA

Ovaj odbor radi na postavljenom mu zadatku, ali je većina članova zaposlena i sa drugim dužnostima, pa im je dosta otežan postavljeni zadatak, da bi radeći onako kako bi se moralno raditi na ovoj grani.

Osnovani su i Opštinski vojno polit, odbori sem opštine lovinačke što ćemo idućeg sastanka učiniti i o svim odbornicima dostaviti spisak, ovi će obuhvatiti svako pojedino selo tako da bi ovi vršili dužnost po ovoj grani svaki u svom selu i potpomagali članove K. Voj. pol. odbora.

Drugarski borbeni pozdrav.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Sekretar:
potpis nečitak

*Original, u VII Beograd.
Prijepis, HAK, f. ONOO za Liku, 1/99.*

17

2. septembar 1942.

REZOLUCIJA S KONFERENCIJE DELEGATA OPĆINSKIH I KOTARSKIH NOO-a LIKE

Na konferenciji delegata kotarskih i općinskih Narodno oslobođilačkih odbora iz čitave Like na kojoj su bili zastupani kotarevi: korenički, udbinski, lapački, gračački, gospićki, perušički i otočački — održanoj 6. IX 1942. jednoglasno je usvojena ova

REZOLUCIJA

Narodni ustanak organiziran i rukovoden Komunističkom Partijom osujetio je pakleni plan fašističkog okupatora, da kroz bratoubilački rat uništi naš narod i opljačka našu imovinu. Herojskom borbom narodne partizanske vojske i stvaranjem borbenog jedinstva srpskog i hrvatskog naroda slomljen je pokušaj okupatora i njegovih slugu ustaških i četničkih bandita, da spriječe narodno-oslobodilački pokret i borbu.

Ustaški gadovi oslabljeni pod teškim udarcima narodno oslobodilačke borbe prestaju biti glavni oslonac zločinačke rabote talijanskog fašizma. Ali okupator se ne odriće svojih namjera. On i nadalje nastoji svim silama da narodno-oslobodilačkoj borbi dade karakter klasne i bratoubilačke borbe. U tu svrhu uzimlje kao sredstvo izrode srpskog naroda — četnike, koji postaju sve više glavno uporište omraženog okupatora. Četnički razbojnici u Lici danas, baš kao ustaški psi lani — pod zaštitom talijanskih topova i žice u Metku, Vrhovinama, Gračacu, Otočcu i drugim okupatorskim logorima zlostavljuju srpske seljake, žene i djecu. Ubijaju nevini narod, pale sirotinjske kuće, pljačkaju imovinu — jer im to naređuje okupator. Ustaše pak, utvrđeni u školama i crkvama u hrvatskim selima hapse, ubijaju i pale kao što je slučaj u Lešću, Kosinju, Smiljanu i drugim mjestima, iz kojih još nisu protjerani. Tako braća po sramnim djelima, ustaše i četnici — igraju krvavo kolo nad Hrvatima i Srbima Like.

Kao što Hrvati Like uvidaju svu laž izdajnika kao Vlajinića iz Perušića, Frkovića iz Gospića, Milinkovića iz Pazarišta, Bogdanića iz Lešća, Sertića iz Udbine i sličnih ustaških pasa o »nezavisnosti i blagostanju«, tako su i Srbi Like uvidjeli izdaju četničke bande — majora Rašete, kapetana Sorta, Mandića, Plečaša i drugih. Nije bilo teško razotkriti prozirnu laž tih ustaško-četničkih bandita. Poznati su oni narodu od ranije kao vjerne sluge svih ranijih protunarodnih režima.

Ti izdajnici na čelu sa Dražom Mihajlovićem vrše najsramniju rabotu u Jugoslaviji po uputama i za račun okupatora.

I kod nas u Lici organizirane i vodene officirima Draže Mihajlovića četničke bande pale srpske domove i kolju srpske žene i djecu, spremajući se ujedno za pokolj i uništenje nevinog hrvatskog naroda.

Ovaj izdajnički rad Draže Mihajlovića poznat je jugoslavenskoj vlasti u Londonu, koja ga i pored svega ovoga drži kao svog ministra. Mi delegati kotarskih i općinskih Narodno oslobodilačkih odbora cijele Like smatramo ovaj rad i stav »jugoslavenske vlade u Londonu protunarodnim i izdajničkim, jer se je ta vlast time svrstala u red neprijatelja naše narodno-oslobodilačke borbe.

Da bi se narodno-oslobodilačka borba u Lici i dalje što uspješnije razvijala, sastali smo se mi delegati Narodno oslobodilačkih Odbora iz čitave Like, na inicijativu Štaba Grupe Narodno-oslobodilačkih Partizanskih odreda Like, da se dogovorimo o dalnjem radu, da uspostavimo koordinaciju svih N.O.O. i što tješnju saradnju vojske i pozadine. Već u prvim počecima narodnog ustanka u Lici naša borba urodila je pojavor Narodno Oslobodilačkih odbora. Iznikli u borbi, izabrani voljom najširih slojeva naroda, Narodno Oslobodilački odbori postali su ubrzo organi nove demokratske narodne vlasti, organi narodno-oslobodilačke borbe.

U protekloj godini narodno-oslobodilačke borbe naši N.O.O. dali su lijepih uspjeha. Organizirali su ishranu vojske i pomagali obućom i odjećom. Organizirali su medusobnu pomoć u našoj pozadini, u ishrani, obradi zemlje, skupljanju sjetve, dizanju ljetine, smještanju izbjeglica ispred terora okupatora i domaćih izdajica. Stavili su u pogon mnoge razorene mlinove i pilane i organizirali iz-

gradnju skloništa. Blokirali tržište, suzbijali šverc i pljačku, održavali sastanke, skupštine i zborove, pisali zidne novine i tako doprinosili u širenju misli narađnog oslobođenja.

U našem radu bilo je nedostataka. Razlog leži u tome, što N.O.O. u svom radu nisu bili međusobno povezani, nije bilo jedinstvenosti i nije se koristilo iskustvo. U buduće će taj nedostatak biti otklonjen, jer je Štab Grupe formirao Komisiju za N.O.O. koja ima zadatak, da poveže djelatnost svih Narodno Oslobođilačkih Odbora, da uspostavi tjesnu saradnju vojske i pozadine. No i pored toga ima niz nedostataka, koje smo mogli otkloniti. Nismo pravilno shvatili svoju ulogu kao organa narodno-oslobodilačke borbe. Zapostavljali smo svoju ulogu kao prave narodne vlasti. Pogrešno smo tumačili privremenost N.O.O. i nismo bili odlučni u čišćenju Narodno oslobođilačkih odbora od brbljavaca i neradnika, te onih, koji su svjesno kočili našu borbu. Nismo iskoristili sve mogućnosti u što potpunijoj i pravilnijoj opskrbi vojske i stanovništva. Nismo preduzimali odlučne mјere za sprečavanje izdajničke rabote unutrašnjeg neprijatelja, petokolonaša i drugih. Naša djelatnost na političkom i prosvjetnom podizanju pozadine i stvaranju borbenog jedinstva Srba i Hrvata Like, bila je vrlo mala.

Uvidajući te nedostatke i shvaćajući težinu današnje situacije i potrebu nesmiljene borbe protiv okupatora i razbojničkog ustaško-četničkog saveza, konferencija nakon pretresanja tih pitanja stavlja pred Narodno oslobođilačke odore sljedeće zadatke:

- 1) Da na svim poljima rada ostvare usku saradnju sa svim masovnim narodnim organizacijama.
- 2) Da u suradnji sa vojnim rukovodstvima preduzmu sve mјere na čišćenju pozadine od izdajničkog elementa, kao i da iz svojih redova izbace sve one, kojima je narodno-oslobodilačka borba strana.
- 3) Da provedu u život našu parolu »Sve za front« prikupljajući za vojsku, hranu, odjeću i drugo.
- 4) Da svojom djelatnošću obuhvate sve strane narodnog života, te da se na taj način stekne potrebna samostalnost u djelovanju.
- 5) Da organiziraju život pozadine, kako bi se otklonile sve poteškoće u ishranu i svršavanju poslova i smještaju izbjeglica.
- 6) Da preko Komisije za N.O.O. pri Štabu Grupe N.O.P.O. uspostave međusobnu saradnju i saradnju sa vojnim vlastima.
- 7) Da rade na stvaranju borbenog jedinstva Srba i Hrvata u Lici.
- 8) Da organizaciono obuhvate cijelo područje Like — kako oslobođenog, tako i neoslobodenog teritorija.
- 9) Pripremiti nove izbore za sve N.O.O. u kojima će imati aktivno i pasivno pravo glasa bez obzira na broj godina partizani, a bez razlike na spol svi, koji su navršili 18 godina života.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

*Šapirograf, latinica, 1 list, 34X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 112.
Prijepis, HAK, f. ONOO za Liku, 1/100.*

18

9. februar 1943.

ZAPISNIK SJEDNICE ODBORNIKA OPĆINSKOG NOO-a GORNJE DUBRAVE

Na temelju raspisa Kotarskog NOO u Veljunu od 4/2. 1942. godine prema ko-
me je Komanda područja Kordun potvrdila izbor općinskih i seoskih kao i ko-
tarskih NOO za općinu Dubrave te su na osnovu toga pozvani za danas svi
NO odbornici radi uvođenja u novu dužnost.

Od strane pozvanih odbornika prisutni su slijedeći:

1. Nikola Jaković, 2. Đuro Mikašinović, 3. Milorad Mikašinović, 4. Jovan Iv-
ković, 5. Petar Ivković, 6. Rade Rebić, 7. Lazo Višnić, kao općinski NOO iz čega
se vidi da su prisutni svi općinski NOO.

Od strane seoskih NOO prisutni su slijedeći: 1. Nikola Vučelić, 2. Simo Mirić,
3. Simo Rebić, 4. Raco Mikašinović, 5. Tošo Jaković, 6. Đuro Munjas, 7. Mane
Perić, 8. Nikola Vignjević, 9. Mile Lalić, 10. Ilija Jaković, 11. Mane Vučelić, 12.
Ilija Rajnović, 13. Simo Busić, 14. Petar Protić, 15. Nikola Rebić, 16. Nikola Iv-
ković, 17. Milan Mikašinović, 18. Danica Papić, 19. Rade Zatezalo, 20. Rade Bu-
lić, 21. Dušan Mirić, 22. Mićo Jaković, 23. Nikola Zatezalo, 24. Rade Vučelić, 25.
Vajo Kušić, 26. Petar Ivković, 27. Nikola Busić, 28. Nikola Kušić, 29. Nikola
Pavlović. Odsutni: 1. Ratko Višnjić i 2. Rade Zatezalo, radi toga što prvi nije
primio poziv dočim se drugi nalazi u partizanima. Od strane Kotarskog NOO
prisutan je Petar Mikašinović.

Nakon ovoga prelazi se na dnevni red:

1. Dosadašnji predsjednik Nikola Jaković otvara današnju sjednicu pozdra-
vlja prisutne, što prisutni prihvataju a zatim daje riječ Petru Mikašinoviću ko-
tarskom NOO.

2. Petar Mikašinović kotarski NOO uzima riječ i razlaže političku situaciju u
svijetu i kod nas, tko su protivnici NOB-e i zašto, te što moramo preuzeti da
učvrstimo pozadinu i front, značaj naše narodno oslobođilačke vlasti i uloge
koju ona mora da odigra te materijalno blokiranje neprijatelja.

3. Zatim dosadanji predsjednik predlaže listu potvrđenih odbornika i pred-
laže da se za općinski NOO izabere predsjednik, sekretar i blagajnik.

Općinski NOO jednoglasno izabire predsjednikom Nikolu Jakovića, sekre-
tarom Đuru Mikašinovića, te blagajnikom Lazu Višnića.

4. Nakon ovoga prelazi se na izbor predsjednika za seoske NOO, te sekretara
i blagajnika.

Za selo Gornji Zatezali, Kukići, Vučelići, Mikašinovići i Rakići izabire pred-
sjednikom Racu Mikašinovića, sekretarom Simu Rebića te blagajnikom Racu
Vučelića.

Za selo Donji Zatezali, Mirići, Kršići, Janjani, Švajcari i Rebić Glavica iza-
bire predsjednikom: tri protiv dva glasa Nikolu Zatezalo, sekretarom Dušana
Mirića a blagajnikom Nikolu Rebića.

Za selo Vučelići, Jusići, Višnići, Perići, Mikašinovići, Janjani, Mirići i Lugani
izabire predsjednikom Simu Mirića, sekretarom Milana Mikašinovića a blagaj-
nikom Nikolu Vučelića.

Za selo Gojak, Popovo Selo i Munjasi izabiru predsjednikom: Radu Bulića, se-
kretarom Petra Ivkovića, a blagajnikom Đuru Munjasa.

Za sela Prtenjaci, Lalić Dol i Kamensko izabiru predsjednikom: Nikolu Pavlović, sekretarom Nikolu Vignjević, a blagajnikom Nikolu Kušić.

Za selo Ponikve izabire se predsjednikom: Nikolu Ivkovića, sekretarom Ilijom Rajnovića, a za blagajnika Milu Lalića.

Nakon ovoga daju se potrebne pismene upute o budućem radu kako seoskim tako i općinskim NOO-ima.

Ostala četvorica Općinskog NOO koji nisu ušli u uži odbor imadu prema primjenim uputama voditi nadzor nad radom seoski NOO te je taj rad raspoređen tako da općinski NOO Rade Rebić imade obilaziti poreznu općinu Donje Dubrave, Milorad Mikašinović Gornje Dubrave, Jovan Ivković Gojak, Popovo Selo i Planinu, dočim Petar Ivković, imade poreznu općinu Ponikve te o radu seoskih, odbora imade podnositи izvještaj užem općinskom odboru svakih 8 dana.

Raspodjela rada izvršena je na slijedeći način:

1. Za upravu, privredu i financije izabire se drug Lazo Višnić općinski NOO;
2. Za socijalni i zdravstveni izabire se drug Petar Ivković Općinski NOO;
3. Propaganda, prosvjeta i vjera izabire se drug Rade Rebić Općinski NOO.
4. Predsjednik predlaže da se doneše zaključak glede kupovine stoke kao i prodaje iste u hrvatska sela. Kao i stavlja pitanja kome se od onih koji su prodali svoju stoku u hrvatska sela bez ikakove dozvole ili pitanja — može dozvoliti kupovina na Kordunu za svoju potrebu.

ad. 5/ Cjelokupni NOO donosi slijedeći zaključak:

1. Da se od danas pa do daljnje naredbe potpuno zabrani svaka prodaja stoke u hrvatska sela, dočim ono blago koje je falično i nesposobno a dotični ga ne može držati iz nedostatka, svoje ili stočne hrane može ga ubiti i meso prodati među narodom to isto može davati i u okolna hrvatska sela onim ljudima koji su simpatizeri NOB-e.

No s tim da se to ne preprodaje nego da to dotični sam uradi i da meso koje bi davao u hrvatska sela ne daje na preprodaju.

Da li je neko primoran da na ovakav način poništi svoje blago i da li je isto bilo nesposobno kao i na sve okolnosti mora da pazi seoski NOO odbornik o čemu će obavijestiti Općinski NOO.

Po pitanju izdavanja dozvola onim ljudima koji su svoje blago prodali u hrvatska sela cjelokupni odbor jednoglasno zaključuje:

Svaki onaj koji je prodao blago Hrvatu a treba sada da kupi blago za svoju potrebu neka doneše mjerodavnu potvrdu sa potpisom tri druga iz svoga sela da dotični Hrvat nije bio ustaša taj će moći blago kupiti bez kazne, dočim onaj koji ovu potvrdu ne može donijeti znači da je prodao ustaši te isti ima da se kazni sa novčanom kaznom od 100 do 1000 kuna s tim da se to u buduće ne dešava.

Ona lica koja su stoku prodala u hrvatska sela te su istu nabavili tokom ofanzive a da za to nisu uopće tražili nikakovo odobrenje od ovog odbora cjelokupni odbor zaključuje da se sva ovakova lica kazne novčanom kaznom od 300 do 3000 kuna u korist NO fonda.

6. Predsjednik predlaže da se pronađe podesna zgrada gdje bi se smjestili općina a zatim da se osigura hrana za predsjednika, tajnika i blagajnika.

ad.6) Cjelokupno odbor zaključuje da se općina smjesti u crkvenoj zgradici dočim glede ishrane da se izvrši sabirna akcija u poreznoj općini Gornje Dubrave, Popovo Selo, Gojak i Planina. Ovu sabirnu akciju neka izvrše NOO Ilija Janković, Rade Bulić i Petar Ivković. Sva sakupljena hrana imade se predati Općinskom NOO uz potpis. U istoj zgradici neka se smjesti i partizanska straža. Hrana se imade sakupiti do 15/2. 1943. godine.

ad.7) Molba Nikole Mirica kbr. 29 kojom moli da mu se dozvoli da može prodati 5 hvati ogrevnog drva pošto se nalazi u vrlo bijednom stanju sa svojom obitelji jer od hrane kao i obuće i odjeće ne imade ništa.

Cjelokupni NOO zaključuje da se imenovanom obzirom na njegovo imovno stanje izda, odobri da može prodati navedeno drvo ali nakon toga što ovo odobri kotarski NOO.

Zaključeno i potpisano.

S. F. — S. N.!

Sekretar:
Duro Mikašinović, v. r.

Predsjednik:
Nikola Jaković, v. r.

NO odbornici:

Ilija Jaković v. r.
Mikašinović Rafailo v. r.
Jaković Petar v. r.
Munjas Duro v. r.
Dušan Mirić v. r.
Mihailo Jaković v. r.

Kot. NOO

Nikola Vucelić v. r.
Petar Mikašinović v. r.
Zatezalo Nikola v. r.
Lazo Višnjic v. r.
Nikola Rebić v. r.
Danica Papić v. r.
Simo Mirić v. r.
Rade Bulić v. r.

Jaković Tošo v. r.
Rebić Rade v. r.
Vucelić Mane v. r.
Nikola Kušić v. r.
Rebić Simo v. r.
Milorad Mikašinović v. r.
Rade Zatezalo v. r.
Ivković Nikola v. r.
Rajnović Ilija v. r.
Milan Mikašinović v. r.
Simo Busić v. r.
Petar Ivković v. r.
Mile Lalić v. r.
Vajo Kušić v. r.
Nikola Vignjević v. r.
Nikola Pavlović v. r.
Jakovč J. v. r.
Vucelić Rade v. r.

Za točan prepis jamči: Opć. NOO Dubrave, 10/2. 1943.

M. P.

Sekretar :
Mikašinović

Predsjednik:
Jakovč, v. r.

Kotarskom NOO

Veljunske Ponorec

Predlaže se prepis prednjeg zapisnika s molbom za odobrenje.

S. F. — S. N.!

M. P.
Sekretar:
Mikašinović, v. r.

Predsjednik:
Jakovč, v. r.

Original, pisan mašinom, latinicom, 2 lista, 34X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 111.
Prijepis, HAK, f. Općinski NOO Gornje Dubrave.

Vojnić u ruševinama
1942. (Snimio di' Vladimir Bakarić)

Veljun, aprila 1943. Prva
omladinska radna brigada u Hrvatskoj

Sajam u Veljunu 1942.

Iz dječjeg doma »Radonja« (kod Vojnića) 1943.

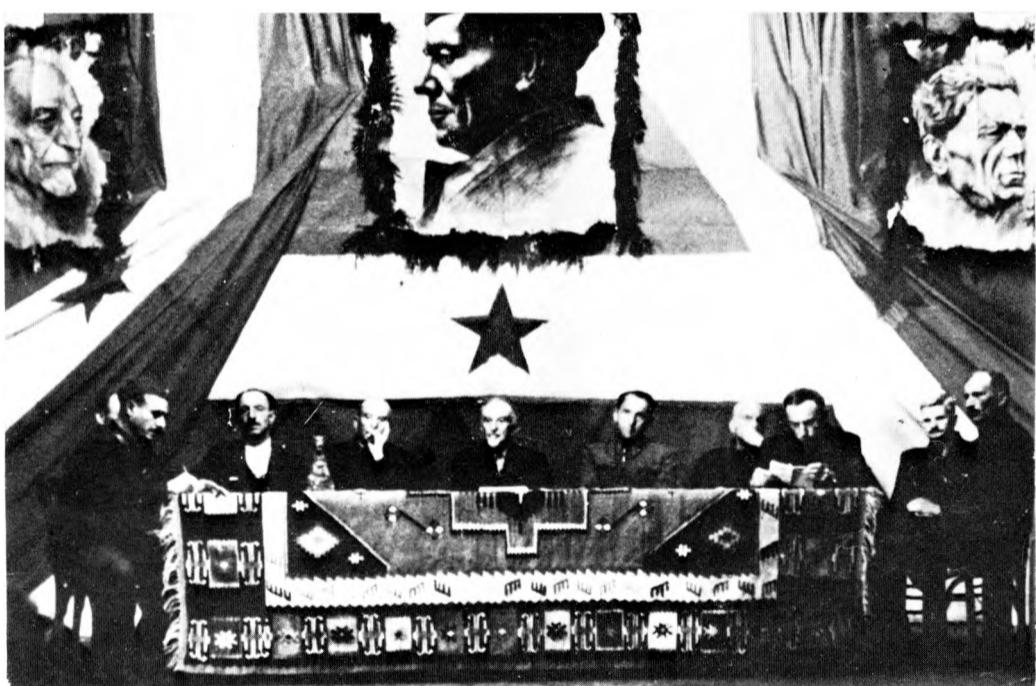
Veljun, 1944. Na poziv ZAVNOH-a narod Korduna sakuplja žito i otprema ga za pomoć Dalmaciji.

Iz dječjih domova Korduna 1944.

Sjeničak 1944. Jedan od mnoštva razorenih domova na Kordunu. (Snimio Branko Nikoliš).

Topusko, 8. maja 1944. Predsjedništvo Trećeg zasjedanja ZAVNOH-a.

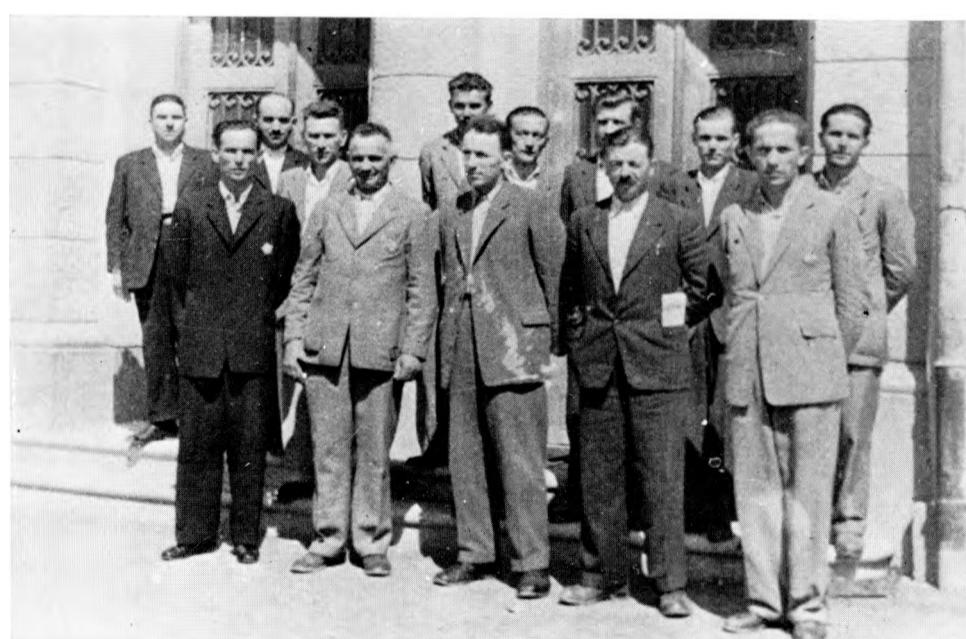
Žene sela Sjeničaka nose borcima hranu na položaj. (Snimio Branko Nikoliš)

Debelo kosa, 27. jula 1944. Borci i narod na proslavi trogodišnjice ustanka.

Partizanski vrt (zasaden rajčicom) Općinskog NOO Vojnić, 12. august 1944.

Karlovac, 1945. Članovi Okružnog NOO-a za Karlovac: Prvi red s lijeva na desno: Mile Keić, Marko Polović, Dušan Rkman, Milutin Košarić i Joža Benić.
Drugi red: Franjo Darganjac, Milan Basara, Ladislav Gregurić, Rade Zrinjanin, Stevo Kovačić, Veco Grubor, Simo Lončar i Saša Milojko.

19

8. mart 1943.

UPUTE INICIJATIVNOG ODBODA ZAVNOH-a NARODNO- OSLOBODILACKIM ODBORIMA O ORGANIZACIJI PRENOĆIŠTA I KARANTENA ZA IZBJEGLICE

PRIVREMENOM OKRUŽNOM NOO-u ZA LIKU

Da bi se što bolje organizirao povratak izbjeglica u Kordun i Baniju, a isto tako da bi se što bolje organizirala borba protiv zaraznih bolesti trbušnog i pjegavog tifusa potrebno je poduzeti najhitnije mјere, koje će uglavnom sviditi k ovome:

I

1.) na liniji koja vodi od Jezerca Kordunu i Baniji u Lici pa u smjeru vraćanja izbjeglica na Kordun i Baniju potrebno je u svim selima organizirati neke prihvatne stanice na kojima bi se moglo odmoriti umorne izbjeglice. Za te prihvatne stanice treba odrediti jednu ili nekoliko kuća, koje će biti stalno grijane.

2.) na razdaljini jednog dana hoda treba u raznim selima organizirati barem dvije prihvatne kuhinje za izbjeglice, od kojih će jedna davati toplu hranu, a druga topalu hranu ili komad kruha.

3.) u svim selima koja leže na liniji povratka izbjeglica iz Banije preko Korduna, kao i na liniji povratka izbjeglica na Baniji potrebno je organizirati karantine i to: jednu karantinu za suzbijanje zaraznih bolesti, jednu karantinu za bolesnike od trbušnog tifusa i jednu karantinu za bolesnike od pjegavog tifusa.

I prenoćišta i karantine trebaju biti uređeni u seljačkim kućama, koje se moraju za tu svrhu isprazniti, dobro očistiti, po mogućnosti stijene okrećiti, i podove izribati. U kućama, koje su određene za prenoćišta treba donijeti slamu ili grade od crnogorice (četina) na kojima će počivati obnemogle izbjeglice. I prenoćišta i karantine moraju biti snabdjeveni dovoljnom količinom drva za ogrijev, tako da u njima bude stalno toplo. U kućama u kojima će biti uredene karantine treba spremiti stanoviti broj plahta (čaršava) i čebadi za bolesnike.

Karantinom će rukovoditi jedna za to izvježbana osoba, koja će biti upućena u svako mjesto gdje postoji karantina od saniteta Glavnog štaba za Hrvatsku. Prenoćištem rukovat će jedan član Zdravstvenog odbora.

Karantine moraju imati dosta hrane za teške bolesnike, a to je mlijeko, jaja i slično. Za hranu starati će se jedan član Zdravstvenog odbora kao ekonom, a hranu će spremati od Zdravstvenog odbora za to određena posebna kuharica.

4.) Da bi se sav taj posao mogao što bolje urediti potrebno je da se kod Okružnog Narodno Oslobodilačkog Odbora odmah formira Zdravstveni odbor, koji će preuzeti sve te poslove u svoje ruke. U Okružni Zdravstveni Odbor ući će po jedan član Okružnog NOO-a, jedan član Okružnog AF2-a, jedan član Okružnog USAOJ-a i jedan član Komande područja. Zadaća tog Odbora bit će da na području čitavog Okruga organizira isto takove Zdravstvene Odbore (po istom principu) i to *najprije* u selima u kojima treba organizirati prihvatne odbore i kotarske Zdravstvene Odbore.

Svi ti Odbori pod rukovodstvom Okružnog Zdravstvenog Odbora moraju smjesta da pristupe gore spomenutom radu.

U svaki seoski Zdravstveni Odbor ući će i jedno stručno lice, koje će uputiti u ta sela sanitetske vlasti NOV. To stručno lice, većinom bolničarka vodit će sve karantine. Ona je dužna da uz pomoć antifašističkih organizacija na selu izabere 5—10 drugova ili drugarica, koji će vršiti službu sanitetske patrole i nositi na desnoj ruci crvenu traku. Dužnost ove patrole bit će da na početku svakog sela kuda prolaze izbjeglice sačekaju izbjeglice da pronalaze među njima sumnjive i oboljele i da ih upućuju u karantine.

Pojedine članove ove sanitetske patrole upućivat će rukovaoc karantina (bolničarka) iz svog sela do susjednog sela u pravcu kretanja izbjeglica, gdje će na putu također pronaći sumnjive i bolesne izbjeglice i upućivati ih u najbliže karantine.

5.) Svako selo na putu kuda prolaze izbjeglice moraju imati jedna dežurna kola, koja će stajati na raspoloženju seoskog Zdravstvenog Odbora. U ta kola smestiti će se one izbjeglice, koje su posve obnemogle i ne mogu se dalje kretati. Njih će dežurna kola dovesti od slijedećeg sela, do prenoćišta, odnosno do prihvratne stanice, a zatim će se vratiti natrag u svoje selo. Nitko nema pravo da traži, da dežurna kola voze izbjeglice dalje od slijedećeg sela.

II

1. Zadaća kotarskih i općinskih Zdravstvenih odbora bit će da u svakom kotaru organizira u onim općinama, odnosno u onim selima gdje se pojavi trbušni ili pjegavi tifus karantine, koje će biti istog tipa kao i karantine za bolesne izbjeglice.

Karantinama će rukovoditi stručno osoblje, koje će biti upućeno od saniteta NOV za Hrvatsku.

2. Svi Zdravstveni Odbori: seoski, općinski i kotarski moraju stalno i hitno javljati Okružnom Narodno Oslobođilačkom odboru stanje zdravlja u područnim selima, općinama i kotarevima i o svakom novom slučaju obolenja trbušnog ili pjegavog tifusa.

Okružni Zdravstveni Odbor dužan je preko Privremenog Narodno Oslobođilačkog Odbora da javlja stalno i što prije o zdravstvenom stanju kao i o svakom novom slučaju obolenja od trbušnog i pjegavog tifusa Inicijativnom odboru i referentu Saniteta pri Glavnom štabu Hrvatske.

III

1. Svi Zdravstveni odbori kotarski, općinski i seoski moraju voditi živu propagandu za borbu protiv zaraznih bolesti prema člancima koji izlaze po tim pitanjima u »Dnevnim vijestima« zatim prema uputama koje su dane u raznim letcima i dr.

Okružni Narodno Oslobođilački Odbor kao i svi područni Narodno Oslobođilački odbori treba da živo porade u tom, da se povede što energičnija borba protiv zaraznih bolesti i da se pomogne izbjeglicama, da se što bolje smjeste.

Sa drugarskim pozdravom

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Pavle Gregorić, v. r.

P. s. U koliko su kod Narodno Oslobođilačkih Odbora već ranije formirane zdravstvene sekcije mogu one da preuzmu privremeno na sebe rad Zdravstvenih Odbora. U takvom slučaju ne treba formirati specijalne Zdravstvene odbore.

*Original, pisan mašinom, latinicom, 2 lista, 34X21.
AIHRPH Zgb, fond ONOO-a za Liku, 1943.*

20

Oktobar 1943.

ČLANAK DR BORISLAVA BOŽOVIĆA, REFERENTA SANITETA GSH, O
EPIDEMIJI TIFUSA OBJAVLJEN U GLASILU ONOO ZA BANIJU »GLAS
SLOBODOLJUBIVE BANIJE« BR. 6—7

Pripremali su se dugo — okupator i izdajnici. Trn u oku, oslobođeni teritorij, koji se pružio na stotine kilometara, riješili su da pregaze.

Ofanziva je počela. Povlačili smo se. Naši borci su davali borbenu lekciju fašizmu. Na stotine i hiljade ostavilo je svoje kosti po našem oslobođenom teritoriju. I Nijemci, i Talijani, i ustaše i četnici i legioneri sve je to pohrnilo da nas uništi ali zaboravili su svi na jedno: »Narod je snaga iskonska koja se ne da uništiti« ... Na desetke hiljada Banjaca, Kordunaša, ljudi, žena, djece bježalo je ispred narodnih neprijatelja. Evakuirali smo preko 1.500 ranjenika pred prijetećom nemani. Sve je kuljalo u Liku, u Bosnu...

... Ofenziva je suzbijena. Izbjeglice su se vraćale u valovima iz Bosne. Tri do četiri hiljade dnevno, ponekad i više, prolazilo je komunikacijom: Doljani, Lapac-Dnopolje-Kamensko-Frkašić-Ponor-Mihaljevac-Seganovac-Jezerce - Zbjeg itd. Pjegavac se je razbuktao. Umirali su po putevima od bolesti i zime na desetine i stotine. Stanje je bilo više nego očajno. Bili smo nemoćni. Oskudno sanitetsko osoblje, koprcalo se, da nešto učini, ali najvećim dijelom palo je bollesno od pjegavca.

Održali smo konferenciju svih ustanova i organizacija podnijeli konkretnе prijedloge, preduzeli mјere. Formirani su karantini. Ispražnjene su kuće za smještaj prolazećih izbjeglica. Ali val je bio velik, zasitio je sve i onako oskudne stanove. Po kućama je ležalo na hiljade izbjeglica. Usputne kuhinje nijesu mogle okrijepiti do srži iznurenje, izgladnjele i bolesne izbjeglice.

Pjegavac se je raširio u svoj svojoj strahoti. Cijele ko'munikacije: Doljani-Jezerce-Zbjeg postaju poprište jedne jezive historije. Naravno, pjegavac se odmah prenio dalje, raširio, razbuktao.

... Hara na sve strane. Početkom aprila dostiže svoj vrhunac. Broj oboljelih je sigurno preko 5.000 samo u Lici. »Karantine« formirane na brzu ruku poslužile su samo izbjeglicama. No to nijesu bili pravi »karantini«, već najprijetivnije izolane. U njih su strpane izbjeglice. »Karantini« nijesu bili uredeni, nijesu bili opskrbljeni. Dokaz je tome da ni jedan domorodac nije htio ući u njih. Organizacije, koliko su bile u stanju, pomogle su, krečene su kuće, parilo se, pralo, uništavane uši. Zaista, toga se prilično učinilo, makar da je broj oboljelih bio ogroman. Izdane upute za zaštitu čitane su, diskutirano svuda. No,

moramo priznati, epidemija je pobjedila. Mnoge zdravstvene sekcije, mnogi terezanski radnici oboljeli su. Sve organizacije bile su okrnjene, nemoćne. Sanitet ponajviše (zbog velike izloženosti infekciji) i pored svih mjera opreza. Zarazne bolnice, na brzu ruku formirane u teškim uslovima bez čebeta, bez hrane, bez kreveta, bez personala davale su tešku sliku. Broj oboljelih u njima kretao se na hiljadu. Obučavali smo novo osoblje, slali ga na teren, ali rezultati nijesu bili naročiti. Broj zaraznih odelenja je rastao. Stanje je bilo teško i preteško. Samo V.P.B. broj III imala je preko 3.000 bolesnika. Hraniti, smjestiti, poslužiti, liječiti bio je problem. Par liječnika nije moglo dići glave. Naravno, i od njih najveći broj je obolio...

Obolijevao je narod. Obolijevala je vojska. U početku nijesu svi upozorenja saniteta shvatili ozbiljno. Nijesu vjerovali riječima, koje su ukazivale na prijetoru opasnost. Mnogi čak nijesu vjerovali da uš prenosi pjegavac, već da su to »doktorske izmišljotine« ili »Božja kazna« i slično. Te zablude nije bilo lako razbiti. Ali praksa je drugačije pokazala. Oni koji su ozbiljno shvatili borbu protiv zaraze, oni koji su primili savjete stručnjaka, spasili su i sebe i svoje općine i svoje kotareve od proširenja epidemije (NOO Udbina). Uštedili su narodu novih žrtava. Njihov primjer je dostojan hvale i pokazao je pravi put i način kako treba raditi, pa da se dode do željenih rezultata. Tako je bilo u narodu. A slično je bilo i u vojsci. Mnogi nijesu pored ponavljanih uputa i pored velikog broja oboljelih shvatili značaj mjera koje su preporučavane i naredivane. Ondje i u ovoj jedinici, gdje se to shvatilo, gdje je sanitet bio na visini, a rukovodstva pomagala, stanje je bilo i ostalo dobro. Broj novo oboljelih ostao je srazmjerno mali. Novi su se slučajevi rijedje pojavljivali (VI brigada). Bilo je primjera krasne saradnje lijepog staranja od strane rukovodilaca pojedinih jedinica. Preko toga se ne može prijeći, a da se ne pohvale kao primjer visoke svijesti, visokog osjećanja, odgovornosti za ljudstvo koje im je povjerenovo.

Bilans ove teške epidemije je slijedeći:

- a) iz vojske: broj oboljelih jest 3.650; broj umrlih 72; procenat smrtnosti 2,6%
- b) iz naroda: broj oboljelih jest 29. 777; broj umrlih 4.743; procenat smrtnosti je preko 16%>

Kad sve to svedemo, sigurno da bi broj oboljelih bio daleko veći, jer ovo su samo podaci po prijavljenim slučajevima ...

Istina, nešto vrijeme, a nešto naši napor, doveli su epidemiju do konca. No, još u pojedinim područjima pojavljuje se po koji slučaj. Pogledamo li brojke, one nam mnogo kazuju. One nas zabrinjavaju, jer rat još uvijek — traje. Bićemo sigurno i ove zime u ratu. No, bez obzira na razvoj vojne situacije, problem pjegavca će ostati u svoj svojoj oštirini i za iduću zimu isti.

Dužnost je svakoga borca Narodno oslobođilačke vojske, svakog onog kome dobro naroda i svoje lično leži na srcu, svake antifašističke organizacije da se pripremi da nas iduća zima ne zatekne nespremne. Time ćemo uništiti mnoge dragocjene živote.

Dužnost je da još prije zime uništimo sve uši, jedine prenosioce pjegavca i da se na taj način osiguramo od eventualnog novog vala epidemije.

Time ćemo otupiti oštricu i ovog opasnog neprijatelja.

Dr Božović¹
referent saniteta G.S.H.

¹ Borislav

18. april 1943.

POZIV OKRUŽNOG NARODNOOSLOBODILACKOG ODBORA ZA LIKU
UPUĆEN HRVATSKOM I SRPSKOM NARODU GACKE DOLINE DA SE
JOŠ CVRSCE VEŽE ZA SVOJE ORGANE VLASTI

SELJACI, RADNICI I GRAĐANI!

Razbijši snažnim udarcima fašističke bande u ovom kraju Like, naša je hrvatska Narodno-oslobodilačka vojska oslobođila Gacku dolinu i sa ovdašnjeg naroda — nakon dvije godine ropstva skinula je teške okove fašističke tiranije, ustaškog terora i četničkog zuluma.

BRAĆO HRVATI I SRBI! Kroz ove dvije godine vi ste na vlastitoj grbači upoznali sve strahote fašističke politike. Spoznali ste, da je *Osnovni cilj te politike bio uništiti i srpski i hrvatski narod a našu zemlju pretvoriti u najobičniju provinciju talijanskog carstva*. U tu svrhu poslužili su se narodnim izdajicama ustašama i četnicima. Pred dvije godine fašistički su okupatori doveli u Hrvatskoj na vlast krvavog zločinca Pa veliča, koji im je za protuuslugu predao najčišće hrvatske krajeve: Dalmaciju, Hrvatsko Primorje i Gorski Kotar. Pavelićevi ustaše trebali su nezapamćenim zvjerstvima istrijebiti srpski narod. Sjetite se samo strašnih ustaških pokolja nad nevinim srpskim narodom Švice, Ponora, Zalužnice, Škara, Brloga i bezbrojnih drugih sela.

Kada se srpski narod na poziv Komunističke Partije, a uz pomoć najboljih hrvatskih sinova — digao na oružje i razbio ustaške planove, počeli su fašistički okupatori mijenjati taktiku. Oni su u redovima srpskog naroda našli šačicu izroda, među bivšim žandarima, podoficirima i oficirima, od kojih su stvorili četničke organizacije, koje su trebale spremiti pokolj hrvatskom narodu. Sjetite se strašnih četničkih zločina nad nevinim hrvatskim narodom u Ričicama, Saborskom, Dabru, Glibodolu, Ramljanima i ostalim selima. Na taj način su Pavelićeve ustaše i četnici Draže Mihajlovića — kao najbesramnije sluge okupatora trebali rasplamsati krvavi bratoubilački rat između Srba i Hrvata i dovesti do potpunog istrebljenja jednih i drugih.

BRACO! Ovaj pakleni plan okupatora razbila je naša Narodno-oslobodilačka borba, koju je povela herojska Komunistička partija. Ona je pozvala sve Srbe i Hrvate bez obzira na političke razlike u zajedničku borbu protiv zajedničkog neprijatelja. U toku ove naše velike Narodno-oslobodilačke borbe skovano je granitno bratstvo srpskog i hrvatskog naroda. Pod rukovodstvom Vrhovnog komandanta druga Tita, naši se borci i Srbi i Hrvati — bore jednakost za slobodu hrvatskog i srpskog naroda!

BRACO HRVATI I SRBI! Kada je pod čeličnim udarcima pobedonasne Crvene Armije, Saveznika i naše junačke Narodno-oslobodilačke Vojske, slom fašizma postao očevidan, počeli su dizati glave i drugi neprijatelji Narodno-oslobodilačke borbe. To su stari režimlje, pristaše jugoslavenske izbjegličke »vlade«, u Londonu i izdajničko vodstvo HSS-a sa Mačekom na čelu. Oni idu za tim da nakon sloma fašizma uspostave staro stanje, koje je vladalo za vrijeme Jugoslavije da uspostave stari režim sreskih načelnika, žandara, glavnjače i egzekutora, režim pod kojim je naš narod patio puno 23 godine. Ali naš narod, ni hrvatski ni srpski, neće povratak staroga režima! Isto tako kao što se junaci bori protiv okupatora i njegovih plaćenika, naš narod se bori i protiv

planova o povratku staroga stanja. U toku svoje dvogodišnje borbe, naš narod je stvorio novu, Narodnu Vlast, u obliku Narodno-oslobodilačkih odbora. Nova Narodna Vlast jest izraz slobodne narodne volje i oružanog bratstva srpskog i hrvatskog naroda u njihovoj borbi za potpuno oslobođenje.

Zadatak Narodno-oslobodilačkih Odbora jest, da organizuju pozadinu na svim područjima narodnog života i da čvrsto povežu front i pozadinu. U tu svrhu oni će i na novo oslobođenom teritoriju preuzeti na sebe organizaciju privrednog, kulturnog, socijalnog, zdravstvenog i prosvjetnog života, a u prvom redu prehranu vojske i siromašnog stanovništva.

BRACO HRVATI I SRBI GACKE DOLINE! Pozivamo vas sve, bez razlike na politička uvjerenja, da se okupite oko Narodno-oslobodilačkog Pokreta, da zbijete svoje redove oko nove Narodne Vlasti i da pomognete rad Narodno-oslobodilačkih Odbora. Na taj način *ubrzat ćemo pobedu nad mrskim okupatorom i njegovim slugama i onemogućiti planove bivših režimlja o povratku na staro stanje*. Danas, kada Crvena Armija, Saveznici i naša Narodno-oslobodilačka Vojska razbijaju fašističke borbe na svim frontovima, kada se pred nama pružaju mogućnosti i da ostvarimo vjekovni san naših potlačenih naroda, ne može biti ni jednog pravog Hrvata ni Srbina, koji bi skrštenih ruku stajao po strani! Stoga stupajte svi u redove Narodno-oslobodilačke Vojske! Osnivajte Narodno-oslobodilačke odbore! Pomažite novu Narodnu Vlast.—

ŽIVJELA NARODNO-OSLOBODILAČKA BORBA;
ŽIVJELO BORBENO BRATSTVO SRPSKOG I HRVATSKOG NARODA!
ŽIVJELA NOVA NARODNA VLAST;

*Šapirograf, latinica, 1 list, 34X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 112.
HAK, f. ONOO za Liku. 1/94.*

22

20. mart 1943.

ČLANAK OBJAVLJEN U GLASILU NARODNOOSLOBODILAČKOG
ODBORA ZA KORDUN »NARODNI BORAC« BR. 11—12 O POVRATKU
IZBJEGLICA NA KORDUN

Natrag na Kordun, ta je vijest brzo prostrujala bosanskim i ličkim selima gdje je bilo izbjeglica. Ta je vijest učinila da se umorni udovi pokrenu, da se blijeda ispaćena lica ozare smiješkom. I pošli su. Zene, djeca, starci, umorni, iscrpljeni dugim hodom i brigom. Sa svih strana pošle su opet kolone, ali ovaj put sa određenim ciljem: išlo se kući. Mučaj je taj put, jedino što ga je ublažavalo bila je pomisao na svoj kraj, ne na kuću, jer su rijetki bili koji su vjerovali da će je naći. Drugarice, samo da dođem na svoje zgarište, čulo se u gomili. Daleko je Bosna i Lika, po čitave dane i noći pješačilo se. Na putu pri suncu odmaralo se da bi se odmah pošlo dalje. Po noći se nailazi na tijela ispružena pred vratima ličkih kuća, jer svi nisu mogli unutra. Na sve strane ta izmrcvarena, izmorena tjelesa leže kao neke vreće koje možeš pokrenuti kuda hoćeš. Zima, umor, slaba hrana, to su bili pratioci tih dana. Lako je to reći, ali je teško preći nogama koje jedva kreću. U Plitvicama susrećemo grupe ljudi

koji idu natrag. Što je? Pošli su Kapelom, pripucalo se na njih, desetke su uhvatili žive i odveli, nekolicina mrtvih i ranjenih. Majka nosi na rukama dijete od dvije godine, ranio ga metak. Malo lišće sve obliveno krvlju, a iznad očiju rana. Jadno dijete ni ne plače. Kao da shvaća svu teškoću ovog života.

Sutradan se nastavlja put uz prethodno izaslanje patrola. I polazimo u noć koju moramo čitavu prohodati, polazimo u Kapelu koja izgleda da nema kraja. Majke nose djecu koja plaču, jecaju od gladi i zime, pa i od noći i ljudi koji ih okružuju. Na trenutke jenjava taj plać, ne čuje se ništa, ne vidi se ništa, samo borovi, jele i snijeg. Snijeg. Sve bijelo, mala utrta prtina, slika koja bi bila možda lijepa gledajući je iz tople sobe, ali ovako — ona znači mučan put i iscrpljenost pospanost i glad. Idemo, zašutjeli smo svi. Mnoge muče misli: što će naći kad se vratim. Gdje mi je otac, gdje mi je mati, brat ili dijete. Sve je to izgubilo jedno drugo, svi su se razisli. Tiha noć. Polako se vuče kolona jedan po jedan, poneko posrne, ali ona pomisao otici, smiriti se, daje snage. Podižu se udovi. Ide se. Samo da je već jednom stići. Šuma mirna, zavijena u bijelo, samo po travgovima na snijegu i drugim znacima više nego tragičnim poznaje se da je pred nama prošlo mnogo i mnogo patnika kao i mi. Izmrvareni su ljudi i životinje. Lještine konja, krava koja nemaju tragova krvi po snijegu svjedoče da ih je umor savladao. Šumske zvijeri su napunile njima svoje želuce, a ostavile samo kosti i neke komade.

Što je to u snijegu? Što se crni? Čovjek ispružen na leđa, postariji nije mogao dalje, nije dočekao da se vrati, ostao je tu. Malo dalje jedan mladić, nogu mu je zgrčena, kao da je pokušao još koraknuti, ali se nije dalo. Umor, iscrpljenost učinili su svoje. Prolazi narod kraj njih, jedva noge gaze. Teško je ići, nije to prva noć. To je već šesti, sedmi dan puta, a šuma — nigdje odmora, nigdje topoline — kada će već biti kraj. Strmo penjanje uz brdo, malo odmora kad stignemo na vrh. Ali ne. Bolje je ustati i krenuti dalje, jer san savladava. Moglo bi se zauvijek zaspasti. Strka. Jedna drugarica krivo prenesla preko veze: tri koraka odstojanja, ona kaže natrag. Zašto? Pitaju napeti živci. Uzbuđeni mozgovi kombiniraju: neprijateljska zasjeda, vukovi. Djeca pozadi plaču, nastaje buka, vika, neko panično ubaci: »Čuješ one već kolju.« Jedva se sve umiri, ta nema ništa. Kako je užasno duga ta noć izgledala, a Kapeli nikad kraja.

Pomalj sviće. Približujemo se ipak kraju. Eto nas na vrhu. Za jedan sat smo u Bjeljevini. Sunce izlazi. Sjedimo. Skupila se grupa do grupe. Dolazim do jedne. Eto izbasašmo, sad smo blizu, sad ćemo lako. Cisto nevjerojatno takve vedre riječi, od takvog stvorenja. Ono malo robe kao da visi na kostima, noge umotane u neke krpe, dijete poređ nje, kome od čitavog lica kao da se vide samo oči velike, vlažne, pitajuće. Možda bi htjele znati zašto sve to, zašto, zašto ta noć, taj put. Jedan starac kaže: »Znao sam kad sam polazio od kuće, kad su drugi kukali nikad više, znao sam da će se brzo vratiti i nisam se prevario.«

Prilazim jednoj ženi. Ona se sagnula nad 12-godišnjom djevojčicom. Jadno male stvorenenje. Slaba obuća, dug put, raskrvavljeni tabani. — Mučan je bio naš put. Krav kao i naša borba, ali će doći tome jednom kraj i sunce slobode sve će to ublažiti. »Guli majko, guli« kaže dijete majci, dok ova u rukama drži suho lišće. Misli mala da ima mati, krumpir, gladna je.

Zbjeg, Poloj, Veljun — eto nas. Ostavili smo iza sebe Kapelu punu snijega a tu nas dočekala polja koja su neki već uzorali. Tu i tamo zelenila se trava i pojavili prvi proljetni cvjetovi.

Vidjela sam ova izmožđena tjelesa kako se kreću brže, okretnije, kako ih zahvaća neki novi polet. U jednom selu na zgarištu podižu novu kolibu. Udarci čekića se čuju. Počećemo iznova.

10. juli 1943.

PREGLED POPALJENIH SELA (POSVE I DJELIMIČNO) POI POJEDINIM OPĆINSKIM I KOTARSKIM NOO-ima
NA PODRUČJU PRIVREMENOG OKRUŽNOG NOO-a ZA KORDUN

OPĆINSKI NOO <small>T. i. č.:</small>	Koliko ima po- i paljih sela	Koliko popaljenih		Gdje se nalaze stanovnici posve popa- ljen. sela, da li u blizini svojih sela ili okol. sela	Ima li u bli- zini pop.sela suma iz kojih bi se mogao nabaviti gra- devni mate- rijal	Gdje se nala- zi najbliža pilana u blizi- ni popaljenog sela	Ima li u bli- zini popaljenih sela koja ci- glana i gdje se ona nalazi
		posve	djelimično				
1 VELJUN	11	i	10	U blizini svojih kuća	Ima	Najbliža pilana Karaš nalazi se na Korani	Nema
2 DUNJAK	10	6	4	II	»	»	: ?
3 CVIJ. BRDO	10	9	1	ii	ii	»>	J>
4 SKRAD	7		7	ii	II	>>	J>
5 PERJASICA	16	11	5	ii	II	>>	ii
6 DUBRAVE	4	2	2	II	ii	»>	II
I kotar VELJUN	38	29	29				
1 D. Primišlje	6		6	U popaljenim selima i blizini	Ima u udaljenosti 4 km	Plaški	Nema
2 G. Primišlje	7	3	4	"	Ima	"	II
3 Močila	6	4	2	II	>1	Kuselj Saborski	II
4 Kordun. Ljeskovac	8	8	—	U popaljenim selima i blizini	Ima u daljini 30 km	>>	II

II kotar SLUNJ	27	15	12				
1. Tušilović	5	3	2	U svojim garištim i okol. selima »	Ima	Na Radonji pi. Gršak	Svinjarica
2. Utinja	7	5	2		"	"	"
3. Vojnić	8	2	6	Na svojim garištim i u barakama po šumama			"
4. Krnjak	11		11	U svom selu i u blizini svojih sela	"	>>	"
5. Krstinja	9	7	2	U mjestu Krstinji i na svojim garištim u barakama	"	"	"
III kotar VOJNIĆ	40	17	23				
1. Perna	7	1	6	U svojim selima	Ima	Nema u blizini	Nema
2. Vrginmost	6	2	4	"	"	"	"
3. Bović	6	1	5	"	a	"	"
4. Ostrožin	5	1	4	U svojim i susjednim selima	"	"	"
5. Sjeničak	6	5	1	U svojim selima	"	"	"
IV kotar VRGINMOST	30	10	20				
1. Kunić	6	2	4	U blizini svojih sela >>	"	Na Dretulji Grba Rade	Ima
2. Podhum	4		4		"	Na Vrujiki	"
3. Plaški	1		1	U selu pravili skloništa	"	Dure Pešuta	
4. L. Jesenica	1		1	U blizini svojih kuća	"	Na Dretulji Grba Rade	"
5. Saborski	1		1	"		U Jesenici Vukelićeva i Jurišićeva	"

V kotar PLAŠKI	13	2	11	Kod svojih suseljana	»»	2 pii. udalj. od sela 6—10 km	Ruč cigl. udaljena od sela 2—11 km
1. Bosiljevo	3		3				
2. Netretić	2		2	ii	ii	2 pii. udaljene 4—10 km	Nema
VI kotar KARLOVAC	5		5				

O P E T O V A N J E							
I VELJUN	58	29	29				
II SLUNJ	57	15	12				
III VOJNIĆ	40	17	23				
IV VRGINMOST	30	10	20				
V PLASKI	13	2	11				
VI KARLOVAC	5		5				
UKUPNO:	173	73	100				

Smrt fašizmu — Sloboda Narodu!

Za predsjednika:
Koprenica,¹ v.r.

Za socijalno politički otsjek:
potpis nečitak

*Original, pisan rukom, latinicom
4 lista, 34X20,5.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 104.
HAK, f. ONOO za Kordun, 2/183.*

¹ Stanko

24

3. april 1943.

**PODACI KOMISIJE ZA SJETVU KOTARSKOG
NARODNOOSLOBODILACKOG ODBORA ZA GLINU O RADNOJ SNAZI I
ZASIJANIM ZEMLJIŠNIM POVRŠINAMA**

Redni broj	Iz koje općine	Radne snage			Zasijane zemlje (dana)					Podorane zemlje u danima	Nepodorane zemlje u danima
		Ijudske	Konja i volova	Konja	pšenice	zobi	ječma	prosa	krompira		
1. Glinski Trnnik	1.333	178	—	—	655	170	53	—	191	1.231	792
2. Drenovac	279	159	—	—	1.272	58	110	—	100	1.434	774
3. Bačuga	266	98	—	—	999	104	83	—	—	829	716
4. M. Gradac	600	200	—	—	960	145	39	—	110	1.500	526
5. Klasnić	2.187	432	—	—	2.066	192	63	6	291	2.916	829
6. Hajtić	785	182	—	—	7:10	26	15	7V ₂	148	365	1.275
7. Bojna					564	—	—	—	—	702	2.316
Ukupno:		5.450	1.249	—	7.236	595	363	13V*	840	8.977	7.028

Za općinu Bačuga nismo dobili podataka koliko je na toj općini posađeno krompira.

Za općinu Bojna nismo dobili podataka koliko imaju radne snage Ijudske i stočne, te koliko je posađeno krompira.

S. F. — S. N.

Za Kotarski N.O.O.
Meandžija¹

Original, pisan rukom, latinicom, 1 list, 30X22,5.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 103.
HAK, f. KNOO Glina, 1/8.

¹ Stevo

25

29. maj 1943

PREGLED ZASIJANIH VAKANTNIH POVRŠINA NA PODRUČJU PRIVREMENOG OKRUŽNOG
NOO-a ZA KORDUN

USJEV	Kotar	kotar	kotar	kotar	kotar	kotar	UKUPNO	Primjedba
	Vojnić	Vrginmost	Veljun	Slunj	Plaški	Karlovac		
P	jut. č. hv.							
Pšenica (ozim)	46	500	15 900	4		4	250	70 50
Raž (ozim)		300						300
Ječam	1				800	800		2
Zob	31	800	3	2	800			43
Pir				800			800	Sjetva u toku
Kukuruz	125		71 800	16	800	9		rezul. slijedi
Proso	2			1	800	9	235	
Krumpir	28	800	10 800	4	400	1	12	800
Grah	63	800	14	10			46	
Bundeva misiraca	3			7	800		87	Sijano u kukur.
Stočna repa	3						10	sjetvi još u toku
Vrtovi	24	800	3 700	5	800	3	400	Sijano u kukuruz
Ukupno :	328	800	118	52	400	29	800	37 1100 Sijano u kukuruz
							547 1450	

Smrt fašizmu — Sloboda Narodu!

Predsjednik:
D.¹ Livada

Za gospodarski odsjek:
A.² Katić

Tabela, pisana urkom, latinicom, 34X21.
A1HRPH Zgb, NV, kut. 104.
HAK, f. ONOO za Kordun, 2/187.

¹ Dušan
² Adam

Maj 1943.

PODACI ZASIJANIH POVRŠINA NA PODRUČJU OKRUŽNOG NOO-a ZA KORDUM

kotarevi: Vojnič Vrginmost Veljun Slunj	broj domaćinstava	broj žitelja	pšenica	raž i suraž	kukuruz	zob	pir	ječam
Ukupno :	11867	11361	Ovi podaci nisu pouzd.					
	1697 ! za spre- gu spo- sobnih	59967	10211 rali 215 hv 9034 vag. 42 lit.	1260 ! rali 1293 hv 2046 vag. 17 lit.	16706 j rali 260 hv 4611 ! vag. 10 lit.	904 rali j 630 hv 1749 vag. 1 lit.	159 rali 780 hv 293 vag. 5 lit.	594 ! rali 595 hv 112; vag. 51 lit.
	110 ždrebadi							
	Konja	Broj stoke	Vollova	Svinja				
kotarevi : Vojnič Vi'ginmost Veljun Slunj	16554 i ovaca	za spre- gu spo- sobnih	104 bikova	1224 junad	807 rasplodnih krmača	Plugova	Poljoprivredni alat	
	4193 koza	6275 gu spo- sobnih	208 krovstop. bol. stoke	296 magaraca	2900 rali 1105 hv	Vršalica		
	3130 ljeznih	613 1 junaca		3646 kola že- ljeznih	46792 vag. 20 lit.			

Prema prikupljenim podacima polovinom mjeseca jula, u svemu je bolovalo od tifusa 21577 duša. Od toga tada još bolovalo: 4038, preboljelo 14039, umrlo 3510. Broj umrlih se naknadno popeo na 4000, ali točne podatke o tome nemamo. Pomoć u ishrani davana je za oko 18000 duša.

S. E. — S. N.!

Original, pisan rukom, latinicom, 1 list, 30X21.

AJHRPH Zgb, NV, kut, 104

HAK, f. QNQQ žg Kordun, 2/1911

20. maj 1943.

**REZULTATI JEDNOMJESEČNOG TAKMIČENJA U OBAVLJANJU
PROLJETNE SJETVE I DRUGIM AKTIVNOSTIMA OBJAVLJENI U
IZDANJU ONOO ZA LIKU »LIČKI KURIR« BR. 3**

15. travnja počelo je u Lici veliko proljetno takmičenje između pojedinih organizacija Ujedinjenog Saveza Antifašističke Omladine Jugoslavije (USAOJ-a) — po selima, općinama i kotarevima, a također i sa ostalim okruzima u Hrvatskoj. Sa velikim poletom i marljivošću, usprkos zaraznih bolesti od kojih je bo-lovalo preko hiljadu članova, omladina Like uložila je veliki napor u ovoj utakmici, koja će se završiti 15. juna. Na okružnoj i pokrajinskoj konferenciji USAOJ-a, koja će se održati u mjesecu junu, iznijeti će se konačni rezultati takmičenja. Takmičenje se provodi u stvaranju i učvršćivanju omladinskih radnih četa, bataljon i brigada te ostalih organizacija USAOJ-a. Omladina Like pokazuju svoju ljubav prema narodno-oslobodilačkoj borbi pomažući kod oranja i sjetve, kod suzbijanja zaraze vodeći brigu o prehrani vojske i siromašnih, o pomoći partizanskim porodicama i ranjenicima. Od 15. IV do 15. V učestvovalo je u velikim proljetnim radovima 3.828 članova USAOJ-a. Rezultati njihovoga rada su slijedeći:

Kotar Gospić: — u radu je učestvovalo 740 omladinaca i omladinki, a formiran je također i radni bataljon u Metku. Srušeno je 7.700 metara pruge, 33 bunkera, zatrpano 100 rovova i uništeno 1.035 metara žice. Pomažući našim borcima iskopali su 280 rovova. Partizanskim porodicama i sirotinji posadili su 348 vreća krumpira i obradili 22 dana oranja zemlje. Za siromašne dovezli su 7 vozova drva. Od neprijatelja spasili 225 vreća krumpira. Za ranjene drugove sakupili su 1.203 komada jaja, 316 litara mlijeka, 130 kg kruha, 760 kg krumpira, 70 kg graha, 218 kg mesa, masti i slanine, 44 para šlapa i čarapa, zatim soli, zavoja i 70 kg žita. Iskopali su 101 zahodsku jamu, sakupili 3.150 kg staroga željeza za tehničku radionicu, 129 vreću hrastove kore. Radne čete pionira sakupljale su krumpir, hrašno, koru i staro željezo.

Kotar Otočac: — Članovi USAOJ-a pod rukovodstvom Odbora USAOJ-a sakupili su za bolnice i ustanove 1.636 jaja, 965 litara mlijeka, 10 i pol kg masti, 225 kg krumpira, 65 kg brašna, 3 sira. Radna četa Gornji Babin Potok posadila je za vojsku i siromašne 20 vreća krumpira. 358 članova USAOJ-a tri dana rušili prugu i uništili 2.500 metara te srušili oko 40 bunkera, 97 omladinaca javilo se u vojsku.

Kotar Udbina: — u radu je učestvovalo 475 omladinaca i omladinki. Oni su okrečili 375 kuća i skloništa, iskopali i napravili 50 novih zahoda. 4 desetine razvalile su 3 napuštene kuće i napravili dva omladinska doma. Pronašli su 250 kvarata sakrivenog i opljačkanog žita. Do sada su, u toku ovoga proljeća pronašli svega 1.000 kvarata žita. Za partizanske porodice i siromašne posadili su 320 vreća prumpira. Za omladinske organizacije zasijali su 20 dana oranja žitom i posadili kukuruz i krumpir. 109 članova pomagalo je tri dana oranja.

Kotar Lapac: — u radu je učestvovalo 490 članova USAOJ-a. Okrečeno je 187 kuća, iskopano 80 zahodskih jama, 10 sela potpuno je očišćeno. Za omladinske

organizacije obradeno je 30 dana oranja zemlje i zasadeno kukuruzom, krumpirom i grahom. 180 članova radnih vodova orali su po 2 dana porodicama partizana i siromašnima. Za prehranu i sijeme siromašnim porodicama skupila je omladina 119 kg kukuruza, 44 kg krumpira, 38 kg pasulja. Podaci za bolnice i ranjenike nisu dobiveni.

Kotar Gračac: — u radnim četama ima 773 člana. Oni su srušili i uništili 2.500 metara pruge. Okrečili su 800 kuća i skloništa, iskopali 460 zahodskih jama. Za omladinske organizacije zasadili su 6 dana oranja kukuruza i 6 dana oranja za žito. Za tehničku radionicu skupili su 540 vreća hrastove kore, 775 kg staroga željeza, 133 kg luga.

Kotar Perušić: — pod rukovodstvom odbora USAOJ-a srušili su članovi od 1. V do 15. V 5.000 metara pruge, 15 bunkera i 10 baraka. Sakupili su 734 jaja, 70 pari čarapa, 121 kg graha. U narodno-oslobodilačku vojsku javilo se 30 omladinaca.

Kotar Korenica: — posadeno je 65 vreća krumpira porodicama palih boraca. Iz vojnih magazina okrunjeno je 2.200 kg kukuruza. Za kovačku radionu upaljeno je 30 vreća ugljena. Za narodno-oslobodilačku vojsku sakupljeno je 1.500 dinara. Omladina je odnijela na položaje borcema 40 kg kruha i 12 kg suhog mesa, a za ranjenike je skupila 200 1 mljeka. Jedna radna četa radila je u zaraznoj bolnici 8 dana, a dvije radne čete prenosile su ranjenike 5 km.

Da bi se pripremili za okružnu i pokrajinsku konferenciju USAOJ-a u ovom velikom proljetnom takmičenju i da bi ova konferencija mogla da iznese pregled rada omladine u Lici — potrebno je da još organizovanije i bolje pristupimo svakom poslu. Odbori USAOJ-a treba da rukovode svim omladinskim akcijama, da bilježe sve postignute rezultate i da ih šalju svojimi višim odborima. Svi rezultati će se objavljivati tako da se i na taj način dade podstreka onoj omladini, koja ne učestvuje dovoljno u narodno-oslobodilačkoj borbi. Na taj način će naša omladina, radеći u pozadini i stupajući u redove Narodno-oslobodilačke vojske još više učiniti za oslobođenje od okupatora i njegovih slugu i za sretniju sutrašnjicu omladine i cijelog našeg naroda.

HAK, kut. 7.

**CENTRALNI KOMITET KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
UPOZORAVA OK KPH ZA LIKU NA POŠTIVANJE PROPISA O IZBORIMA
ZA NARODNOOSLOBODILACKE ODBORE**

Dragi drugovi,

u radu se partijskih organizacija gotovo u svim krajevima pa i u Lici zaveo jedan pogrešan donos poreza NOO-ima. Part-organizacije često *prelaze svoje kompetencije* i bez znanja i odobrenja rukovodećih organa NOO-a vrše izmjene u sastavu NOO-a koji su izabrani od naroda, smjenjuju i postavljaju na svoju ruku nove članove i nove funkcionere NOO-a itd.

Obavješteni smo, da je OK skinuo sa dužnosti iz kotarskih i općinskih NOO-a drugove Radu Svilara, Milu Dražića, Milana Majstorovića, Dušana i Danu Cvjetkovića i Radu Vignjevića, kojima je dodijelio nove funkcije izvan NOO-a. Time su NOO-i, u kojima su oni do sada djelovali, lišeni svojih najboljih i najspobnijih funkcionera. To je smjenjivanje došlo u času, kada NOO-i treba da postanu živi politički organi koji će osim ostalih poslova morati biti aktivni po svim političkim pitanjima i postati nosioci borbe protiv svih izdajničkih i neprijateljskih struja i grupa, nosioci borbe za jedinstvo i mobilizaciju masa.

Da bi se NOO-i oslobođili svoje dosadašnje uskoće i slabosti, da bi oni postali ono što stvarno treba da budu — *borbeni politički organi*, Partija će svoje mnogobrojne zadaće morati provoditi baš preko NOO-a. Uz dosadašnju praksu NOO-i neće moći ostvariti one krupne političke zadatke koji se sada pred njih postavljaju. Umjesto izvlačenja sposobnih drugova iz NOO-a, partijske će organizacije morati davati svoje najbolje ljude kao pomoć NOO-ima.

Osim te krupne političke pogreške, koju ste učinili smjenjivanjem spomenutih drugova iz NOO-a, Vi ste i s formalne strane prešli svoje kompetencije i prekršili paragraf 14 Naredbe o izborima narodno-oslobodilačkih odbora. U tom se paragrafu kaže: »NOO-i zavise od povjerenja naroda koji može pojedine članove pa i cijeli NOO smjeniti, ako smatra da nije zaslužan povjerenja ili da nije sposoban za rad, pa izabratи drugi odbor.« Tu se dalje propisuje kako se smjenjivanje ima izvršiti. Izabrane NOO-e i njihove pojedine članove *ne može nitko skidati i mijenjati na svoju ruku*. Njih može skidati ili smjenjivati samo zbor izbornika jednog sela ili konferencije delegata nižih NOO-a na kotarskoj konferenciji, odnosno okružnoj konferenciji.

Dosadašnja praksa samovoljnog smjenjivanja članova NOO-a ne samo da krši propise o izborima i smjenjivanjima NOO-a, nego i grubo gazi i povređuje demokratski karakter NOO-a i pravo naroda da si sam bira i sam smjenjuje svoje predstavnike. Takva praksa osim toga pruža materijal neprijateljima koji nas mogu optuživati da su NOO-i samo prćija Partije sa kojima ona može samovoljno postupati kako god hoće.

Obzirom na sve to molim Vas, da se imenovani drugovi vrate na svoju dužnost u NOO-ima.

Smrt fišizmu — Sloboda narodu!

Drugarski pozdrav:
s.r.

Fotokopija, HAK, f. OK KPH za Liku, 3/320.

29

Juni 1943.

REZULTATI SAKUPLJANJA HRANE ZA NOV I RANJENE BORCE U
SELIMA KOTARA DVOR NA UNI UVREMENU OD 1. DO 20. JUNA 1943.

NOO i AFŽ sela Cukur dao je: 64 kom. jaja, 7 kg sira, 3 kg suhog mesa i 100 kg kruha.

NOO i AFŽ G. Zirovac: dao je: 149 jaja i 30 lit. mlijeka.

NOO i AFŽ sela Ostojići: 30 kg kruha, 30 kolača, 1 sir i 7 jaja.

NOO i AFŽ Cavlovica: 50 jaja, 6 kg kajmaka, 5 kg sira, 15 lit. mlijeka i 2 pogače.

NOO i AFŽ Komora: 106 jaja, 8 kg luka, 36 kg kruha, 10 kg sira, 1/2 kg masti,

2 kg slanine i 3 pečena janjeteta.

Selo Majdan: 3 praseta za pečenke, Selo Gvozdansko dva mlada teleta.

NOO S. jedno tele, 19 lit. mlijeka i 35 jaja.

USAQJ sela V. 3 para veša, 4 para čarapa, 5 pogača, 4 sira i 41 jaje.

USAQJ sela D. 6 kg sira, 4 kg kajmaka i 69 jaja.

NOO sela St. 21 lit. mlijeka, 54 jaja, 4 lit. kajmaka i 118 kg krumpira.

NOO, AFŽ i USAQJ Svrakarica — 64 lit. mlijeka, 241 jaje. Pioniri toga sela sakupili su 53 jaja i 1 rudnjak salate.

Drug M. Šašo iz sela Lj. dao je 2 kg mesa.

NOO G. Stupnica: 65 jaja, 3 kg sira, 4 kg kajmaka i 5 lit. mlijeka.

Zaselak Arbutine: 6 lit. mlijeka, 1 bocu kajmaka, 6 sirova i 40 jaja.

NOO Šum. Dragić: 17 kg kajmaka, 17 kg sira, 6 kg masti, 106 jaja, 5 lit. mlijeka,

4 pogače, 2 kom. slanine i 4 para šlapa i 5 kg brašna.

Zaselak Kukići Samardžije: 5 lit. mlijeka, 1/2 kg kajmaka, 68 jaja, 5 sirova i 2 pogače.

Zaselak Calići: 80 jaja, 10 lit. mlijeka, 2 lit. kajmaka.

Zaselak Rudeži: 61 jaje, 6 kg sira, 7 kg kajmaka, 1 kg slanine, 1 kg masti i 10 lit. mlijeka.

NOO Lotine: 8 kg kajmaka, 7 kg sira i 146 jaja.

Zaselak Kelebude i Vučinići: 13 lit. mlijeka, 2 lit. kajmaka, 4 kg sira i 33 jaja.

NOO Vukelići: 51 jaje, 2 kg kajmaka i 3 sira.

AFŽ i USAQJ Goriška: 4,1/2 kg masti, 4,1/2 kg kajmaka, 3 sira, 30 lit. mlijeka, 112 jaja, 120 kg krumpira i jedan rudnjak luka i salate.

AFŽ Utolica: 3 kom. kokošiju, 550 jaja, 4 kg putra, 2 kg luka, 2 kg mesa, 1 kg meda i 80 kg sira.

Drug Strelac: dao je 1,20 kg duhana u vrednosti od 3.700 kuna i 6 kg šećera.

USAQJ Mala Gradusa: 188 jaja, 39 lit. mlijeka i 12 sirova.

Selo Vukoševac: 117 jaja, 19 sirova, 35. lit. mlijeka, 4 kg kajmaka.

Kinjačka i Blinjski Kut: 5 kg rušteva, 50 jaja, 62 suha sira, 22 kg friškog sira, 10 kom. sapuna, 2 kg sode, 1 kg putra, 5 lit. mlijeka i 10 lit. kajmaka.

Vel. Gradusa: 44,1/2 kg brašna, 2 kg masti, 11 sirova, 27 lit. mlijeka i 188 jaja.

USAQJ Umetići: 9 plahta, 14 peškira, 3 marame, 3 kom. šuferica, 5 jastuka i jednu vreću čaja.

USAQJ Mačkovo selo: 20 lit. mlijeka, 20 kg sira i 3 lit. kajmaka.

NOO Bestrma: 65 kg rušteva, 67 lit. mlijeka i 25 kom. sira.

USAQJ sela V. Š. — 1 pečenu ovcu, 10 kg sira i 40 jaja.

Pioniri Drenovac i Martinovići: 19 kom. sira, 54 jaja, 17 lit. mlijeka, 1 lit. ruštova, 2 lit. skorupa i 301 din.

AFZ Brnjeuška: 40 lit. mlijeka, 20 kg sira, 20 kg luka i 4 lit. kajmaka.
Opć. NOO Bačuga: 55 jaja, 20 kg sira, 40 kg luka i salate, 30 lit. mlijeka i 2 lit. kajmaka.
USAOJ Bačuga i D. Grabovac: 80 lit. mlijeka, 10 kg sira, 100 jaja, 30 kg salate, 3 kg luka, 2 janjeta i 3 kg skorupa.
Kotarski NOO Kostajnica: 1.65 kg duhana u vrednosti od 6.650 kuna.
Sela dvorskog kotara posebno su sakupila priloge za ranjene i bolesne drugove VIII krajiške NOU brigade i to: 225 jaja, 325 kg sira i kajmaka, 53 kg masti, 9 kom janjaca, 4 teleta, 4 praseta, 1 jare, 26 kom. peškira, 8 pokrivača, 27 plahta, 6 pari čarapa, 14 lit. rakije i 18 jastuka.
Takoder je sakupljeno dosta zavoja, pribora za jelo i još nekih stvari. U sakupljanju ovih priloga najbolje su se pokazala sela: D. i G. Javoranj, Brdani, Zut, Vrpolje, Gorička, Glavičani, Svrakarica, Udetin, dok od općina najbolje su se pokazala Javnica i dvorska općina, kao i općina Zirovac koja stalno pomaže i donosi hrana ranjenim i bolesnim drugovima ove bolnice.

*Glas slobodoljubive Banije, glasilo Okružnog
NOO Banije br. 2 od 20. VI 1943.
HAK, kut. 3.*

30

Juni 1943.

REZULTATI SAKUPLJENE POMOĆI U OSLOBODENIM SELIMA GLINSKOG
KOTARA ZA PARTIZANSKE BOLNICE U LICI I NA KORDUNU OD 1. DO
10. JUNA 1943.

Majske Poljane: 12 kg kajmaka, 244 kom. jaja, 160 kg sira, 2 kg luka.
Brnjeuška: 7 kg kajmaka, 63 kom. jaja, 75 kg sira, 16 kg luka.
Roviška: 160 kom. jaja, 40 kg sira.
Majski Trtnik: 3 kg kajmaka, 232 kom. jaja, 100 kg sira, 8 kg luka.
Ravno Rašće: 8 kg kajmaka, 209 jaja, 80 kg sira, 15 kg luka.
Glinski Trtnik: 73 kom. jaja, i 17 kg sira.
D. Grabovac: 47 kg kukuruza, 36 kg graha, 4 kg krumpira, 295 kom. jaja i 10 kg sira.
D. Bačuga: 58 kg kukuruza, 65,1/2 kg graha, 11 kg krumpira, 3 kg masti, 184 jaja, 40 kg sira i 20 kg luka, 43 lit. mlijeka i 2 janjca.
Luščani: (137 kg kukuruza, 37 kg graha, 3 kg masti, 207 kom. jaja, 51 kg sira, 3 pogače i jedno tele.
G. Bačuga: 60 kg kukuruza, 59 kg graha, 94 kom. jaja i 41 kg sira.
V. šušnjar: 170 kg kukuruza, 31 kg graha, 22 kom. jaja i 10 kg sira.
G. Grabovac: 50 jaja i 7 kg sira.
Dodoši — Kraljevčani: 130 kg kukuruza, 30 kg graha i 13 kg sira.
Drenovac: 73 kg kukuruza, 21 kg graha, 245 kom. jaja, 35 kg sira, 3 kg putra, jedno janje i jedno tele.
Bijele Vode: 40 kg kukuruza, 55 kg graha, 60 kg krumpira, 1 kg masti, 127 jaja, 9 kg sira, 1,1/2 skorupa, 2 litre pšenice.

Vlahović: 70 kg kukuruza, 10 kg graha, 5 kom. jaja i 4 kg sira.
Martinovići I: 285 kg kukuruza, 82 kg graha, 83 kom. jaja i 19 kg sira.
Martinovići II: 120 kg kukuruza, 5 kg graha, 24 jaja i 11 kg sira.
Brestik: 534 kg kukuruza, 322 kg graha, 72 kg krumpira, 7 kg masti, 285 kom. jaja i 70 kg sira.
Kozaperovica: 180 kg kukuruza, 100 kg graha, 40 kg krumpira, 4 kg masti, 110 kom. jaja i 40 kg sira i 15 kg luka.
Trnovac: 410 kg kukuruza, 170 kg graha, 115 kg krumpira, 9 kg masti, 10 lit. skorupa, 221 jaje, 67 kg sira i 39 kg luka.
Mali Gradac: 572 kg kukuruza, 240 kg graha, 60 kg krumpira, 8 kg masti, 5 lit. skorupa, 269 jaja i 88 kg sira.
Vel. Gradac: 180 kg kukuruza, 19.1/kg graha, 85 jaja i 44 kg sira.
Dragotina, 75 kg kukuruza, 85 kg graha, 60 kg krumpira, 1 kg masti, 61 jaje i 10 kg sira.
D. Klasnić: 68 kg kukuruza, 150 kg graha, 120 kg krumpira, 145 jaja i 10 kg sira.
Brezovo Polje: 115 kg kukuruza, 73 kg graha, 4 kg masti, 135 jaja.
Dabrina: 18 kg kukuruza, 43 kg graha, 25 kg krumpira, pol kg masti, 217 jaja, 20 kg sira.
G. Klasnić: 12 kg. kukuruza, 28 kg graha, 36 jaja, 10 kg sira.
Obijaj: 245 kg kukuruza, 105 kg graha, 240 kg krumpira, 1 kg masti, 204 jaja, 20 kg sira.
Glinica: 15 jaja, 7 kg sira.
Bos. Bojna: 22 kg kukuruza, 35 jaja, 8 kg sira.
Bojna: 120 kg kukuruza, 34 kg graha, 6 jaja, 10 kg luka.
Gradina: 130 kg kukuruza.
Kobiljak: 67 kg kukuruza, 4 kg masti, 86 jaja, 8 kg sira, 5 kg luka.
Prema gornjim podacima na čitavom glinskom kotaru ukupljeno je za bolnice Korduna i Like slijedeće: 4.583 kg kukuruza, 2.025.1/2 kg graha, 1.235 kg krumpira, 53 kg masti, 47 lit. mlijeka, 4.578 jaja, 1.196 kg sira, 130 kg luka, 3 kg putra, 4 teleta, 3 jagnjeta, 3 pogače, 43 lit. mlijeka i nešto pšenice.
Izvještaj o sakupljenim dobrovoljnim prilozima sa ostalih kotareva štampaćemo u slijedećem broju. Iako najviše nastradao od paljevine i pljačke fašističke rulje, narod kotara glinskog daje svoje zadnje zalihe svojoj Narodno-oslobodačkoj vojsci, što je svakako dokaz njegove visoke svijesti.

LIJEP PRIMJER

Jedan Rus iz neoslobodenog područja, zarobljenik iz svjetskog rata od 1918. godine, iako nadničar i siromašan poklonio je 500 kuna u Narodno-oslobodilački fond.

Glas slobodoljubive Banije br. 3 od 7. VIII 1943.
HAK, kut. 3.

31

Maj 1943.

**PREGLED SAMLJEVENOG ŽITA I UBRANOG USURA U POJEDINIM
OPĆINSKIM I KOTARSKIM NOO-ima NA PODRUČJU PRIVREMENOG
OKRUŽNOG NOO-a ZA KORDUN U VREMENSKOM RAZDOBLJU OD 11.
MARTA DO 20. MAJA 1943.**

OPĆINSKI NOO	Ukupno samljeveno žita		Ukupno ubrano ušura		Obračunato za vojsku 30% od cjelokupnog ubranog ušura	
	lit.	del.	lit.	del.	lit.	del.
1. Perna	19.364	5	1.549	1	464	8
2. Vrginmost	19.568		1.565	4	469	5
3. Bović	35.667	5	2.853	7	856	
4. Ostrožin	23.615		1.889	3	566	5
5. Sjeničak	27.753	8	2.220	1	666	1
6. kotar						
I Vrginmost	125.968	8	10.077	6	3.022	9
	ili vagana	lit.	vagana	lit.	vagana	lit.
	2.099	28,8	167	57,6	50	22,9
1. Krstinja					manjkaju podaci	
2. Vojnić	65.855		5.267		1.579	8
3. Krnjak	105.832		8.466	5	2.540	
4. Tušilović	22.862		1.828	9	548	6
5. Utinja	34.091		2.726	5	818	6
Kotar						
II Vojnić	228.640		18.288	9	5.487	
	ili vagana	lit.	vagana	lit.	vagana	lit.
	3.810	40	304	48,9	91	27
1. Dubrave					manjkaju podaci	
£. Perjasica	45.926		3.674	2	1.102	1
*!. Cvijanović-						
-Brdo	3.750		300		90	
4. Dunjak	14.041	3	1.123	3	337	
5. Veljun	63.810	5	5.104	8	1.531	1
Ö. Skrad	63.294		5.063	5	1.518	
kotar						
II{ Veljun	190.821	8	15.265	8	4.578	2
	ili vagana	lit.	vagana	lit.	vagana	lit.
	3.180	21,8	254	25,8	76	18,2

	Ukupno samljeveno	Ubrano ušura	Obračunato za
Perna	34.169,5	2.741,3	821,2
Vrginmost	30.677,6	2.454,1	735,9
Bović	56.280	4.510,7	1.359
Ostrožin	91.343	2.507,6	751,9
Sjeničak	46.119,8	3.619,3	1.106,8
I kotar	198.589,9	15.903	4.774,8
Vrginmost	= vagana 3.309	lit. 49,9	vagana 79
			lit. 30,8
Krstinja	49.557	4.364,6	1.196,3
Vojnić	120.465	9.635,7	2.889,9
Krnjak	195.726	15.657,8	4.697,2
Tušilović	47.732	3.818,5	1.145,3
Utinja	76.569	6.124,3	1.837,4
II kotar	490.049	39.600,9	11.766,1
Vojnić	= vagana 8.167	lit. 29	vagana 196
			lit. 6,1
Veljun	139.240,5	11.139,2	3.338,4
Skrad	124.183	9.443,5	2.979,1
Dunjak	57.989,3	4.639,1	1.391,7
Perjasica	105.257	8.340,6	2.502,1
Cvijanović- -Brdo	10.490	839,4	251,7
Dubrave	5.578	446,2	133,6
III kotar	442.737,8	34.839	10.596,6
Veljun	= vagana 7.378	lit. 57,8	vagana 176
			lit. 36,6
Močila	107.898,5	8.631,9	2.589,5
G. Primišlje	164.740,5	13.178,8	3.953,5
D. Primišlje	58.507	4.680	1.404
IV kotar	331.146	26.491,2	7.947
Slunj	= vagana 5.519	lit. 6	vagana 132
			lit. 27
Kunić	80.613	6.449	
Podhum	164.823,7	11.178,3	
Plaški	50.690	4.055,4	
V kotar	296.126,7	21.682,5	
Plaški	= vagana 4.935	lit. 26,7	vagana 361
			lit. 22,5
Bosiljevo	13.975	1.453,4	
Netretić			

Kotar Karlovac ==	13.975 vagana lit. 232 55	1.453,4 vagana lit. 24 13.4	
Kotar Vrginmost	47 mlinova	Kotar Veljun	38 mlinova
Perna	14	Perjasica	^0
Vrginmost	10	Veljun	11
Bović	7	Dunjak	6
Ostrožin	11	Skrad	10
Sjeničak	5	Cvijanović-Brdo	1
Kotar Vojnić	48 mlinova	Kotar Slunj	15 mlinova
Krstinja		Primišlje	13
Vojnić	14	Močila	2
Krnjak	21	Slunj	
Tušilović	3	Rakovica	
Utinja	10	za Plaški i Karlovac	nemamo
		podataka	
Ukupno samlje- veno žita	Ubrano ušura za vojsku	za narod	
Vojnić	532.819	42.625,5	12.787,7
Vrginmost	216.533,9	17.322,7	5.196,8
Veljun	564.624,8	45.170	,13.551
Slunj	410.530	32.842,4	9.852,7
Plaški	368.652,7	29.492,7	8.847,7
			29.387,8
			12.125,9
			31.619
			22.989,7
			20.644,5

Karlovac prikupio dobrovoljno: 13.975 litara za vojsku.
 Ušur nije ubiran.
 Ukupno ubrano ušura: 2.792 vagana od mjeseca marta do konca jula.

*Tabele, pisane rukom, 35X30, 30X30.
 A1HRPH Zgb, NV, kut. 104.
 HAK, f. ONOO za Kordun, 2/215.*

32

27. juni 1943.

PROGLAS OKRUŽNOG NARODNOOSLOBODILACKOG ODBORA ZA
 BANIJU I KOMANDE BANIJSKOG PODRUČJA UPUĆEN HRVATSKOM
 STANOVNIŠTVU U NEOSLOBODENIM SELIMA BANIJE O PRIPREMAMA
 ZA ŽETVU

Hrvati Banije

Približava se žetva. Fašistički grabežljivci bacaju lakome poglede na naša bogata polja. Oni se spremaju da zajedno sa svojim podlim slugama i ove godine pokušaju opljačkati plodove muke i truda naroda oslobođene Banije. U tim

svojim planovima oni računaju na vas. Oni će vas kao i prošle godine, tjerati da žanjete naša polja za njihov račun. Oni će vas siliti da učestvujete u pljački našeg kruha da bi vas na taj način izjednačili sa prljavim izrodima hrvatskog naroda — ustašama, da bi tako spriječili produbljenje borbenog bratstva srpskog i hrvatskog naroda Banije.

Ali to nije sve. Okupator se ne zadovoljava samo pljačkom naših slobodnih polja. *Njemu treba i vaše žito*. Krvolok Pavelić i vodstvo HSS-a, ogavni izrodi koji za šaku maraka i lira izdaju interes hrvatskog naroda, pomoći će okupatoru u tim njegovim namjerama. Oni već šalju u hrvatska sela agente koji se šuljaju oko polja i ocjenjuju koliko će švabskih razbojnika moći da nahrane vašom pšenicom. Okupator će i vama pokušati da otme sve, bacajući u bijedu vas i vaše porodice.

Mi već dvije godine odolijevamo naletima fašističkih krvoloka i zadajemo im teške udarce. Mi ćemo im i ovaj puta pokazati što znači otimati tuđu muku. *Svaki onaj koji sa srpom zade u naša polja smatrati će se pljačkašem i biti će ubijen*.

Ne dozvolite da vas fašistički krvnici gone pred naše mitraljeze. Ne dozvolite da se opet dese sramni slučajevi Joževice, šušnjara, Gradca, Javornja i Segestina. Podite putem kojim su pošle već hiljade poštenih Hrvata, stupajte u našu junačku Narodno-oslobodilačku Vojsku i s puškom u ruci branite vaše žito, trijebite našu porobljenu domovinu od šugavih fašističkih razbojnika. Jedino tako će te spasiti od gladi vašu djecu, jedino nemilosrdnom borborom protiv okupatora i domaćih izdajica steći će te pravu slobodu i biti zaista gospodari u svojoj kući. Skrivajte žito, ako ga ne možete spasiti — uništavajte ga, ali ga od sebe ne dajte jer ono produžava život našim neprijateljima. Sve treba da nas obuzme jedna misao:

NI ZRNA ZITA, NI GRLA STOKE, NI GRAMA MASTI OKUPATORU!
SVI U PARTIZANE — SVE ZA PARTIZANE!

Smrt fišizmu — Sloboda narodu!

27. juna 1943. g.
KOMANDA BANIJSKOG
PODRUČJA Hrvatske

OKRUŽNI NARODNO-
OSLOBODILACKI ODBOR
ZA Baniju

Šapirograf, latinica, 1 list, 30,5X21,5.
A1HRPH Zgb, NV, kut. 98.
Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/34.

33

8. juli 1943.

UPUTE KOTARSKOG NARODNOOSLOBODILAČKOG ODBORA GLINA O
PROUČAVANJU PROGLASA I REZOLUCIJE ZAVNOH-a I NAČINA
PRIKUPLJANJA USURA KOD VRŠIDBE — UPUĆENE OPCINSKOM
NOO-u GLINSKI TRTNIK

Dragi drugovi, šaljemo Vam Proglas i rezoluciju ZAVNOH-a, s tim, da po jedan primjerak dostavite svakom Seoskom NOO-u, a jedan primjerak da zadržite za Općinski NOO. Ovaj Proglas i rezoluciju proučite dobro, a isto tako ih proučite i sa Seoskim NOO-ima.

2. Obavijestite sve odgovorne drugove kod vršalica, da uglja imade dosta kod druga Mikana Kuke, te neka se pravovremeno traži za isti trebovanje od Okružnog NOO-a. Isto tako za ulje i sav pogonski materijal obraćajte se na Okružni NOO, gdje će te isti sledovati.

3. Za predavanje ušura koji pripada NOF neka se sa područja Općinskih NOO-a Glinski Trtnik, Bačuga i V. šušnjar doprema kod Dušana Kalanje u M. Gradac, sa područja Općinskih NOO-a Drenovac i M. Gradac, neka se doprema u Trnovac kod Kude Blagovića, sa područja Općinskih NOO Klasnić (osim sela Brubanj i Brezovo Polje) i Hajtić, neka dopremaju u Klasnić kod Rade Rudića, a sa područja Općinskih NOO Obijaj, Bojna i sela Brubanj i Brezovo Polje, neka dopremaju u Dangubu (Brezovo Polje) kod Stojana Padana. Ovo je raspored za predavanje ušura od pšenice a ušur od ječma neka se i dalje doprema kod Vojne komande kotara Glina.

4. Molim Vas, da nam dopremite pleha u koliko ga možete negdje nabaviti, pošto nam je isti potreban za pravljenje kanti za prevoz mlijeka, tako da za svaku općinu napravimo barem po dvije dobre kante, koje bi služile za prevoz mlijeka iz svih sela te općine. Dosadašnji način dopremanja mlijeka pokazao se je nepraktičan uslijed pomanjkanja dobrih posuda, kao npr. poneko selo dopremi u buretu rakijskom, te se mlijeko pokvari. Pleh možete skinuti sa nekih stajnja na kojima nije potreban.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Predsjednik uz:
Meandžija¹

Original, pisan mašinom, latinicom, 1 list, 17X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 103.
Fotokopija, HAK, f. KNOO Glina, 1/20.

¹ Stevo

34

16. oktobar 1943.

**PREGLED KOTARSKIH, OPĆINSKIH I SEOSKIH ODBORA I
ODBORNIKA NA PODRUČJU OKRUŽNOG NARODNOOSLOBODILACKOG
ODBORA ZA KORDUN**

TABELA I

	Socijalni sastav	Nacionalni sastav
23 br. kotar. odb.	30 br. okruž. odbornika	
31 br. općin. odb.	61 ₁ br. kotar. odbora	
32 br. općin. odb.	110 br. kotar. odbornika	
25 br. seoskih odb.	32 br. općin. odbora	
129 br. seoskih odbornika	237 i br. opć. odbornika	
184 br. svih odbornika	296 br. seoskih odbora	
17 od toga partijaca	1043 i br. seoskih odbornika	
	1395 br. svih odbornika	
	166 od toga partijaca	
	1342 seljaka	
	32 t. radnika	
	15 obrt. trgovina	
	6 intelektualaca	
175 seljaka	942 Srba	
3 radnika	453 Hrvata	
4 obrt. trgovina		
namještenika		
2 intelektualaca		
158 Srba		
26 Hrvata		

**PREGLED KOTARSKIH, OPĆINSKIH I SEOSKIH ODBORA
ODBORNIKA KOTARA PLAŠKI OD 8. OKTOBRA 1943.**

TABELA II

	Socijalni sastav	Nacionalni sastav
175 seljaka	1342 seljaka	
3 radnika	32 t. radnika	
4 obrt. trgovina	15 obrt. trgovina	
namještenika	6 intelektualaca	
2 intelektualaca	942 Srba	
158 Srba	453 Hrvata	
26 Hrvata	1	

**PREGLED KOTARSKIH, OPĆINSKIH I SEOSKIH ODBORA I
ODBORNika KOTARA VELJUN OD 16. OKTOBRA 1943.**

TABELA III

		Socijalni sastav	Nacionalni sastav
23	br. kotarskih odbornika	1	br. kotarskih odbora
5	br. općinskih odbora	5	br. općinskih odbora
31	br. općinskih odbornika	37	br. kotarskih odbornika
138	br. seoskih odbora	58	br. seoskih odb.
13	I br. seoskih odborn.	179	br. seoskih odbornika
184	br. svih odbornika	235	br. svih odbornika
49	od toga partijaca	46	od toga partijaca
170	seljaka	233	seljaka
12	radnika	4	radnika
1	obrt. trg. namješt.		
1	intelekt.		
183	Srba	218	Srba
1	Hrvata	7	Hrvata
			1

**PREGLED KOTARSKIH, OPĆINSKIH I SEOSKIH ODBORA I
ODBORNika KOTARA VOJNIĆ OD 12. OKTOBRA 1943.**

TABELA IV

		Socijalni sastav	Nacionalni sastav
170	seljaka	233	seljaka
12	radnika	4	radnika
1	obrt. trg. namješt.		
1	intelekt.		
183	Srba	218	Srba
1	Hrvata	7	Hrvata
			1

**PREGLED KOTARSKIH, OPĆINSKIH I SEOSKIH ODBORA I
ODBORNika KOTARA VRGINMOST OD 23. OKTOBRA 1943.**

TABELA V

		br. kotarskih odbornika	br. općinskih odbora	br. općinskih odbornika	br. seoskih odbornika	br. svih odbornika	od toga	partijaca	br. seoskih odbora	Socijalni sastav	Nacionalni sastav
13	br. kotarskih odbornika	6			147						
5	br. općinskih odbora	40			197						
57	br. općinskih odbornika	197			8						
48	br. seoskih odbora	35			35						
145	br. seoskih odbornika	191			191						
215	br. svih odbornika od toga	1			1						
15	partijaca	3			3						
168	seljaka	2			2						
1°	radnika	174			174						
4	obrt. trg. namješte, intelekt.	23			23						
166	Srba	Uzeta u kombi- naciju i kota- rska			Uzeta u kombi- naciju i kota- rska						
49	Hrvata										

**PREGLED KOTARSKIH, OPĆINSKIH I SEOSKIH ODBORA I
ODBORNika KOTARA SLUNJ OD 13. OKTOBRA 1943.**

TABELA VI

		Socijalni sastav	Nacionalni sastav
168	seljaka	1	
1°	radnika	3	
4	obrt. trg. namješte, intelekt.	1	
166	Srba	174	
49	Hrvata	23	

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Tajnik:
S. O.

Predsjednik:
D.¹ Brujic, v.r.

¹ Dragić

PREGLED KOTARSKIH, OPĆINSKIH I SEOSKIH ODBORA I
ODBORNika KOTARA KARLOVAC OD 9. OKTOBRA 1943.

TABELA VII

			Socijalni sastav	Nacionalni sastav
1	29	br. kotarskih odbornika		
	6	br. općinskih odbora		
	40	br. općinskih odbornika		
	92	br. seoskih odbora		
	318	br. seoskih odbornika		
	387	br. svih odbornika od toga		
	31	partijaca		
	382	seljaka		
	1	radnika		
	3	obrt. trg. namjeste.		
	1	intelekt.		
	40	Srba		
	337	Hrvata		

*Tabele, pisane rukom i mašinom, 21,5X15.
AIHRPH Zgb, NV, kut 104.
Fotokopija, HAK, f. ONOO za Kordun, 2/223.*

35

24. januar 1944.

**OKRUŽNI NARODNOOSLOBODILACKI ODBOR ZA KORDUN — IZVOD IZ
RAĆUNA OBVEZNICA — ZAJMA NARODNOG OSLOBOĐENJA**

Redni broj	NAZIV	DUGUJE						POTRAŽUJE	
		OBVEZNICA PO						Kn DN	Kn DN
		100	500	1000	11000	100000	500000		
1.	ONOO Banija		400		30		430	500000	
2.	KNOO Vrginmost	550	544	58	1		1154	395000	177100
3.	" Sjeničak	200	340	20	5		565	260000	96000
4.	" Vojnić	400	290	35	3		728	250000	123400
5.	" Veljun	1461	420	85			1966	441100	334500
6.	" Slunj	360	558	25			943	340000	83500
7.	" Plaški	500	676	2			1178	390000	58300
8.	" Karlovac	100	250	274	30		654	709000	190500
9.	OK Karlovac	100	948	1246	577	4 1	2826	8400000	5893500
10.	Općinski NOO Barilović	300			3		303	180000	90700
11.	KK Vojnić		280				280	140000	11000
12.	Seoski NOO G. Budački		5				5	2500	2500
	UKUPNO:	3671	5019	1745	649	4 1		12011600	7065000
	Saldo : Zaliha obveznica							»1225500	4946600

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Predsjednik:
Martinović,¹ v. r.

Okružni
narodnooslobodilački
odbor Kordun
MP

Za gospodarski
otsjek:
Koprenica,² v. r.

Tabela, pisana rukom, latinicom, 30X21,5.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 105.
Fotokopija, HAK, f. ONOO za Kordun, 61113.

¹ Mile

² Stanko

36

8. februar 1944.

**OKRUŽNI NARODNOOSLOBODILAČKI ODBOR ZA KORDUN — IZVOD IZ
RAČUNA OBVEZNICA — ZAJMA NARODNOG OSLOBOĐENJA**

Redni broj	NAZIV	DUGUJE						POTRAŽUJE	
		OBVEZNICA PO						1	Kn-DN
		100	500	1000	10000	100000	500000		
1.	ONOO Banija	400		30		430	500000		
2.	KNOO Vrginmost	550	564	38	1	1173	405000	208600	
3.	" Sjeničak	200	440	20	5	665	310000	170000	
4.	" Vojnić	400	290	35	3	728	250000	176900	
5.	" Veljun	1461	471	85		2817	466600	334500	
6.	" Slunj	360	558	25		943	340000	277000	
7.	" Plaški	500	676	2		1178	390000	58300	
8.	ONOO Karlovac	100	250	274	30	654	709000	190500	
9.	OK KPH Karlovac,	100	948	1246	577	4 1	2876	8400000	5893500
10.	Opć. NOO Barilović	300			3	303	180000	130700	
11.	KK KPH Vojnić	280				280	140000	45000	
12.	Seos. NOO G. Budački		5			5	2500	2500	
13.	Radočaj Andrija		8			8	4000	4000	
	UKUPNO:	3671	5190	1745	649	4 1 11260	12097100	7491500 4605600	
							12097100	12097100	

REKAPITULACIJA

Preuzeto obveznica u vrijednosti	13237100
Poslano ZAVNOH-u u gotovom	6343000
Neunovčeno kod ustanova	4605600
Zaliha u obveznicama 114 kom. po 10.000 Kn-din.	1140000
Zaliha u gotovom novcu u blag.	648500
ONOO-a	500000
Kupljeno žito na rč. obveznica	13237100
	13237100

Predsjednik:
Martinović,¹ v. r.

Tajnik:
Jovan Balčin v. r.

*Tabela, pisana rukom, latinicom, 32X21,5.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 105.
Fotokopija, HAK, f. ONOO za Kordun, 6/122.*

1 Mile

37

22. junij 1944.

POPIS ČLANOVA GOSPODARSKIH KOMISIJA KOTARSKOG, OPĆINSKIH I SEOSKIH NOO-a NA DVORSKOM KOTARU

KOTARSKA GOSPODARSKA KOMISIJA

DVOR NA UNI:

Vujčić Milan — predsjednik gospodarske komisije
Popović Antonija, Joka Nikola, Joka Stojša, Carić Alekса i Krbavac Jakov — članovi kotarske gospodarske komisije.

OPĆINA GAGE:

Stambolija Mirko — predsjednik općinske gospodarske komisije
Joka Milan, Trivanović Stojša, Trivanović Dragan i Bodlović Julika — članovi općinske gospodarske komisije.

SELO KOSNA:

Vujčić Rade — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Nikola Joka i Šerbula Stojan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO TRGOVI:

Stambolija Mihajlo — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Šerbula Mile i Bodlović Nikola — članovi seoske gospodarske komisije.

GAGE — DVOR:

MILIČEVIĆ Simo — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Nišević Ljuban i Kovačević Stanko — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO GRMUSA:

Stambolija Dmitar — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Popović Ljuban i Lazić Ilija — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO LJUBINA:

Rudić Milan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Borojević Ostoja i Borojević Adam — članovi seoske gospodarske komisije.

OPĆINA RUJEVAC:

Janjanin Stojša — predsjednik općinske gospodarske komisije,
Ćumura Stojan, Meničanin Lazo, Tepšić Nikola i Dupalo Stojša — članovi općinskih gospodarskih komisija.

SELO LJESKOVAC:

Zuber Nikola — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Zuber Nikola i Zlatović Stojan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO GORNJA STUPNICA:

Tepšić Jovan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Tepšić Petar i Tepšić Teodor — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO D. STUPNICA:

Tepšić Petar i Tepšić Teodor — članovi seoske gospodarske komisije.
Ljubišić Milan i Milinković Nikola — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO RUJEVAC:

Radišić Milan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Andasura Petar i Zuber Petar — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO MAJDAN:

Dobrić Dmitar — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Mandrlec Franjo i Dobrić Dmitar — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO DUPALE:

Meničanin Simo — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Meničanin Marko i Meničanin Rade članovi seoske gospodarske komisije.

SELO GVOZD AN:

Slavulj Pavao — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Borić Martin i Šesto Jandrija — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO PEDALJ:

Bomeštar Adam — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Grčić Stojan i Bomeštar Stojan — članovi seoske gospodarske komisije.

OPĆINA DVOR:

Mrđenović Mladen — predsjednik općinske gospodarske komisije,
Cubra Pero, Oruka Stevo i Trivanović Rade — članovi općinske gospodarske komisije.

SELO GOR. DOBRETIN:

Cubra Simo — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Sireta Jovan i Grubor Dragan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO D. DOBRETIN:

Tišma Dmitar — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Oruka Lazo i Carić Lazo — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO ZUT:

Mrđenović Pero — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Mrđenović Branko i Mrđenović Stevo — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO MATIJEVIC :

Jagetić Ruža — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Dragišić Marko i Stambolija Božo — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO STAN. POLJE:

Culibrk Ljuban — predsjednik seoske gospodarske komisije.
Culibrk Zivko i Vidović Dragan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO JAVORNIK:

Tišma Vaso — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Jarić Jovo i Kovačević Jovo — članovi seoske gospodarske komisije.

OPĆINA JAVORANJ:

Sundač Milan — predsjednik općinske gospodarske komisije,
Đurić Stevan, Miletić Mile i Samardžija Stojan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO JAVORANJ:

Jovalević Đuro — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Samardžija Jovan i Blagojević Đuro — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO G. JAVORANJ:

Durman Ljuban — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Durman Pavao i Miodrag Branko — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO VRPOLJE:

Crljenica Stojan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Krbavac Mojsija i Vranešević Mile — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO UDETIN:

Borota Đuro — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Vinčić Nikola i Miletić Adam — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO GLAVIČANI:

Pribičević Simo — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Pribičević Mile i Stanić Marko — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO KEPČIJE:

Nišević Pavao — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Nišević Ostojia i Kepčija Miloš — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO HRTIĆ:

Dugandžija Mile — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Jerinić Nikola i Gaić Petar — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO CORE:

Savić Jovan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Čanak Rade i Čora Nikola — članovi seoske gospodarske komisije.

OPĆINA SAM. BRĐANI:

Vujanić Dragan — predsjednik općinske gospodarske komisije,
Ivković Adam, Samardžija Stevo i Vujanić Milan — članovi općinske gospodarske komisije.

SELO SAM. BRĐANI:

Sutara Milan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Vujanić Teodor i Vujanić Pavao — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO DRAGA:

Akik Petar — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Vujašković Petar — član seoske gospodarske komisije.

SELO PAKOVAC:

Pašić Miloš — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Repak Mihajlo i Durman Radovan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO GRABOVICA:

Pribičević Pavao — predsjednik seoske gospodarske komisije.

SELO GORIĆKO:

Desić Janko — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Samardžija Ilija i Meničanin Milan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO SAM. BRĐANI:

Mačak Stanko — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Roksandić Alekса i Ivković Janko — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO ŠVAKARICA:

Roksandić Miloš — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Medaković Slavko i Rudež Božo — članovi seoske gospodarske komisije.

OPĆINA BUKOVLJE:

Dabić Savan — predsjednik općinske gospodarske komisije,
Kordić Mile, Dabić Đuro i Cvetanović Ljuban — članovi općinske gospodarske komisije.

SELO ROGULJE:

Rogulja Milovan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Dabić Mirko i Mijanović Stojan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO LOTINE:

Kordić Mile — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Kordić Savan i Lotina Ivan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO B. RIJEČANI:

Rustinjac Petar — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Nenadić Petar i Čalić Adam — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO BUINA:

Nožinić Dragan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Nožinić Nikola i Dobrečenić Antonija — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO ŠAKANLI JE :

Carić Nikola — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Slavulj Ljuban i Brajenović Jovan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO CRNOBRNJE:

Crnobrnja Ilija — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Crnobrnja Dragan i Crnobrnja Milan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO D. ORAOVICA:

Radenović Miloš — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Grabundžija Adam i Grabundžija Milan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO SEGESTIN:

Tomašević Pavao — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Tomašević Đuro i Nožinić Pavao članovi seoske gospodarske komisije.

SELO DRASKOVAC:

Ilibašić Stojan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Cavić Pavao i Vraneš Lazo — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO G. ORAOVICA:

Štula Adam — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Vranešević Nikola i Vranešević Milan — članovi seoske gospodarske komisije.

OPĆINA JAVNICA:

Nesvanulica Milan — predsjednik općinske gospodarske komisije,
Borojević Ilija, Stambolija Janko, Cvetojević Mirko i Nišević Milorad — članovi općinske gospodarske komisije.

SELO ZAKOPA:

Resanović Marko — predsjednik seoske gospodarske komisije, Cvetojević Đuro
i Resanović Sava — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO JAVNICA:

Carić Milan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Popović Dušan i Nesvanulica Milutin — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO KOTAR ANI:

Lovrić Milan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Ognjenović Ostoja i Zivković Simo — članovi seoske gospodarske komisije.
Stambolija Obrad — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Borojević Mirko i Drobnjak Sava — članovi seoske gospodarske komisije.

OPĆINA ZIROVAC:

Ostojić Mile — predsjednik općinske gospodarske komisije,
Galijaš Josip, Cvjetić Lazo, Tintor Mile — članovi općinske gospodarske komisije.

SELO G. ZIROVAC:

Ljiljak Pavao — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Cugalić Luka i Gluškac Mirko — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO OSTOJICL:

Ostojić Milan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Ostojić Pero i Ostojić Aleksa — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO D. ZIROVAC:

Bunjac Vojin — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Bunjac Duro i Vladušić Mile — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO KOMORA:

Savić Milan — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Zorić Milan i Arbutina Mićan — članovi seoske gospodarske komisije.

SELO CAVLOVICA:

Kovačević Mile — predsjednik seoske gospodarske komisije,
Đurasinović Stanko i Tintor Stevan — članovi seoske gospodarske komisije.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Gospodarski odjel:
Milan Vujičić

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 2/321.

38

1. decembar 1943.

PODACI O ZLOČINIMA I ŠTETI KOJU JE NANIO NEPRIJATELJ U VRE MENU OD OKUPACIJE DO 1. XII 1943. NA PODRUČJU LIKE

Okrug Like	Br. uništ. zgrada	Br. uništ. stoke	Br. ubijenih civ. lica	Br. ub. civ. lica po star.	Br. poginuлих борача	Br. odved. i zaroblj. koji se sm. živi	Br. um. od tif.	Kol. uništ. hrane	Primjedba	
Kotar	Stambeni. Gos. zgr. Jav. ust. Ind. pod. UKUPNO	Konja Goveda	Ovaca Svinja	UKUPNO	Od ustaša Od četn. Od talij. Od njem. UKUPNO, ■ 15.g. Od 15—25 od 25—50 .iznad 50	99 62 56 11 228 43 99 204 135 297611 32519	Sva sela spaljena osim Krčana i Polic			
Udbina	2247 2585 62 9 4903	881 2752 19940 1025 24598	490 623 164 97 187 175 623	1933 34 198 86 2221 530 365 786 540 2221 244 69 86 74 493 30 16 94 228 368 34 20421! 58766						
Gospić	2373 3572 42 1 5988	1463 4061 23788 2279 31609	978 5 178 10 1171	80 295 569 277 1221 120 74 17 76 357 130 5 72 354 5611280 108075 85610						
Korenica	1944 1751 43 17 3755	599 2110 9587 1009 13305	12 10 32 2 56	7 13 22 14 56 26 31 57 18 132 5 1 28 31 65 23 23439\$ 153220						
Brinje	562 791 26 3 1382	77 1514 3825 194 5610	181 41 121 — 343	32 61 190 60 343 52 37 50 7 146 17 3 103 109 232 233 34761! 181141						
Otočac	339 441 29 5 814	115 545 1690 308 2658	682 92 121 33 928	165 191 338 184 876 146 99 115 17 377 4 22 11 57 285 7499Ji 27799						
Gračac	2013 2979 82 5 5079	813 3406 20758 1564 26541	684 25 18 — 727	176 163 324 84 727 46 8 59 1 114 2 — 25 107 134 14 1275! 1 7370						
Perušić	441 428 33 3 905	155 1481 4787 685 7108	545 65 33 32 675	176 127 203 169 675 116 95 141 21 373 2 47 6 88 123 698 21381) 9085						
D. Lapac	910 1526 22 1 2459	301 496 1960 502 3259	273 1 815 151	1292 2619 1519 6744 1 1330 12200 225 2200 233 100 395 1016 1744 2702 720339 557500	Od et. Od tal. Od njem. UKUPNO ! Od ust. Od et. Od tal. Od njem. UKUPNO , UKUPNO U prolje- će 1943. godine stocene u m ³ ■ ljudske ru m ³					
SVEGA:	10829 14073 339 ! 44 25285	4344 16365 86335 7584 114.624	5505 ! 6744							

Tabela, pisana rukom i mašinom, 65x42.
 AIHRPH Zgb, NV, kut. 112.
 Fotokopija, HAK, f. ONOO za Liku, 1H49.

39

Mart 1944.

LJUDSKI I MATERIJALNI GUBICI NARODA KORDUNA DO MARTA 1914.

TABELA I

Kotarski NOO	Ubijeno	Odvedeno u logore	Odselilo	Otišlo na predaju	Umrlo tifusa	Palo od borbi
Vojnić	1612	855	594	1080	1261	418
Slunj	2501	306	865	845	2595	450
Plaški	223	102	237	168	397	50
Veljun	863	156	109	14	1040	289
Sjeničak	999	446	69	23	353	98
Vrginmost	1942	550	472	1023	1169	445
UKUPNO:	8140	2415	2346	3173	6814	1750

TABELA II

Kotarski NOO	Ind. i obrt. poduz.	Privatne zgrade			Javne zgrade				
		kuće	staje	sjenici	ostalo	crk.	šk.	opć.	ost.
Vojnić	66	1907	1492	1604	694	8	11	8	5
Slunj	116	3200	2126	1565	1885	14	28	17	5
Plaški	4	505	48,1	164	395	1	4	1	5
Veljun	6	1180	991	947	619	3	3	1	7
Sjeničak	28	1535	1725	1237	1872	2	4	4	
Vrginmost	31	3592	2011	849	1375	8	13	3	5
UKUPNO:	251	11919	8826	6366	6840	36	63	30	31

TABELA III

Kotarski NOO	ROBA				HRANA		
	platno u met.	plahte kom.	odjeća ženska	muška	ostalo	ljudska u vagana	stočna u met,
Vojnić	95111	40785	20911	14502	20501	51470	120470
Slunj	149804	53509	18177	13906	37710	150247	,153664
Plaški	13952	3214	1071	598	1729	12187	17246
Veljun	38368	15485	6206	5347	13490	42642	54155
Sjeničak	47002	47042	13412	9710	2889	73908	98610
Vrginmost	74369	64138	31996	21600	32237	180052	120806
UKUPNO:	418606	224173	91833	65663	108556	510506	564951

»Naprijed«, broj 44 od 26. marta 1944.
HAK, kut. 3.

14. novembar 1943.

NAREDBA OKRUŽNOG NARODNOOSLOBODILACKOG ODBORA ZA
BANIJU O IZBORIMA ZA NOO-e

Na osnovu Naredbe Vrhovnog štaba NOV i POJ o izborima Narodno Oslobođilačkih Odbora na oslobođenom teritoriju od mjeseca septembra 1942. a ovlaštenjem Zemaljskog Antifašističkog Vijeća Narodnog Oslobođenja Hrvatske, Okružni Narodno Oslobođilački Odbor Banije izdaje slijedeću:

NAREDBU

o izborima za Narodno Oslobođilačke Odbore na Baniji

I. Izbori za seoske, općinske i kotarske Narodno Oslobođilačke Odbore, kao i za Okružni Narodno Oslobođilački Odbor obaviti će se tokom mjeseca decembra o. g. javnim glasanjem.

II. Pravo glasa kao i pravo da budu birani imaju sva muška i ženska lica koja su navršila 18 godina bez razlike vjere, narodnosti i političke pripadnosti. Vojnici NOV i POJ bez obzira na godine starosti i bez obzira da li se na dan izbora nalaze u svom mjestu ili na položaju imaju pravo birati i biti birani.

III. Pravo glasa nemaju ona lica koja su presudena po vojnim i civilnim sudovima za vrijeme Narodno oslobođilačke borbe ili se ogriješila od interese iste, kao i oni koji su sudeni po ranijim sudovima zbog nečasnih djela.

O gubitku prava glasa donijeti će odluku sud pri Okružnom NOO-u Banije bez prava žalbe.

IV. Za pripreme kao i za pravilno sprovodenje samih izbora ZAVNOH je imenovao slijedeću izbornu komisiju:

- 1) Mile Petrović, seljak iz Brezova Polja, președnik Okružnog NOO-a i član bivše SDS
- 2) Simo Todorović, seljak iz Dragotine, komandant banijskog područja i član ZAVNOH-a.
- 3) Milan Despot, radnik iz Gline, član Okružnog NOO-a,
- 4) Jovan Borojević, seljak iz Knezovljana, član ZAVNOH-a, član Glavnog Odbora bivše SDS.
- 5) Mićan Pribićević, seljak iz Glavičana, član ZAVNOH-a i član Okružnog NOO-a, te član bivše SDS.
- 6) Antun Stajcer, radnik iz Petrinje, član Okružnog NOO-a.

V. Okružna izborna komisija imenuje odmah kotarske izborne komisije, kotarske imenuju općinske izborne komisije, dok će povjerenike sela imenovati općinske izborne komisije.

VI. Nakon imenovanja kotarskih i općinskih izbornih komisija kao i seoskih povjerenika njihova će se imena odmah javno proglašiti.

VII. Imenovane izborne komisije kao i seoski povjerenici starati će se za sve izborne pripreme kao i za pravilan tok samih izbora.

VIII. Nakon završenih izbora u pozadini kao i na fronti izborne komisije će sakupiti sav izborni materijal i rezultat izbora javno proglašiti.

IX. Nakon proglašenja rezultata izbora novoizabrani Narodno Oslobođilački odbori preuzeti će odmah svoju dužnost.

X. Seoski povjerenici, kao i izborne komisije imaju pravo prekinuti izbore u slučaju nepredviđenih većih nepravilnosti, dok manje nepravilnosti treba unijeti u zapisnik.

XI. Za sve učinjene nepravilnosti za vrijeme izbora ima se pravo uložiti žalbu na okružnu izbornu komisiju najdalje u roku od 8 dana po završetku istih.

XII. Ova Naredba stupa na snagu danom njenog proglašenja.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

OKRUŽNI
NARODNO OSLOBODILAČKI
ODBOR BANIJE

Na Baniji, 14. novembra 1943.

Broj: 278/43.

Šapirograf, latinicom, 1 list, 34X12.

AIHRPH Zgb, NV, kut. 48.

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/172.

41

9. januar 1944.

SPISAK BIRAČA ZA NARODNOOSLOBODILACKE ODBORE NA KOTARU DVOR NA UNI

Općina	Ukupan broj birača na općini	Došlo na biranje	Primjedbe
RUJEVAC	1518	799	
JAVORANJ	1678	698	
ZIROVAC	1503	619	
GAGE	856	350	
SAMAR. BRĐANI	1090	604	
JAVNICA	1621	688	
DVOR	1025	343	
UKUPNO: 9291		4101	

Članovi izborne komisije:
Adam Cvjetičanin, v. r.
M.¹ Vujičić, v. r.

Predsjednik:
potpis nečitljiv

Fotokopija, HAK, l. ONOO za Baniju, 1/175.

¹ Milan

42

10. decembar 1943.

ZAPISNIK O PROVEDENIM IZBORIMA ZA NOO-e NA PODRUČJU
OPĆINSKOG NOO-a RUJEVAC

Selo Gvozdanjsko	za	proti
1. Marko Resanović.....	140	1
2. Dušan Sesto.....	140	1
3. Stana Sesto.....	140	1
4. Samilion Putnik.....	140	1
5. Mirko Resanović part. 3. brigade.....	140	1
6. Simo Zorić.....	140	1
 Selo Majdan		
1. Pavao Ostojić.....	88	
2. Mirko Regović.....	87	1
3. Trivun Kasap.....	88	
4. Dmitar Dobrić.....	88	
5. Kasap Pavao.....	88	
 Selo Rujevac		
1. Petar Andasura.....	100	
2. Jovan Topo.....	100	
3. Ljuban Čumura.....	100	
4. Milan Radišić.....	100	
5. Mihajlo Arambošić part. 7. divizije.....	27	73
 Selo Dupale		
1. Dragan Medićanin part. IV brigade.....	10	6
2. Simo ".....	7	5
3. Duro ".....	16	4
4. Ilija Beko.....	9	3
 Selo Ljeskovac		
1. Milan Zuber	97	5
2. Banjanac Jovo.....	97	5
3. Sašo Dušan.....	97	5
4. Zuber Nikola.....	97	5
5. Zuber Dušan.....	97	5
6. Sašo Božo.....	97	5
7. Sanader Jovan.....	97	5
8. Kovačević Mile.....	97	5

Selo G. Stupnica

1. Petar Ljubišić.....	90
2. Jovo "	90
3. Radovan "	90
4. Radovan Tepšić.....	90
5. Milan Maljković.....	90

Selo D. Stupnica

1. Đuro Milinković.....	65	11
2. Dušan Tepšić.....	60	16
3. Rade Tepšić partizan.....	59	17
4. Petar Milinković	58	13
5. Milan Vule.....	56	21

Selo Pedalj

1. Sava Vasiljević	70	
2. Mile Grčić	70	
3. Ljuban Vasiljević.....	59	11
4. Adam Bomeštar.....	70	
5. Stevan Grčić.....	59	11
6. Julika Krstinić	57	13

Ukupno glasača 70 koji su glasali

Kandidati za općinski odbor općine Rujevac

1. Dupalo Rade.....	778	21
2. Ljubišić Jovan.....	788	11
3. Janjanin Stojša.....	774	25
4. Šesto Ljuban.....	776	23
5. Šašo Simo komesar kod vojne kom. Vrnograč.....	793	6
6. Preradović Nikola part, u 7. diviziji.....	790	9

Kandidati za Kotarsku konferenciju

1. Dupalo Rade.....	778	21
2. Ljubišić Jovan.....	788	11
3. Resanović Marko.....	793	6
4. Zuber Stojša part, iz 7. divizije.....	797	2

Da je prepis vjeran svome originalu tvrdi Kotarska izborna komisija za kotar
Dvor dne 9/1 1944.Članovi komisije:
Adam Cvjetičanin, v. r.
M.¹ Vujić, v. r.Predsjednik:
potpis nečitljiv*Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/176.*¹ Milan

43

10. decembar 1943.

ZAPISNIK O PROVEDENIM IZBORIMA ZA NOO-e NA PODRUČJU OPĆINSKOG NOO-a JAVORANJ

Donji Javoranj

1. Javošević Đuro.....	235	
2. Đurić Stevan.....	235	
3. Jova Đurić.....	235	
4. Mile Zunić.....	235	
5. Milan Sundać.....	185	50

Proti kandidati

1. Smoljanović Aleksa.....	50	185
----------------------------	----	-----

Selo Kepčije

1. Jakov Krnjić.....	78	14
2. Nikola Kepčija.....	65	27
3. Stevan Nišević	80	12
4. Sava Kepčija.....	38	54
5. Milan Nišević	37	55

Proti kandidati

1. Đuro Kepčija.....	37	55
2. Dmitar Zilić.....	26	66
3. Adam Nišević.....	24	68
4. Marija Zilić.....	18	74
5. Julika Zilić.....	18	74
6. Adam Kepčija.....	19	73
7. Mile Nišević partizan.....	17	75
8. Sava Zilić.....	1	91
9. Sava Kepčija.....	8	84

Selo Vrpolje

1. Jakov Jajić.....	167	
2. Nikola Mrkšić.....	157	10
3. Ljuban Arbutina.....	167	
4. Petar Crljenica.....	165	2
5. Sava Krbavac.....	167	

Protu kandidati

1. Adam Jaić.....	10	157
-------------------	----	-----

Selo Čore

1. Čanak Rade part.....	72	20
2. Vanić Nikola.....	62	30
3. Batina Mićan.....	55	37
4. Bjelajac Stojan.....	55	37
5. Čora Milan partizan.....	48	44

Protu kandidati

1. Vanić Mirko	47	45
2. Savić Danica.....	41	51
3. Savić Jovan.....	38	54
4. Gačić Dušan.....	26	66
5. Čanak Rade.....	6	86
6. Bobera Dušan.....	5	87
7. Savić Jeka.....	3	89

Selo Udetin

1. Duro Borota partizan VII divizije.....	79	20
2. Sava Vinčić part.....	69	30
3. Stojan Borota.....	46	33
4. Simo Miletić.....	64	35
5. Vinčić Rade.....	54	45
6. Sjuja Vinčić	20	79
7. Milan Borota.....	61	38

Protu kandidati

1. Mara Vinčić.....	11	88
2. Milan Borota.....	29	70
3. Janko Borota.....	21	78
4. Mihajlo Vinčić.....	11	88

Selo Glavičani

1. Pribičević Adam part. 7. divizije.....	49	24
2. Pribičević Ilija.....	45	28
3. Pribičević Kata.....	41	32
4. Dermanović Adam.....	40	33
5. Pribičević Simo.....	38	35

Protu kandidati

1. Pribičević Stojan.....	46	47
2. Pribičević Luka partizan.....	32	41
3. Pribičević Ljubica	22	51
4. Vučković Sofija.....	22	51
5. Dermanović Danica.....	17	56
6. Dermanović Janko partizan.....	11	62
7. Pribičević Ružica.....	4	69
8. Pribičević Milan partizan.....	4	69
9. Pribičević Nikola partizan.....	4	69

Selo Hrstić

1. Radišić Zivko.....	65	
2. Slijepčević Vaso.....	65	
3. Dugandžija Mile.....	65	
4. Mesar Danica.....	65	
5. Gajić Dušan.....	64	1

Protu kandidat'

1. Kladar Ljuban.....	1	64
-----------------------	---	----

Selo Gornji Javoranj

1. Jovo Durman.....	78	7
2. Božo Korizma.....	62	23
3. Ljuban Durman.....	61	24
4. Kata Tišma.....	58	27
5. Mile Durman.....	44	41

Protu kandidati

1. Sofija Korizma.....	42	43
2. Mićo Stanić.....	16	69
3. Sava Stanić.....	16	69
4. Mican Miodrag.....	15	70
5. Mirko Opačić.....	9	79
6. Milica Opačić.....	6	79
7. Mara Miodrag.....	4	81
8. Adam Korizma.....	4	31

Kandidati za općinu Javoranj izabrani 2/1 1944. godine

1. Adam Januzović.....	675	23
2. Nikola Smoljanović.....	636	62
3. Jovan Durman.....	682	16
4. Stojan Borota.....	596	102
5. Dušan Pribičević.....	675	23
6. Ljubica Durman.....	469	229
7. Milan Nišević.....	108	590

Zo kotarske delegate iz općine Javoranj

1. Uroš Slijepčević.....	688	10
2. Mićan Pribičević.....	693	5
3. Stevan Mrkšić.....	538	60
4. Dušan Pribičević.....	356	342

Proti kandidati

1. Luka Strineka.....	187	511
2. Mirko Strineka.....	578	120
3. Mile Durman.....	250	448
4. Nikola Smoljanović.....	293	405

Da je ovaj prepis vjeran svome originalu tvrdi Kotarska izborna komisija za kotar Dvor dne 9/1 1944.

Članovi komisije:
Adam Cvijetičanin, v. r.
M.¹ Vujčić, v. r.

Predsjednik:
potpis nečitljiv

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/177

44

10. decembar 1943.

ZAPISNIK O PROVEDENIM IZBORIMA ZA NOO-e NA PODRUČJU OPĆINSKOG NOO-a ŽIROVAC

Selo Donji Žirovac

1. Tintor Kuzman VII udar. divizija.....	109	
2. Danica Cvijetić.....	109	
3. Mišo Tintor.....	106	3
4. Vojin Bunjac.....	109	
5. Jovo Ostojić.....	109	
6. Ljuban Čordaš	106	3

Selo G. Žirovac

1. Ljiljak Pavao.....	233	1
2. Poznanović Milan.....	234	
3. Krnjača Ilija.....	147	87
4. Cugalj Ilija.....	234	
5. Tintor Mile.....	234	
6. Cugalj Rade.....	180	54
7. Glušac Stanko.....	200	

Proti kandidati

1. Krnjajić Đukan.....	87	147
2. Drlača Rade.....	7	227
3. Cugalj Dmitar.....	6	228
4. Suzić Mišo	7	227
5. Suzić Luka.....	4	230
6. Suzić Dušan.....	20	214
7. Suzić Dmitar.....	80	154

¹ Milan

Selo Komora

1. Zorić Simo.....	70	8
2. Zorić Milan.....	51	27
3. Zorić Dmitar.....	44	44
4. Savić Milan.....	78	
5. Savić Julika.....	43	35
6. Mećava Rade.....	52	26
7. Arbutina Pero.....	68	10

Selo Čavlovica

1. Stevan Tintor.....	54	20
2. Pavao Ličina.....	45	29
3. Nikola Tintor.....	74	
4. Stevan Krković.....	69	5
5. Mile Kovačević.....	74	
6. Draga Vasiljević.....	74	

Selo Ostojić Selo

1. Adam Galijaš.....	173	17
2. Nikola Ostojić part. VII divizije.....	161	28
3. Milan Ostojić.....	172	18
4. Alekса Ostojić	155	35
5. Milan Ostojić.....	164	26
6. Rade Ostojić.....	117	73

Selo Dobroselo

1. Vajagić Milanko partizan VII divizije.....	181	
2. Durić Ostoja.....	181	
3. Dražić Spaso.....	181	
4. Pađen Jovo.....	91	90
5. Dražić Lazar.....	181	
6. Džakula Dušan.....	181	
7. Popović Nikola.....	181	

Općinski kandidati za opć. Zirovac

1. Milovan Tintor.....	618	1
2. Alekса Savić.....	699	20
3. Dmitar Suzić III brig. VII diviz.....	618	1
4. Ljuban Suzić part. Vojna komanda.....	599	20
5. Mile Ostojić.....	605	14
6. Adam Cvijetić.....	693	24
7. Nikola Tintor.....	613	6

Kotarski delegati iz opć. Zirovac

1. Dmitar Suzić.....	618	1
2. Adam Cvijetić.....	603	16

3. Milovan Tintor.....	618	1
4. Julika Savić	618	1
5. Gojko Tintor Kom. P.O. Banije.....	615	4

Da je ovaj prepis vjeran svome originalu tvrdi Kotarska izborna komisija za kotar Dvor dne 9/1 1944.

Članovi komisije:
Adam Cvjetičanin, v. r.
M.¹ Vujičić, v. r.

Predsjednik:
potpis nečitljiv

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/178

45

10. decembar 1943.

ZAPISNIK O PROVEDENIM IZBORIMA ZA NOO-e NA PODRUČJU OPĆINSKOG NOO-a GAGE

Selo Trgovi

1. Dušan Končar par.	VIIdivizije.....	117	
2. Ilija Radojević.....		117	
3. Mihajlo Stambolija.....		116	1
4. Mira Stambolija.....		117	

Selo Kosna

1. Milovan Joka.....	109
2. Svetozar Stambolija part. 7divizije.....	109
3. Rade Vujičić	109
4. Nikola Joka.....	109
5. Anica Joka.....	109

Selo Grmuša

1. Stojan Resanović.....	75
2. Milan Popović	75
3. Dmitar Stambolija	72
4. Nada Resanović.....	75
5. Dragica Popović	75

Selo Ljubina

1. Dušan Bašić part. IV brigade VII div.....	81	58
2. Bašić Pero.....	85	53

¹ Milan

3. Radojčić Dmitar	83	35
4. Devetak Milan	<101	30
5. Tadić Milovan	58	44

Proti kandidati

1. Radojčić Stevan	61	66
2. Stojaković Nikola part. 7. diviz.....	77	43

Selo Gage

1. Nikola Đurić.....	73	23
2. Ljuban Kovačević.....	76	20
3. Zorka Gagić.....	75	21
4. Simo Miličević.....	96	
5. Anda Miličević.....	96	

Selo Donja Ljubina — Izabrala povjerenika za selo

1. Stojaković Duro.....	28	23
-------------------------	----	----

Općinski kandidat za opć. Gage koji su izabrani

1. Mirko Stojaković iz Vojne komande zamjenik komandira .	350	
2. Mirko Stambolić.....	348	2
3. Jovan Vujičić.....	335	
4. Dmitar Joka	350	
5. Jovan Đurić	350	

Za kotarske delegate iz općine Gage

1. Nikola Vujičić.....	349	1
2. Vujo Banjanin	350	
3. Milan Vujičić.....	350	
4. Draga Stojaković.....	350	

Da je ovaj prepis vjeran svome originalu tvrdi Kotarska izborna komisija za kotar Dvor dne 9/1 1944.

Članovi komisije:
Adam Cvjetičanin, v. r.
M. Vujičić, v. r.

Predsjednik:
potpis nečitljiv

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/179

46

10. decembar 1943.

ZAPISNIK O PROVEDENIM IZBORIMA ZA NOO-e NA PODRUČJU OPĆINSKOG NOO-a ŠAMARICKI BRĐANI

Selo Šam. Brđani

1. Jovan Dodoš	51	2
2. Janko Kiuk.....	49	3
3. Ljuban Vujašković.....	53	
4. Akik Stana.....	50	3
5. Lekić Miljka.....	50	3

Proti kandidati

1. Nikola Lekić.....	24	29
2. Akik Dmitar.....	17	34
3. Dodoš Milan	53	
4. Stojan Vicković.....	44	9
5. Dragica Akik.....	11	41

Selo Grabovica

1. Stevan Pribičević.....	48	
2. Dmitar Pribičević.....	48	
3. Evica Pribičević	48	
4. Pavao Pribičević.....	48	
5. Mihajlo Meničanin	48	
6. Ljubica Pribičević.....	48	

Selo Paltovac

1. Stojan Benak.....	97	
2. Ljuban Kukić part. 7. divizije.....	97	
3. Milka Benak.....	62	35
4. Stojan Durman.....	72	25

Proti kandidati

1. Miloš Pašić.....	45	52
2. Stojan Durman.....	43	54
3. Milan Majica.....	45	52
4. Repak Boro.....	40	57

Selo Švrakarica

1. Baić Sava.....	103	
2. Medaković Ilija.....	103	
3. Medaković Srećko part. 7. divizije.....	96	7
4. Polimac Mara.....	94	9
5. Roksandić Miloš.....	93	10

Proti kandidati

1. Dragan Polimac.....	7	96
------------------------	---	----

Selo Š. Brđani broj 2

1. Vujanić Jovan.....	71	1
2. Vujanić Đuro.....	71	1
3. Kukić Mihajlo.....	71	1
4. Vujanić Petar.....	71	1
5. Vujanić Ilija.....	71	1

Proti kandidati

1. Milan Sutara.....	72
----------------------	----

Selo Gorička

1. Samardžija Gnjatija.....	152
2. Kukić Dragan.....	152
3. Arbutina Simo.....	152
4. Arbutina Miloš.....	152
5. Desić Stanko.....	152
6. Vučenić Adam.....	112
7. Čalić Đuro.....	152

40

Proti kandidati

1. Trbojević Petar.....	50	102
2. Arbutina Mile.....	20	132
3. Kukić Petar.....	2	150
4. Kelebuda Anica.....	30	122
5. Čalić Mihajlo.....	100	52

Selo Rudeži

1. Stojan Rudež povjerenik.....	41
---------------------------------	----

Selo Š. Brđani

1. Borota Miloš part. 7. divizije.....	111	9
2. Roksandić Nikola.....	102	15
3. Roksandić Ljubica.....	99	17
4. Ivković Stoj a.....	98	18
5. Roksandić Milan.....	87	28

Proti kandidati

1. Janja Borota.....	81	30
2. Ilija Roksandić.....	74	32
3. Mačak Stanko	72	32
4. Ivković Dušan.....	32	74
5. Ivković Đuro.....	30	79
6. Ivković Petar.....	54	51
7. Ivković Sava.....	19	87

435

Općinski kandidati koji su birani:

1. Mihajlo Pašić.....	529	75
2. Jovan Pribičević.....	600	4
3. Miloš Borota part. 7. divizije.....	580	24
4. Stojan Benak.....	338	226
5. Gnijatija Samardžija.....	520	84
6. Gnijatija Arbutina.....	38	562
7. Petar Vujanić.....	140	464

Kotarski delegati iz opć. S. Brđani

1. Mihajlo Pašić.....	604	
2. Jovan Pribičević.....	604	
3. Dragutin Rudež.....	604	

Protu kandidati

1. Dragan Vujanić.....	539	65
2. Jovan Dodoš	369	235
3. Despot Medaković.....	62	542
4. Janko Roksandić.....	88	516
5. Ilija Roksandić.....	61	543
6. Stevan Samardžija.....	59	545
7. Sava Beić.....	539	65

Da je ovaj prepis vjeran svome originalu tvrdi Kotarska izborna komisija za kotar Dvor dne 9/1 1944.

Članovi komisije:
Adam Cvjetičanin, v. r.
M.¹ Vujčić, v. r.

Predsjednik:
potpis nečitljiv

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/180

47

10.decembar 1943.

**ZAPISNIK O PROVEDENIM IZBORIMA ZA NOO-e NA PODRUČJU
OPĆINSKOG NOOT-a JAVNICA**

Selo Kotarani

1. Obrad Zivković	105	
2. Dušan Dabić	105	
3. Zivković Dušan	105	

¹ Milan

4. Stojan Nužda.....	104	1
5. Milan Lovrić.....	103	2
6. Petar Bošnjak.....	88	18

Selo Banjani

1. Mirko Miličević.....	468	
2. Milan Stojisavljević.....	468	
3. Dragan Drobac.....	415	53
4. Ljuban Gaković.....	466	2
5. Marko Dakić.....	468	
6. Marko Vajagić.....	468	
7. Uroš Dakić.....	468	

Selo Javnica

1. Dragan Cvetojević part. 7. divizije.....	230	2
2. Milan Lovrić part.III bat. PO Banije.....	231	2
3. Božo Milić	230	2
4. Pero Cvetojević.....	250	27
5. Dušan Carić.....	215	17
6. Milan Nesvanulica.....	265	37

Proti kandidati

1. Mirko Milić.....	36	96
---------------------	----	----

Selo Sočanica

1. Mihajlo Stambolija.....	203	6
2. Vaso Dragosavljević.....	209	
3. Obrad Stambolija.....	206	3
4. Dušan Tadić.....	202	7
5. Mile Drobnjak.....	171	38
6. Zivko Tadić.....	173	40

Selo Zakopa

1. Nikola Vučetić.....	138	
2. Gligo Drageljević.....	136	
3. Nikola Resanović.....	137	1
4. Ljuban Resanović.....	137	1
5. Pavao Resanović.....	138	
6. Milan Cvetojević.....	138	

Selo Glavica

1. Dušan Ćulibrk.....	158	7
2. Grandić Dragan.....	149	16
3. Culibrk Košta.....	82	83
4. Nikolić Dragica.....	141	24

Proti kandidati

1. Culibrk Savo.....	81	82
----------------------	----	----

Selo Baštra

1. Milan Borić.....	72	63
2. Čedo Karan.....	135	
3. Nikola Gak.....	135	
4. Duka Tatić.....	135	
5. Branko Lončina.....	135	

Općinski kandidati za opć. Javnica

1. Drobnjak Đuro.....	688
2. Nikolić Tode.....	688
3. Lončina Ostoja.....	688
4. Cvetojević Dragan.....	688
5. Baić Dušan.....	688
6. Cvetojević Petar.....	688

Za kotarske delegate iz opć. Javnica

1. Milić Stanko.....	688
2. Drobnjak Đuro.....	688
3. Begović Andra.....	688

1
80

Da je ovaj prepis vjeran svome originalu tvrdi Kotarska izborna komisija za kotar Dvor dne 9/1 1944.

Članovi komisije:
Adam Cvijetičanin, v. r.
M.¹ Vujičić, v. r.

Predsjednik:
potpis nečitljiv

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/181

48

10. decembar 1943.

ZAPISNIK O PROVEDENIM IZBORIMA ZA NOO-e NA PODRUČJU
OPĆINSKOG NOO-a DVOR NA UNI

Selo Donji Dobretin

1. Miloš Carić.....	69	1
2. Dušan Erceg.....	70	
3. Dragan Lončar.....	70	
4. Dmitar Tišma.....	70	
5. Mika Ovuka.....	65	

¹ Milan

Selo Ivanjska

1. Jovčić Dragan.....	295	15
2. Vajagić Kojo.....	180	40
3. Oljača Dragan.....	300	10
4. Dakić Ovijo.....	270	35
5. Drlijača Nikola.....	375	25
6. Šrbac Milan.....	301	20

Proti kandidati

1. Mihajlo Oljača.....	290	38
2. Culibrk Jandre.....	40	275

Selo Matijevići

1. Mile Basrak.....	43	
2. Branko Basrak.....	43	8
3. Ruža Jagetić	43	
4. Draginja Basrak.....	30	13
5. Milica Dragišić..... ■	13	30

Selo Zut

1. Mrđenović Mladen	216	
2. Trivanović Obrad.....	214	2
3. Mrdenović Branko.....	216	
4. Rakas Jeka.....	216	
5. Rakas Jeka.....	216	

Selo G. Dobretin

1. Vuksanović Branko.....	98	
2. Podunavac Božo.....	98	
3. Cubra Simo.....	98	
4. Grubor Zorka.....	88	10
5. Trivanović Zorka.....	86	12

Selo Javornik

1. Mile Jarić.....	72	
2. Milan Samardžija.....	72	
3. Jandrija Jarić.....	72	
4. Veljko Rarač.....	47	25
5. Ana Krnjajić.....	72	12

Proti kandidati

1. Milutin Jarić kod Vojne kom. Dvor komesar.....	45	27
2. Veljko Krnjajić.....	20	52

Selo Stanić Polje

1. Đuro Šrbac.....	76	3
2. Lazo Jarić.....	76	3

4. Mirko Vidović.....	76	3
5. Danica Rajšić.....	76	3
3. Ljuban Čulibrk.....	76	3

Općinski kandidati za Dvor koji su prošli

1. Dragišić Mirko.....	341	2
2. Vidović Milan.....	343	
3. Vranjković Dragan.....	343	
4. Carić Mićo.....	336	7
5. Podunavac Stanko.....	343	
6. Mrdenović Mladen.....	343	
7. Jarić Dušan.....	343	

Za kotarske delegate iz opć. Dvor

1. Vujo	343
2. Božo Panjković.....	343
3. Dragišić Mirko.....	341
4. Vidović Milan.....	343
5. Štrbac Slavko.....	343

Da je prepis vjeran svome originalu tvrdi Kotarska izborna komisija za kotar
Dvor 9/1 1944. godine.

Članovi komisije:
Adam Cvjetičanin, v. r
M.¹ Vujčić, v. r.

Predsjednik:
potpis nečitljiv

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/182

49

21. mart 1945.

ČLANAK BOSE JUZBASIĆ O RADU KOTARSKOG
NARODNOOSLOBOBILAČKOG ODBORA UDBINA NA ORGANIZACIJI
ZBJEGA, OBJAVLJEN U »LIČKOM VJESNIKU« BR. 36

Ugrožen je čitav udbinski kotar. Udara neprijatelj sa svih strana jakim snajgama. Narod treba evakuisati i čim prije ga smjestiti da ne pati od studeni i gladi. Neprijatelj bi mogao ispresjecati sve puteve i odbornici ulažu sve napore kako bi izveli i smjestili narod na sigurno mjesto. Dali su se svi na posao. Nakon savjetovanja sa drugovima predsjednik kotarskog NOO-a Ilija Divjak uputio je drugove odbornike po selima sa zadacima, jedni su otišli da nadu mjesto za smještaj naroda, drugi idu uz narod, treći primaju najteži zadatak — evakuacija bolesnika.

¹ Milan

440

Žure se, narod im je na umu. Na sebe ne misle. Umorni su gladni ali to ne smeta. Narod se mora spasiti.

Drugovi iz Kotarskog odbora JNOF-e i Kotarskog NOO-a stalno su na poslu. Odlaze na položaj. Stvara se plan za izvlačenje naroda iz Jošana, Debelog Brda, Pisača, kao i ostalih sela koja su odsječena. Čekaju noć. Treba se pod cijenu života prebaciti u Jošane. Narod treba izvući. Ozbiljan je i težak to posao. Gledam druga pretsjednika. Zamišljen je. Ponekad se savjetuje s kojim drugom. U brizi je, jer je narod i koreničkog kotara ugrožen.

Nema on mira. Narod je u neprijateljskom obruču i treba ga izvući.

Neka gore bajte. Neka pljačkaju. Svega će biti, samo da narod ostane.

— Ustanički je to narod koji je sve dao za borbu. Treba ga sačuvati. — Kaže drug pretsjednik.

Divan primjer rukovodioca. Na sebe lično ne daje ništa. Narod i samo narod, to su njegove glavne misli.

Narod udbinskog kotara ponosi se svojom narodnom vlasti, svojim odbornicima. Mnogi od njih dali su svoje živote u službi svoga naroda.

HAK, kut. 8.

50

21. mart 1945.

ULOMAK IZ DNEVNIKA JELENE RADMANOVIC OBJAVLJEN U »LIČKOM VJESNIKU« BR. 36 O VISOKOM MORALU LIČKOG NARODA U ZBJEGOVIMA

Oko 5.000 duša stiglo je u Lovinac. To je treća grupa naroda koji se prebacivao iz Plješvice i Pazarišta u gračački kotar. Logorju u jednoj dolini kraj vode u Lovincu. Prevalili su težak i naporan put.

— Oni na jednu čuku, a naši na drugu i tako su se komešali čitav dan, a onda... druge nije bilo, nego se prebaciti amo, pa kako ispalo pričao mi je jedan starac iz Salamunića.

— Pa kad smo kroz Jošan prolazili, nit što zvezke, nit se blago javlja, a djeca sve u šaku kašljaju da se ne čuje. Sve se kreće lagano i oprezno kao vojska — veselo je pričala jedna majka iz Mekinjara držeći svoje dvoje djece na rukama, a ostalih troje šećurilo se oko nje. Ona je ozoblja i iznemogla, zgurila se oko vatre, ali ne misli na svoje patnje.

— Prve riječi, misli i razgovori ovoga naroda su borba. Borba mu se čvrsto usadila u dušu i on je spremjan za nju sve žrtvovati.

— Logor je vrvio kao košnica pčela. Dim se izvijao sa vlažne zemlje a oko vatre posjedala djeca i griju bose natekle nogice. Patnje i poteškoće hoće da nadiđu njihovu snagu. Tek je polovina marta kad je u Lici još žestoka zima. Po šumama je bilo mnogo snijega, a oni maleni nisu mogli koračati kroz duroke namete. Majke i sestre znojile su se pod teškim teretom; breme na leđima, a djeca u naramku. Dječji pogledi bili su ozbiljni. Danas oni u logoru u Lovincu pričaju o svome putu. Mali Stevo iz Bunića čuva ovce koje je brižno gonio čitavim putem. Oko njega se skupila grupa djece i on im priopovijeda kako

se u jednoj bari ispod Mekinjara udavila jedna žena i više od 20 ovaca, jer se prst pred okom nije vidio, ali on je uspio sačuvati svoje ovce.

— Na jednom mjestu okupilo se na stotine djece oko kazana i primaju rižu na mljeku koja je za njih skuhana. Prilazili su oni jedno po jedno sa porcijom i primali kao mali vojnici. Draga ima samo 4 godine. Ona je izgubila majku i druga je djeca vode. Pruža porciju i kaže: — Ja sam maća, meni nemoj, dosta.—

— Okružni NOO mnogo je poveo računa o spašavanju ovoga naroda. NOO-i su dijelili brašno izbjeglicama za prvu pomoć. Mane Kebić iz Jošana jedva se miče od umora. Na njegovoj je grbači 60 godina. On ne pamti da je iko ikada vodio brigu o narodu kao što to vode u ovome ratu NOO-i. Ustavlja on drugaricu Miku iz Okružnog NOO-a i pita je.

— Kakav vi plan imate za smještaj ovoga naroda?

— Ona mu objašnjava da će narod kretati naprijed na raspored u sela gračkog kotara, a on samo odobrava glavom.

— Ovaj napačeni narod ne može zamisliti svoga života i opstanka bez NOO-a. Danas, kada preživljuje teške momente i ostavlja svoje bajte i zgarišta i ide dalje nego ikada do sada osjetio je on brigu o pozrtvovnosti odbornika. Niko nije postavljao pitanje kuda ćemo i šta ćemo nego su kao organizovana vojska slijedili svoje odbornike. Koreničani su ponosno pričali o Stevi Zigiću članu Kotarskog NOO-a Korenica koji je neprijatelju ispred nosa prebacio 700 duša na zaštićenja mjesta.

— Na jednom mjestu logora ključalo je 10 kazana hrane za izbjeglice. Stab XI. Korpusa i sve prištapske jedinice odrekle su se jedan dan hrane i sledovanja, toga dana dato je za narod. Ljetos poslije VII ofanzive Lika je ostala popaljena, i opljačkana, ali narod je štedio na sebi. Omladina je po tri puta tijedno postila, a uštedeno je slato za vojsku. A danas, evo vojska svoje sledovanje daje napačenom narodu. Može li biti lepšeg primjera ljubavi i čvrste povezanosti između vojske i naroda. Ništa ne može pokolebiti visoki moral ovoga naroda koji vodi na svakom koraku brigu i staranje o njemu.

— I najveće patnje narod brzo zaboravlja. Milku, Stanu, Nenu i Andu iz Jošana neprijatelj je stjerao u pećinu i jedan Nijemac bacio bombu prema njima. One su ostale žive i sad u logoru pjevaju kao da se ništa ni dogodilo nije.

HAK, kut. 8.

51

7. novembar 1944.

REZULTATI PRETKONGRESNOG TAKMIČENJA AFŽ BANIJE S AFŽ KORDUNA I POKUPLJA OBJAVLJENI U »BANIJSKIM VIJESTIMA« BR. 95

U svom dvomjesečnom pretkongresnom takmičenju AFŽ-a postigla je u roku od 10. IX do 25. X vrlo lijepo rezultate. Naše antifašistkinje takmiče se sa ženama Korduna i Pokuplja. No, i ako su rezultati lijepi do konca takmičenja treba još uprijeti, pa da Banija i ovde bude prva.

Ovo su do sada postignuti rezultati:

Tačke takmičenja	GLINA	DVOR	PETRINJA	KOSTAJNICA
Održano sastanaka AF2	478	167	72	80
Prisustvovalo žena	18.033	5061	2.362	3.631
U AF2 obuhvaćeno				
novih sela	9	—	7	10
2ena u tim selima	242	—	460	893
Mobilisano u NOV	—	70	25	152
Povratile domobrana	28	—	35	27
Povratile dezterera	1	9	16	16
Povratile četnika	—	4	83	—
Upisale zajma žene	195.750	130.000	—	956.500
Iskopale zemunica	50	15	—	25
Posjeta bolnicama			~	
dato	171	82	12	10
Posjeta vojsci dato	49	—	36	52
Dale posjeta djeci	55	26	1	1
Naučilo čitati i				
pisati	55	10	40	10
Javilo se na kurseve	100	50	—	—
Dale radnih dana	5.333	1.625	4.095	10.490
Dovezele vozova drva	90	600	—	—
Legitimisale prolaznika	6.096	2.932		
Uhvatile bez				
propusnice	77	60	—	—
Dale obroka	167.222	8.862	189.929	21.615
Oprano veša vojsci	28.237	178	20.438	3.527
Radilo u radnim				
brigadama	886	700	691	30
Priloga za štampu				
dale	74.537	37.150	—	242.500
Sakupile plahta	19	36	5	110
Sakupile veša	4	—	—	19
Sakupile pokrivača	7	187	4	116
Sakupile peškira	80	110	60	48
Sakupile jastuka	46	78	8	103
Sakupile slamarica	—	19	4	6
Oplele čarapa	20	225	7	10
Otkale zavoja	—	—	—	metara 120
Dale mljeka litara	4.837	828	2.909	472
Dale jabuka kila	5.842	1.830	2.585	1.000
Dale pečenica	88	80	—	10
Dale sira kila	1.155	98	308	241
Dale pogača	1.882	350	191	—
Dale rakije litara	211	98	185	110
Dale pita	467	350	—	—
Dale kolača kila	987	480	1.031	200
Dale jaja	6.496	1.697	1.140	585

Tačke takmičenja	GLINA	DVOR	PETRINJA	KOSTAJNICA
Dale pari živadi	417	4	351	150
Dale kirija	4.650	554		
Dale crijepa za kućice	6.812			
Pomagale kod gradnje kućica	652			
Dale meda kila	13		20	
Dale litara vina	764		81	106
Dale kruva komada	5.515		7.912	2.075
Dale blazina	2			4

Ima još stvari koje zbog pomanjkanja mesta ne možemo uvrstiti.

HAK, kut. 8.

52

Novembar 1944.

**REZULTATI TAKMIČENJA IZMEĐU OMLADINE LIKE, KORDUNA
I BANIJE OBJAVLJENI U BILTENU OKRUŽNOG ODBORA USAOH-a
BANIJE 1944. GODINE**

Omladina Banije vodila je takmičenje sa omladinom Like i Korduna. Samo takmičenje trajalo je 2 mjeseca tj. od 20. IX do 20. XI. U ovom takmičenju pred I. Kongres, postigla je omladina velike rezultate u radu na sva 3 okruga. Prema postignutim rezultatima jasno se vidi koliko je napora dala naša omladina da bi pobijedila svoje takmace.

Naša bratska omladina Like i u ovome takmičenju pokazala je da je dobrojna što nosi zastavicu Kongresa te da je spremna i očuvati je svojim radom. Postavljanje norme u ovom takmičenju svladala je omladina Like i to pod teškim uslovima i sa manje radne snage, jer taj plan izvršilo je svega 1.700 omladine što jasno govori koliko napora daje lička omladina, da bi i na I. Kongresu bila prva. Omladina Korduna također ne zaostaje iza Like mnogo, o čemu govore rezultati rada kordunaške omladine na gradnji kuća i na ostalim radovima u pomoć našem narodu.

Naša omladina Banije ponosna je što se takmiči sa najboljom omladinom u našoj zemlji, omladinom Like, kao i omladinom Korduna. Zato i daje sve od sebe da stigne i pobijedi takmace.

Takmičenje je završilo. Omladina sva tri Okruga savladala je postavljene norme, te će se stoga isti rezultati iznijeti na našem I. Kongresu antifašističke omladine Hrvatske.

Zato omladino Banije, kreni sa još većom voljom na posao u pomoći Narodno-oslobodilačkim odborima, kad vidimo da smo uz rame najboljoj omladini naše zemlje.

Dajmo još više od sebe na svim poljima rada, da na I. Kongresu budemo pobjednici.

Zavisi o našem radu do I. Kongresa, hoćemo li biti pobjednici nad omladinom Like i Korduna.

ŽIVIO I. ANTIFAŠISTIČKI KONGRES OMLADINE HRVATSKE!

Od 20. IX do 20. XI 1944. g. omladina okruga Like postigla je sledeće rezultate:

OKRUG LIKA

Mobilisano u NOV 387, obuhvaćeno u USAOH 235, ukupno dato radnih dana 25.893, za vojsku i porodice palih boraca dognato vozova drva 578, izdano zidnih novina 302, održano fiskulturnih kurseva 15, dao omladine na razne stručne kurseve 15, ubijeno neprijateljskih vojnika 29, ranjeno 22, Odluke ZAVNOH-a proučeno sa 60% omladine na slobodnoj teritoriji, a na okupiranoj upoznato 25%.

OKRUG KARLOVAC

Za dva mjeseca takmičenja, omladina okruga Karlovac dala je u NOV 285 omladinaca, obuhvaćeno u USAOH 2.250 nove omladine, na svim radovima dato je ukupno 304.197 radni dana, poslano na razne stručne kurseve 62 omladinaca, upućeno u školu 2.409 pionira. Održano 277 sastanaka sa 10.227 prisutnih, ubijeno 9 neprijateljskih vojnika, izrađeno 514 bajti i 75 nužnika.

OKRUG BANIJA

Omladina Banije postigla je u takmičenju ove rezultate: Mobilisano u NOV 549, napravljeno kuća 446, zasijano rali žita 3.424, održano omladinskih sastanaka 490 sa 22.820 prisutnih. Okupljeno nove omladine u USAOH 569. Dato omladine na razne stručne kurseve 491, poslano djece u školu 2.000, dato ukupno radnih dana 66.950. Ubijeno neprijatelja 13.

**ZIVILA HRABRA OMLADINA LIKE!
ZIVILA OMLADINA PONOSNOG KORDUNA!
ZIVILA NEPOKOLEBIVA OMLADINA BANIJE!**

HAK, kut. 8.

53

28. decembar 1944.

IZVJEŠTAJ O REZULTATIMA SAKUPLJENE HRANE ZA NOV-u NA PODRUČJU KOTARSKOG NARODNOOSLOBODILACKOG ODBORA GLINA

Er. 320/44	NAZIV OPĆINE	KUKURUZA																			1
		kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	
1.	OPĆINA JUKINAC	20.777	2.277	100	44	10	7.608	2.211	2050	268	95	3.660	3	102	148	1					
2.	BUCICA	23.893	245	617		120	12.191	3.373	7650	4	220	1.157	30	2.150	4	137	120	950	1		
3.	STANKOVAC	12.381	2.902	158		281	8.057	2.551	64		361	4	1,108	1.256	6	212	102				
4.	GORA	11.178	2.776			184	6.540	1.359	34		4	194		3.965		56	70				
5.	DRENOVAC	13.930	850	147		74	9.000	1.614	461		300	117	4.080		40	578					
0.	GL. TRTNIK	18.295	797	16250	89	66750	21.839	3.669	751	150	1.274	562	373	14.845	1	319	906	52			
7.	MAJA	9.366	3.415	14			4.160	1.355	24350					1	61			690			
8.	BOJNA	13.373	2.006			440	11.648	2.174	38450		9	19		336	5	129	70	40 ^{1»}			
9.	BACUGA	13.088	1.273	156		135	11.790	2.021	180			102		5.820		22		9			
10.	VL. ŠUŠNjar	7.178	190	153		284	3.213	817	7250	150	11			1.790		321	830				
11.	KLASNIC	18.650	2.743	7		70	17*183	4.755	754	650	44	635	192	6.010	19	292	1.667	3645	1150		
12.	HAJTIC	10.412	1.126			13	12.823	3.012	513		21		30	2.250		76					
13.	M. GRADAC	7.105	791	35		180	6.752	2.179	297	040	26	47	550	22	2.931	8	230	1.527	550	70	
14.	GRAD GLINA	1.965	880	25			2.259	443	137					15	300	1					
UKUPNO:		181.591	24.271	1574	133	2348	134.063	31.533	398850	1240	2377	51	4.733	779	49.393	47	1.677	5.509	5025	200 ^{1»}	1

S. F. — S. N.

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 4/584.

TAKMIČIMO SE DA BUDEMOS PRVI NA OKRUGU BANIJE!

54

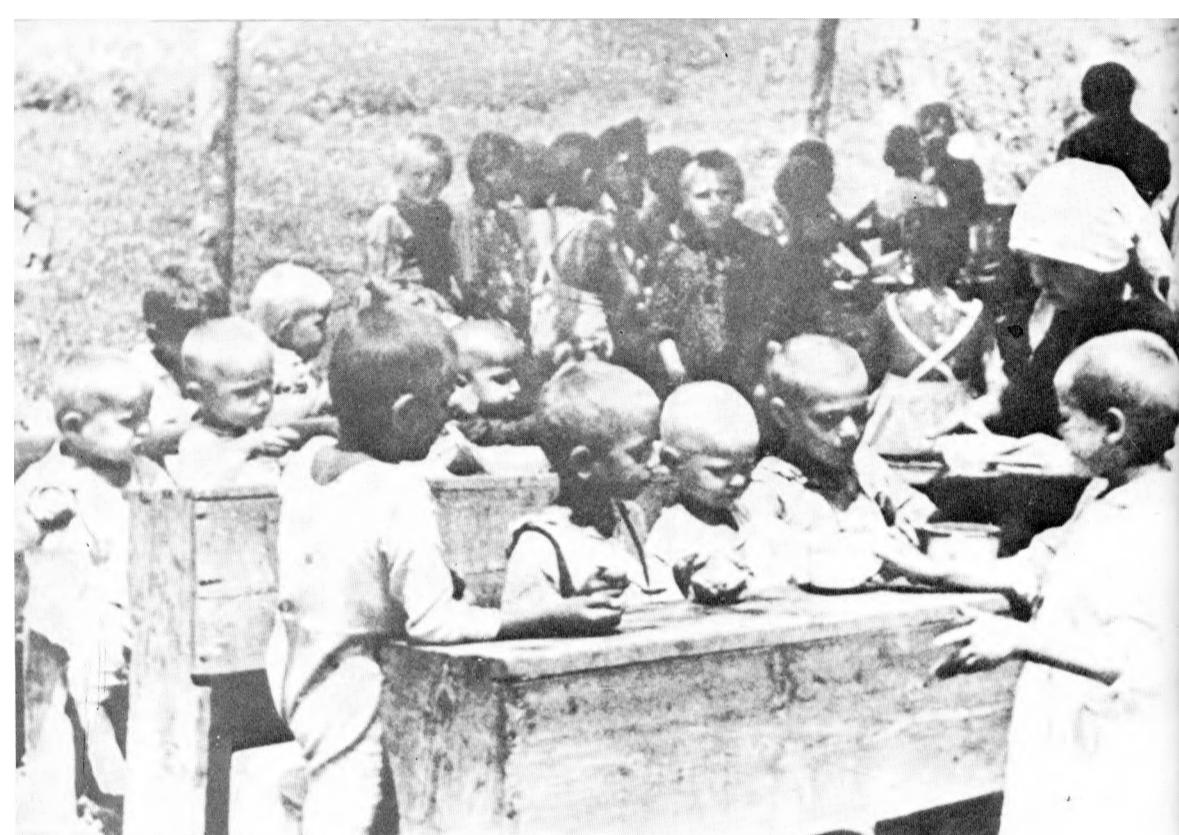
18. februar 1945.

NACRT IZBORNOG REDA USVOJEN U SLUNJU NA DRUGOJ OKRUŽNOJ NARODNOJ SKUPŠTINI ZA KORDUN

1. Izbore za NOO-e raspisuje okružna skupština, a provode ih izborne komisije imenovane i izabrane po upravnim vlastima i narodu.
2. Izbori su neposredni za seoske NOO-e i kotarske skupštine, a posredni za okružnu skupštinu.
3. Izbori će se vršiti po seoskim centrima, tako da će za svaki birački centar biti po jedno biračko mjesto.
4. Izbori su tajni, a vrše se glasanjem pomoću listića na kojemu su ispisani kandidati, posebno za seoske odbore, a posebno za kotarske skupštine, i birač na biralištu dobivajući ceduljicu sa kandidatima, precrtava one kandidate, koje ne želi imati u odboru.
5. Lista kandidata ađbornika sadržavat će neodređeni broj lica. Broj ađbornika za seoski NOO kretati će se između 5 do 7 a za kotarsku skupštinu između 2 do 3.
6. Pravo glasa imadu prema izbornim spiskovima svi građani i građanke prema Deklaraciji III zasjedanja ZAVNOH-a i svi oni koji žive na teritoriji Korduna, kao i oni, koji ovdje po službenoj dužnosti suraduju i pomažu pri izgradnji naše zemlje.
7. Pripadnici NOV-e biraju i mogu biti birani. Oni mogu bitit birani samo za kotarsku skupštinu, pošto nebi mogli odmah nastupiti dužnost novo izabranih seoskih ađbornika.
8. Izborne komisije sastoje se od predsjednika i dva člana. Dva člana ađbornika komisije imenuje narod, dok predsjednika izborne komisije imenuje okružni narodni sud iz spiska zakletih sudske predsjednika.
9. Članovi izborne komisije ne mogu biti birani na onom izbornom centru, na kome su članovi komisije.
10. Ova izborna komisija provodi izbore, te ima o njima sačiniti zapisnik i po završetku provedenih izbora izbrojiti glasove i objaviti rezultat izbora, sastaviti zapisnik, te takav sa svim izvornim materijalom dostaviti kotarskom NOO-u, a ovaj okružnom NOO-u.
11. Biračke spiskove sastavlja u dva jednakaka primjerka upravna vlast za svako selo zasebno, koji se šalju kotarskom narodnom sudu na potvrdu, a potom jedan primjerak sud čuva kod sebe, a drugi šalje nadležnom kotarskom NOO-u.
12. Lista izabranih kandidata po svršenim izborima šalje se na verifikaciju nadležnom kotarskom sudu.
13. Listu kandidata predlaže JNOF, a i sami izbori se provode u suradnji i duhu JNOF.
14. Izbori će se vršiti u vremenu od 1—15. IV 1945. godine.
15. Izabrani će biti oni kandidati koji će imati najveći broj glasova, za slučaj da dva ili više kandidata dobiju jednakaki broj glasova (a to će biti slučaj iz-

Narodni zbor kod Korenice 1942.

Iz dječjeg doma u Frkašiću 1942.

Donji Lapac, 1942. Izdavanje brašna za potrebe boraca iz fonda KNOO-a

Lika 1943. S narodnog zbora.

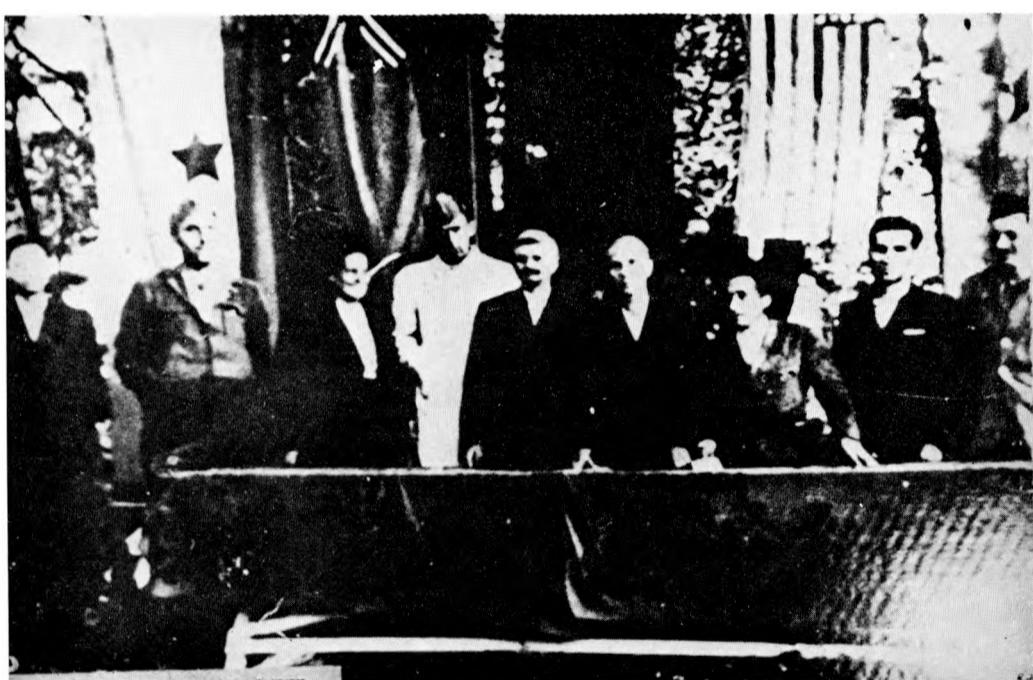
U bježaniji ispred neprijatelja.

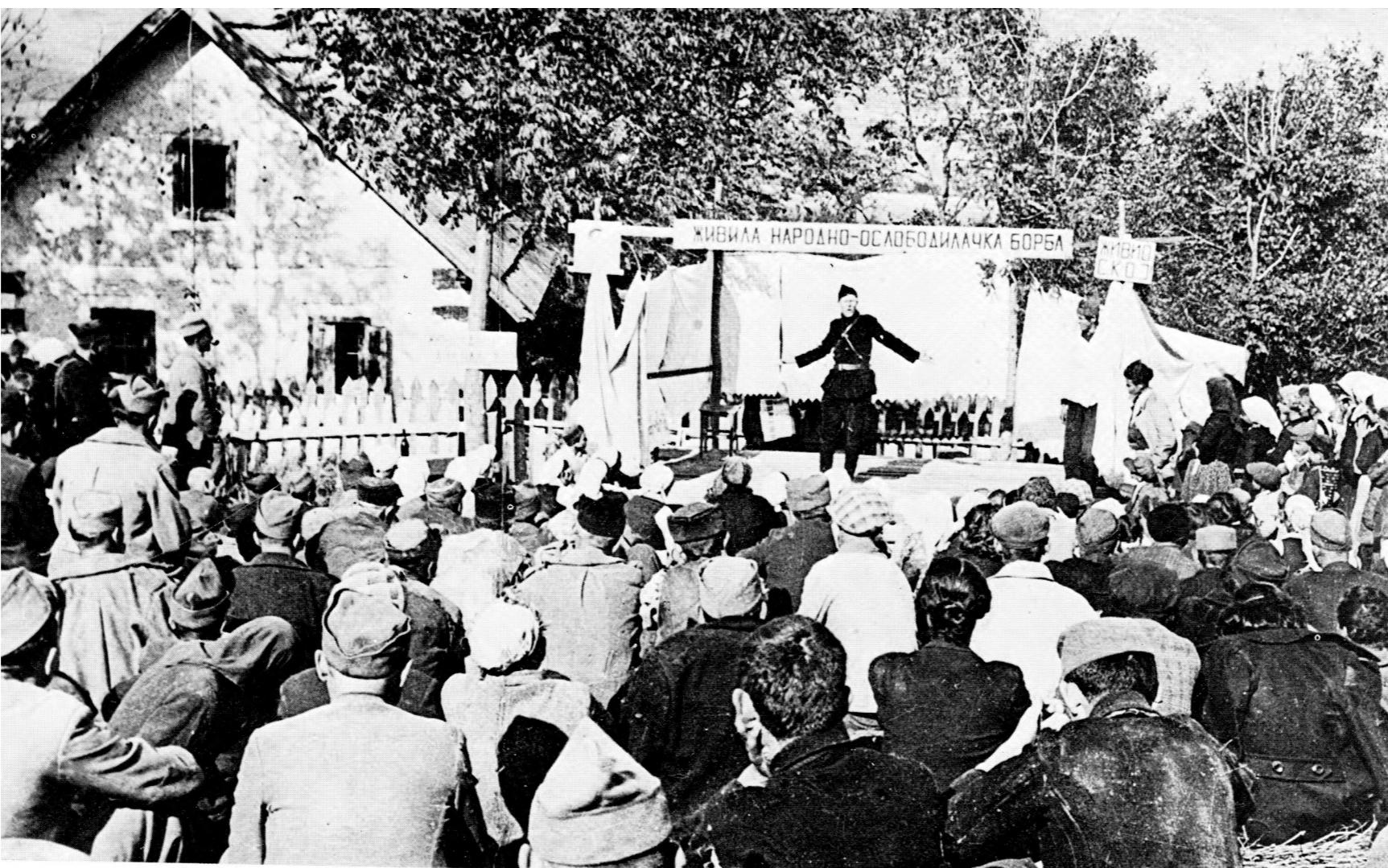
Izbjeglice iz Like na putu za Glamoč, januar 1943.

Selo Ponor u kojem je 1. marta 1943. formiran Inicijativni odbor ZAVNOH-a.

Otočac, 13. juna 1943. Radno predsjedništvo Prvog zasjedanja ZAVNOH-a.

Vjeko Afric na improviziranoj pozornici kazališta narodnog oslobodenja u selu Grabušić kod Korenice 1943.

Ni zrno žita neprijatelju, Lika 1942.

Narod i borci Posavine prebacuju žito preko Save na Baniju za pomoć narodu Like.

Sve za front.

među onih koji još ulaze kao zadnji i onih koji ispadaju) uzeti će se kao da je izabran onaj kandidat koji je upisan pod nižim rednim brojem na listi kandidata.

16. Za slučaj prestanka mandata kao smrti, gubitak časnih prava ili bilo kojeg drugog zakonitog razloga, dolazi na njegovo mjesto prvi neizabrani odbornik sa najvećim brojem glasova.

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Kordun 5/815.

55

2. mart 1945.

REZOLUCIJA S OKRUŽNE NARODNOOSLOBODILACKE SKUPŠTINE ZA LIKU

Dne. 2. marta ove godine održana je Okružna narodno oslobodilačka skupština, gdje je Izvršni odbor polagao račun o svome radu. Skupštini je prisustvovao 51 član skupštine, predstavnici ZAVNOH-a: drug Jakov Blažević i Leo Geršković, predsjednik Okružnog NOO-a Šibenik, polit, komesar XI Korpusa pukovnik Šime Balen, predstavnik Okružnog odbora JNOF-a i vojno pozadinskih vlasti, te namještenici Okružnog NOO-a i ostali.

Pretresajući sve aktuelne probleme Like, Skupština je donijela slijedeću

REZOLUCIJU

Danas, kada smo pred skorim oslobođenjem naše Domovine i kada je narod u našim NOO-ima uvidio pravu svoju demokratsku vlast, pred NOO-e se postavljaju sve složeniji i krupniji zadaci. Da bi naši NOO-i te zadatke izvršili,¹ potrebno je da se još bolje organizaciono učvrste i sa narodom još čvršće povezu, kako bi angažujući sve narodne snage izvršili zadatke, koje pred njih postavlja narod i opustošena Domovina.

U vidu organizacionog jačanja narodne vlasti i da bi narodna vlast riješila bitne životne probleme naroda, Okružna skupština pred Izvršni odbor stavlja slijedeće zadatke:

»Provesti demokratizaciju NOO-a. Ova demokratizacija treba doći do izražaja u slobodnom izboru odanih i aktivnih ljudi, koji će uložiti sve svoje sposobnosti i snagu za opće narodne interese, organizirati pravilno polaganje računa o radu narodu kod svih NOO-a i podvrći konstruktivnoj kritici rad bilo pojedinaca ili odbora kao cjeline, izdići materijalnu odgovornost prema narodnoj i državnoj imovini do višeg stepena, uskladiti odnose unutar NOO-a prema stručnjacima razvijajući radinost do višeg nivoa, odgajati po planu novu, narodnu inteligenciju i radikalno još u začetku pristupiti likvidaciji birokratizma, uvesti sistematsko izdizanje kadrova tako, da se ljudi mogu razvijati i usavršavati po onoj grani rada, za koju imaju i pokazuju najbolju volju i smisao, a izbjegavati prelaženje sa odgovarajuće dužnosti na nove.

Izvršiti sve pripreme za pravilno preuzimanje vlasti u novooslobodenim mjestima. U tu svrhu organizaciono ojačati kotarske, općinske i mjesne NOO-e, koji se nalaze izvan svoga teritorija, da se osposobe za brzo i efikasno preuzimanje i uspostavu vlasti u novo-oslobodenim mjestima.«

Organizirati takmičenje u proljetnoj sjetvi mobilizirajući sve snage, da se što više zasije i obradi zemljišta, voditi brigu da se prvenstveno zasije siromašnim obiteljima palih boraca i ostalo sirotinji, koja je nemoćna da sama obradi zemlju, voditi računa da se pravilno iskoristi raspoloživa sprežna stoka razvijajući uzajamno potpomaganje sela — selu, općine — općini, kotara — kotaru. Zato k oranju treba organizirano pristupiti odmah u onim mjestima gdje to omogućuju klimatske prilike, kako bi se po dovršenom oranju u tim selima radna snaga mogla prebaciti u onaj kraj sela, gdje se ukaže najveća potreba. U proljetnoj sjetvi treba unijeti planskog i udarničkog rada. Stavlja se u zadatak Izvršnom odboru da se obrati ZAVNOH-u za pomoć u sjemenju.

Organizirati i ojačati naše radionice, snabdjeti ih alatom i sirovinama, povesti veću brigu o opskrbi radnika i na taj način u našim radionicama poboljšati kvantitativno i kvalitativno rad.

Pošto je nemoguća izgradnja nastamba, zbog nedostatka građevnog materijala, zato je potrebno ubrzati podizanje pilana.

Kako je u Lici i prije rata obrt i industrija bili veoma slabo razvijeni, a i ono što je bilo, neprijatelj je u toku rata uništio, to se pred NOO-e i narod Like postavlja osnovni problem razvijanja obrta i jačanja privrede uopće. Ovdje treba razviti proizvodnu aktivnost najširih narodnih masa do najvećeg stepena.

Ubrzati obnovu ličke pruge uz saradnju odbora NOF-a angažirajući sve narodne snage, kako bi se rad što brže i bolje odvijao. Za rješavanje ovih pitanja, jer je obnova ličke pruge važan problem, to se treba obratiti za pomoć ZAVNOH-u.

Organizirati i učvrstiti državnu trgovinu preko Oknaproda i Kotnaproda. Kod nas u Lici privatna trgovina je potpuno uništена, zato se treba državna trgovina razviti do maksimuma nabavljajući brzo potreštine za narodne potrebe dajući ih u prodaju preko Kotnaproda i Seljačkih zadruga. Ovdje državna trgovačka poduzeća i seljačke zadruge trebaju steći najviše narodno povjerenje i omogućiti narodu nabavku potrebnih artikala uništavajući šverc i lihvarstvo.

Povesti naročitu pažnju i skrb o invalidima, ratnoj siročadi i izbjeglogu naoru. Povesti osobito računa da se invalide zaposli u NOO-ima i ostalim ustanovama, a oni koji su nepokretni da se smjesti u Invalidske domove i o njima vodi puna briga. Ratnu siročad treba nastojati smjestiti u Djecje domove i voditi skrb o njihovoj ishrani, odjeći i odgoju, a naročito povesti o onoj, koja se nalaze izvan Like. Ova djeca su većinom naših palih boraca i na narodnoj vlasti leži najveća odgovornost za život i odgoj ratne siročadi. Voditi brigu o rasporedu i smještaju izbjeglog naroda kako onome koji je na rasporedu u našim ličkim selima, tako i o onima koji se nalazi izvan Like. Čvrstu i upornu brigu treba voditi o narodu, koji živi u ugroženim selima. Ovaj narod treba izvući na sigurnija mjesta i ne smije se dozvoliti da nam banda kolje i uništava narod, koji je sve dao za NOB-u. Za spašavanje osnovnih ustaničkih masa treba uložiti maksimum truda kako NOO-i, tako i ostale organizacije. Treba osnovati jednu komisiju kojoj treba dati ovlaštenje neposredne kontrole i intervencije o pravednoj raspodjeli hrane, koja se dijeli siromašnom narodu. Ovdje treba kod svih NOO-a razviti odgovornost, da onu hranu ili robu, koja se dijeli, dobiju zaista oni koji su najpotrebniji, a pri raspodjeli prvenstveno imati u vidu siromašne obitelji palih boraca.

Kako još uvjek prijeti opasnost od zarazne bolesti — tifusa — zato treba povesti borbu protiv svih zaraznih bolesti i posvetiti pažnju kolektivnoj higijeni.

Pojačati rad na prosvjetnom polju. U svrhu likvidacije nepismenosti organizirati analfabetske tečajeve i voditi kontrolu o rezultatima istih; voditi stroga računa, da se obuka vrši u svim selima gdje za to postoje uvjeti, pronalaziti mogućnosti da rad otpočne i u onim selima, gdje do sada nije otpočeo. Takoder voditi brigu o sposobljavanju učiteljskog kadra. Da bi se ovi zadaci na prosvjetnom polju izvršili potrebno je pristupiti podizanju škola.

Rješavajući sve ove najhitnije i ostale probleme, stvorit ćemo još čvršću vezu fronta i pozadine, omogućiti davanje maksimalne pomoći našoj junačkoj vojsci i zajedničkim udarcima fronta i pozadine ubrati postignute konačne pobjede nad fašizmom.

*Kopija, bez parafa, pisana mašinom, latinicom, 1 list, 30X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 112.
Fotokopija, HAK, f. ONOO za Liku, 3/404.*

56

Mart 1945.

RASPORED SELA U OSAM KOTARSKIH NARODNOOSLOBODILAČKIH ODBORA NA PODRUČJU OKRUŽNOG NARODNOOSLOBODILAČKOG ODBORA ZA KORDUN

1. centar	Korana	Novo predviđeni kotar:
Smoljanac (škola)	Smoljanac Rastovača	
2. centar	Irinovac	1. Rakovica
Drežnik	Drežnik Sadilovac (dio)	
3. centar	Grabovac	
Lipovača	Sadilovac (dio)	
4. centar	Selište	
Rakovica	Rakovica Oštarski Stanovi Drage Klanac	
5. centar	Jamarje	
Nova Krši ja	Nova Kršlja	
6. centar	Basara	
Ljeskovac	Ljeskovac Koranski Lug	
7. centar	Gornja Mašvina	
Donja Mašvina	Donja Mašvina Lipovac	

8. centar Furjan (škola)	Furjan gornji Furjan donji Sastavak Zapoljak	
¹ 9. centar Ladevac	Lađevac gor. Lađevac donji Selište Camerovac Salopek luke Barić selo Popovac g. i d.	
10. centar Slušnica	Tepavci Babići Slušnica	
11. Broćanac centar	Mudrić selo Čuić brdo Broćanac Brezovac	
12. centar Gornja Močila	Klanac Močila Bjeljevine Medarica Ljupča Lipar	Novo predviđeni kotar
13. centar Slunj	grad Slunj	2. Primišlje
14. centar Zbjeg	Mrzlo polje Zbjeg Jarak	
15. centar Nikšić	Donje Taborište Donji Cerovac Nikšić	
16. centar Livadina lokva	Zečeva varoš Livade Čažići Cokaše Pijevci	
17. centar Tobolić	Tobolić Obljajac Tuk Mrežnica	
18. centar Primišlje	Rudenica Primišlje	
19. centar Raletina	Raletina Donje Primišlje Smoljanović	

20. centar	Bogovolja	Novo predviđeni kotar;
Kruškovača	Kruškovača	
	Srednje selo	
	Komesarac	
	Kestenje	
	Durin potok	
21. centar	Podcetin	
Podcetin	Podcetin	
	Cetinski varoš	
	Bilo	
	Kapljuh	
	Sadilovac	3. Cetingrad
22. centar	Kremen	
Kremen	Kremen g. i d.	
	Gornja Glina	
	Miljevac	
23. centar	Cvitovići	
Cvitovići	Gornje Taborište	
	Glinsko Vrelo	
	Cvitovići	
24. centar	Tatar varoš	
Tatar varoš	Gnojnica	
	Ponor	
	Tatar varoš	
25. centar	Radovica	
Radovica	Delić Poljana	
	Begovo brdo	
	Batnoga	
	Kuk	
26. centar	Cetingrad	
Cetingrad	Ruševica	
	Cetingrad	
	Grabarska	
	Pašin potok	
	Siljkovača	
27. centar	Zrvnica	
Zrvnica	Zrvnica	
	Goj kovač	
	Dalmat. varoš	
	Glinica	
28. centar	Klokoč	
Klokoč	Kestenovac	
	Klokoč	
29. centar	Krstinja	
Krstinja	Selakova poljana	
	Džaperovac	
	Gor. Brusovača i d.	
	Jagrovac	
30. centar	Maljevac	
Maljevac	Gor. Buhača i dol.	
	Maljevac	
	Selište	
	Ravna dolina	
31. centar	Svinica	
Svinica	Goj kovač	
	Štakorovica	
	Svinica	
	Mracelj	
	Široka Rijeka	

32. centar Cvijanović brdo	Donja Glina Cvijanović brdo Snos Kutanja	Novo predviđeni kotar:
33. centar Srpski Blagaj	Srpski Blagaj Hrvatski Blagaj Pavlovac Crno Vrelo Bandino selo	
34. centar Šljivnjak	Glina Šljivnjak Ponorac Grobnik	4. Veljun
35. centar Veljun	Lipovac Veljun Vodević brdo	
36. centar Dunjak	Baić brdo Dunjak Mračaj	
37. centar Trupinjak	Perić selo Trupinjak Mala Crkvina Klupica	
38. centar Gornji Skrad	Jasnić brdo Gor. Budački Suhodol Zagorje Brebornica Keserov potok Bijeli klanac	
39. centar Gornji Budački	Velika crkvina Ponorac Gornji Skrad Dvorište Čatrnja	
40. centar Koransko selo	Štirkovac Orjevac Koransko selo	
4L centar Donji Poloj	Kuzma Bukovac Donji Poloj Klanac	
42. centar Srednji Poloj	Gornji Poloj Novi dol Mala Kosa Zinajevac Gor. Visočka	

43. centar Perjasica	Točak Miloševac Marilovac Perjasica	
44. centar Svojić	Svojić Oreško selo Gačeško selo Podplaninsko Mrežnica	
45. centar Donja Perjasica	Ponorac Donja Perjasica Kestenak Koranska strana	
46. centar Miholjsko	Miholjsko Lisine Johovo Kusaj a Lipovac Prisjeka	Novo predviđeni kotar:
47. centar Kuplensko	Kuplensko Radmanovac Ledenik Kolarić	3. Vojnić
48. centar Kriva ja	Gor. Vojnić Radonja Jurga Ključar Vojišnica Kriva ja	
49. centar Grabovac	Budačka Rijeka Grabovac Poljana Partizansko žarište	
50. centar Krnjak	Krnjak Krnjački Grabovac Podgorje	
51. centar Donji Skrad	Donji Skrad Mali Kozinac i veliki Kosjersko selo	
52. centar Donji Budački	Dugi dol Donji Budački Rastovac Mlakovac	
53. centar Tušilović	Brezova glava Tušilović Okić Zimić Koranski briješ	

54. centar	Cerovac	
.55. centar	Vukmanić	Knez gorica
.56. centar	Bukovica	Mandić selo
57. centar	Utinja	Klipino brdo
		Udbina
		Ivanković selo
58. centar	Donji Vojnić	
Knežević Kosa	Kokirevo	
	Knežević kosa	
	Zivković kosa	
	Loskunja	
59. centar	Popović brdo	
Trebinja	Trebinja	
>60. centar	Skakavac	Novo predviđeni kotar
Skakavac	Moralci	
	Brežani	
-61. centar	Utinja Vrelo	
Utinja Vrelo	Gačeša selo	
	Utinjski Međedak	
>62. centar	Sjeničak d.	
Sjeničak	Lasinjski Sjeničak	
■63. centar	G. Sjeničak	6. Sjeničak
G. Sjeničak	Trepča mala	
«4. centar	Ostrožin	
Ostrožin		
<65. centar	Štipan	
Štipan	Šljivovac g. i d.	
*66. centar	Dugo selo	
Dugo Selo	Vel. Trepča	
■67. centar	Vrginmost	Novo predviđeni kotar:
Vrginmost	Podgorje	
'68. centar	Vojnić kolodvor	
Vojnić kolodvor	Utinjsko brdo	
	Brnjavac (dio)	
'69. centar	Brnjavac (dio)	
Slavsko polje	Slavsko polje	
70. centar	Pješčanica	
Pješčanica	Brnjavac (dio)	
71. centar	Kirin gor.	7. Vrginmost
Kirin	Kirin donji	

72. centar Čremušnica	Donji Bović Čremušnica Golinja	
73. centar Bović	Gornji Bović Trstenica Kozarac	
74. centar Čemernica	Čemernica donja i gornja Bukovica	
75. centar Blatuša	Blatuša	
76. centar Vorkapić	Ivošević strana Vorkapić	
77. centar Perna	Perna Malička	
78. centar Pecka	Prikorizmić Pecka	
79. centar Crni potok	Crni potok Debelo kosa (dio)	
80. centar Katinovac	Katinovac Debelo kosa (dio)	
81. centar Staro Selo	Staro Selo Bjeljevine	
82. centar Ponikvari	Vel. Vrano vina Ponikvari	
83. centar Poljani	Poljani Bakić Selo	
84. centar Hrvatsko Selo	Hrvatsko Selo	
85. centar Gredani	Gredani	
86. centar Topusko	Topusko grad	
87. centar Saborski	Skrada Saborski Lug Nuselj Bjeljevina	Novo predviđeni kotar
88. centar Lička Jesenica	Lička Jesenica Blata Begovac	
89. centar Plavča Draga	Plavča Draga Tuk Jezero Janja Gora II	

SO. centar Lapat	Lapat Vera Zebići Plaška glava I Janja Gora I	8. Plaški
91. centar Plaški	mjesto Plaški	
92. centar Latin	Latin I i II Mededak Podhum (dio)	
93. centar Kunić	Trojvrh Kunić Sabljaci	
94. centar Voj novac	Podhum (dio) Vojnovac Jelenkovac	
95. centar Josipdol	Josipdol Pod veljun	
96. centar Carevo Polje	Carevo Polje Skradnik	
97. centar Modruš	Modruš gor. Modruš donji	
98. centar Tržić	Gor. Tržić Dol. Tržić	Pripada Primialju

Okružni NOO za Kordun
dne 9. marta 1945.

Pretsjednik:

M. P.

Tajnik:
potpis nečitak

*Original pisan mašinom i rukom, latinicom, 7 listova, 34X21 i 30X20,5.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 106.
Fotokopija,, HAK, f. ONOO za Kordun, 5/827.*

5. novembar 1944.

**UPUTE ODJELA NARODNOG GOSPODARSTVA ZAVNOH-a ZA PRIPREME
I PODUZIMANJE POTREBNIH MJERA KOD USPOSTAVLJANJA VLASTI
NA POLJU INDUSTRIJE I OBRTA**

KOTARSKOM NOO-u KARLOVAC

Zemaljsko Antifašističko Vijeće Narodnog oslobođenja Hrvatske (odjel narodnog gospodarstva) pod brojem 2283/1944. dostavio nam je ove upute sledećeg sadržaja:

»Upute NOO-ima u pogledu priprema i prvih mjera za uspostavljanje vlasti na polju industrije i obrta.

Brzi razvoj događaja na frontovima otvara izglede za skoro istrebljenje okupatora iz naše zemlje. Oslobođenje naše zemlje ne smije zateći organe naše narodne vlasti nespremne. Pred njima će u tom trenutku stajati veliki i *novi* zadaci, neuporedivo zamašniji nego li dosada. Dok nam je prije kod osvajanja pojedinih uporišta bila pred očima samo zadaća, da prvenstveno opskrbimo NOV, odn. da oduzmemo robu okupatoru, tako da se ona katkada dijelila naoru ne vodeći dalje brige o poslovanju samih poduzeća, dotle se danas ne smije tako postupati. Danas treba poduzeti sve mjere, da industrija i obrt ne samo ne zamru, nego da naprotiv prošire i povećaju svoju djelatnost svuda gdje je to moguće.

Savezno s time imaju NOO-i poduzeti niže navedene mjere i to u saglasju sa vojnim vlastima. Jedinice NOV dobit će o tome slična naređenja od GSH.

I. PRIPREMNE MJERE

Odjel za industriju, obrt i trgovinu kod oblasnih NOO-a uspostaviti će odsjek za industriju i obrt, a kod okružnog NOO-a ima se u sklopu gospodarskog odjela — u koliko to nije već učinjeno — dati u dužnost jednom ili više drugova referadu za industriju i obrt. Na čelu odsjeka u oblasnom NOO-u treba postaviti člana NOO-a sa industrijskom praksom šireg opsega.

Okružni NOO-i trebaju preko kotarskih NOO-a, odn. u gradovima preko gradskih NOO-a, već sada pripremati sve podatke o narodnim neprijateljima, koji su vlasnici raznih poduzeća i skladišta industrijske ili obrtne djelatnosti. Podaci imaju sadržiti ovo: Naziv poduzeća, ime vlasnika, vrst poduzeća, sjedište poduzeća i even, njihovih podružnica, zašto se ubraja u narodne neprijatelje even, kakvo je protunarodno djelo izvršio, na koji način stekao poduzeće i kakve imovine posjeduje osim poduzeća. Ovi se podaci imaju dostaviti ZAVNOH-u, odjelu ind. obrt i trgovinu, odvojeno za industriju i odvojeno za obrt.

II. MJERE NAKON OSLOBOĐENJA

Pri uspostavljanju vlasti imaju NOO-i poduzeti ove mjere:

1.) U koliko nema komande mjesta osigurati u prvi čas ind. i obrtna poduzeća stražom i paziti da se ništa iz odnosnih poduzeća ne nosi, dijeli, uništaje i si.

V tom treba spriječiti svaku samovolju, koja bi narušavala daljnji rad, bilo od strane sadanjih vlasnika, even. biv. vlasnika ili trećih lica. Even, zahtjeva biv. vlasnika za povratak usurpiranih poduzeća imaju se privremeno odbiti. To će pitanje biti uređeno posebnim odredbama, koja će donijeti ZAVNOH. U slučaju da osiguranje poduzeća preuzme vojska, ima se to njoj prepustiti, jer će u pravilu to ona vršiti.

2.) *U svim industrijskim i obrtnim poduzećima ima se rad bezdvoljno nastaviti, ali se također ima privremeno zabraniti svako isplaćivanje, prodaja, iznošenje, dijeljenje, skrivanje ili drugačije, otudivanje imetka, postrojenja pribora, alata, materijala, gotovine, vrednosnih papira i sličnog. Od prodaje je uzeta lako pokvarljiva roba, roba dnevne prehrambene potrošnje i uzimanje robe potrebne za NOV. Međutim ni odvajanje robe za potrebe NOV neće se vršiti bez plana pojedinih jedinica, nego po posebnim naređenjima vojnih vlasti, a u suglasnosti sa civilnim vlastima. Zabранa isplaćivanja ne odnosi se na plaće namještajnika koje su odgovorne na sat, dan ili tjedan.*

3.) Sva industrijska i obrtna poduzeća imaju se u najkraćem roku, koji će NOO-i odrediti za svako poduzeće prema veličini, prijaviti u 3 primjerka gradskom odn. kotarskom NOO-u sve zalihe materijala, pogonskih sredstava i ambalaža kojima raspolažu. Iznošenje krivih podataka progonit će se kao sabotaža NOB, to će u tome biti jednakodobno odgovorni vlasnici i uprave poduzeća. Nadležni NOO-i dostaviti će 2 primjerka prijava ZAVNOH-u, odjelu za ind. obrt i trg.

4.) Sva industrijska poduzeća, koja nisu nabrojena pod tač. 5.) ovog uputstva obaviti će ZAVNOH, odjel za ind. obrt i trg. pod javni nadzor i pazit će da njihov rad bude u skladu sa naređenjima i propisima viših drž. organa kao i sa općim probicima naroda i narodne privrede. Do organizacije ovog javnog nadzora postaviti će se u gradovima gradski, a na području van gradova okružni NOO-i u ta poduzeća svoje izaslanike za vršenje gore označenog nadzora.

5.) Sva industrijska i obrtna poduzeća narodnih neprijatelja (takovima se smatraju ona poduzeća, kod kojih je vlasnik ili jedan od vlasnika sumnjiv), kao i poduzeća koja su bila pod NDH oduzeta od njihovih zakonitih vlasnika, bit će stavljeni pod sekvestar. Ovo će provesti vojni sudovi po svom nahodenju ili na prijedlog NOO-a, koji će podatke o narodnim neprijateljima dostaviti vojnom судu. Kod ZAVNOH-a osnovat će se posebna uprava za sekvestrirana i konfiscirana poduzeća. Do ustanovljenja te uprave, odn. do imenovanja javnih upravitelja i njihovih poslovnoda za pojedina poduzeća, dužnost je nadati NOO-a, da odmah imenuju za sva ta poduzeća izaslanike. Ovo imenovanje izvršiti će za poduzeća na gradskim područjima gradski NOO-i, a za poduzeća van gradskih područja:

- a) Okružni NOO-i za industrijska poduzeća,
- b) Kotarski NOO-i za obrtna poduzeća.

6.) Okružni NOO-i imadu odmah sastaviti popise svih poduzeća sa svog područja odvojeno za industrijska i obrtna poduzeća. U tim popisima imaju označiti sva ona poduzeća, u koja su postavljeni izaslanici, sa imenima i stručnim karakteristikama tih izaslanika i kratkim obrazloženjem zašto su postavljeni. Popise imaju u 2 primjerka dostaviti izravno ZAVNOH-u, odjelu za ind. obrt i trg. a i nadležnom oblasnom NOO-u. ZAVNOH će postavljati izaslanike, po uspostavi javne uprave, za sekvestrirana i konfiscirana poduzeća potvrditi za javne upravitelje odn. javno poslovanje, ili će ih po potrebi izmijeniti, a even, u manjim poduzećima dokinuti. Izaslanici imaju odmah nastupiti svojim djelovanjem po uputstvima, koja su iznešena pod 11, 12 i 13. ove okružnice.

7.) Okružni NOO-i će u svim obrtničkim i industrijskim udruženjima, koja ne spadaju pod odredbe o raspuštanju, također postaviti svoje izaslanike, o čemu će također izvjestiti ZAVNOH, odjel za ind. obrt i trg. Izaslanici će uz ostale redovne dužnosti, koje su niže iznesene, odmah sastaviti popis svih aktivnih članova odnosno grane djelatnosti, podijeljeno po strukama uz naznaku karakteristika sadanjeg imovnog stanja i stručne spreme.

8.) Svi izaslanici imaju dobiti prigodom postavljanja odluke o svom postavljanju sa odredbama o svojim pravima (tač. 13. ove okružnice), s kojim će se predstavljati dotadanjim upravama poduzeća, odn. drugih ustanova, a osim toga posebno uputstvo o svim svojim zadacima (tač. 11) i o svom držanju (tač. 12). U sva poduzeća treba svakako postaviti osobe iz NOP, po mogućnosti sa što širom stručnom spremom iz grane djelatnosti odn. poduzeća ili ustanove. Ukoliko NOO-i raspolažu izabrat će izaslanika iz redova radnika rukovodilaca. U slučaju da u prvi čas nemamo dovoljno stručnih osoba, koje su pouzdane za NOB, mogu se postaviti privremenog i manje stručne osobe. Ove slučajevi treba označiti posebno u izvještaju ZAVNOH-u odjelu za ind. obrt i trgovinu.

9.) Držaoci poduzeća, koja su pod NDH bila oduzeta zakonitim vlasnicima, imaju u gradovima gradski, odnosno na područjima van gradova kotarski NOO-i, pozvati da se u roku od 48 sati prijave kao takovi. Ovamo spadaju i svi oni držaoci koji nisu dobili ili kupili poduzeća od Ponove, nego su to naknadno kupili od prvih kupaca ili njihovih prokupaca. U prijavi moraju navesti kako su došli do poduzeća, uz koju imovnu cjelinu, sadašnju vrijednost poduzeća u robni inventaru, kao i vrijednost nekretnina i even, postrojenja. Naročito se kod ovih držaoca ima paziti da podnesu prijavu o zalihamama, koje su propisane za sva poduzeća i da kod toga ne sakriju dio robe. O tome mora dati izjavu uz prododžbu sankcije. Izjave i inventure imaju se dostaviti ZAVNOH-u, odjelu za industriju obrt i trgovinu.

10.) Sve industrijske i obrtnice komore raspuštaju se. Nadležni okružni NOO-i dužni su odmah preuzeti i spremiti arhiv i imetak ovih ustanova i čuvati ih do daljnjih odredaba ZAVNOH-a, a činovništvo otpustiti.

11.) *Zadaci izaslanika:*

A) U industrijsama navedenim pod 4.)

- a) Da nadziru da se rad odvija u saglasju sa narednjima i propisima viših vlasti kao i sa probicima naroda i narodne privrede, u prvom redu da nadziru tačno izvršavanje odredaba o prijavi i upotrebi zaliha sirovine, gotovih proizvoda, poluproizvoda, pogonskih sredstava i ambalaže.
- b) Da potpomognu poduzeću kod syladavanja raznih poteškoća, kako bi sve mogle raditi za što većim kapacetetom.
- c) Da kod nadležnih NOO-a predlažu potrebne mjeru za dostavljanje sirovina i pogonskih sredstava.
- d) Da nadziru izvršavanje odredaba o radnim odnosima u poduzeću.
- e) Da sastave popis namještenog osoblja sa općim i stručnim karakteristikama u 5 primjeraka i da dostave 2 primjerka nadležnom NOO-u, koji će jedan od ovih proslijediti ZAVNOH-u, odjelu ind. obrta i trg.
- f) Da nadziru da poduzeće redovito izvršuje sve svoje javne obavezi
- g) Da izvještavaju u 2 primjerka nadležne NOO-e o svemu tome, prema potrebi a najmanje 2 put mjesečno. Nadležni NOO-i proslijedit jedan primjerak, tog izvještaja ZAVNOH-u, odjelu za ind. obrt i trg.

B) U industrijskim i obrtnim poduzećima narodnih neprijatelja:

- a) Da odmah preuzmu poduzeće od dotadašnjeg vlasnika, uprave ili rukovodstva i da ga kao rukovodioci vode, imajući na umu da svako poduzeće mora raditi u probitku naroda i narodne privrede, što je moguće većim kapacitetom.
- b) Da poduzeće vode uz najpovoljnije iskorištenje sirovine, alata i raspoloživih postrojenja, ali bez ikakvog invenstiranja novih postrojenja. Uopće ima se u poslovanju držati svih odredaba viših vlasti, a u prvom redu 2. i 3. točke uputstva i propisa o radnim odnosima.
- c) Da savezno s time ustanove da li je prije njihovog dolaska u poduzeće izvršeno nešto što bi se kosilo sa točkom 2.) ovog uputstva, odn. da popisu even, izlučenu robu za potrebe NOV.
- d) Da pokupe podatke o vlasništvu odn. o odjelima vlasništva kod poduzeća sa više vlasnika. U tom pogledu dužni su budno čuvati svu arhivu, koju zateknuti i po potrebi i ispitivanjem namještenika ovo pitanje što više rasvijetliti.
- e) Da popisu čitav pokretni i nepokretni inventar poduzeća.
- f) Da sastave popis namještenika sa općim i stručnim karakteristikama u 5 primjeraka i da dostave 2 nadležnom NOO-u, koji će jedan od ovih proslijediti ZAVNOH-u, odjel za ind. obrt i trgovinu.
- g) Da o svemu gore navedenom izvijeste u 3 primjerka nadležni NOO, koji će 2 primjerka proslijediti ZAVNOH-u, odjel za ind. obrt i trgovinu.

C) U industrijskim i obrtnim poduzećima, koja su pod NDH bila oduzeta biv. vlasnicima :

- a) Da izvrše sve što je propisano u stavu B) ove točke, a osim toga:
- b) Da izvrše kontrolu o ispravnosti prijave (propisane tač. 9) ovog uputstva.

D) U industrijskim i obrtnim udruženjima:

- a) Da odmah preuzmu udruženje od dotadanje uprave i da ga kao rukovodioca vode imajući na umu opće narodne probitke i provodeći sve odredbe koje će dobiti od nadležnih vlasti.
- b) Da odmah sastave popis prema toč. 7) ovog uputstva i dostave u 3 primjerka nadležnom NOO-u, koji će proslijediti 2 primjerka ZAVNOH-u, odjelu za ind. obrt i trg.
- c) Da sastave popis namještenika udruženja sa općim i stručnim karakteristikama i da ga dostave u 3 primjerka nadležnom NOO-u, koji će 2 od ovih proslijediti ZAVNOH-u, odjelu za ind. obrt i trg.
- d) Da sastave popis pokretnog i nepokretnog inventara udruženja.
- e) Da izvijeste o svemu po potrebi, a najmanje 2 put mjesečno u 3 primjerka nadležni NOO, koji će 2 primjerka tog izvještaja proslijediti ZAVNOH-u, odjelu za ind. obrt i trg.

12.) Opća uputstva za izaslanike:

Izaslanik:

- a) Mora u dodiru s ljudima biti ljubazan i predusretljiv.
- b) U odnosu prema upravi poduzeća i osoblju, kod poduzeća iz toč. 4) ove okružnice, ima uvijek da bude posrednik, a ne zastupnik jedne ili druge stranke, imajući naravno na umu ispunjavanje prava namještenog osoblja.
- c) Ne smije ubirati ni primati od poduzeća nikakav honorar (darove) ili se uopće koristiti svojim položajem u lične svrhe osim naknade za svoj rad koju će primiti putem države.

I

d) Mora se točno pridržavati navedenih uputstava i zadataka, kao i svih odredaba, koje će u buduće dobiti od viših vlasti, to je uopće obavezan za najispravniji rad, za koji će u ovako doba odgovarati, to će se neispun javan je dužnosti kazniti kao sabotaža NOP.

13.) *Prava izaslanika:*

U poduzećima iz toč. 4.) ovih uputstava:

a) Uprava poduzeća ima staviti izaslaniku na raspoloženje sve podatke koje će on tražiti. Kod toga se poduzeća ne može ograditi tzv. poslovnom tajnom, nego mora obavještavati izaslanike i o njima. Uprava poduzeća ostaje i dalje odgovorna za vodstvom poduzeća, naročito u stručnom pogledu.

b) Uprava poduzeća ima staviti izaslaniku na raspoloženje kancelariju u sobi ravnatelja ili pokraj ravnatelja, po mogućnosti s telefonom.

c) Izaslanik mora sistematski i stalno biti obavještavan o svim poslovima poduzeća. On ima pravo tražiti obavještenje i od osoblja poduzeća, ako ga obavještenje upravo ne zadovoljava.

d) Kod dioničkih društava izaslanik prisustvuje sjednicama upravnog i nadzornog odbora.

e) Izaslaniku se ima staviti na uvid sva pošta poduzeća za koju će izaslanik to tražiti.

f) Izaslaniku se ne smije isplatiti nikakav honorar lii pružiti kakove druge darove i povlastice.

14.) Sve ove mjere sprovest će NOO-i, u koliko u međuvremenu ne prime još kakvu nadopunu ili izmjenu. ZAVNOH donet će isto tako i daljnja uputstva za kasnije uspostavljanje privremenog života u zemlji.

Može se međutim desiti, da neće postojati redovna i brza veza između pojedinih okružnih NOO-a i centralne vlasti. Za postupanje okružnih NOO-a u takvom slučaju imaju biti mjerodavne one glavne smjernice za naš budući rad:

a) U industriji treba uspostaviti što veću proizvodnju. Naročitu pažnju treba posvetiti planskom iskorišćenju sirovina i radu na proizvodima hitne narodne potrebe. U tom pogledu za prvo vrijeme preudesiti tvornice luksuznih artikala na rad proizvoda hitnih potreba, a s tim će se po normaliziranju prilika ono vratiti na svoju dosadašnju produkciju.

b) Naročitu pažnju treba posvetiti, da se samovlasno ne povisuju cijene kod proizvoda za široke narodne potrebe.

c) Da se pravilno riješi pitanje radničkih nagrada i ostalih njihovih prava.

d) Kod obrta treba težiti za što većim oživljnjem ovoga, kako bi ta grana djelatnosti pomogla sveopću obnovu, u prvo vrijeme, dok industrija još ne bude radila punim kapacitetom. Tu treba pokazati najveću samoinicijativu i na sve pogodne načine potpomoći privatna nastojanja pojedinih obrtnika. U nikojem slučaju ne smije se prenagliti mjerom ugušiti obrt i manje radionice, tamo gdje se one još zateknu u djelovanju. Na protiv treba svim sredstvima potpotići njihovo djelovanje, ondje, gdje je ovo zamrlo uslijed ratnih operacija.

e) Kao mjeru za oživljjenje obrta i malih radionica treba naročito poduprijeti i podsticati udruživanje obrtnika i proizvodne zadruge.

Kod svega ovoga podvlačimo još jednom naročito to, da je dužnost NOO-a spriječiti sva spekulativna bogaćenja i bezrazložno povisivanje cijena. Mi ne smijemo dozvoliti da se oslobođenjem koriste upravo oni elementi, koji su do sada čekajući po strani, nagomilali velike imetke. Privatna inicijativa neće se braniti, ali ne takova privatna inicijativa, koja će nastojati da samo se pri-

grabi koristi na štetu širokih slojeva, stoga razloga trebat će NOO-i raznim pomoćnim organizacijama, zadrušama i slično da spriječe pašovanja pojedinaca i da blagotvorno djeluju na priv. život.

Završna uputstva: Svi izvještaji, za koje je određeno da se dostave ZAVNOH-u odjelu za industriju, obrt i trgovinu imaju okružni NOO-i radi hitnosti predmeta dostavljati izravno ovamo, a propis izvještaja imaju dostavljati nadležnom oblasnom NOO-u sa naznakom da je izvornik upućen izravno u ZAVNOH.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Pretsjednik
uz. Rkman¹

Za gospodarski odjel:
S.O.

*Original, pisan mašinom, latinicom, 2 lista, 30,5X21,5.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 107.
Fotokopija, HAK, f. ONOO za Kordun, 3/551.*

58

April 1945.

PLAN OKRUŽNOG NARODNOOSLOBODILAČKOG ODBORA ZA LIKU O PREUZIMANJU VLASTI U GOSPIĆU

1) UPRAVNI ODJEL PREUZIMA: Županiju koju preuzima drug Duro Potkonjak, Grujo Bobić, Dušan Plečaš i Dane Bobić. Županija se nalazi u glavnoj ulici kuće Mihić.

2) POLJOPRIVREDNI ODJEL: Preuzima Poljoprivrednu školu i podružnicu koje preuzimanje vrše drugovi: Segović Stjepan i Ilić Rade. Ove se ustanove nalaze ispod kaznione (Kolakovac).

3) ODJEL OBRTA TRGOVINE I INDUSTRIJE: Tehničku radionicu Vinka Mataije preuzima Duro Maljković, krojačku radionicu Diklića² i Centnera³ preuzima Petar Platiša, trgovinu Polić Frane i Mirka Pavelića preuzima Rade Vignjević, trgovinu Ivana Benića preuzima Marko Petković, trgovinu Milana Sarrića preuzima Jovica Sakić, radnje Luke Andžije preuzima Nikica Cubrilo, ljevačku radionicu (Butković Blaže) preuzima Jovo Batinić, staklarsku radionicu Korem Mije i Jove Pjevca preuzima Mimo Drakulić, motorne mlinove: Vinka Mataije, Ivica Markovića, Soje Kekić preuzima Rade Korač, Stevo Cvjetičanin električnu centralu i pomoć Duri Maljkoviću, Mimi Drakulić, Jovi Batinić i Radi Koraću.

4) ODJEL TEHNIČKIH RADOVA: Sva skladišta za bivše tehničke radove kao i skladište županijskog tehničkog referenta preuzima Nikola Frković kao i

A Dušan
I Dragan
3 Ivan

inventar i svu arhivu tehničkog odjeljka kao i arhivu županijskog referenta za tehničke radove. Ustanovu tehničkih radova kao i kanalizaciju preuzima Ku-prešanin Marko kao i vatrogasni dom sa svim inventarom.

5) ODJEL ŠUMARSTVA I ŠUMSKE INDUSTRIJE: Preuzima ravnateljstvo šuma i šumske uprave drug Ing. Nikola Sepić sa blagajnom i svim zatećenim inventarom, šumsku upravu Gospic sa blagajnom i inventarom za koju će biti odgovoran za preuzeti Košta Basta.

6) ODJEL PREHRANE PREUZIMA: Županijsku i gradsku sprovizaciju preuzima Duka Đerić da sve zapečeti i osigura do dalnjega. Sve pekare i mljekare drug Nina Lamać da preuzme i odmah produži sa radom u koliko budu postojale mogućnosti, a u koliko ne, onda zapečatiti i osigurati. Sve mlinove parne i vodene preuzima Đuro Rabatić. Isti ima odmah da postavi povjerenika mlinova ali samo povjerljive.

7. SOCIJALNI ODJEL PREUZIMA: Podružnica Okružnog ureda za osiguranje radnika i ostale socijalne ustanove preuzima Joja Musić.

8) ZDRAVSTVENI ODJEL PREUZIMA: Polikliniku, radnju Hinka Oreškovića zubara, Tomičića zubara radnju i primalje Prpić i Balenović. Ovo preuzimanje izvršiće Mara Bubaš i Danica Daković.

9) PROSVJETNI ODJEL PREUZIMA: a) Učiteljsku školu Mate Matijašević, b) Osnovnu i djevojačku školu preuzima Ljubica Vuјnović, c) Realnu gimnaziju Daka Drobac preuzima, d) Školski dom preuzima Stojan Smelić, e) Kino i instrumente preuzima Đuro Domjanović, f) Hrvatsku čitaonicu i knjižnicu preuzima Desa Vještica. Uz škole će dotični preuzeti kemijske i fizikalne laboratorije kao i biblioteke i ostalo što pripada dotičnoj ustanovi.

10) FINANCIJSKI ODJEL PREUZIMA: Županijsku blagajnu preuzima i odjeljak finansijske kontrole Sava Krajnović. Srpsku i Hrvatsku štedionicu preuzima Drago Kalinić a za preuzimanje Poreske uprave zadužen je Danja Obrađović, a pored toga će dati pomoć kotarskom NOO-u Gospic.

11) ODJEL OBNOVE PREUZIMA: Županijski statistički ured u Gospicu preuzima Sava Počuća i Ilija Lalić, a također će pružiti pomoć Gradskom i kotarskom NOO-u u preuzimanju statističkih ureda.

KOTARSKI NOO GOSPIĆ

Preuzima Kotarsku oblast koju prima Milan Pavlica i Milan Mihić sa svim referadama. Poresku upravu preuzima: Đuro Ljuština i Tomiša Đaković sa svim stvarima. Pivovaru i finansijsku kasarnu preuzima Spiro Vučković i Milan Dimić sa svim inventarom. Pruziti pomoć općinskom NOO-u Gospic kod preuzimanja Općinskog poglavarstva sa drugom Tomušilom Đaković članom kotarskog NOO-a. Za osnivanje centra i preuzimanju vlasti u Gospicu idu drugovi Ivan Pavletić tajnik kotarskog NOO-a i članovi Milan Ljuština pročelnik upravnog odjela i drug Karlo Prpić pročelnik gospodarskog odjela kotarskog NOO-a Gospic.

Za općinu Gospic radi uspostavljanja centra idu drugovi: Toma Đaković član kotarskog NOO-a Gospic i Jerković Bogdan tajnik općinskog NOO-a.

GRADSKI NOO GOSPIĆ

Preuzima: Radnju Mile Anića (Cigo), radnju Milana Došena, Daše Kneževića, Milana Pavelića, Luke Blaževića, Braće Krakan, Mile Sikića, Mile Njegeševana, Mate Zegarac, Josice Nikšić, Mile Rukavina, Martina Pavičića, Braće Cvitković, Ivana Pavičića, Javorine Pepice, bivša radnja Ante Kovačića, Lovre Dujića, Paje Simića, Nikole Došena. Ovi se svi nalaze tj. njihove kuće u ulicama: Kanjiška, centar grada i sajmište, preuzima Nikola Frković.

SLASTICARNE

Radnju Rudolfa Butera, braće Lulića. Mesnice: Tuv Holupa, Mate Frkovića, Kate Mežnjarić. Postolarske radnje: Ante Kvante, Tomiša Sabana, Jose Milinkovića, Mate Brkljačića, Milana Brkljačića i Pere Fine. Opančarske radnje Mile Šabana, Ane Cačića, Petra Alora, Nine Sikića i Stipe Brkljačića. Aimarske radionice: Mate Ugarković, Jandre Alića. Krojačke radionice: Jose Derinčinovića, Mirka Drvenkara, Pere Rajkovića. Kolarske radnje: Nike Mandekića. Brijačke radnje: Ive Kremenića, Ante Kremenića, Juraja Kneževića, Tristine Ljuština i Orosa. Limarske radnje: Jose Rukavine. Mehaničari i bravari: Braco Pajtl, Franc Pajtl, Marko Bubaš. Ovo sve ispred gradskog NOO-a prima drug Nikola Frković.

SITNE RADNJE

tj. trgovine preuzima drug Kuprešanin Marko i to radnje Josipa Pećina, Grge Miškulina, Martina Kobeščak, Ivana Jelića, Stjepana Alića i Pube Rubčića.

Drug Milković Ivan preuzima radnju Miletić Ivana. Miškulin Ante, Starčević Ante, Ilića Ante, Maerkofler Marijane, Lisac Petra, Galac Mate trafika, činovnička zadruga, nabavljačka zadruga, postolarska radnja Vrbana Ivana, opančarske radnje Franić Mile, radnja Krmpotić Mile, Miletić Boška, Rukavina Ive, Brlih Ive, Frković Jure, Rukavina Mate, Vumić Paje, Jenagić Luke krojača, Brajković Pave, Bogić Martina kovača i Subo Ive.

Drug Radmanović Milan preuzima: Butorac Pave radnju, Vlainić Ivica, Sekulić Mile, Stjepana Srotaš, Ante Zdunića, Dobrijević Marice, Vuletić Nike, Đure Ključevića, Jose Milinkovića, Lisac Stjepana, Grge Zarkovića, Mate Bune, Branka Kozića, Jovana Pjevača, Galac Polde, Jugović Stjepana, Ilije Kosa, Iće Serđara, Crnić Ive, Ivana Suknajića, Galac Petra, Jerasović Nikole, Spoljarić Ivica, Brajković Pere, Šimac Mile, Stopić Ive, Bubaš Marka, Galac Jose, Počuća Sima Ostrmana, Zorice Ante i Radišević Lovre. Ovi se svi nalaze u ulicama: Biljska, Jasikovačka, Zabička, Bubaševa i Krapinkaka.

Odjel prehrane Gradskog NOO-a preuzima drug Đuro Rabatić, Vodeniku Ripe, Kekić Sojo, parni mlin. Matajije Vinka parni mlin, Murković Ivana parni i voden i mlin, Ive Štimac voden i mlin u Kanjiži. Pekare preuzima drug Lamač Nina od Paje Bujića, Zegarac Nikole, Stipice Pavelić, Tonče Buha, pilana Asića iz Kanjiže, Bedaković Zeljka i Zorković Marka. Povjerenici pekare Obradović Mićo u Pave Dujića mlin za povjerenika, Krajnović Miloš u Nikole Zegarca, Obradović Dmitar u Stipe Pavelić i Tone Bone, Matić Luka u Miline Asić, Vučjanović Pelja u Zarkovića i Medakovića.

Povjerenici u mlinovima: Tošo Dimić u Marković Ivana mlin. Joso Pjevač u Ive Stimca u Kanjiži, Potkonjak Lazina kod Kekića, Obradović Mile u Matajin, Počuća Bogde vodenicu Lipe.

Gradski NOO Gospić preuzima poglavarstvo: Pajo Kosović, Braco Zec, Nina Drakulić i Drago Ožegović.

PROMETNI ODJEL PREUZIMA: Drug Samolov Stojan: radnju kod Andžije Nine autotaksi, Bričević Lovre motor bicikl, Pavičić Ivana autotaksi, braće Lušić dva taksija i velike Županije dva taksija, te Pavičić Stipe motor bicikl, Sarić Milanu motor bicikl i Bubaš Racka motor bicikl.

Drug Matešić Marcelo preuzimaće i to: Došen Nikole auto taksi, Crveni krst auto taksi, pošte autobus, tehnički odjeljak auto taksi, policije tri motor bicikla i Matije Vunčka auto taksi i motor.

Drug Rukavina Martin preuzimaće i to: Direkciju šuma, tri taksija i dva kamiona, Općinsku auto cisternu, Vuković Dane motor, dr Pećara motor, Grošpić Vlade motor, Bubaš Marka auto taksi i dva kamiona.

Auto garažu Matije Vinka preuzimaće također drug Matešić Marcelo. O stanovima pojedinaca kao i ustanova vlasnika motornih vozila drugovi su upoznati. Sva vozila će se prevesti u auto garažu Matije Vinka i tamo smjestiti pod nadzorom odgovornih drugova koji su odredeni za preuzimanje istih. Svi drugovi koji su za ovo odredeni, napraviće izvještaje o svemu što su pronašli kao i gdje će smjestiti prevozna sredstva kao i dali su možda pronašli neki motor za koji se nije znalo, tj. koga nema ovdje u popisu.

Drug Labus Ilija preuzeće sva signalna sredstva kako na stanicama tako i po blokovima, dakle na čitavom teritoriju stanica, zatim sve telefone, telefonske aparate, stalne signale, sve pravilnike kao i čitavu arhivu stanice koja isto pri-pada.

Drug Dasović Mića preuzeće srez nadzornika signale a sa svim materijalom i inventarom kao i sva pružna vozila koja se tamo nalaze tj. pružna kolica, trokolice i ostala vozila koja budu.

Drug Pavletić Filip preuzimaće srez nadzornika pruge sa svim materijalom a magazin pregledati i po knjigama sravnati, a iza toga isti čuvati te po potrebi zapečatiti.

U svakom slučaju sva tri druga će raditi povezano i pomagati jedan drugoga u ovom radu. Kod preuzimanja nebi smjelo doći do kakvog nesporazuma između drugova. Ako zatreba onda sav materijal i inventar treba smjestiti na jedno i sigurno mjesto. Na stanici se nalazi jedan nadzornik signala koji će nas u koliko znademo dočekati, pa bi bilo dobro da se sa ovim drugom povežemo kod koga bi mogli nešto potrebnih početaka dobiti.

IZ TAJNIŠTVA IDU SLEDECI DRUGOVI

- 1.) Jerko Sudar tajnik Okružnog NOO-a Like
- 2.) Ivan Došen pročelnik upravnog odjela
- 3.) Dane Zegarac pročelnik obrta trgovine i industrije
- 4.) Utvić Ilija pročelnik prosvjetnog odjela.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Original, pisan mašinom, latinicom, 5 listova, 24X16.

HAK, f. ONOO za Liku, 3/430.

6. juli 1944.

PREGLED SAKUPLJENE I PREDATE HRANE (DOBROVOLJNI PRILOZI I OTKUP) KAMPANJOM OD 20. DO
28. JUNA 1944. NA PODRUČJU KOTARA GLINA

Općina	Kuku-ruza	Kuku-ruza u klipu	Pšenice	Krum-pira	Ječma	Raži	Masti Graha	Novac Kuna:	Junadi	Svinja	Janjaca	Mesa kom.	Opaska
Bačuga	4.586.—		757.—	607.—	239.—		24.—	674.—	29.960				Od toga pr. In-
Bojna	1.398.—		442.—	82.—			37,50	475,—					ten. Klasnić Ku-
Bučica	5.874.—		49.—	4.104.—			86.—	2.863.—					na 4850.
Drenovac	6.099.—		1.398.—	859.—			61,75	521.—	31.520				
Glina	1.806.—		654.—	946.—			97.—	778.—	14.000				
Gl. Trnac	6.239.—		29.—	1.332.—			79,86	756.—	173.000	1	4	10,50 kg Nakon	
Gora	6.577.—	569.—	861.—	2.236.—			26,50	700.—					odbijenih 30%
Hajtić	3.127.—		835.—	1.439.—			61.—	863.—	20.000				
Jukinac	17.110.—		2.352.—	6.406.—			103,50	1.098.—	97.630	6	13	2	
Klasnić	9.016.—		3.481.—	914.—			112.—	1.828.—	11.900				
M. Gradac	3.966.—		94.—	658.—			55.—	708.—	11.500	1			Novac pr. In.
Maja	8.346.—		1.459.—	2.125.—	89.—		54,75	887.—					Klas.
Stankovac	10.476.—		654.—	4.122.—			84.—	2.302.—	36.150				
V. Šušnjar	3.660.—		389.—	742.—			62,30	511.—	37.600	1	2		Pred. Komand.
Voj. r. k. po.	248.—		50.—	100.—			17.—	46.—					pod.
Ukupno :	88.528	569.—	13.504	26.672.	328.—		962,16	15.010.	463.260	6	15	4	5

Glina: 6/VII 1944.

Napred navedena količina hrane predata je sa 7 općina,
Intendanturi Klasnić a 7 općina pretovarnoj stanici Topusko.

Članovi komisije:

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 2/340.

60

Juli 1944.

**PREGLED SAKUPLJENOG DOBROVOLJNOG PRILOGA ZA NOV U
KAMPANJI OD 15. DO 28. JUNA 1944. NA PODRUČJU KOTARSKOG
NARODNOOSLOBODILACKOG ODBORA PETRINJA**

Opcina	1 Kukuruza	1 Pšenice	Graha	1 Krumpira !	1 Zobi	Masti	Krava	Teoca	Junadi	Svinja
Jabukovac	967	5	466	347	-	10				
Mlinoga	1.060	62	157	62	-					
Blinja	6.829	296	857	313	-	109				
Gradusa	5.283	62	904	118	-	74,50				
Staro Selo	4.908		718	90		61				
Umetiči	9.185	694	1.279	955		95,50				
Mečečani	8.361	309	1.369	567	54	64				
Ukupno:	35.593	1.428	5.750	2.452	54	408				

Predsjednik:

Za gospodarski odjel:

Božić'

Tabela, HAK, f. ONOO za Baniju, 2/334.

61

Juli 1944.

**PREGLED SAKUPLJENOG DOBROVOLJNOG PRILOGA U HRANI ZA NOV
NA PODRUČJU KOTARA DVOR NA UNI U KAMPANJI OD 20. DO 28.
JUNA 1944.**

Općina	Kuruza	Pšenice	Gra	Krumpira	Masti	Ječma	Primjedba
	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	kg.	
1. Sam. Brđani	8.100	2.413	2.493	129	205,50		
2. Bukovlje	12.211	2.943	1.470		162,50		
3. Javoranj	8.920	1.058	2.181	707	141,50		
4. Zirovac	3.777	2.831	2.473	813	108	28	
5. Gage	3.593	171	1.010	130	113,50		
6. Javnica	5.575	591	889	538	71		
7. Dvor	4.655	501	825	283	79		
8. Rujevac	4.384	487	1.806	1.729	104		
Ukupno:	51.215	10.995	13.147	4.329	985	28	
Postotak za Kot. NOP	15.364,50	3.298,50	3.944,10	1.298,70	295,50	8,40	
Ukupno:	35.850,50	7.696,50	9.202,90	3.030,30	689,50	19,60	

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Gospodar odjela:
Milan Vujičić

Tabela, HAK, f. ONOO za Baniju, 2/322.

62

Novembar 1943.

IZVJEŠTAJ MLINA I PILANE VUJE GALJENA IZ SELA DRAGOTINA

15. X do 25.	Samljeveno svega 21.678 kg	
Dobiveno ušura		1.301 kg
Ušur otpremljen kome i koliko	Kom. Ban. područja 1.000 kg za bolnicu VII Divizije 100 kg	
Izvezeno kubika svega		32.656 kubika
Seljacima od toga		
Vojsci		14.273 kubika
Civilnom stanovništvu		18.383
Plaćeno u novcu		1.350 dinara
Ostalo u dugu u novcu	U novcu	
Ostalo u dugu u žitu	i žitu	
Rezano sirotinji bez naplaćivanja		
Kakav je motor i snaga	Motor stabilni 18 K snaga	
Koliko kamenja	2 para kamenja po 36 coli	
Koliko melje na sat	Svaki par kamera melje na sat 1 t. metar (150 kila)	
Kakav je gater	Horizontal sa 1 testerom (žagom)	
15. X do 25.	Koliko reže na sat	Od 2. do 3. centa
Koliko radnika radi	Kod gatera 3 kod cirkulara 2 u mlinu 3 kod motora 3 svega 11 radnika	
Koliko se troši dne- vno na hranu za radnike	15. deka masti, 8 kila krumpira, 3 kg graha, 9. kg. br. 1/2 kg. soli i 20 dkg. luka	
Koliko je utrošeno od	1,1/2 masti, 80 kg. krump. 30 kg graška 90 kg. braš. 2,50 kg. soli, 2 kg. luka	
Koliko je utrošeno od	Za svinje izdano 120. kg. kuruza	
Utrošak motornog ulja	10 do 12 kila	
Gasa	4 litre	
Drva	10 meter i	

Razno.....

Samljeveno bez ušura, Vojna bolnica.....	545 kg
I Brigada	175kg
III "	534 kg
Inten. II brigade.....	185 kg
Kom. Ban. područja.....	2.100 kg
II Bat. II Brigada.....	373 kg
Ind. područja	197 kg
Ind. VII divizije.....	200 kg
Stab II brigade.....	282 kg
Int. Vojne kom. Kotara Glina.....	946 kg

UKUPNO: 5.537kg

Vlasniku mлина od 15. X do 25. X nije mu ništa izdano ima da mu se izda 200 kg žita.

Potrebe su nam slijedeće stvari i to:

Drva kojih više nemamo, ulja nam treba i to za 10 dana, 1 remen za gater, 1 remen za mlin, gasa za kuhinju i nešto pasulja za kuhinju. Mlin Božić u Dragotini u popravku.

S. F. — S. N.

Povjerenik mлина:
Drakulić¹

Fotokopija, HAK, f. KNOO, Glina, 1/41.

63

4. novembar 1943.

**PROGLAS OKRUŽNOG NOO-a ZA BANIJU I. KOMANDE BANIJSKOG
PODRAĆJA O ZABRANI ODLAŽENJA NA NEOSLOBODENI TERITORIJ
BEZ DOZVOLE KOMANDE PODRAĆJA**

Uslijed svih do sad izdanih naredaba i opomena, da se prekine sa odlaženjem na neprijateljski teritorij, a pogotovo u Glinu. Neka su lica iz okolnih sela, a najviše iz sela Maje, Dolnjaka, Svračice, Prijike, Fogića i Joševice i dalje nastavila sa odlaženjem u neprijateljska uporišta, te su nosili namirnice i razne druge stvari, od čega je imao samo neprijatelj korist.

¹ Jovan

Kako se je na taj način pomagalo neprijatelja i izdavala naša Narodno Oslobođilačka borba, bilo svjesno ili nesvjesno i na taj način sprečavana što brža pobjeda nad mrskim okupatorom i njegovim slugama ustašama i četnicima. Zbog svega toga izdajemo sledeću:

NAREDBU!

- 1) Zabranjuje se svako odlaženje, po makar bilo kakvom poslu svima sa oslobođenog teritorija na neprijateljski (neosloboden).
2. Upozoravamo, da nikome neće važiti ispričavanje i svakog onog, koga se uhvati bez dozvole ili propisne propusnice izdane po Komandi banijskog područja, — da ovakova lica imadu pravo sve naše partizanske straže hapsiti i predati najbližoj partizanskoj komandi.
- 3) Sva takova lica biti će predana vojno-partizanskom sudu, gdje će im se izreći zaslužena kazna.
- 4) Za sve takove za koje se dozna ili koja se uhvate, da nepovlašteno odlaze i dalje na neprijateljski (neosloboden teritorij) biti će primjenjena kazna i to:
KONFISKACIJA ĆITAVE NJEGOVE IMOVINE, TE DOTIČNO LICE BITI ĆE PROTERANO SA OSLOBOĐENOG TERITORIJA, A NIJE ISKLJUČENA NI KAZNA SMRTI.

4. XI 1943. g.

Smrt fašizmu — Sloboda Narodu!

Komanda banijskog
područja

Okružni NOO
za Baniju

Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/151.

64

22. februar 1942.

CJENIK ŽIVEŽNIH NAMIRNICA I DRUGIH ARTIKALA KOTARSKOG
NOO-a BRINJE

Redni broj	Vrsta živežnih namirnica i drugih artikala	Kilogram	Komad	Cijena po kilogramu odnosno komadu		Primedba
				Din.	par.	
1.	Krumpir	1		3	50	
2.	Seno	1		2	50	
3.	Djetelina	1		3		
4.	Slama	1		1	50	
5.	Ženica	1		6	50	
6.	Smjesa (žito)	1		6	50	
7.	Zob	1		4	75	
8.	Mast	1		108		
9.	Suhu meso	1		78	50	
10.	Slanina suha	1		100		
11.	Govedina	1		27		
12.	Teletina	.1		32		
13.	Grah	1		14		
14.	Jaja		1	2	50	
15.	Sir	1		30		
16.	Djetelina (sjeme)	1		86		
17.	Volovi živa vaga	1		13	50	
18.	Krava živa vaga stara	1		10		
19.	Junice "	1		12		
20.	Krave muzare		1	2—7.000		
21.	Ovce		1	350—500		
22.	Koze		1	350—500		
23.	Telad živa vaga	1		18		
24.	Prasci odojci		1	350—500		
25.	Kokoši		1	35—50		
26.	Janjci		1	150—200		
27.	Cimermani i zidari nadnica	—	—	60		

Napomena: Ova cijena označena u gornjem spisku donešena je sporazumno sa sreskim i seoskim odbornicima, kao i seljacima iz sviju sela koji su dali svoja mišljenja.

U obzir su uzete sve cijene koje su odredili seljaci, te se je ukupni zbir tih cijena dijelio tako da je uzeta sredina kao mjerilo po kojem i određivana navedena cijena.

Ove cijene vrede na čelom području brinjskog kotara.

Narodnooslobodilački odbor
za kotar Brinje

Original, pisan mašinom, latinicom, 1 list, 24,5X18.
HAK, kut. 9.

65

Maj i 1943.

UPUTE INICIJATIVNOG ODBORA ZAVNOH-a O ČUVANJU STOČNOG FONDA UPUĆENE OKRUŽNIM NOO-ima BANIJE, KORDUNA, LIKE, ŽUMBERKA I PRIMORJA

Naše stočarstvo doživjelo je tokom ove ofanzive teške udarce tako da je u nekim predjelima više nego prepolovljeno, u isto vrijeme uslijed teških prehrabnenih prilika i nedostataka drugih živežnih namirnica mora se naša vojska dobrim dijelom prehranjivati s mesom. Da bi se u tim prilikama naše stočarstvo koliko toliko sačuvalo stavlja se u dužnost NOO-a:

- 1) Da na svom području spriječe klanje sve priplodne stoke, junaca, krava i ženske teladi, ukoliko nisu u pitanju hitne potrebe prehrane vojske. NOO-i imadu strogo voditi računa tko i zašto kolje stoku u njihovom selu, općini i kotaru. Svaki slučaj klanja stoke (goveda i svinja) imade se prijaviti NOO-u, koji će davati dozvole i svako nepotrebno klanje kažnjavati zapljenom grla u korist NOF-a. Kod izdavanja dozvole za klanje NOO-i će se rukovoditi zadacima koje im nalaže opskrba Narodno oslobođilačke vojske.
 - 2) Imade se izvršiti odabiranje preostalih priplodnih grla kod svinja i goveda (nerastova i bikovi).
 - 3) Izvršiti pravilnu raspodjelu stočne hrane, a to znači gde god kod pojedinača imade viškova, imadu se ti viškovi bilo dobrovoljnim prilogom bilo rekvizicijom izuzeti i staviti na raspolaganje onim NOO-ima na području kojim prijeti opasnost da stoka lipsa od gladi. Ujedno organizirati sakupljanje i kuhanje komuški tamo gdje nikako nema stočne hrane.
 - 4) Kod uzimanja blaga za vojsku, u slučaju kad netko ima samo junca i čoklad za klanje a drugi nekoliko krava, treba da Odbori oduzmu grlo onome, tko ima zadnjeg junca ili čokle a time, da mu od onog tko posjeduje krave dodijele jednu kravu (pri tom se ne smiju izdavati dvije priznanice, već samo jedna i to imaoču krava).
 - 5) Sprovesti kontrolu i strogo kažnjavati šverc stoke na neosloboden teritorij.
 - 6) Imade se izvršiti popis sve stoke po selima, općinama i kotarevima. Pri tom popisu naročito voditi računa o odnosu priplodnih grla prema ostalom blagu i o potrebi tih priplodnih grla. Pojedini seoski odbori dužni su o tome izvjestiti općinske, a općinski kotarske, a ovi svoje okružne NOO-e. Okružni imadu izvestiti Inicijativni Odbor.
- Upozoravaju se NOO-i da gornja naredjenja u praksi zaista sprovode i kontrolišaju njihovo izvršavanje, jer će se propusti iz nehata smatrati kao propusti dotičnih NOO-a.

Smrt fašizmu — Sloboda Narodu!

INICIJATIVNI ODBOR ZAVNOH-a
Pavle Gregorić v. r.
Branko Zlatarić v. r.

Original, pisan mašinom, latinicom.
AIHRPH Zgb, f. ZAVNOH-a, 5/230—1943.
Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 1/11.

1 Dokumenat bez datuma. Prema Jednoj bilješci objavljenoj u Vjesniku od 22. V 1943. pod naslovom »Čuvajmo rasplodnu stoku« može se prepostaviti da su ove upute izdane u maju 1943. god.

66

11. april 1942.

ŽALBA MARIJE POTKONJAK UPUĆENA VIŠEM CIVILNOM SUDU U MOGORIC

Posle povratka kući kada je narod tražio blago Gojo Obradović je našao junicu za koju garantuje da je njegova.

Kada je za to čula Manja Potkonjak otišla je kod pomenutog da vidi da nije moguće njezina junica. Kada je Manja skupa sa svojim sinom došla da vidi junicu, sin je pošao i rekao: »De vidi da li junica ima pod vratom bradavicu«, kada je bio vidio da nema rekao je svojoj majci: »Mama nije naša junica«. A ona je rekla: »Suti, šta ti znaš«. Naravno, Gojo nije dao junice i tako je došlo do rasprave kod ove vlasti. Prijašnja civilna vlast je saslušala sve svedoke na jednoj i na drugoj strani kojih je bilo podjednako, svaki zaselak je bio za svoju stranu. Po dlaci su dali iste iskaze, a civilna vlast je uzela na zapisnik da izjave vreme kada će se junica oteliti. Manja je kazala da će se junica oteliti do konca februara, civilna vlast je dala rok do 10-og marta. A Gojo kako se nije nalazio kod kuće, a niti je znao kad je junica vodila, majka koja je znala poginula — izjavio je da mora u januaru. C. vlast je dala rok do konca januara.

Nakon par dana Gojo je došao u C. vlast i izjavio kako je čuo od komšije da se junica povadala. Spoljašnja C. vlast je uzela ponovno sve u razmatranje donela rješenje da junica ostane Goji Obradoviću — našto Manja Potkonjak nije zadovoljna, te se ceo predmet dostavlja V. C. S. u Mogoriću na razmatranje i donošenje rješenja.

Napomena:

Gojo je kod prijašnje c. vlasti izjavio da će se junica oteliti u januaru do 15. januara, c. vlast je dala produženje do konca januara.

Manja je kod prijašnje c. vlasti izjavila da će se junica oteliti do konca februara, a c. vlast je dala produženje do 10-og marta.

A junica se je otelila 10-og marta uvečer. Ovaj Odbor se je rukovodio s tim što su jedna i druga stranka svjedoka imale podjednako. Jedna stranka je dala netaćne podatke glede na bradavice, a druga glede telmena, a ovaj Odbor je dodijelio junicu Goji.

Prednje se dostavlja s molbom na konačno rješenje.

Po rješenju ceo predmet
povratite ovoj vlasti.

Predsjednik:
N. Potkonjak

Ovaj V.C.S. po proučavanju predmeta doneo je konačno rješenje u pogledu bradavice, Marijin sin dokazao je da nije njegova junica, dočim iskaz Gojin u pogledu telmena za telenje, pošto nije znao tačno parenje, koja se i naknadno

parila po dokazu komšija a majka koja je znala poginula je, njegov iskaz neuzimlje se u obzir, već iskaz sina Marijina koji je iskazao da nije junica njihova a koji je najbolje poznaje. Obzirom na to junica se dodjeljuje Goji.

V.C.S.
26. IV 42. g.

— ovo izvršiti i
saopštiti strankama —

Perovoda:
M.¹ Graovac

Predsednik-

*Original, pisan rukom, latinicom, 1 list, 34X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 113.
Fotokopija, HAK, f. ONOO za Liku, 1/12 a*

67

8. maj 1944.

IZVJEŠTAJ O RADU SUDSKOG ODJELA OKRUŽNOG NOO-a ZA LIKU UPUĆEN ZAVNOH-u

ORGANIZACIONO STANJE:

U toku ovoga mjeseca u pogledu organizacije sudstva na teritoriji ovoga okruga nije bilo nikakovih promjena, sem što je nadopunjeno broj članova suda kotara Perušić, koji su izginuli prilikom ustaškog napada na odbor. Organizacija sudstva na teritoriju kotara Brinje nije sprovedena, pošto je isti kotar već duže vremena gotovo sav okupiran.

RAD KOTARSKIH I OPĆINSKIH SUDOVA:

Na teritoriju kotara Lapac narodni sudovi nijesu mogli redovno raditi, pošto je cijeli kotar okupiran. Jedan dio naroda nalazi se na okupiranom teritoriju, drugi na oslobođenom teritoriju Like, a treći na oslobođenom teritoriju Bosne, Nemamo tačnih podataka o sporovima, ali u koliko se oni dešavaju, to rješavaju Mjesni NOO-i koji se nalaze sa narodom i redovno se postižu sporazumi i nagodbe. Na teritoriju ovoga kotara ima veći broj krađa, osobito u Dobroselu, općina Doljani, odakle su okupatori odveli sav narod. Krađe iz skloništa su doista česte, ali zbog okupacije cijelog teritorija istragu je nemoguće sprovesti. Većinu krađa vrše četnici koji se nalaze u službi okupatora. Narodni Kotarski sud presudio je jedan lakši slučaj krađe, gdje je počinitelja izveo na oslobođeni teritorij sa neoslobodenog i uputio ga u logor.

Na oslobođenom teritoriju kotara Gračac Kotarski sud rješio je tri krivična spora i četiri privatno pravna, o broju sporova koje su rješili Općinski sudovi ovog kotara nemamo podataka. Sporovi su bili sve za pokretnine, dok sporova o

¹ Milan

nepokretnim nije bilo. U ovom kotaru desilo se više slučajeva da su vojnici operativnih jedinica prodavali narodu veš, čarape, bluze itd. Vojne vlasti tražile su od NOO-a da se ovi predmeti oduzmu od naroda. Narod je ostao bez odijela i obuće i oduzimanje ovih predmeta izazvalo bi opravданo i oštro ogorčenje, te su NOO-i odgovorili da vojne vlasti zabrane od svoje strane vojnicima da prodaju svoje odijelo i spremu. Sa strane NOO-a poduzete su političke mjere objašnjavanja i uvjерavanja da narod ne treba od vojnika kupovati spremu, jer je to na štetu NOV-e.

Na teritoriju kotara Perušić narodni sudovi u toku ovoga mjeseca nijesu mogli raditi pošto je čitavi teritorij okupiran.

Na teritoriju kotara Gospic desio se je veći broj krađa iz skloništa od kojih su četiri slučaja utvrđena i ustupljena u nadležnost Okružnom sudu. Od privatno pravnih sporova Kotarski sud imao je četiri spora i to sva četiri o nekretninama. Zanimljivo je da se ovi sporovi javljaju najviše u općini Medak i to među preostalim familijama odbjeglih i streljanih i izginulih četnika. Rešavajući jedan zadružni spor Narodni Općinski sud Medak je odbio zahtjev jednog bivšeg člana zadruge da mu se prizna pravo članstva u zadruzi, i ako je on bio osutan iz zadruge preko 20 godina. U razlozima presude naglašeno je da je isti mogao steći članstvo u zadruzi da je stupio u Narodno Oslobodilačku Vojsku. Međutim isti je sposoban za vojsku, a dosad je uspio da izbjegne svoju vojnu obavezu. Radi toga je Narodni sud odbio da mu prizna pravo na zadružni dio. Jedino u slučaju bolesti dobit će pravo izdržavanja. U drugom zadružnom sporu otac je pokušavao da odrekne pravo na dio u zadruzi ženi svoga sina. Narodni sud je primjenio načelo nad ravnopravnosti žena u društvu i odbio neopravdani zahtjev da se to pravo oduzme. Izvještaji o radu Narodnih Općinskih sudova ovog kotara također nijesu primljeni.

Na teritoriju kotara Udbine Narodni Kotarski sud presudio je svega jedan privatno pravni spor i to izvršenje pogodbe u jednoj ranije podijeljenoj zadruzi. Zadruga je bila podijeljena na tri grane po braći bez obzira na broj članova, ali pod uslovom da poslije smrti jednog brata koji nije imao djece njegov dio bude razdijeljen među djecom druge dvojice braće. Pošto je ovaj umro, njegov dio je razdijeljen, a ženi dodijeljena opskrba koju će doživotno primati od drugih dveju grana. Općinski sudovi ovoga kotara riješili su šest sporova i to sve manjeg značaja od kojih su četiri riješena nagodbom. Sporova drugih o nekretninama nije bilo. Na teritoriju ovoga kotara otkrivena su dva slučaja krađe iz skloništa, te se predmeti nalaze u postupku kod Okružnog suda.

Pred Kotarskim Narodnim sudom Udbina nalaze se dva spora za priznanje očinstva vanbračne djece. Za priznanje očinstva tuženi su dvojica oficira NOV 5 kojima su djevojke dobole djecu, ali oni ne priznaju. Oba spora još su u toku. U ovim slučajevima u narodu se vrlo mnogo govori i opšta osuda naroda pada na tužene drugove, jer se smatra da oni ovakvim svojim postupcima ruše ugled Narodno Oslobodilačke Vojske.

Na teritoriju kotara Korenica Narodni Kotarski sud imao je sedam predmeta. Od toga izrečena je jedna presuda, jedna nagodba, jedna obustava, jedna ovrha i tri u tečaju. Od ovih predmeta jedan je spor po priznanju očinstva vanbračnog djeteta. Kotarski sud Korenica imao je pet krivičnih predmeta od kojih su dva ustupljena Okružnom sudu, kod jednog je određeno mirovanje, u jednom nagodbom, a jedan je u tečaju. Žalbenih predmeta ovaj sud nije rješavao. Izvještaji o radu općinskih narodnih sudova kotara Korenice su nepotpuni kao i kod ostalih, te se pregled tog rada ne može dati.

Na teritoriju kotara Otočac rad narodnih sudova bio je potpuno onemogućen pošto je cijeli teritorij bio okupiran i u toku prošlog mjeseca vodene su tamo ogorčene borbe sa neprijateljem.

Iz kotara Brinje nije primljen nikakav izvještaj.

Iz pregleda rada nižih narodnih sudova ovog okruga vidi se, da postoji veliki nedostatak u pogledu organizacije i administracije. Članovi narodnih sudova nijesu još sposobljeni za vođenje poslova a naročito nijesu sposobni za organiziranje posla, a naročito vođenje administracije. Uslijed toga se i dešava da se ne dobiju izvještaji ni o onom radu koji je izvršen. Ovoga mjeseca dobiveni su izvještaji od svih kotarskih sudova izuzev kotara Brinje, dok kotarski sudovi nijesu mogli podnijeti izvještaje o radu Općinskih sudova. Da bi se ovaj nedostatak otklonio, data su potrebna uputstva, koja smo primili od toga odjela. U drugoj polovini prošloga mjeseca održan je kod ovog odjela i 15 dnevni sudski kurs, te je objašnjeno pored ostalog i vođenje administracije, pa se nadamo da će ovaj nedostatak biti otklonjen.

Sudjenja nižih sudova vrše se javno na sastancima u koliko je god to moguće. Ali s obzirom na sjetvenu kampanju radovi su izvedeni i praznicima, pa su stoga suđenja morala biti bez prisustva većeg broja naroda.

Niži NOO-i još nijesu pravilno shvatili o čemu je zadatak sudskog odjela odnosno Odsjeka NOO-a, a u čemu je zadatak suda. Uslijed toga kod mnogih se još pokazuje nedostatak u organizacionom radu, te drugovi, koji su zaduženi kod NOO-a sa sudstvom ne posvećuju svojoj dužnosti dovoljno pažnje. Oni smatraju da je dovoljno da riješe sve sporove i predmete koji dodu pred sud, ali malo posvećuju pažnje organizacionom radu, vođenju administracije i organiziranju samog sudovanja, što je najvažniji razlog u nedostacima našeg sudstva. U tom pogledu data su potrebna pismena i usmena uputstva od Sudskog odjela ovog NOO-a i prenesena su na niže NOO-e uputstva koja su dobivena od toga odjela.

Kad sudskog Odjela Okružnog NOO-a

Početkom ovog mjeseca Sudski odio ovoga NOO-a organizirao je logor za prisilni rad prema ranijem odobrenju toga odjela. Logorom rukovode upravnik i politički komesar sporazumno. Njima je dodijeljeno za pripomoći 8 stražara. U početku u logoru je bilo pet kažnjenika a na kraju mjeseca broj se njihov popeo na dvanaest. Ukupno su radili svi kažnjenici u toku mjeseca 2649 časova. Uzorana je 21 njiva, zasijano 80 kvarata žita, izvezeno 60 vozova dubra, okupljeno 40 džakova, oprano 108 pari veša, izribato 8 soba i 6 radnih dana rađeno je u voćnom rasadniku. Radno vrijeme u logoru bilo je prosečno 10 sati na dan. Svaki dan u logoru se čita dnevna štampa i drže politički časovi. Moral kažnjenika je vrlo dobar, te ne postoji nikakova opasnost da bi neki od njih iz logora pobegao. Onim kažnjenicima koji se osobito odlikuju svojim radom davato je odsustvo jedan ili dva dana i to njih spotiče na rad. Može se reći da oni rade sa voljom i onaj ko njihov rad posmatra sa strane, ne bi dobio utisak da su to kažnjenici, jer svi koji su u toku ovog mjeseca bili u logoru, radili su svoj posao bez prisustva stražara, koji je bio nepotreban.

Najteži problem u logoru jeste pitanje ishrane do žetve. Svi su osudenici gotovo siromašnog stanja, pa iako su osuđeni da se izdržavaju iz svojih vlastitih sredstava, primorani smo da ih hranimo iz NOF-a.

Na našem Okruglu pojavio se je veći broj djece ispod 14 godina koja su skloni sitnim krađama, pa ima ih i takvih, koja sa svojim roditeljima i poznanicima učestvuju u zločinačkim provalama u skloništa. Ima dosta veliki broj djece

koja lutaju bez posla i bez nadzora, prepustena su sama sebi, pa se je postavilo ozbiljno pitanje njihovog popravka i vaspitanja. Ovaj Odio u sporazumu sa Prosvjetnim odjelom preduzeti će potrebne mjere. Međutim naše je mišljenje da među ovom djecom ima ih i toliko pokvarenih, da bi se morala staviti u posebni zavod za vaspitanje. Stoga smo mišljenja da bi za takvu djecu u sporazumu sa Prosvjetnim odjelom trebalo osnovati posebni zavod za vaspitanje. Jedino se postavlja pitanje njihovog izdržavanja do žetve te sumnjamo da ćemo prije žetve ovaj plan moći ostvariti. Drugarski molimo da nam po ovom pitanju date od vaše strane mišljenje i uputstva za rad.

U cilju ospozobljavanja rukovodećeg kadra našega sudstva ovaj odio organizirao je u prošlom mjesecu sudski kurs. Kurs je trajao od 20. aprila do 4. maja. Na kursu je bilo 20 slušalaca od kojih su pet bili članovi Kotarskih NOO-a, a 15 članovi Općinskih NOO-a. Program na kursu bio je slijedeći: 1. Proučavanje svih Odluka I. i II. Zasjedanja AVNOJ-a i ZAVNOH-a, 2. Proučavanje svih direktiva i uputstava koja su dobivena od toga odjela, 3. Posebno proučavanje uputstava o postupku sudova, koje je izdao taj odio. Ovim uputstvima posvećena je naročita pažnja, 4. Obradivana je praksa naših sudova i naročito se na kursu osvrnuto na pitanja iz porodičnog, zadružnog, naslijednog, bračnog, obligacionog, stvarnog i krivičnog prava. Posebno je posvećena pažnja krivičnom pravu i krivičnom postupku, kao i svim onim pravnim problemima koji se javljaju u današnjoj praksi naših sudova. Sudski postupak predavao je drug Ivan Pirker bivši sudac, sada pravni referent Kotarskog NOO-a Otočac, ostali program predavali su drugovi, Gojko Polovina i Stevo Rapajić sudski i upravni referenti Okružnog NOO-a. Kurs je bio suviše kratak da bi se ovaj obimni program mogao razraditi kako treba. Zato su sva pitanja obrađena prvenstveno u vezi sa našom sudskom praksom. Na kursu je posvećena pažnja organizacionim i administrativnim pitanjima, te se nadamo da će se rad na našem sektoru poboljšati. Od svih NOO-a dobili smo predloge da se održi bar još jedan kurs za članove onih NOO-a koji na ovaj kurs nijesu nikoga slali. Nastojat ćemo ovom zahtjevu što prije udovoljiti.

Ovaj dio u toku mjeseca uputio je nižim NOO-ima sva uputstva i direktive, koje je primio od toga Odjela. Po konkretnim pitanjima koja su se postavljala kod nižih NOO-a davata su usmena i pismena objašnjenja i uputstva.

RAD SUDA OKRUŽNOG NOO-a

U toku mjeseca aprila sud ovog NOO-audio je u prvom stepenu svega 5 privatno pravnih sporova i to brakorazvodne parnice. Od toga su tri braka razvedena, a dva su još u postupku. Presude o razvodu braka sa posebnim dopisom upućene su tome Odjelu. U drugom stepenu ovaj sud rješavao je svega jedan spor o pravu na rad u mlinu. Radilo se je o jednom starom sporu, gdje su suvlasnici mlinu uspjeli da putem potplaćivanja ranijih vlasti odgovlače parnicu 20 godina i uživaju mlin. Stranci koja je imala pravo na taj način izgubila je dosudeni udio u mlinu.

Prilaže se izvještaj iz dnevnika za privatno pravne sporove.

Pred ovim Narodnim sudom u toku aprila bila su 22 krivična predmeta, od toga je presuđeno svega 6 predmeta, dok su ostali na kraju mjeseca nerešeni. Razlog je bio u tome, što je u toku aprila sjetvena kampanja stavljena na prvo mjesto i sve ono što bi tu kampanju ometalo stavljeno je u drugi red, samo ako je to bilo ikako moguće. Radi toga su i krivični pretresi morali biti odloženi. Iz priloženog izvoda vidjet će se pregled rada po krivičnim predmetima.

U toku mjeseca aprila provedena je istraga u pogledu razbojničke krađe koja je izvršena u Lovincu. Istraga je povedena u pravcu traženja veze izvršioca sa ustaškim i četničkim banditima, koji se nalaze skriveni u Velebitu. Njihova veza je otkrivena te su saučesnici pohapšeni u selu Raduču općina Medak. Istima je održato suđenje javno kod Kotarskog NOO-a Gospic i presude su izrečene koje će biti dostavljene tome Odjelu sa posebnim izvještajem. Kao što se vidi broj krađa, a naročito krađa iz skloništa je vrlo velik.

Sud ovog NOO-a poduzeo je sve mjere da se krađe suzbiju, ali uspjeh nije zadovoljavajući. Teškoće su u tom što je uzrok kradama velika nestaćica hrane i odjeće. Teško je primijeniti teške kazne protiv gladnih, golih i bosih članova partizanskih familija, koji su podnosili sve terete narodno Oslobođilačke borbe. Ističemo primjer osuđenog Pekana Korice koji ima dva sina u partizanima, vrlo je siromašan, ali ako ima u svojoj kući makar i posljednji komad hljeba on će sam pozvati svakog partizana koji slučajno prolazi pokraj njegove kuće, da ga pita je li gladan i daće mu da jede ako što ima. Ovaj Korica je izvršio niz sitnih krađa i mi smo ga osudili na dvije i pol godine prisilnog rada. Ima primjera gdje majka na sudenje dovede golu i gladnu djecu, a ona sama je gola i umazana, pa je teško presuditi takvoj ženi i ako se krađa nedvojbeno utvrdi. Ima primjera gdje narod sam traži da se takvima oprosti njihova krivica. Mi ćemo i dalje preduzimati sve mjere kako oštirim kaznama, tako i političkom propagandom i ubjedivanjem da suzbijemo krađe. Ali dok se ne riješi pitanje gladi i golotinje osnovnih motiva krađe, ovo pitanje ostat će neriješeno i nikavim mjerama krađa se neće moći iskorijeniti.

Sve privatno pravne presude kao i krivične ovog suda i nižih sudova čitaju se redovno i obavezno na masovnim sastancima u mjestu odakle su stranke ili optuženi.

Drugarski molimo da nam skrenete pažnju na sve nedostatke u našem radu.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

M.P.

ZA SUDSKI ODIO:
Potpis nečitljiv

PRETSJEDNIK:
Vujnović¹

HAK, kut. 9.

¹ Stevo

Decembar 1944.

**PODACI O TAKMIČENJU ŠKOLA NA PODRUČJU OKRUŽNOG NOO-a ZA KORDUN U NOVEMBRU
DECEMBRU 1944. GODINE**

Fotokopija, HAK, kut. 2.

69

31. juli 1943.

IZVJEŠTAJ SANITETSKOG ODSJEKA GLAVNOG ŠTABA HRVATSKE O BROJNOM STANJU RANJENIKA I BOLESNIKA NA NJEGOVOM PODRUČJU

Podnosim izvještaj o brojnom stanju ranjenika i bolesnika u bolnicama na teritoriji Glavnog Štaba prema podacima kojima raspolažemo:

1. Vojno part, bolnica br. 1 (Dobrocelo) = 40 pokretnih ranjenika. Upravnik bolnice dr Boris Ljohnicki. Bolnica preseljena iz šumskog paviljona u selo Orovac.

2. Vojno part, bolnica br. 3 (Trnavac) = 48 ranjenika. Od toga 33 nepokretna i 15 pokretnih. Upravnik bolnice Drago Martelanc.

3. Vojno part, bolnica br. 4 (Turjanski) = 50 ranjenika. Od toga 41 nepokretnih i 9 pokretnih. Upravnik bolnice dr Oto Kraus.

4. Vojno part, bolnica br. 5 (Podlapača) = 46 ranjenika. 3 nepokretna i 43 pokretnih. Upravnik bolnice drugarica Mila Savić, bolničarka.

5. Vojno part, bolnica br. 6 (Krbavica) = 57 bolesnika. Od toga 30 nepokretnih i 27 pokretnih. Upravnik bolnice drug dr Centner.

6. Vojno part, bolnica br. 7 (Drežnica) = 149 ranjenika i bolesnika. Broj ranjenika 92. Od toga nepokretnih 56 i pokretnih 36. Broj bolesnika 57. Od toga nepokretnih 24 i pokretnih 33. Upravnik bolnice dr Forenbaher Milan.

7. Vojno part, bolnica br. 9 (Zbjeg) = 98 ranjenika i bolesnika. Od toga 62 ranjenika. I to 59 nepokretnih i 3 pokretna. Broj bolesnika 36. Nepokretnih 32 i pokretnih 4. Upravnik bolnice Dr Franc. Njegov zamjenik dr Stajner.

8. Vojno part, bolnica br. 10 (Skrad) = 65 ranjenika. Od toga nepokretnih 5 i pokretnih 60. Upravnik bolnice Cila Albahari student medicine.

9. Vojno part, bolnica br. 11 (Petrova Gora) = 10 bolesnika na oporavku. Svi pokretni. Odjeljenje će biti pretvoreno za pokretne hirurške slučajeve. Dužnost upravnika bolnice vršit će drugarica Bijelić Stanka, bolničarka.

10. Vojno part, bolnica br. 12 (Banija) = 76 ranjenika i bolesnika. Od toga ranjenika 65 i to 27 nepokretnih i 38 pokretnih. Broj bolesnika 11. Upravnik bolnice dr Vera Šarić (sada upućena).

Brojno stanje ranjenika i bolesnika u bolnicama II i III Operativne Zone nije mi poznato, jer u toku ovog mjeseca nijesam primio izvještaj.

Upravnik vojno partizanske bolnice II Zone je drug Dr. Mihelčić Alojz (novopostavljen iz Slovenije).

Dakle cijelokupno brojno stanje u bolnicama iz kojih imamo podataka je slijedeće:

ranjenika i bolesnika	= 639
nepokretnih ranjenika	224
pokretnih ranjenika	244
Svega ranjenika	486
nepokretnih bolesnika	85
pokretnih bolesnika	86
Svega bolesnika	171

Stanje u bolnicama u higijensko medicinskom pogledu zadovoljavajuće.
Politički stanje se znatno popravlja. Osoblju se održavaju redovno sanitetski i

politički kursevi. Ishrana se u najvećem dijelu bolnica već popravila. Bolnice se redovno obilaze od strane članova Sanitetskih Otsjeka skoro svakog tjedna. Osim toga obučava se na specijalnim kursevima, koji se permanentno održavaju, sada 50 bolničarki. U pripremi je kurs za političke komesare bolnica. Biće osnovano zarazno odjeljenje pri vojno partizanskoj bolnici br. 9 (u Zbjegu). Odjeljenje će kao šef voditi drug Ernest Miselbah. Tkaonica prvih zavoja u Korenici u toku prošlog tjedna izatkala je 830 metara zavoja tj. 600 prvih zavoja (izatkana također i potrebna količina gaze). Tkaonica na Kordunu izatkala u toku prošlog tjedna 460 metara zavoja. U toku prošlog tjedna napravljeno preko 50 kramerovih šinja za fiksaciju preloma kostiju.

O promjenama u trupnom sanitetu obavijestio sam Vas aktom br. 303 od 29. ov. mj. Za referenta I Brig. VIII Div. upućena je drugarica Mica Zigić, sestra pomoćnica. Za referenta Sjeverno-dalmatinskog odreda upućen je drug Budimlija Nikica, dosadašnji zamjenik referenta saniteta II Brigade VI Divizije. U planu je da se za pomoćne kirurške ekipe u divizijama postave dr Alfred Stajner i dr Oto Kraus. Sve veće operativne zahteve na sektoru Korduna vršiće u bolnici Zbjegu dr Franc. Sve kirurške zahvate na sektoru Like vršiće u bolnici u Otočcu dr Polaček. Brigadni higijeničari, prema izvještajima iz jedinica, pokazali su već sada lijepe rezultate, zato će se nastaviti sa higijensko-epidemiološkim kursevima u cilju popunjavanja svih odreda sa higijeničarima.

Za nabavke sanitetsko apotekarskog materijala, koji se troši u vrlo velikim količinama kao i dobavu specijalnih potrepština za bolnice bilo bi potrebno da nam se stavi na raspoloženje po mogućnosti što veća svota novaca. Sanitetski materijal je, istina skup, ali one količine kojima mi raspolažemo ne mogu zadovoljiti ni potrebe vojske i vojnih bolnica, a kamo li naroda pošto se i njemu izdaju bar minimalne nužne količine. Prilazem izvod iz knjige blagajne Sanitet-skog Otsjeka za mjesec juli 1943.

Budući da su vrlo nestalne i teške telefonske veze sa Štabom, smatram da bi bilo potrebno da, se Otsjek preseli negdje bliže u cilju održavanja što tješnjeg kontakta i potrebnog uzajamnog obavještavanja. Na to pitanje želio bih dobiti odgovor.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

Referent saniteta
Dr. Božović¹ s. r.

M. P.
(Glavni Stab Hrvatske
Sanitetski Otsjek)

Vojno-medicinska akademija
Otsjek za historiju
vojnog saniteta
Inventarski broj 3156 D.
N: 81/6.

¹ Borišlav

29. novembar 1944.

ZAPISNIK S PRVE OKRUŽNE NARODNE SKUPŠTINE ZA BANIJU

ZAPISNIK

sa okružne skupštine NOO za Baniju održane dana 29. novembra 1944. u Glini..
Prisutni su Izvršni odbor ONOO Banije, ispred ZAVNOH-a Leon Geršković i
Branko Zlatarić te 18 članova pojedinih odjela ZAVNOH-a
predstavnici lista Naprijed, Odjela informacija ZAVNOH-a i Vjesnika,
ispred ONOO Kordun drugovi Jerinić Nikola, Miloš Basara, Branko Nastašić,
te od kotarskog NOO Vojnić Magarac Milić i Ruža Mihalić, te kotarskog NOO
Vrginmost Vojnović Nikola i Simo Bekić.

Članovi plenuma ONOO-a Banije i to drugovi
Stanko Bjelajac, potpukovnik, Duro Čorković, predsjednik kotarskog NOO-a
Glina, Mile Petrović, Miloš Marić, Miloš Stanković, Bačak Branko, Coklin N.
Mlađenović Lucija, Tintor Milovan, Simo Eror, Ostojić Adam, Pribićević Jovo,
Vujo Banjanin, Vranešević Milka, Ruder Dragutin, Pero Drakulić, Cedo Borčić,
Uroš Krunić, Stevo Borojević, Janko Barić, Miloš Milić, Milan Nožnić, Ivan
Babić, Stevo Cizmić i Mile Radović, te
30 delegata JNOF-e Banije.

Drug Simo Todorović, predsjednik ONOO-a Banije otvara skupštinu slijedećim riječima:

Otvaram ovo naše današnje zasjedanje, skupština za Okružni NOO i prije svega pozdravljam drugove predstavnike ZAVNOH-a, drugove predstavnika naše vojske, predstavnika JNOFE, okružnog NOO za Kordun i sve ostale prisutne, članove plenuma.

Drugovi! Danas je kako nam je to poznato rodendan federalivne Jugoslavije. Danas je godišnjica II. zasjedanja AVNOJ-a. Na tom zasjedanju, na tom II. zasjedanju AVNOJ-a donijete su istorijske odluke za naše narode. Odluka o federalivnom uredenju Jugoslavije još više je zbljžila naše narode, narode Jugoslavije. Ova odluka i druge odluke su otklonile sve smetnje za daljni razvitak NOB-e i za čuvanje tekovina NOP-a.

Drugovi! Narod Banije sa svojom VII.udarnom divizijom slavi i dočekuje godišnjicu II zasjedanja AVNOJ-a i zajedno sa svojom vojskom VII. u. divizijom, Banija je spremna na čuvanje tekovina NOB-e. U borbi, krv i žrtvama narod Banije pošao je novim putem, putem bratstva i jedinstva Srba i Hrvata Banije. On, taj narod, naš narod Banije ne želi više povratak na staro. On ima svoje NOO-e koji su nikli u toj teškoj krvavoj borbi, koji su nikli iz naroda i koji su u toku NOB izrasli. On ima svoje političko rukovodstvo JNOF-u. To su rezultati tri i po godišnje borbe naroda Banije.

Drugovi! Naš odbor osim zadatka koji su se rješavali do sada, danas kada se nalazimo u tako reći zaključnoj fazi NOB-e, NOO-i se nalaze pred sve većim i težim zadacima. Da bi mogli što uspješnije rješavati sve te zadatke potrebno je da se postigne puna demokratizacija naših NOO-a. A da se to postigne potrebno je omogućiti i postići još veću saradnju NOO-a i JNOF-e. Takoder da bi bili još bliže narodu i tako rješavali sve zadatke mi odnosno naši NOO-i treba da polažu računa pred svim narodom, ne samo mjesni i općinski NOO-i, nego i kotarski i okružni NOO.

Drugovi i drugarice. Danas je prvo polaganje računa ONOO-a plenumu, skupštini, pred onima koje je narod izabrao, pred predstavnicima naroda. Kažem prvo, jer mi smo i do sada održavali plenum, ali način kojim smo mi od sada radili nije odgovarao. Mi smo poznato nam je održavali plenume, ali ti plenumi su se pretvarali u konferencije, da ne kažem u savjetovanje. Možda tako da kažem Izvršni odbor je davao neke pouke drugovima iz plenuma. Danas drugovi mi treba da napravimo prekretnicu, da zapravo ovo bude skupština, da se ovdje to odrazi da se vidi da narod ima puno učešće u vlasti, da NOO-i polažu račun o svome radu narodu. Ova skupština drugovi treba da bude svjedok o punom demokratskom karakteru narodne vlasti na kojoj će Izvršni odbor da polaze račun narodu o svome radu, plenumu, skupštini, predstavnicima koje je narod izabrao u tu skupštinu. Na ovaj način će doći do pune demokracije naših NOO-a i polaganja računa, a isto tako na ovaj način se postizava što veća saradnja direktno sa narodom, postizava se i veća odgovornost i zato bolji rezultati u radu.

Drugovi, na kongresu AFOS-a drug Tito je rekao: Vi morate biti spremni na nadčovječanske napore, ne samo u borbi s oružjem u ruci. Tu poteškoću smo tako već prilično prevladali, to je već lakše. Tu najtežu tačku prošli smo. Mi imamo ovdje Crvenu armiju mi imamo danas polamilijsku Narodnooslobobilačku vojsku naroda Jugoslavije, tu su naši veliki saveznici. Mi danas nismo sami. To je zadatak sviju nas: izgradnja naše razorenog zemlje a naročito NOO-a na prvom mjestu, to zato jer su oni organi narodnog života. ŽIVIO MARŠAL JUGOSLAVIJE NARODNI HEROJ DRUG TITO!

Prije predloga dnevnog reda predsjednik upozorava da će biti jedna tačka mame nego što je u izaslatim pozivima članova plenuma. Izostaviti će se tačka o takmičenju, pošto će svi referenti rezultate navesti u svojim izvještajima. Predsjednik predlaže slijedeći dnevni red:

- 1.) Organizacija narodne vlasti na Baniji.
- 2.) Rad okružnog NOO po sektorima i odjelima za vojsku i narod.
- 3.) Diskusija i odobrenje rada okružnog NOO-a
- 4.) Predloži i zaključci a) osnivanje zadruga na Baniji,
 - b) osnivanje poljoprivrednih stanica na Baniji,
 - c) osnivanje narodne milicije po selima.
- 5.) Izbor sudaca za Okružni narodni sud.
- 6.) Razno.

Govori Branko Zlatarić ispred ZAVNOH-a:

Drugovi! Dozvolite mi da ispred ZAVNOH-a pozdravim ovu vašu banjisku skupštinu, ovaj banjiski parlament. Šta je značajno za ovu skupštinu jeste to da je organizacija naše narodne vlasti došla do tog stepena da se dosadašnji plenum iz kojeg su se uvijek do sada izvlačili novi drugovi koji su ulazili u NOO, da su samo konferisali i predlagali izvjesne stvari, a onda donosili izvjesne zaključke, da se sada u tom pogledu krenilo na viši stepen i da to postaje prava skupština, pravi parlament. Danas na ovoj skupštini u prvom redu sam Izvršni odbor će polagati računa o svom radu, sa druge strane sama skupština donosit će odluke, ona će davati ovlaštenja I. O. da može sprovesti u djelo ono, što je njemu od strane viših organa naše vlasti stavljen u zadatak. Skupština će donijeti izvjesne predloge i ona će ih ozakoniti, a I. O. trebati će da ih izvrši do iduće skupštine, podnese referat. Skupština može ako hoće da mijenja ili čitavi I. O. ili pojedine članove. To je novo, to je donio razvitak naših NOO-a

i to je sadržina naše NOB, da su danas u ovoj skupštini drugovi koji su bili izabrani i potvrđeni od općinskih skupština, ti se danas delegati nalaze na ovoj skupštini.

Ima još jedna stvar zbog koje je važna ova skupština. Važna je zbog toga, što se odigrava na dan godišnjice II. zasjedanja AVNOJ-a. Na taj način ona u životu i praksi u borbi oživotvoruje i ispoljuje ona načela koja je II. zasjedanje AVNOJ-a izbacilo, načela izgradnje demokratske federalne Jugoslavije. Važna je ova skupština za nas sve i radi toga što se ona održava u Baniji, u onom kraju naše zemlje, gdje je naš narodni ustank poveden jedan od prvih, gdje je on požneo svoje velike uspjehe da se ona održava u Baniji, gdje možemo kazati NO - vlast ima jednu tradiciju i gdje ona u mnogim svojim vidovima i varijacijama nalazi se među prvima u našoj federalnoj Hrvatskoj, a isto tako možemo kazati i u federalnoj Jugoslaviji. Mi smo čuli i jučer iz referata druge sekretara JNOF-e, a i danas iz referata druge predsjednika: Ostvarile su se i razvijale tekovine II. zasjedanja AVNOJ-a. Tačno je mi smo u tome postigli veliki uspjeh. Ja bih u nekoliko riječi pokušao da iznesem one probleme, koji će za našu vlast i ovdje u Baniji i u čitavoj našoj zemlji značiti dalnje učvršćenje, dalnje produbljivanje tekovina II. zasjedanja AVNOJ-a, a to znači za konačno i potpuno utvrđenje federalne demokratske Jugoslavije.

Danas je svima jasno: Jugoslavija je odnijela pobjedu na međunarodnom polju. Svjetska reakcija nema te mogućnosti, to nikada, da nam nametne svoju volju. Zato možemo zahvaliti jedino borbi naših naroda. Bilo je pokušaja i još ih ima da se upliču u naše stvari. Vi ste čuli za pokušaj UNRRE prilikom davanja problematične pomoći našim narodima. Bilo je i drugih organizacija, bila je tu i jedna vojna organizacija (EMEL) koja je čak tako daleko išla da je htjela da se čak i u političkim stvarima miješa u našu zemlju. Zato rukovodeća tijela pobrinula su se da drugim sredstvima dodu do pomoći za naše narode. Mi danas stojimo u vezi sa SSSR-om koji će nas svesrdno i iskreno pomoći. Vi znadete da je već data pomoć od 50.000 vagona žita, da nam žito pristiže i da nas jedinice Crvene armije pomazu kamionima i transportnim sredstvima u opskrbljivanju gradova. Osim toga naš oslon na SSSR treba da ima i drugih rezultata. Mi čvrsto stojimo na tome da Madarske reparacije dobijemo na prvom mjestu mi, i od strane SSSR možemo očekivati u tom punu podršku i pomoći. Sa druge strane Bugarska stupa sa nama u vrlo srdačne odnose i vodiće se pregovori* koji će dovesti do daljnijih većih rezultata. U isto vrijeme naša država je poslala jednu delegaciju u Englesku, koja ima za zadatku da stupi u direktnu vezu sa tamošnjim fabrikama. Posljednji događaji, ostavka Nikolajčika, dolazak Subašića¹ u Moskvu još više daju garancije da će sve ovo sve više dovesti do punih rezultata. Drugi važan momenat je pobjeda u Srbiji. Oslobođen je glavni grad federalne, demokratske Srbije, Beograd. Oslobođena je skoro cijela Srbija. Srbiju je oslobođila Crvena armija i naša vojska, t.j. vojska svih naroda Jugoslavije. A sada će mobilizirana Srbija, Srbija koja će davati hiljade i hiljade boraca pomagati nama, narodu u Hrvatskoj i drugim dijelovima Jugoslavije da istjeramo okupatora iz naše zemlje. Naš položaj u Srbiji je vrlo jak. To najbolje vidimo iz zadnje amnestije o kojoj je već bilo govora, a vidimo iz toga što se stvara sporazum glede nove vlade.

Tekovine II. zasjedanja AVNOJ-a kud i kamo su veće nego što ih mi danas zamisljamo. Naša borba, naš pokret postao je žarištem ne samo Balkana, nego možemo kazati i srednje Evrope. U Albaniji je situacija tako sazrela da nema velikih objektivnih poteškoća da bi Albania mogla postati jednog dana isto

¹ Ivan

tako član federativne demokratske republike Jugoslavije. Bugarska je s nama u vrlo tijesnoj saradnji. U Austriji jačaju demokratske snage koje sa velikim simpatijama gledaju na naš pokret i koje čak u pogledu granica ne prave nikakovo naročito pitanje. Jedino u Italiji, zemlji iz koje je naš narod toliko zla doživio, tu još reakcija, može kazati ima dosta veliki uticaj, i tu ćemo još imati stanovitih poteškoća. Drugovi to su perspektive, širina i veličina tih tekvina II. zasjedanja AVNOJ-a koje danas gledamo i sa jedne međunarodne i sa naše perspektive. Međutim neprijatelj ne miruje, neprijatelj i dalje radi, i ako je dobio po glavi. On mijenja svoju taktiku, on mijenja svoje metode. Mi znamo da je reakciji stup, glava, Dr. Maček sa svojom klikom. Mi znamo njezin pokušaj sa pućom u Zagrebu. Ali ona od otvorenog frontalnog napada na nas pokušava da na liniji ideologije našeg pokreta i na liniji i platformi NOB-e da se uvuče, da se ubaci u naše redove. Mi smo danas sudionici raznih sabotaža i raznih zločina koji se vrše u tome smislu. Mogu vam reći da su u Slavoniji mjestimično trovani naši partizani. Ima slučajeva kada se od pristaša, od pojedinih funkcionera ustanovalo da su ubaćeni agenti Mačkove klike. Oni razvodnjavaju i pokušavaju razvodniti liniju naše demokratske borbe, duboku i snažnu liniju našeg pokreta. To se osjeća u čitavoj našoj zemlji, a to je najbolje došlo do izražaja dolaskom Košutića,¹ koji ni jednom riječju ne govori o mobilizaciji naših snaga i ne pokazuje ničim da želi potpomoći naš pokret. To se pokazalo i u Srbiji sa politikom koju pokušavaju da vode radikali. Cilj tih akcija je da se uvuku u naš pokret, da se razvodni naš pokret, i da tada udare na naš pokret jednom otvorenom of anzi vom. Isto to što se primjećuje na političkom polju primjećuje se i na ekonomskom polju. A zašto na ekonomskom polju? Zato što je naša zemlja poslije ovih teških razaranja toliko ekonomski uništena i da neprijatelj naše borbe to vrlo dobro uviđa i nastoji da udari po toj našoj najbolnijoj strani. To je široko polje reakcije i njenih vječitih saradnika, ratnih špekulanata, i ratnih bogataša. Njihova je želja da u ekonomskom haosu koji može nastati ako NOO-i ne preuzmu čvrsto u ruke ekonomski i gospodarski rad i socijalni rad, oni mogu da u tom haosu izvuku velike i jake pozicije da ekonomski ojačavši sa tih pozicija počnu nas politički da biju u glavu.

Zato kad mi vidimo da se neprijatelj služi takovim sredstvima, da tako nešto, paklenski mijenja, svoju kožu, ali čud nikako, mi moramo u pogledu prilaženja novih ljudi, specijalno ljudi koji su poznati iz ranijeg političkog života da imamo jedno vrlo strogo čvrsto mjerilo.

Danas nije svejedno da li se neko busa u prsa i kaže: »Ja sam pristalica NOP-a«, nego ako je on zbilja istinski pristalica onoga što mi radimo, da ako treba i povuće i potegne kao što smo mi to činili od prvoga dana. Naša demokratija nije prazna parola, naša demokracija nastala je svakako prvenstveno iz toga, u svojoj srži i dubini, što se u NOB-u bore većinom radnici i seljaci. To je drugovi i drugarice, temelj i srž naše demokracije. I radi toga kada je na II. zasjedanju ZAVNOH-a tadašnji tajnik JNOF-a za Hrvatsku drug Andrija² kazao da su težnje ZAVNOH-a, da su težnje naših rukovodstva to da seljak postane zbilja gospodara zemlje, da zemlja postane zbilja seljakova, a da radnik postigne ljepši i bolji život, to su i dalje idealni našeg pokreta i naše borbe.

Dvije greške pokazuju se u našem radu, u gledanju kakova bi trebala da izgleda naša buduća Jugoslavija: Jedni drugovi koji kažu ništa se neće izmijeniti, mi zadržavamo isti poredek, biti će kao u staroj Jugoslaviji, a sa druge strane ima drugova koji misle da ćemo se zatrčati i otici dalje. Tu treba da bude jasno

¹ August

² Hebrang

da linija naše borbe poštuje sve deklaracije, II da priznaje privatnu inicijativu u privredi, obrtu i industriji. Ima jedna stvar da će država biti narodna, da će narod biti na vlasti. Da ćemo mi državu kao udarni malj svih narodnih neprijatelja uništiti i da ćemo stvoriti novu državu. Ona će se pojaviti kao nov ekonomski faktor koji će biti stavljen u službu naroda. Mi ćemo cijeli narod okupiti u zadruge koje će se boriti protiv svih špekulanata i onih koji hoće da sruše tekovine našeg pokreta.

Treće. Naša država će biti budni čuvar, bit će stroga i kažnjavat će sve one koji će se suprotstaviti tim nastojanjima. Kako vidimo naša demokracija treba da ima jednu novu sadržinu, ona ostvaruje tu novu sadržinu. Ovo što se danas ostvaruje na našoj ovoj skupštini, to je ovo, to je ova nova sadržina.

Tu na Baniji ima mnogo problema. Problem pomoći narodu, problem obnove naše zemlje i naše vlasti i to stavljamo prvenstveno u zadatku. Mi treba našu vlast, da bi mogli rješavati te zadatke što više da demokratiziramo, što više da ojačamo i produbimo. Samo tako će ona moći da rješava sve probleme koji stoje pred njima. To je danas izgradnja bajti, to je stvaranje obuće za naš narod, obnova pilana, ciglana i svih drugih mogućih radinosti, isto tako sjetva i svi ostali poljski i poljoprivredni radovi. Evo danas imamo ponovno jednog velikog neprijatelja. To je tifus koji isto tako hoće da uništi mnoge tekovine naše borbe. Te probleme treba naša NO vlast da uzme čvrsto u svoje ruke i da ih ostvari i da ih razvija. Zadatak je plenuma da uoči sve ove probleme i da I.O. stavi u osnovni zadatak i da ga u izvršenju tih zadataka kontrolira i da mu na terenu pruži svu pomoć.

Ja želim ovoj skupštini svaki uspjeh. Da živi okružna skupština za Baniju.

Miloš Basara ispred ONOO, KORDUN:

Drugovi! U ime Okružnog NOO Kordun dozvolite mi da izrečem pozdrave koje je uputio ONOO Kordun vašoj današnjoj okružnoj skupštini. Oni su dali pozdraviti vašu današnju skupštinu i podnijeće sve napore kao i do sada koje smo ulagali zajedno sa narodom, koji je isto tako postradao kao i narod Korduna. Narod Korduna sjeća se teških dana koje je zajedno podnosio sa narodom Banije. U to ime ja pozdravljam danas ovu skupštinu i svi zadaci koji stoje pred vama kao cjelinom, kao i pred našim NOO na Kordunu obećajem sve napore u zajedničkom radu u rješavanju svih problema i zadataka koji stoje pred nama izvršiti.

U to ime ja pozdravljam ovu vašu skupštinu i želim da izrazim želje našega naroda za uspješan rad.

Govori Mićan Pribičević, tajnik:

Prije moga referata po organizaciji, reći ću u kratkim crtama o razvitku NOO-a. Da ne bi zalazio u detalje njihovog razvijanja, pošto je to nama svima poznato, već bi samo ipak rekao, da se potpisujemo na početak rada NOO-a. NOO-i po svom oformljenju, oni su bili politički djelatori i bavili su se snabdjevanjem NOV kao i mobilizacijom u NOV. U tom se svodilo djelovanje NOO-a. Početkom njihovog djelovanja nijesu se pred njih postavljali problemi narodnog pitanja, pošto narod još ekonomski nije bio tako strašno uništen. Donošenjem odluka II zasjedanja AVNOJ-a počeli su NOO-i da prerastaju u pravu demokratsku narodnu vlast. A i teško narodno ekonomsko stanje postavljalo je pred NOO-e probleme narodnog pitanja. Tako da se NOO-i nisu više bavili jednostranim pitanjima već svestranim narodnim pitanjima. Organizovana po-

moć u obradi zemlje, snabdijevanje siromašnih i partizanskih familija i.t.d. Ali ipak u početku formiranja NOO-a obuhvaćena su tri najglavnija sektora koje su vršili NOO-i jer je to temelj naših dosadašnjih tekovina.

O dalnjem razvitku NOO-a rekao bi konkretno i kratko o okružnom NOO-u Banije. Naš ONOO oformljen je u mjesecu martu 1943. g. sa 5 članova izvršnog NOO-a koji smo prvi došli u odbor imali smo jednu prostoriju od tri sa 2 1/2 m za nas petoricu i još jednog pisara koji je bio bez desne ruke. Svake osmice održavali smo sjednice, poslije sjednice odlazili na teren sa konkretnim zadacima i nismo dolazili nazad do iduće sjednice. Unazad godinu dana, naš se odbor ipak razvio da se nije moglo više raditi u tako maloj prostoriji već smo pronašli jednu kuću gdje smo dobili tri prostorije, u kojima su bili smješteni svi naši odjeli. Već nas je bilo svega oko 20. I počeo je taj odbor da se bavi sa većim problemima narodnih pitanja. A današnji naš ONOO ima 13 odbornika i oko 130 drugova i drugarica koji su u istom zaposleni.

A kako je stajao naš okružni NOO unazad godinu dana tako imamo dosta naših općinskih NOO-a na Baniji koji su postigli po organizaciji i uopšte po radu i rešavanju, ondašnjeg okružnog NOO-a.

Organizacija ONOO Banije ima 13 odbornika, 4 kotara, 33 općine, 1 gradski i 251 mjesni odbor. Odbornika ima 1.244; od toga 109 drugarica. ONOO nije postigao uspjeh da se uvuče veći broj drugarica u NOO-e.

Izmjene u ONOO od prošle plenarne sjednice do danas. Otvorena su 2 nova odjela, odjel prometa i financije. Uvučena su 3 nova druga, što danas iznašam pred vas da vi o tome donesete odluku. To su Mitić Dragan, Sužnjević Ana i Ercegovac Simo. Treći drug je potreban zato jer je drug Gajdek¹ obolio i ostati će na bolovanju duže vremena. Još stoji gospodarski odjel, koji bi trebao da se razdvoji u dva odjela i to jedan odjel poljoprivrede, veterinarstvo, šumarstvo, a drugi koji bi se obrazovao to bi bio obrt, trgovina i industrija. Za taj drugi odjel gospodarstva koji bi se imao da oformi mi smo predvidjeli na našoj sjednici druga Janka Barića, tajnika kotarskog NOO, Petrinja.

Rad okružnog NOO-a do danas zadovoljava prema prilikama, ne u potpunosti, ali ipak kreće. Ima odjela koji su malo zaostali kao gospodarski. Ima pojedinih pitanja kojima se nije obratilo dovoljno pažnje. Isto tako i socijalni odjel. Nije se dovoljno drug snašao baš po pitanju izbjeglica. Nije bilo odmah to sredeno i organizaciono postavljeno da bi se moglo pravilno i na vrijeme srediti. Isto i kod odjela zdravstva do sada nije sreden i nije iskorištena ona mogućnost koja je postojala da bi odelenje krenulo napred. Ostali odjeli dobro su se snašli i dobro rukovode. Te manjkavosti koje sam iznio to je prouzrokovano što nije postignuta još kod okružnog, a tako i kod nižih NOO-a, zajednička saradnja između odjela sa odjelom i odbornika sa odbornikom. Izgleda da nismo uspjeli još to po pojedinim pitanjima kao na pr. pitanje izbjeglica da je jedan odbornik prišao drugome i tražio saradnju koja je između odbornika slaba i radi toga su naši odjeli i zastali i učinjeni su propusti.

Druga stvar nije se još pravilno zaposlilo osoblja, koje se nalazi po odjelima, da se pravilno upoznavaju i uzdižu. Ne koristi se njihova stručna sposobnost, koju oni mogu da dadu da se koristi NOO-i, narodna vlast i uopšte narod, sa tim stručnim sposobnostima. Tome smo mi prišli da to pravilno koristimo. Prije svake naše sjednice svaki naš pročelnik održaje sjednicu sa svojim odjelom, da se tamo na sjednici iznesu predloži, a tada će I.O. donijeti konačan zaključak. Sutradan održava se sjednica i svaki pročelnik upoznaje svoj odjel sa

¹Josip

odlukama koje je riješio I.O. da bi mogli da to prenesu na teren i pomažu naše NOO-e u svome radu.

Pomoći nižim NOO-ima od viših NOO-a: Okružni NOO nije davao dovoljno pomoći i ako smo na tome nastojali, ali smo baš tom neorganizacijom, što nismo pravilno uskladili odnose sa našim osobljem, nismo dobili vremena da odemo na teren i pomognemo našim nižim NOO-ima. No ipak od prošlog plenuma dali smo mnogo više. Izdali smo dvije naše okružnice i to: 1.) U njoj je sadržina o organizaciji NOO-a, odnos prema osoblju za kojom smo isto išli kod drugova i upoznavali ih da se mogu temeljito upoznati, da bi te promjene ispravno provodili. Druga okružnica sadržala je održavanje skupština, seoskih, opštinskih i kotarskih, način rada, polaganje računa, te povezanost sa JNOF-om, i organizacijama omladine. Nismo uspjeli, nije dovoljna ta veza te su te manjkavosti i propusti prouzrokovali što nije dovoljna veza između NOO-vlasti i JNOF-e. Sto se tiče pomoći nižim odborima odmah poslije plenuma kao i kada je najavljen takmičenje održali smo 4 kotarske konferencije koje su bile dosta široke i pozvani su svi drugovi da dodu. Pozvani su JNOF-a da pošalju svoje delegate. Na svim opština pozvali smo na konferencije i JNOF-u. Osim kotara Petrinja koji nije još polagao računa, sva tri kotara su polagali račun. Petrinja će imati sutra. Što se tiče uspjeha kod polaganja računa bio sam na kotaru Dvor kada su polagali račun i bio je dobar uspjeh. Može se reći drugovi su se dobro spremali i dobro su referisali. Bilo je i manjkavosti u tim referatima. Vidilo se je da je skupština pratila rad i poslije referata kada se prešlo na diskusiju nije bilo ni jednog referata koji nije imao primjedbi. Bilo je kritika, ispravne i umjesne. Vidjela se je jedna razlika između kotarskih NOO-a i skupština. Ali kakove razlike. Vidjelo se je da drugovi iz kotarskog odbora osjećaju se odgovornim pred tim skupštinama, vidjelo se je da je skupština ona koja daje smjernice i dr. tome odboru. Skupština je potpuno slobodno, pravo demokratski izražavala svoje želje, stavljala primjedbe i odbor ih prihvaća. Po pojedinim referatima, referatu prosvjete i referatu tehničkih radova baš kod tih referata postavljeni su prijedlozi da se ne prime. U diskusiji su primljeni referati, ali napomena da u buduće moraju podnijeti potpune referate.

Prekjučer je održana skupština na kostajničkom kotaru. Tamo smo ja i drug Dukić¹ otišli pošto je bila prije toga dana banda tamo to se je skupština održala drugi dan.

Na glinskom kotaru održana je skupština. Tu je skupština bila još čvršća i upornija i nije se stalo samo na primjedbama referatima, nego tri referata i to prosvjetni, zdravstveni i socijalni, nisu primljeni. Ostavljeni su za slijedeću skupštinu da bi to tada izvršili svoje zadatke i tada bili primljeni.

Bio sam na jednoj opštini. Mislim da su sve opštine na Baniji položile račun o svome radu. Na dvorskem kotaru je počelo već i po drugi puta. Bio sam i u opštini Jabukovac. Tu je bio i drug Dukić. Tu smo isto tako zapazili vrlo dobrih stavova, skupštinski skup postavio je smjernice rada općinskom NOO-u. Kritikovao ih je sam predsjednik JNOF-a, po pitanju odbornika kojeg je trebalo ranije smijeniti, a koji je tek sada smijenjen, pitanje sjetve, gospodarstva i dr. No, vidi se da mi tu kod polaganja računa postižemo uspjeh.

Što se tiče demokratičnosti naši NOO-i bili su se udaljili od naroda. NOO-i prešli su u birokratizam, vršili su one dužnosti koje i nisu dužnosti NOO-a, to je prouzrokovalo nepravilno zapošljavanje osoblja, tj. da odbornici budu organizatori, a ne administratori. Izgleda da smo tu imali uspjeha, da se to postavljala

■baš na ovim skupštinama, jer je potrebno da se podnesu referati skupštini i da svaki drug uđe u probleme.

Posljednjeg plenuma ja sam baš referisao o ekonomatu i sada je organizovan po direktivama viših naših vlasti, odnosno ZAVNOH-a. Uspostavili smo knjigovodstvo, koje ćemo uspostaviti i kod kotarskih NOO-a, kod kojih je to u toku. Ranije nisam dao direktivu da bi oni mogli vidjeti kako se to kod okružnog vodi i da knjigovodstvo tada bude jedinstveno. Tajnici su obećali da će biti u kotarevima sredeno knjigovodstvo do 1. 12. 1944.

Poslije prošlog plenuma kao što sam rekao, otvoreni su neki novi odjeli. Nismo imali dovoljno prostorija. Od onda smo još jednu kuću izručili koja ima tri prostorije, gdje su smještena dva odjela. Isto smo imali u zadatku pripreme za ulazak u novooslobođena mjesta. Taj zadatak smo izvršili. Na primjer za grad Petrinju predviđeni su drugovi koji bi imali da uđu u gradski odbor, te označene sve one ustanove koje imaju da preuzmu NOO, a koje NOV, tako da nebi došlo do nesporazuma između NOO-a i vojske. Grad iziskuje mnogo posla, te da bi mogli pravilno preuzeti svoju dužnost predvidjeli smo i drugove iz oslobođenog teritorija koji rade duže vremena u NOO-u, koji poznaju rad NOO-a. Tako da bi imali u svakom gradskom odjelu jednog druga koji je iskusan u radu i koji bi potpomogao rad pročelnika tih odjela. Na kostajničkom kotaru je isto tako učinjeno, ali se desio jedan nepoželjan slučaj. Jedan drug koji je nosio uz sebe popis tih drugova pao je od neprijatelja i pronašli su kod njega taj popis. Oko 20 drugova je uhapšeno koji su bili predviđeni za NOO. Tako isto i za kotar Dvor. Tamo već imamo općinski odbor koji duže vremena radi na oslobođenom teritoriju. Mi smo predvidjeli da taj odbor pojačamo sa još nekim drugovima.

Jedna je manjkavost kod toga. Pošto nismo dobili od kotarskih odbora potrebne podatke koje smo tražili po tome pitanju do sada nismo sa tim drugovima održali sastanke. Imamo predviđene drugove za preuzimanje pojedinih objekata, ustanova itd. sve je predviđeno ali im treba dati detaljna uputstva i direktive.

Zadrugarstvo: Forsirano je već duže vremena na okrugu da bi se prišlo tome radu, ali nismo požnjeni tolike rezultate u izdizanju zadrugarstva onoliko koliko se moglo. Do prije nekoliko dana dobili smo jednog druga kome smo dali taj odjek i koji je počeo sa time da radi. 25. novembra održana je konferencija svih zadrugara koji su ranije radili sa zadrugarstvom na Baniji. To je bila okružna konferencija. Rad po obnavljanju zadrugarstva i radnih zadruga pokazao je dobre uspjehe. Taj drug pokreće i obnavlja te zadruge, narod se vrlo dobro odaziva i shvaća potrebe zadrugarstva. Do danas je uspjelo 12 zadruga oformiti i obnoviti. Jedna zadruga od tih već ima 80 članova i više. Prije nekoliko dana isto smo dobili od ZAVNOH-a da se oformi statistička komisija pri odjelu obnove, koju smo oformili.

Učešće naroda u vlasti: Govorio sam o tome u vezi sa demokratizacijom NOO-a, što bi ponovio. Do sada nije bilo tolikog učešća u izgradnji NO vlasti. Narod je učestvovao i on je želio da se izgrađuje i izgradi, ali nije imao puta kako da izgrađuje i učestvuje u izgradnji narodne vlasti. Prilikom ovakvog polaganja računa vidjelo se i odrazilo se da na Baniji učestvuje narod u izgradnji narodne vlasti i potpomaže i daje smjernice narodnom NOO-u.

Izvršeni su izbori u tri opštine glinskog kotara i gradu Glini. Gradski izbori izvršeni su, no nije se uspjelo jer nije izašlo na izbore nego 35—40% glasača, a što se tiče samog gradskog izvršnog odbora ja sam bio prisutan na jednom sastanku i ima izgleda da bi taj gradski NOO mogao da zadovolji. U preostale

tri općine prošli su izbori. Seoski izbori su bili 26. ovog, a općinski će biti 3. 12. 1944. Ti izbori nisu uspjeli u potpunosti zato što izgleda da je malo učinila na tome JNOF-a. To se najbolje vidi po tome što u jednom selu nije prošla lista JNOF-a, već su prošli pojedini predлагаči van JNOF-a. To se ne bi moglo desiti da je JNOF-a preduzela mjere koje ima mogućnosti i koje bi trebalo da produzme.

Ranije je Okružni NOO održavao redovite konferencije o pojedinim odjelima. Vidjeli smo da je to nepravilno, što se održava mjesечно konferencija pa bilo problema ili ne. Mi smo to preinačili i sada se održavaju konferencije kada za to ima potrebe. Održana je konferencija socijalnog odjela, po pitanju izbjeglica, tako isto i zdravstvena povodom zaraznih bolesti, isto odjel obnove koji je nov, a održao je i gospodarski kao i propodjel po kotarima. Prilikom polaganja računa na seoskim i opštinskim skupovima do 15. 11. 1944. video se uspjeh i po tome pošto su neki odbornici sjedili u odboru koji su bili nepoželjni. Pošto su imali većinu nisu mogli biti izbačeni, ali održavanjem skupština i polaganjem računa kada je narod video tu pravu demokratičnost, kada je video da se daje na volju naroda, baš ti koje je trebalo da se izbace iz NOO-a izašla su 3—4 općinska i 5 seoskih odbornika.

Kotarski odbori su popunjени i imadu po 12 članova u odborima. Rad odbora nije kolektivan i nema dovoljno odgovornosti kod kotarskih odbornika. Za neodgovornost snosi može se reći u prvom redu okružni NOO. Mi smo u početku ove godine, pozvali neke drugove na odgovornost. Tim su se metodama poslužili i niži odbori.

Kotarski odbori Dvor i Glina sređeni su dobro i može se reći da rade dobro, popunjeni su osobljem, ali se osjeća kod i jednih i drugih da pojedini odbornici gube vezu sa narodom.

Kod koštaj ničkog kotara nema dugo vremena kako su odbori počeli legalno raditi. Za sada njihov rad, pored svih manjkavosti i propusta može da se uzdigne.

Najslabije nam stoji kotar Petrinja. Nisu se drugovi dovoljno snašli. Po svim pitanjima i po svim odjelima najslabije stoje i ni za jedan odjel ne može se reći pohvalno. Mi skrećemo pažnju na to da se najviše potpomogne taj kotarski NOO. Nisu dovoljno povezani s narodom.

Isto općinski odbori tokom ovog mjeseca popunjeni su sa potrebnim brojem osoblja i odborom. Po pitanju takmičenja rekao bih kako smo to organizaciono postavili. Održali smo konferenciju, postavili smo komisiju za takmičenje u okružnom odboru, koja će voditi računa o takmičenju, koja će forsirati pojedine stvari koje imaju da se svršavaju. U takmičenju u početku nije bilo povoljnih rezultata iako smo takmičenje postavili organizaciono dosta dobro, ali smo imali propusta i manjkavosti. Prošlo je već dosta vremena a mi nismo znali šta je učinjeno po takmičenju. Nismo se snašli da se povežemo do najnižih naših NOO-a, dočim smo poslije to učinili. Čim smo to učinili tim je odmah i takmičenje oživilo i ustao je sav narod na takmičenje i upoznao se je s njim. Tako se počelo provoditi svako takmičenje, svaki problem kroz takmičenje. Da bi upoznali koji su rezultati takmičenja mi smo mobilisali 7—8 omladinaca koji odlaze svako veče na kotareve i opštine i donose izvještaje. Rezultati su bili vrlo dobri, ali mi nismo imali u rukama da pišemo o tome u našim vijestima kako se gdje odvija, kako je organizovano i kakvi su postignuti rezultati da tim podignemo i zatalasamo cio narod Banije. Sada izdajemo Biltene u koje ne možemo sav materijal da stavimo, a prije nismo imali u njih šta stavljati. To je propust okružnog odbora koji se nije odmah snašao da se stvari tehnički postave i organizuju.

- Još bi naglasio da selo Komogovina koje je najviše uništeno na Baniji i paljeno u takmičenju sakupilo dobrovoljnog priloga 79 m žita. Poslije toga su rekli da ako i jedno selo dadne više da će oni dati do poljednjeg. Poslije toga vršili su novo kampanju i sada je sakupljeno 107 m žita.

Nedostatke koje još nismo savladali većinom sam ih se dotakao. Ono što nismo savladali, a što smo mogli to je slaba veza između NOO-a i J'NOF-a kao i sa NOV i ostalim organima. Odgovornost nije postignuta kod NOO-a, koja bi trebala da bude, nisu se odbori dovoljno demokratizirali, već dosta ima birokratizma. Isto što sam već naglasio nismo uspjeli kolektivizirati rad u jednom odboru i postići kolektivnu odgovornost.

Ja bih zamolio drugove plenarce i drugove iz JNOF-e da bi oni nama pružili punu pomoć u izgradnji narodne vlasti.

Drug predsjednik postavlja skupštini pitanje da li se primaju drugarica Ana Sušnjević, te drug Ercegovac Simo i Dragan Mitić kao članovi I.O. Skupština jednoglasno prima.

Otvara se diskusija po organizacionom referatu:

Govori drug Čedo Borčić:

Ja bi htio da napomenem jednu činjenicu koja se uočava u radu naših NOO-a na Baniji koja se donekle može pripisati i samom Okružnom NOO-u. To je nedovoljno iskoriščavanje svih mogućnosti koje stoje pred našim NOO-ima za aktiviziranje narodnih masa u vršenju zadataka, koji stoje pred NOO-om. Konkretno radi se o saradnji NOO-a sa JNOF-om. Pred našim NOO-om stoje ogromni zadaci. Ti zadaci postaju sve veći i odbori sami radeći na ovaj način, kako se do sada kod nas prvenstveno radilo, radeći sami bez neke širine i čvršće veze sa masama svoga kraja, neće moći da izvrše te zadatke. Ti zadaci moći će se izvršiti samo u najširoj vezi sa narodnim masama i korištenju sviju mogućnosti koje stoje na raspolaganju NOO-u. I ja bih pripisao našem okružnom odboru u nedostatak to što nije sa svojim podređenim odborima uspostavio tješnji kontakt, i što nije forsirao ovaj kontakt u izvršavanju zadataka. Mislim da bi taj nedostatak naš Okružni odbor i niži odbori trebali da uklone, da isprave, da bi se vršilo pravilno izvršavanje zadataka koji stoje pred nama. Branko Drezga: Drug tajnik izlažući organizacioni rad nije se dotakao ništa o teorijskoj izgradnji samih odbornika i pomoćnog osoblja, kojih ima prilično i u nižim odborima. O načinu rada toga pomoćnog osoblja dešava se da na terenu pomoćno osoblje ne može pružiti dovoljnu pomoć nižim odborima, tako da to osoblje nema dovoljno autoriteta, gubi ugled i u očima nižih odbora i ne može dati veću pomoć u radu.

Kod kotarskog odbora priličan broj toga osoblja stalno sjedi u kancelarijama, to su činovnici — koji rade samo u kancelarijama. Treba posvetiti više pažnje izgradnji i odbornika i pomoćnog osoblja. Na samoj teoretskoj izgradnji treba posvetiti mnogo veću pažnju, ne samo davati uputstva i instrukcije nego što više uzdizati, jer će inače pred tim velikim zadacima naići na velike poteškoće. Treba najenergičnije odbiti prigovore da se ima mnogo posla. Kako je teško uzdizati i rukovoditi sa radom, biti rukovodilac to mogu biti samo oni ljudi, koji hoće da uče. Mislim, da na tome problemu treba da se učini mnogo i upoznaju niži odbori, kako bi mogli to uspješno rješavati.

Vujo Banjanin: Ja bih htio da podvučem da naši drugovi kad odu na teren forsiraju pomoć samo po svom sektoru. Konkretno po zdravstvenom i socijalnom najmanje pomažemo i zato vidimo nedostatke kod tih odjela. Ima još jedan nedostatak što bi se moglo pripisati ONOO-u. Kotar Petrinja kome je ONOO posvetio malo pažnje i zato taj nedostatak se može pripisati okružnom NOO-u.

Dalje drug tajnik je izjavio da ima nepoželjnih elemenata u NOO-u a nije se ništa uradilo da se ti izbace iz NOO-a.

Mira Mitić: Drug tajnik se nije dotakao potrebe da bi naš ONOO trebao više da sarađuje sa drugim ONOO-ima, na primjer Bihaća, Cazinom i dr. Ja mislim da bi naš okružni mogao dobiti još više uvida koje se snage mogu koristiti za mobilizaciju svega rada, za izvršavanje takmičenja u najboljem smislu. Tako kada bi bilo veće saradnje našeg okružnog sa ostalim okružnim odborima, da bi bilo i veće ekonomске pomoći našem narodu. To se najbolje vidi i po tome da na našu skupštinu nije došlo drugih delegata, sem iz Korduna.

Sedmak: Drug tajnik je rekao da je jedan drug pao od neprijatelja i da su radi toga pohapšeni toliki naši drugovi, a možda i ubijeni. Da se u buduće to ne dogodi, kod takvih stvari bi trebalo da se opreznije postupi i ovakvi spiskovi šifrirano drže. Mislim da je ovakav propust koji je izazvao hapšenje tolikih drugova neispravan i nepoželjan.

Uroš Krunić: Neosporno, iz referata druga tajnika mi dobivamo utisak da odbor dobro radi. Ima grešaka i sa jedne i sa druge strane. On nije naglasio da nema dovoljno saradnje između vojske i NOO-a na terenu, mjestima i u borbi. Cija je to greška? Zašto se drug tajnik nije toga dotakao ja ne znam ali treba to napomenuti kao nedostatak da bi izvještaj bio što potpuniji i jedinstveniji. Mislim da je najveća greška baš drugova iz okružnog što nisu u neprestanom kontaktu i da bi u momentu kada jedinice NOV vrše operacije na oslobođenom teritoriju. Ja sam nekoliko puta obavještavao drugove da kada naša vojska čisti teren da prenesu težište rada na taj teren. Konkretno dolaze do izražaja stare greške da tada kada se borba vodi, da tada kada odbori dobiju mogućnost da vrše konkretne akcije, da odbora tamo nema, iako imaju mogućnosti. Na primjer u Gorskem kotaru u Orahovici dosta je neprijatelj odvukao svinja, ali nisu smjeli naši drugovi da napuste mjesto. Naši drugovi su tražili da izvuku svinje, ali više u selu nije bilo odbornika. Po pitanju izbjeglica vrijedi isto. Na tim mjestima kada je teško narodu, kada vojske ima na terenu tada je potrebno da odbornici ostanu sa narodom na terenu, njih nema.

Babić Ivo: Do sada je rad JNOF-e slab. Ima drugova koji uopšte neće da rade. Na primjer opština Blinja, gdje JNOF-a uopšte neće da održava sastanke. Zato mislim da je slab rad JNOF-e, što su se uvukli ljudi koji nisu prijatelji pokreta. Trebala bi reorganizacija i nadopuna u organizaciji JNOF-e.

Leon Geršković: Ovo je prvi puta da se u ovome obliku i na ovaj način izlaže rad okružnog NOO-a i da se daje mogućnost predstavnicima naroda Banije da daju smjernice i direktive u radu svoga Okr. NOO-a. Ja bi baš taj momenat u radu ove skupštine naglasio, jer je bio dovoljno naglašen drugi momenat tj. polaganje računa pred narodom. Ali funkcija ove Okr. skupštine nije samo to da odbor položi račun i da se kritikuje rad odbora, nego da se daju smjernice rada, jer je ova skupština pred narodom isto tako odgovorna za rad Okr. NOO-a kao što je Okr. NOO odgovoran za rad pred vama. Pojedini skupštinski vijećnici i zastupnici ove skupštine, također mogu biti pozvani pred svoj narod u općinu, u selo zato da polože račun na koji su način dali smjernice Okr. NOO-u.

Mislim da je početak ove skupštine, njena visina samih referata i primjedbe pojedinih drugova pošla pravim smjerom i da će se u tom smjeru nastaviti rad skupštine i da će se potvrditi druga strana, tj. davanja smjernica rada Okr. NOO-a.

Kada mi idemo po našem terenu, kada vidimo naše odbore, naročito kotarske, općinske, onda osjećamo jedan osnovni nedostatak. Osjećamo da ti odbori ne znaju izići iz svog dosadašnjeg stanja, da su nekako suviše skučeni, da nemaju

dovoljno jakosti, da savladavaju izvjesne tehničke, administrativne i druge teškoće koje koće rad kotarskog i općinskog NOO-a. Vidim da se ljudi uglavnom bave sa sitnim praktičarskim radom, da ne gledaju probleme u cjelini i da ne mogu da se izdignu iznad nivoa, iznad razine svoga sela i svoje općine, da shvate značaj rada općinskog ili kotarskog odbora za cjelinu. Tako se postavlja pred NOO-e jedan osnovni problem njihove organizacije, a to je izdizanje iz nivoa sela. Prije nekog vremena je drug Vladimir Bakarić govorio o tom problemu u »Vjesniku« gdje je to naglasio kao jedan osnovni problem. Ima drugovi na oko sitnica, koje izgleda kao da nisu uzrok tog, ali te sitnice u stvari koće taj rad. Mi često zalamo u kot. odbore a i druge i vidimo kako se hrane, kako spavaju, na koji način su osigurani osnovni uslovi života i vidimo da se izvršni odbor ne brine mnogo za ishranu, da u kancelarijama NOO-a nema osnovnog reda nego da se radi ko šta hoće i da se zna ko šta radi i kako radi. Izgledalo bi to kao da je bavljenje sitnicama. Ne možemo mi izdici ljudi da više shvaćaju, da vode narod na izdizanju višem stepenu života, ako oni sami gdje žive ne stvaraju dovoljne uslove rada. Ako odbornici po danu rade, a po noći spavaju po kutevima, ako ne paze da u njihovim kancelarijama ima čistoća a pričaju da je za djelovanje neophodno potrebno red i čistoća, a onda vidite da žive upravo obratno nego što sami pričaju. Navodim to i za samo pomoćno osoblje. U tom načinu života ja mislim da stvorimo uslove za rad i život, za povoljnu administraciju da se neki spisi ne gube, da se ne zna šta ima, gdje da se riješi, da je to jedan od vrlo važnih uslova za izdizanje odbora.

Ja bi skrenuo pažnju na to jer mi smo iz partizanskih uslova nužno prisiljeni na te sada napore. Bilo je teško izvući ljude iz kuća i ospobiti ih za partizanske uslove života, a danas je teško iz partizanskog vratiti se na te potrebne uslove života. Druga stvar, kod nas je još uvijek običaj da mi rješavamo stvari kako kome padne na pamet. Dode ti jedan problem, pitanje bajte, izbjeglica, pitanje snabdijevanja odbora. Pitanje šta mi radimo? Dolazi jedan odbornik i on se domisli, porazgovori se i odluci kako će se raditi i tako se radi. To je bilo nekoć dobro, a danas to ne valja. Zašto? Mi smo već izgradili državu do jednog izvjesnog stepena. Sto znači to da smo mi izgradili državu. To znači da mi imamo izvjesne gotove propise, koji već unaprijed pokazuju kako treba da se izvještanjem rješava. Nije dovoljno da se ljudi sastanu i da promisle, a da odbori ne čitaju okružnice i rješavaju samo što ko misli, mjesto da se uzimaju postojeći pozitivni propisi za rješavanje tih problema. Ako dodete u jedan odbor, onda se traži okružnica, vadi se iz džepa i slično. Za to je potrebno danas ne samo da se rješavaju od časa do časa izvjesna pitanja, nego da se pitanja rješavaju na osnovu postojećih propisa. I da su ti propisi u svakom času sačuvani.

Drug je Drezgal istakao vrlo važno pitanje teorijske spreme članova NOO-a. U čemu se ona sastoji? Sastoji se u opštoj teoretskoj spremi i političkom shvataju koje treba uzdizati, sastoji se u stručnoj spremi i treće u ispunjavanju postojećih direktiva i propisa viših vlasti. Ako postavimo pred NOO-e teoretsko pitanje, onda to treba postaviti u tri smjera. 1.) U opštoj teoretskoj izgradnji, stručnom izgradivanju i ispunjavanju propisa i direktiva viših vlasti. Mi još nekako znamo da se politički uzdižemo ali stručna sprema je zaostala. Trebalo bi da oni drugovi koji rade u jednom odjelu da se stručno spremaju a ne samo činovnici i osoblje, nego i odbornici, ako mislimo da budemo organizatori svoga posla i treće da mi učimo i studiramo propise naših viših vlasti. Kao što se pred

t Branko

našu vojsku postavlja pitanje da budu majstori svoga oružja i mi trebamo da postanemo majstori u izgradnji države, a to ćemo postići, ako se teoretski i praktički ospasobimo za taj rad.

U vidu toga uzdizanja NOO-a treba postaviti pred NOO-e i ovo: polaganje, reagiranje, reakcija na izvjesne probleme i dogadaje. Postavlja se na primjer pred NOO organizacija narodne milicije, organiziranje dječjih domova, odjela obnove i bilo kojeg pitanja. Normalno je to kod nas da mi trebamo tri do četiri mjeseca dok se počnemo micati. Tako nakon izvjesnog vremena nego što je došla okružnica, tada neko počne da se sjeti i dok dove u život normalno da traje tri mjeseca. Ja mislim da bi mi tu našu državnu vlast ospasobili, da bi bila malo življiji organizam da se tu ne čeka, nego da se tu odmah zadubi u posao i da se počne ostvarivati. Najtipičniji primjer je ovo takmičenje. Dok je došlo do toga da NOO-i osjete takmičenje, trebalo je već pola mjeseca da prođe. Onda su tek NOO-i osjetili da treba da se miču i da takmičenje počne. Ako se sjećate šta vam je govorio drug Branko Zlatarić, da mi moramo danas da vodimo osnovnu borbu sa neprijateljem na ekonomskom području, a znate li ljudi sa kojima imamo posla, na ekonomskom području? Tu imamo posla sa švercerima, ratnim bogatašima, nabijačima cijena, ljudima namazanim svim mastima. Oni će brže opaziti, da mi grešimo nego oni, i dok mi popravimo mi ćemo još deset puta da grešimo. Kada budu gradovi u našim rukama to će biti naša mogućnost jednog novog poleta naše privrede. Nije oslobođenje gradova samo povećanje teritorija i stanovništva, nego to rada jake kvalitativne promjene i naša prireda će dobiti drugi vid i sa time ćemo dobiti iz gradova i one elemente koji će nastojati da se ubace u naše redove. Sa našim dosadašnjim partizanskim tempom, seoskim tempom nećemo moći da se suprotstavimo. Mi moramo da ospasobimo naše drugove da probleme rješavaju brzo i da ih odmah rješavaju.

Još jedan nedostatak u odborima o kojima drugovi nisu govorili a to je učešće žena u odborima. Rečeno je da izvjestan broj žena radi u odborima, no nije dovoljno naglašavati odnos broja, nego treba pronaći način za učešće žena, za aktiviziranje žena. Taj problem može se postaviti na taj način da se u sve radove NOO-a koje izvršavaju NOO-i uvlači što veći broj žena. U vezi sa tim što je iznio drug Čedo¹ aktiviranje masa za rad NOO-a. Ja mislim da bi taj problem aktiviranja masa na terenu postavljali samo kao pomoć koju mase daju NOO-u. Ima tu jedna stvar, koja se pred naše NOO-e, pred narodnu vlast postavlja, koja ima mnogo veće istorijsko značenje. Po čemu je zapravo naša narodna vlast, zapravo narodna vlast? Ona je narodna vlast po tome što je upravo u rukama narodnih predstavnika, što nema birokratskih aparata koji rukovode poslovima državne uprave, nego što poslovi državne uprave vode od naroda izabrani predstavnici. Nije ona narodna samo po tome što u narodnoj vlasti vlada drugi duh, nego što je vladao u staroj organizaciji državne vlasti. Narodna vlast je i zato narodna i treba da bude vlast, odnosno između narodne vlasti i naroda ne smije da postoji zid da bi se narodna vlast suprotstavila narodu, nego narodna vlast je u stvari organizirani narod na vlasti. Vlast naroda nije upravljena protiv naroda nego je upravljena samo protiv onih koji rade protiv naroda, protiv onih reakcionera koji hoće da ometu narodne težnje. Mi nemamo danas tu situaciju da se narodna vlast okomljuje na narod i da upravlja narodom, nego je ona organizam naroda da bi mogla da udari na one koji sprečavaju da narod izradi svoju vlast.

Kad mi imamo u jednom selu odbor tu je najvažniji kontakt, da onda taj odbor ne bude iznad naroda na štetu, nego da bude u pomoći, da se izbriše zid iz-

1 Borčić

među vlasti i naroda, da nije odbornik taj koji nareduje selu šta treba da radi, nego da ima uz sebe iz sela niz aktivista koji će zajedno s njime rješavati probleme. Tako treba da se shvati to aktiviziranje masa, to demokratiziranje odbora, stapanje NOO-a sa narodom u ime koga se ta vlast vrši. Ako se tako postavi to pitanje, onda će se lako riješiti i samo pitanje učešća žena, omladine i svih ljudi u radu NOO-a.

Ako ova skupština Okr. NOO-a Banije ukaže tako pomoć Okr. NOO-u Banije da svi članovi skupštine smatraju svojom obavezom da na ovaj način aktiviziraju mase za pomoć i saradnju sa NOO-ima, a na drugoj strani da se NOO-i ne smatraju kao vlast iznad naroda, nego da se smatraju kao organi naroda na vlasti, onda će to biti najveća prekretnica na Baniji, onda će Banija, kao što je to bila među prvima u dizanju ustanka, biti prva u izradnji narodne vlasti.

Mićan Pribičević:

Ja ју odgovoriti na ove vaše primjedbe koje su u vezi sa referatom i koje su umjesne i opravdane i koje će dati smjernice našem odboru za daljnji rad. Prva primjedba koja je može biti uzrok svih nedostataka to je teoretski rad. Mi smo počeli tako raditi, podijelili smo se na grupe koje bi imale nedeljno dva puta da održavaju sastanke, čisto kulturno-prosvjetni rad. Imademo izabrane odbore koji imaju sa time da rukovode, a svakih 10 dana imademo čas zajednice ako ima nekih nesuglasica između pojedinih drugova da bi se kratko to pitanje rješilo, a da se ne ostane samo na riječima nego da se to rješava. Predmet tih sastanaka su direktivni članci naša štampa da se drugovi mogu snalaziti na terenu.

Druge je pitanje šta je uzrok tome da nije u dovoljnoj mjeri sprovedeno. Činovnici su u kancelarijama, što je druga stvarna primjedba, da se nalaze većim dijelom u kancelarijama i da bi se mogli pretvoriti u bivše činovnike. I to je tačno. Mi smo to uočili i otklanjamo to, ali se nije uspjelo u dovoljnoj mjeri. Pomoć nižim odborima. Ja sam u referatu istakao kako ova pomoć nije dovoljna. Stvarno se nisam dotakao toga kako dajemo pomoć. Daju pojedini odjeli po svojim sektorima. Da pojedini odbornici zadržavaju se kod nižih odbora samo po svojim sektorima, a ne općenito, kako imaju uputstva sa naših sjedница. A druga je stvar da pojedini odjeli ne daju pomoć po svim problemima svoga odjela. Kod našeg Okružnog NOO-a mi to već ispravljamo. Pošto mi odmah drugi dan nakon završene sjednice. I.O. imamo prepis zadatka to drugovi koji idu na teren imadu da riješe sva pitanja po svim odjelima. Slabost kotarskog NOO-a Petrinja. Istina je da mi nismo davali dovoljno pomoći tom odboru. Nije pravovremeno to uočeno, a trebali smo to uočiti kod toga odbora u kakovom se stanju nalazi i pod kakovim se uslovima nalazi. Njegovi su uslovi najteži od svih 4 kotara i samo u toku ovog mjeseca prišli da potpomognemo taj odbor.

Druga je napomena da se nismo dovoljno brinuli za izbacivanje nepoželjnih odbornika. Mi to danas vršimo na terenu i to je dalo rezultata što se vidi iz činjenice, kao što sam već rekao, da su na skupštinama već izbačeni a bilo je još tih slučajeva na glinskom kotaru, ali nemam konkretnih izvještaja, te ne smijem da to iznesem pred skupštinu.

Saradnja sa drugim okruzima. Tačno je da te saradnje do sada nije bilo. Sad smo počeli, naročito povodom takmičenja da stupimo u vezu sa drugim okružima, posjetili smo okružni NOO Cazin, Kordun i Pokuplje i stečeli smo više iskustva, te smjernice za naš rad. Kada bi bilo veće saradnje bilo bi i većeg uspjeha.

Saradnja s vojskom. Toga se nisam dotakao to je drug komesar divizije ispravno rekao. Mi na tome radimo duže vremena i na tome su se poduzele sve mje-

re tako da je danas postignuta saradnja sa pozadinskim vojnim vlastima, ali sa operativnim jedinicama još nije.

Sve ove primjedbe ja primam jer vidim da su umjesne i poučne, ali smo to i mi uočili. Jedna je stvar što je drug Geršković¹ naglasio što nemamo još dovoljno energičnosti u radu. Neka stvar kada je za riješiti treba je riješiti momentalno i brzo, tako da ne goni posao čovjeka, nego čovjek posao, i tada će se poslovi odvijati redovno i pravovremeno.

Drug je napomenuo za ostale okruge da nema predstavnika na našoj skupštini. Mi smo obavijestili sve okruge istovremeno kada i članove plenuma, kada i druge iz Korduna koji su danas prisutni.

Simo Todorović, predsjednik: Da li se prima referat druga tajnika?

Svi: Prima se — plješću.

Simo Todorović, predsjednik: Da li ima nekog ko ne prima ovaj referat? Niko se ne javlja.

Po drugoj tačci dnevnog reda čitaju se referati pročelnika svih odjela ONOO-a i to

1.) drug Dragan Mitić	referat po upravnom odjelu
2.) " Slavko Mrgan	" gospodarskom odjelu
3.) " Slavko Mrgan	" finansijskom odjelu
4.) " Stevo Smiljanić	" prehrambenom odjelu
5.) " Božo Panjković	" socijalnom odjelu
6.) " Mišo Čakara	" zdravstvenom odjelu
7.) " Milan Vujičić	" odjelu obnove
8.) " Dukić Dušan	" odjelu tehničkih radova
9.) " Simo Ercegovac	" odjelu prometa
10.) " Antun Pavičić	" prosvjetnom odjelu
11.) " Jovan Borojević	" sudskom odjelu
12.) " Savka Haluza	" propagandnom odjelu

Miloš Marić — Gospodarski odjel

Nije navedeno šta je učinjeno da se taj odjel sposobi da se postigne neka odgovornost za izvršenje zadataka. Isto tako da su kukuruzi uslijed lošeg vremena pokvareni, što šteti mnogo našem narodu i našoj vojsci. Isto tako da nije posijan lan, a nije naveo šta je poduzeo da se taj lan posije i to na vrijeme. Isto tako neorganizovana sjetva ove jeseni, za samu organizaciju moglo se je nešto više učiniti, a naročito po sjetvi vojničke pšenice. Bilo je cijepljene svinja. Malen broj cijepljen. Poslijе je nastala kuga. Nije iznio šta je poduzeto i zašto se svinje nisu cijepile kada cijepiva ima i stavljeno je na raspolaganje da ne dode do svinjske kuge.

Iznešeno je da ima 103 radionice sa 106 majstora, a sa 12 naučnika. Sutra će ti majstori raditi sami i nema mladog kadra što će nam faliti onda kada će nam trebati najviše mladog kadra. Isto tako o neplanskoj sjeći šume. Naše šume su sjećene neplanski i sa time upropoštena dovoljna količina šuma pa bi želio čuti šta je poduzeto da se šuma siječe po planu.

Po socijalnom. U referatu je iznešeno da na kotaru Glini ima 460 izbjeglica dok ih na mojoj općini ima 480, a znam da ih u Gracu i Šušnjaru ima najmanje toliko. Izgleda da drug nema dovoljno pregleda o tim stvarima koje su najopipljivije. Isto tako drug je iznio da u Glini ima 19 Zidova besposlenih dok u našim selima i posljednji je čovjek zaposlen.

Po zdravstvu. Referent je izneo da je slabo učvršćen zdravstveni odjel, da su slabo organizirani, a nije iznio šta je poduzeto da se on organizuje i da radi sa-moinicijativno.

Pero Drakulić: Po Gospodarstvu. Drug referent je iznio da je gospodarski odio potpomagao sve kotareve. Ja bi molio da drug odgovori koliko je pomagao kotar Kostajnicu. Sta je učinjeno sa dr. Cukrovom koji je uzeo kola koja je preuzeo iz Kneževljana za prevoz bolesnika, a on naredio kočijašu da vozi direktno za Glinu. Da stvar bude još teža on je putem uzeo na kola dvoje djece kako bi prikrio svoje prave namjere. Narod je energično protestovao, da kola sa Dvorskog kotara predu 30—40 km da prevoze nemoćne a da ih je uzeo jedan doktor da sebe prezeve.

Po socijalnom odjelu. Jedna drugarica učiteljica prebjegla je u Sam. Brdane ispred bande i 5 dana lutala, a kasnije je njoj pomognuto da se vrati na svoje mjesto. I to ne od strane socijalnog odjela.

Stevo Borojević: Drug se nije dotakao zašto u stvari vršidba nije uspjela. Ja bi malo konkretno. Postojao je tamo neki pupovac. Izgleda da drug pročelnik nije forsirao da se taj pupovac stavi u pogon, da se možda vrši mobilizacija konja itd. i danas trpimo od toga propusta i ekonomsku i političku štetu. Druga stvar što se tiče propusta za svinjsku kugu, koja je zavladala i od koje trpi većina štetu. Drug je postavio da nije htio narod. A ja bi kritikovao i to konkretno. Ako tako bude mislio pročelnik jednog odjela, njegov referent će smatrati manje za važno, kotarski i općinski odbori još manje. A razumije se dok dode do naroda, može kuga da zahvati i narod. Ovo su sitnice na oko, ali kada se dobro raščisti, posljedice su dosta velike. Za prvo smatram da je propust, a drugo kao grešku.

Ivo Babić: Drug je rekao da radnici i radnice su goli i bosi. Nije se međutim dotakao rada kožarskih radionica, koju su kožu kožarski radnici upropastili. Cijelo ljetno upropaćuje se koža u Kostajničkoj radionici. Okružni odbor se nije postarao da od one kože naprave se opanke i tri dana se nose i poderu. Drug nije vodio računa o tome da se koža šalje u okružnu radionicu. Cijelo ljetno se nije o tome vodilo računa.

Socijalni. Izbjeglice kada su bježale iz Trokuta, kada je paljen petrinjski kotar, izbjeglice su dolazile i niko nije dolazio iz tog odjela da daje upute, kako će se te izbjeglice smjestiti. Po pitanju vršidbe nije se dotakao koliko je dao ispo-moći, koliko je komisija stvoreno koje će pomagati po pitanju vršidbe, da se rad pokrene i bude što bolji.

Đuro Corković: Gospodarstvo. Šta je učinjeno za podizanje našeg stočarstva? U Komandi banijskog područja zaklala se je jedna steona krava. Sta je bilo sa rasplodnim grlima. O samoj vršidbi pozajmljeno je remenje, da li se vodi evidencija o tome. Šta je u evidenciji komande područja a šta okružnog odbora, pošto ima nekih koji su već razrezani. Za sjeme djeteline znamo da se nije spa-silo. Da li je poduzeo što NOO da se nešto spremi u glavicama dok je bilo do-brih mogućnosti.

Po zdravstvu. Da li je bilo na mjestu kada su se digli svi higijeničari sa glin-skog kotara da idu na kostajnički. Da li se nije moglo dolje aktivizirati u tome pravcu.

Adam Ostojić. Gospodarstvo. O vršidbi kod nas na dvorskom kotaru nije se čekalo na motore, nego je narod upreо svim silama da se sve ovrši. Mislim da je drug trebao i tu da dadne ispmoći. Ratnom zajmu nije se u dovoljnoj mjeri posvetila pažnja i drug po gospodarstvu nije dovoljno poslao privremenih priznanica da se i dalje postupi po zajmu. U mome selu prije 3—4 nedelje sku-

pljeno je ratnog zajma a nije otpremljeno kuda treba. Socijalni, nije dotakao koliko je invalida opskrbljeno sa drvima i drugim.

Branko Drezga. Po pitanju kampanje koja je vodena od okružnog odjela za prehranu — Mi smo vidjeli izvjesnih rezultata po toj kampanji i rezultati zaista postoje, ali je bilo nekoliko nedostataka koji su se osjećali. Drug je predložio da se kampanja obnovi, a međutim ja ne mislim tako. Drug je iznio da je sva uputstva dao pismeno, a nije imao pregleda šta se tamo dogada. Ima sela koja su mogla dati 40—50 metara, a dali su 15. Umjesto da se organizaciono uspostavilo i uz pomoć ostalih organizacija. Najmanje se vršila organizaciona akcija.

0 prometu: Nekoliko riječi o pitanju prevoza. Najviše se odnosi na kolski promet. Vidi se da kolski promet poteškoća imade, ali ipak nekako ide. Mi ne vidimo iz izvještaja, koje su poteškoće. Jedna od najvažnijih poteškoća je ta da se nije vodilo računa o tome da se volovi upotrebe za odstojanja koja oni mogu da podnesu. Time gubi gospodarstvo, a što bi se u izvjesnoj mjeri moglo izbjegći. Tako sada imamo priličan broj nesposobnih volova. Tako konkretno na pr. u Bučici, gdje su volovi morali ići na daleke puteve, pa sada se uopće neće moći upotrebjavati. Isto tako i glede konjskih kola koja su preopterećena. Ima slučajeva iz VIII. divizije, da su preuzeta kola na 15 dana, a nisu vraćena. Ima kola iz Gline za Topusko, a ta kola idu do Vrginmosta i dalje. Ako ima kakvih mogućnosti da se nade neki način, kako bi se sve ovo transportovalo sa izvjesnim stanicama od stanice do stanice. Po socijalnom. U iznašanju po izbjeglicama nije se vidilo kako je stanje. Sam izvještaj nije dao vjerodostojnu sliku. Na terenu ima slučajeva kada su izbjeglice morale da bježe da su ih odbornici tjerali iz svojih kuća, što je izazvalo kao posljedicu da su bježali i k neprijatelju, jer se o njima nije vodilo računa.

Milić Milan: Gospodarski. Što se tiče vršidbe jedan traktor koji je sa petrinjskog kotara došao u radionicu okružnog izgubio je 8—10 dana rada radi toga je u Starom Selu izgubljeno 2—3 vagona žita, koje se moglo ovršiti za 2—3 dana. U pogledu pogonskog materijala mi smo imali prilike da kupimo mazivog ulja za oko 800 kuna, ali su nam drugovi iz okružnog govorili da ne kupujemo po takо visokim cijenama jer oni mogu nabaviti ulje preko veze i saveznika po 5—600 kuna. Iako smo mi imali mogućnosti nabavke kasnije nismo mogli dobiti ni od okružnog, a sa druge strane stale su i naše veze. Tako da su dreševi na petrinjskom kotaru stajali ne samo danima nego i nedjeljama. Drug Đuro Bogović je naredio da se ne kupuje to ulje preko veze.

Babić Ivo: O prehrani. Formirana je komisija koja je vršila kampanju na kotarevima za našu vojsku. Dotakao bi se te komisije. Drug koji je u toj komisiji došao je k nama i mi smo formirali našu komisiju. Drug je prvo zašao u granične opštine glinskog kotara prema Glini, a ne prema neprijatelju, gdje je trebalo prvenstveno da se obide. Tako se desilo da je Staro Selo i Gradusa popaljeno i time smo izgubili 2 vagona žita. Ta komisija nije davala dovoljno uputa za rad a smatrala se je višom nego kotarski NOO. Nije htjela doći tamo gdje je kotarski odbor smatrao da treba prvenstveno da se vrši kampanja i tako smo izgubili 2 vagona žita za našu vojsku.

Mile Petrović. Slušajući sve ove referate odgovornih drugova vidi se tu da je učinjena jedna velika greška. Vidi se tu da smo mi ekonomski mnogo oštećeni, da smo izgubili mnogo pšenice, kukuruza. Ja bih predložio, nadam se da ćete se vi s time složiti, da mi one drugove odgovorne pozovemo lijepo pred sud

1 da ih lijepo kaznimo ekonomski, da se od njihove imovine naknadi šteta koju smo mi izgubili.

Dabić Danica: Ja bih pitala šta sada rade oni drugovi omladinci koji su bili na veterinarskom kursu?

Branko Drezga: Htio bih da iznesem još jednu stvar. Mi smo iznijeli niz nedostataka po gospodarstvu. Htio bih iznijeti jedan slučaj samo na petrinjskom kotaru. Tamo su došla 2 dreša, a nisu radila, a niko nije ništa izvršio da se to riješi, ni kotarski NOO, iako i za to snosi odgovornost ONOO koji ih nije pozvao da izvrše zadatak.

Ja mislim da neće biti izlaza ako se nebi poduzele najenergičnije mjere da se naš gospodarski odjel stavi u vezu za nabavku čavala za potkivanje. Ima izgleda da ni jedan zadatak nije izveden. O pitanju obrta postavljeno je to pitanje i treba da se riješi. Taj problem još do danas nije riješen. Naše radionice koje postoje pod vrlo teškim okolnostima ne daju onoliko koliko bi mogle dati. Radionice područja njihov kapacitet je mnogo veći. Taj problem trebalo bi što bolje riješiti.

Simo Eror: O upravi: Da bi se sa milicijom održavala savjetovanja radi pravilnijeg rada.

O gospodarstvu: Rekao bi nešto što bi moglo da služi skoro i kao obrana referenta po gospodarstvu. Naročito po pitanju sjetve razlog je taj što nije bilo povezanosti među organizacijama. Samo ču spomenuti jedan primjer. Kad je AFŽ održavao konferenciju kotar Dvor daje 30—40 kola. Tu se izgubilo 3—4 dana u najboljem jeku sjetve. Za ta 3 dana moglo se je mnogo posijati, a također koliko se tako upotrijebi kola na lijepom danu i bespotrebno.

Zadružarstvo: Stavio bi prijedlog da ne bi drug forsirao da se osnivaju zadruge tamo gdje nema uslova da se one razvijaju. Jer članovi zadruge hoće da vide korist, a ne da novac samo stoji. Prehrana. Danas je obuća veliki problem. Ali što sam ja zapazio. Ima članova NOO-a i političkih radnika koji griješe, pa kada neko ukaže na grešku on njemu odgovori da se kod nas ne smije kritikovati. U narodu postoji uvjerenje da kod nas postoji neka mračna sila, kako se to i prije govorilo za vrijeme Jugoslavije. Ove drugove koje treba da se pozove pred sud na odgovornost, koji ovako izlaze van pred narod. Svi bi mi trebali, kojima leži na srcu dobrobit naroda i koji su iskreni saradnici našeg slavnog vode, naročito političkog vode našeg maršala TITA mi tražimo i odravamo dobromanjernu kritiku, prigovore i dopune. Onda ćemo moći da to dovedemo na pravi put, da se ne doživi ovakove stvari.

Drva partizanskim porodicama: Naši su pogledi na terenu upereni na te sirote partizanske porodice. Međutim odbori njima slabo posvećuju pažnje. Ja sam mišljenja da bi takve odbornike bez milosti trebalo kažnjavati. Kako je pisao drug Andrija Hebrang to su sitnice na oko, ali mogu kad se natrpaju da naprave jednu jaku i krupnu grešku. Ja bih stavio prijedlog pred okružni NOO da se strogo povede računa o tome.

Kod prehrane rečeno je da je mnogo sagradeno kućica, ali vidio sam da to nije tako. Jer za kućice za koje se kaže da su sagradene, nisu sagradene ni na polovinu. Ali ako nema kućica neka barem ima drva.

Kod NOO-a opaža se i to da se pravilno ne postavlja kod gradnje kućica, kod davanja obuće, kod meljave, zapravo kod svega posla. Kod nas na Dvoru kada se mljelo u Bešlincu na motornom mlinu na blokove kako ko dolazi. Međutim prvo se mljelo onima koji su dolazili mnogo kasnije. A to je ono staro, to je ono što se kaže protekcija. Ako treba da nekoga propustimo, treba da ima velike potrebe, da je to onda korisno napravljeno.

Ovdje ima ljudi koji učinjavaju kože samostalno i od primljene kože prave obuću i zarađuju pare i općinski NOO-i prelaze preko toga. Mislim da bi mi trebali stati na liniji da tražimo da svako vrši dužnost prema sposobnosti, a prava prema potrebama, onda ćemo krenuti malo bržim tempom.

Socijalni. Ovdje bi trebalo da se povede malo više računa o izbjeglicama. U jednom selu koje je bliže neprijatelju i siromašnije 5—10 puta daje se isto toliko izbjeglica koliko u jednom bogatom i sigurnom selu. Isto tako oni koji mogu da rade dodjeljuju se onima koji to žele, opet po protekciji. Sve to narod vidi, a mnogi o tome bilježe, a neprijatelj će to iskoristiti. Mi na to moramo paziti.

Prometno odjeljenje. Drug je iznio da se vrši sabotaža sa alatom, da se na posao nosi najslabiji alat. Mislim da je to krivica seoskih NOO-a, koji znaju da li on ima bolji alat da ponese. Ako neće da sluša, ima da ga predloži za kaznu.

Za sudstvo. Za kradu bi trebalo primijeniti strožije kazne.

Đuro Corković: Slabo se vodila briga o invalidskom kursu. Desio se je čak slučaj da je jedan drug koji je operisan i umro. Gospodarski. Zašto se nije produžilo sa sušenjem voća? Po prometu snabdijevanje ustanova drvima u Glini, mislim da bi trebalo donijeti zaključak da se da neka pomoći glinskom kotaru u tom pogledu. Po суду. Ja sam primijetio da neke presude koje su nepravedne, kotarski sud ih šalje okružnom, a ovaj ih samo u cijelosti potvrđi. Tako je bio jedan slučaj u Jukincu.

Bjelajac Cane, potpukovnik: Iz referata moglo se je konstatovati napredak u radu ONOO-a kao cjeline, a moglo se ujedno konstatovati i niz nedostataka. Ja bih napomenuo da nema dovoljno planskog rada i organizacije. Koordinacija između pojedinih odjela ne vidi se. Baš iz toga izašli su svi nedostaci. Ja držim i ja bi predložio da se u budućem radu posveti više pažnje ovoj stvari i da drugovi stiču više samostalnosti u radu. Koordinacija mora da postoji jer ni jedan odjel ne može da radi, da ne zasijeca u rad drugog odjela. Rad ako nema koordinacije ne može se planski organizovati i provoditi odozgor pa sve do seoskih odbora. Premalo se vidi koordinacija rada pojedinih odjela ONOO-a i komande područja kao i korpuze oblasti. Mi imamo tamo više iskustva, ljudi, dobrih stručnjaka i čvršću organizaciju. Ta koordinacija došla je do izražaja jedino u referatu druga za promet, gdje je okružni u saradnji sa vojskom postigao prilično dobre rezultate, na izgradnji ove pruge. Vidi se isto da nema koordinacije rada između kotarskih odbora, da se sa kotara na kotar prenosi iskustvo a da se osamostaljuje u svom radu. Nisu tu samo uzrok teškoće mi smo naučili da teškoće savladavamo i da imamo u vidu da nema takvih teškoća koje ne bi mogli savladati. I kad mi pred ovim poklecavamo danas šta ćemo sutra, kada budu postavljeni još veći zadaci. Još jedno bi konstatovao da u čitavom radu nije bilo dovoljne kontrole. Mi vežemo ljudi na poslu i skrenuo bi pažnju da u buduće bude kontrola, povećana nad organima narodne vlasti. Da se ne dešavaju propusti koji nam nanose štetu, jer nama znači mnogo kada izgubimo 2 vagona žita, nama ne treba mnogo, i treba pozivati na odgovornost takve druge, da polože računa zašto nisu dovoljno posvetili pažnju i zašto ne izvrše zadatke koji mu se u dužnost postave.

Leon Geršković: Po ovoj diskusiji koja je ovdje iznešena izgledalo bi da je ovaj okružni odbor veliki grijesnik, jer ljudi iznašaju takve stvari koje su u stvari greške i propusti ONOO-a, pa bi izgledala kao neka težina da taj odbor nije izvršio svoje zadatke na raznim područjima djelatnosti NOO-a. Ja mislim da bi ovakav utisak i konstatacija bila potpuno nepravedna. Vaš okružni NOO uza sve te izvjesne greške koje postoje, svakako je jedan od naših jakih organizacija, kako što je rečeno na početku današnjeg zasjedanja, i kao što je bilo u organizacionom pitanju spomenuto. Većina grešaka proizlaze iz jedne, a to je da naše organizacije uopšte u cjelini, ne samo na Baniji nisu dovoljno pažnje posvetile materijalnoj odgovornosti, jednom urednom načinu poslovanja.

To nije drugovi slučajno, to leži u samom razvitku naših organizacija, naših ljudi u razvitku narodne vlasti. To je isto kao kad imamo jednu sjekiru i sijećemo dugo i sada treba da siječemo debelo stablo i tu ona više ne može. Naša organizacija je bila mlada. Ali dode vrijeme kada treba naoštiti sjekiru, a ako to ne učinimo, onda se dogodi da dode vrijeme kada se ne može više sjeći. Drug Mićan* je lijepo u svom referatu prikazao razvitak odbora. Na početku je bilo svega 5 ljudi, sa jednim pisarom bez desne ruke, a sada u ovom okružnom odboru ima 120 ljudi. Ko su ti drugovi, odbornici. To su isti ljudi, iz vaših sela, narodni ljudi, narodni predstavnici, oni su se u toku rata visoko uzdigli da mogu rukovoditi sa tom organizacijom. Postoje izvjesni problemi koji se moraju svaldati. Nije isto raditi sa 5 ljudi, a nije isto raditi sa nekoliko hiljada aktivista. Tu se radaju problemi. Jasno je da nema dovoljno kontrole, dovoljno saradnje. To je problem za jednog predsjednika, za jednog tajnika da oni rukovode sa jednom organizacijom od 120 ljudi, a kraj toga nemamo riješenih pitanja niti administracije, niti ekonomije, knjiženja i dr. Tačno je to i pravedno da ukažete na te propuste i grijeske, ali ja ne bih izvukao iz toga zaključak da odbor to nije htio da učini. I dobro je to da se na skupštini jednog okružnog NOO-a ukaže na sve osnovne nedostatke. Mi smo na nekoliko konferencija prikazali da je pitanje administracije i pitanje materijalne odgovornosti i knjigovodstva najvažnije pitanje i kada pregledate sve te stvari, vi ćete vidjeti da se to baš tiče tih pitanja, i da se to ne bi moglo dogoditi kad bi okružni odbor imao pravilnu administraciju i pravilnu koordinaciju rada. Zato se to ne može smatrati kao greška, nego kao ukazivanje odboru, kao problem koji on bezuvjetno mora da riješi.

I to baš drugovi, da mi danas na ovoj skupštini možemo te stvari i na taj način izlagati, to nije dokaz slabosti nego jakosti organizacije, jer organizacija koja ne može da podnese ovakove kritike jeste slaba. I mi u tom pogledu možemo konstatovati da je to zdrava organizacija koja ima sve uslove da ih riješi. Ja se nadam da će ONOO to smatrati kao opomenu i uputu i da će u buduće ta pitanja pravilno postavljati pitanje i probleme administracije koja koči rad.

Dragutin Rudež: Propaganda. Ja znam da je okružni navijestio takmičenje po dopisništvu. Isto tako malo se piše o Baniji u centralnim listovima. To je nedostatak okružnog Propodjela. Isto i u Banijskim vještimama malo se piše o našim borcima, o akcijama, i dr. Nadalje kada je narod iz Trokuta prebjegao Krznarić je ubacio razne parole među narod, a naša propaganda nije na to reagirala, nije na to pisano da se to raskrinka. Tako je došlo do toga da je jedan dio naroda vratio se preko Sunje.

Pero Drakulić: Nije se zapazilo pitanje Trokuta. Stotine vozova hrane ostalo je tamo, a narod je prebjegao ovamo, i ako znam da i sada tamo ima još sačuvane hrane. Govori se o vagonu drva, a ne govori se o 100 vagona.

Marić Miloš: Ja bi predložio da bi pronašli drugog druga u gospodarski odjel, a da referat druga po socijalnom odjelu ne bi primili.

Branko Zlatarić, ZAVNOH: Nije moj zadatak da kritikujem ovdje jer nisam član plenuma. Ja bih htjeo skupštini i ONOO da skrenem pažnju na neke probleme da bi ih mogli uočiti, pitanje odgovornosti čitavog odbora odnosno uslove objektivnog razvitka čitave naše organizacije, da su oni mogli izvršiti ili ne izvršiti, kao i subjektivne manjkavosti jednog odjela, za čiji rad su odgovorni ili čitav odbor ili pojedini drugovi.

Kao manjkavost opšte organizacije mislim da treba da se istakne to da treba da bude putokaz u dalnjem radu da se u odjelu na pr. gospodarstva počevši od seoskog do okružnog nalazi 357 ljudi, koji su kako vidimo svi zajedno napravili dosta velikih propusta. Sa druge strane mislim da je isto tako prevelika radna četa koja ima 550 drugova, a koja je izradila 380 bajti za mjesec i po dana. To je jedno pitanje koje nas navodi na to da povedemo malo više računa o štednji sa ljudima. Šo se tiče na pr. odgovornosti jaču uzeti na pr. gospodarski odjel. Tim sam ja neposredno zadužen, poznajem taj problem i to je najviše kritikovano. Gospodarski odjel se kritikuje u pitanju sjetve i vršidbe. Ima problema u kojima je odgovorna čitava naša organizacija u pitanju sjetve. Na primjer svi problemi koji su otežavali sjetvu baš u vezi sa prometom, gdje su ljudi vozili kola i upotrebljavali ih za prevoz šlipera. Ima slučajeva po pitanju sjetve i vršidbe za koje se treba pitati zašto je to tako učinjeno. Postavlja se pitanje upropoštavanja kože, a ima svega jedan kvalifikovan kožar na Baniji koji radi u glavnoj ustanovi. Sve ostalo nije moguće da radi, a da ne bi pri tome pravili kvara. Mi moramo da uočimo gdje su grijeske objektivne prirode, a gdje su subjektivne. Moje mišljenje po gospodarskom odjelu je da nije zadovoljio. Meni izgleda da je to put kojim treba da pode naša kritika da bi ova skupština mogla da donese pravilne odluke i smjernice, da ono što se nije moglo, što je zajednička teškoća, nije se moglo. Konačno ovaj okružni odbor postavio je i pred vama izvjesne zadatke koje i vi niste mogli izvršiti. U svemu tome moramo voditi računa imajući pred očima interes našeg naroda i interes borbe. Imajući to u vidu treba da donesemo odluke o radu našeg odbora.

Uroš Krunic, komesr VII. u. d.: Ja se slažem drugovi sa drugom Gerškovićem¹ da smo uglavnom pomalo svi odgovorni što naš I. O. nije tako svladao sve te zadatke. Ja ne bih htio da rasplinjujem greške pojedinih drugova jer je ovo dan kada mi imamo pravo da kažemo svakom onom drugu koji nije sve od sebe dovoljno učinio za stvar naše borbe, našem narodu. Ovdje nije mjesto da riječima, već djelima dokazemo koliko volimo naš narod i koliko radimo za naš narod.

Ja bih htio preći na gospodarski odjel. On u svojoj obrani malo šta može da kaže, a težište je naše diskusije baš po ovom odjelu. Zašto se kačimo? Zato jer niti je sjetva uspjela, niti vršidba, bojimo se gladi. O tome treba i da se donese i kazna za čitav niz ljudi koji su uzrokovali ovu grešku.

Na Dvorskom kotaru zna se da je selo Orahovica bogato, ali ništa nije poduzeto da se izvuče žito i hrana, nego je palo u ruke neprijatelju. Kod vršidbe na petrinjskom kotaru vidjelo se je da kod NOO-a nema borbenosti da pomognu narodu tamo gdje mu je najteže. Na Dvorskem kotaru vršidba je završena i pupavcima i konjima i to na vrijeme, zašto to nije učinjeno i na petrinjskom kotaru. Ja ne želim da umanjim oštrinu kritike. Inače ako tako nećemo mi nećemo dobiti poleta u radu.

Propaganda. Okružni Propodjel ne djeluje na svoje najbliže odbore, sa kojima je svakodnevno u vezi. To u Glini. U vezi sa jučerašnjom bakljadom. Smatram da su drugovi iz propagandnog najviše krivi što je ta ispaljana tako nedoraso. Mi volimo da prebacimo stvari na sektore, a ne osjećamo se odgovornim za svaku stvar. Ona je bila sramota za čitav grad, za sve nas. Ja ovaj slučaj navodim za primjer, jer neću da govorim o slaboj organizaciji naših zborova. Isto tako nepristupačni i drski odnos gradskog NOO-a. Drugarica stavi nogu preko noge, puši cigaretu i drsko odgovara. Mislim da bi propagandni odjel trebao više

¹ Leon

da učini da se ne dešavaju ovakvi slučajevi. Što se tiče dopisnika, mi imamo svoga dopisnika za centralnu štampu. Mislim da bi drugovi iz NOO-a trebali biti više na terenu, sve dotle dok općinski NOO ne budu samostalni, treba ONOO da trči po terenu.

Po socijalnom: Greška je što drug griješi u ciframa, to otkriva u cijelom radu da je šeprtlij i daje povoda da se sumnja u cio izvještaj.

Čedo Borčić: Zdravstvo. Zašto zdravstveni odjel nije poduzeo pravovremeno sve mjere za sprečavanje i borbu protiv bolesti. Po socijalnom. Zašta se dozvolilo da izbjeglice iz Trokuta tako dugo ostanu na jednoj opštini, premda je kazano da je potrebno da se izvrši evakuacije tih izbjeglica u mesta gdje neće biti toliko problem u vezi sa upadom neprijatelja.

Upravni odjel šta je poduzeo da se spriječi dogonjenje svinja na sajam bilo sam, bilo preko masovnih organizacija.

U vezi sa predlogom Mile Petrovića u vezi sa podvlačenjem materijalne odgovornosti naših odjela bez obzira na greške i nedostatke koje su nastale i posljedice koje su proistekle, bez obzira kako će skupština da odluči i o tim greškama i nedostacima, ja bih htio da iznesem prijedlog u jednoj drugoj formi. Dobio sam utisak da se njegov prijedlog ograničuje samo na do sada učinjene greške i nedostatke. Ja bih predložio da za te greške naknadi štetu čitav odbor i pojedinci, da se to proširi i da to postane kao odluka naše skupštine i prema kojoj će I. O. ili čitava naša skupština donašati zaključke i kažnjavati krvce za takve njihove propuste.

Vujo Banjanin: U nekoliko referata izneseno je da su pojedini odjeli mladi i da se pročelnici mijenjaju što ometa rad. Ja se slažem sa time da se drug koji dode na novu dužnost ne može odmah da unide u rad i svladava sve te zadatke. Ali se ne bi u potpunosti složio sa tim, pošto većinom svi naši drugovi su članovi općinskih, kotarskih i okružnog odbora. Tako da su ti drugovi upoznati sa problemima. Isto tako mi ne možemo sve zadatke izvršiti pismenim direktivama. Po upravnom. To što je drug Simo¹ rekao za krađe, ja bi rekao za šverc da se ne dogada da naši drugovi kažnjavaju pojedine švercerne sa par kg kukuruza a oni odu ponovo u Petrinju i zarade pet puta više i tako produžavaju da rade.

U vezi sa gospodarstvom predložio bi, da se na petrinjski kotar ne šalju pluvovi nego da se oni koriste na licu mjesta da ne bi gubili u vremenu. Još bi napomenuo da naše pilane nisu bile dovoljno snabdjevene sa uljem. Isto tako glede kovača i kolara iako nema stručnjaka ima ljudi koji znaju praviti kola, pa je trebalo te ljude uposlit i time radionice proširiti. Kod odjela tehničkih radova naši NOO-i ne vode dovoljno računa da su te grupe koje su gradile bajte slabo radile i da ima bajti koje su podignute a samo ih treba pokriti crijeponom, dok se crijepon nalazi kod pojedinih NOO-a. Glede prometa kola, jedna kola, koja su upućena u jednom pravcu, vraćaju se prazna a tim istim pravcem upućuju se druga kola da robu prevuku. Treba organizirati taj rad da bi se smanjio rad u prevozu.

Simo Eror — Po mišljenju jednih moglo bi se uzeti da je to jedna oštra kritika ali nije, ja ču iznijeti da to nije krivica samo pročelnika nego nas sviju na terenu. Mi nijesmo povezani organizacije među sobom i kad to kažemo jedni drugima da onda krenemo samo zajednički na rad. Vjeruju i da će svi pročelnici primiti onako kako jest ja dajem prijedlog da se svi referati prime i odobre.

1 Todorović

Objašnjenja na postavljena pitanja.

Po upravnom: Mitić Dragan: Što se tiče pomoći drugim odborima mi smo otišli na teren i čak se išlo na općine. Što se pak milicije tiče ona je još mlada i mi smo pristupili organizovanju kurseva. Glede svinja koje se dovode na sajam mi smo usmeno i pismeno upozoravali narod da svinje ne dogoni. I ne znam zašto narod svinje i dalje dogoni. Što se tiče neodgovornosti još nismo postigli dovoljnu odgovornost i disciplinu kod naših odbornika, kako trebaju pojedine probleme da se rješavaju. O samoj krađi, krađa ima. Nešto sitnih nešto krupnih uglavnom izgleda da je to tradicionalno naslijede. U većini slučajeva onih koji su i ranije krali. Mi smo na masovnim sastancima ukazivali na kazne i pristupamo kažnjavanju krivaca.

Referat druga Mitića¹ po upravnom odjelu prima se jednoglasno. Po gospodarstvu: Slavko Mrgan: Na prigovor davanje pomoći nižim odborima primjećujem da smo održali dva savjetovanja na kostajničkom kotaru i svaki naš drug bilo kojeg odjela poneo je sa sobom zadatke, pa i po našem odjelu, osim toga kad god je došao koji član kotarskog NOO-a Kostajnica u Glinu, ja sam se s njim dogovarao. Kukuruzi sa Zrinja skupljeni su po kiši i uslijed toga počeli su se da kvare, kasnije čim je to primijećeno, sušeni po tavanima i svega dvoje kola je bilo pokvareno a i to nije izgubljeno nego je dato prascima. Lan od korpusa nije bio posijan jer je došao kasno. Dali smo ga u dvije općine glinskog kotara, koje su posijale, a ostale nisu. Lan smo dobili kasno jer je on bio namijenjen Lici, a Lika ga nije povukla. Organizacije sjetve, mi smo izvršili čitav plan sjetve, 4 puta smo slali plugove na kotar Petrinju i svaki su se puta vratili neobavljenog posla. Zašto je u 103 radionice 6 naučnika, mi smo o tome razgovarali. U privatnim radionicama u Glini majstori neće da prime naučnike jer nemaju posla. Ako se donese odluka da majstori moraju primiti naučnika, tada ćemo ih namjestiti. Neplanska sjeća šume. Za plansku sjeću treba napraviti osnovu. Mi ne možemo dati sjeći šumu 5 km duboku jer za izvoz takvog drveta ne bi bilo mogućnosti a niti imamo blaga. Zašto nije vršidba izvršena? Nitko se nije sjetio da spomene da nisu mogli doći do ulja iako sam ga tražio i kod ZAVNOH-a i kod Korpusa. Naši drešovi su radili na mlinovima i nisu imali motora. Kada su prestali da vrše iz okolice mlinova tada su drešovi prestali da rade. Cijepljenje svinja. Mi smo uredili laboratorijum, vjerovali smo da će to ići lakše, međutim narod to nije prihvatio. Mi smo preko JNOF-e preko štampe preko USAOH-a u tom pravcu radili, prisilnim putem nismo mogli, jer cijepivo nije 100% sigurno jer ima 4—5% uginuća. U kotaru Petrinja za pet dana cijepljeno je svega 12 komada. Ako se donese odluka da se plati one svinje koje crknu, moći će se pristupiti prisilnom cijepljenju. Šta smo učinili za podizanje stotčarstva i čistokrvne stoke? Za sada su ovdje ograničene mogućnosti, no pristupili smo lincenciranju. Pitanje remenja. Uglavnom je kotar u svom djelokrugu preuzimao ta remenja i prema tome je uglavnom to njegova stvar dok mi imamo napisano ono remenje koje smo sami uzeli. Kožarske radionice u Petrinji nisu na visini jer nema stručnjaka. Komisija po vršidbi išla je na teren i organizirala rad na terenu. Traktori iz Malog Graca. Iz petrinjskog kotara za tražen je traktor da bi vršio vršidbu blizu neprijateljskog uporišta. Tada je upućen taj traktor, međutim oni su ga prebacivali sa jednog mjesta na drugo i doznali smo da je ležao 6 dana na cesti, i tada smo ga povukli. Omladina sa kursa za cijepljenje svinja pozvana je na kurs veterinarskih pomoćnika. Drug

¹ Dragan

Drezga¹ je rekao o potkivanju konja i nabavki čavala. Mi kao okružni ne nabavljamo ništa nego preko Oknaproda, a što oni nabave, to prvenstveno prepunju nama. Mi zato nemamo mogućnosti. Kapacitet naših radionica je manji od vojnih jer su tamo iskusniji radnici, te bolje su snabdjeveni. Zašto nije izgrađena komora protiv šuge. Nije izgrađena radi toga što su radionice imale preće poslove a nama je stavljen na raspolažanje vojnička komora, koju isto nismo mogli koristiti jer nemamo sumpora, radi toga nismo ni gradu komora fiskirali. Što se tiče financija, mi smo u takmičenju i prije takmičenja u tom pravcu radili da što više zajma okupimo a nije mi poznato, da novac bilo u kojem mjestu nije pokupljen pa ču se o tome interesirati. Isto tako mi nije poznato da Područje kolje steone krave, što do sada nisu činili, jer su nam uvijek svaku bolju stoku uputili u zamjenu za klanje. Djetelinu sa Zrinja nismo mogli spremiti, jer su kiše onemogućile spremanje, dok je pokošena djetelina već bila pognjila.

Uroš Krunić. Drug na naše primjedbe po njegovom referatu kaže. Jednako kakve sam direktive dao za dvorski kotar, tako sam ih dao i za petrinjski. Po mom mišljenju ne znam da li se iste direktive mogu dati dvorskom i petrinjskom kotaru. Petrinjski kotar je opljačkan i bliže je neprijatelju. Moje je mišljenje kao člana plenuma — postavljam i tražim da okružni odbor najhitnije po pitanju drugog pročelnika donese svoje rješenje, jer narod treba da zna šta smo mi radili, zašto smo sjedili, da se nismo sastali da se rastanemo, nego tko je kriv da kažemo i donešemo potrebne zaključke. Moje je mišljenje da se drugu referat ne primi.

Simo Todorović: Daje na glasanje da se pročelnik smijeni ili ne. 25 glasova ustaje da se pročelnik smijeni. Referat se ne prima. Da li ima nekoga koji prima referat? Niko se ne javlja.

Stevo Smiljanić: Činjenica je da odgovorni drugovi nisu došli na ograničene općine. Mi smo dali uputstva da se prvo uzmu opštine blizu neprijateljskih uporišta ako to dozvoli vojnička situacija. Ukoliko je greška do kojeg člana komisije, ja ču ispitati stvar i na slijedećem plenumu referisati o tome. Napominjem da su svi članovi dobili jednaka uputstva. Na opštini Stankovac bilo je nepravilnosti. Po pitanju blaga iz Trokuta mi smo dali direktive i centralnoj komisiji i kotarskoj komisiji i prehrambenom odjelu da se iz Crkvenog Boka blago potjera, i to u sporazumu sa narodom. Ukoliko se narod javi, da se ne bi oduzimanjem stvorile nepravilnosti da se narodu objasni postupak. Koliko sam izvješten dotjerano je 50 komada blaga i od toga dato 23 komada za vojsku a ostalo narodu koji je izbjegao iz Trokuta.

Čedo Borčić: Ja bih glasao da se referat primi, ali sa napomenom da drug uzme ozbiljnije rad i da se takve stvari ubuduće ne dešavaju.

Uroš Krunić: Slažem se time no treba njemu više dati pomoći i to stvarno da su drugovi više odgovorni.

Predsjednik Simo Todorović: Da li se referat prima? — Prima se uz napomenu druga Borčića.

Božo Panjković: Što se tiče izbjeglaca, ja govorim od prošlog plenuma da ima 480 izbjeglaca koji su došli iz Trokuta, na glini kotar. A Ličana koji su došli od prošlog plenuma ima 460. Nezaposleni Jevreji. Upućen je dopis kotarskom NOO-u da ih se uposli, to ovih 19 Jevreja koji su u Glini. To da je neka drugarica lutala na dvorskem kotaru, o tome nemam izvještaja. Sta je učinjeno kada su izbjeglice bježale iz Trokuta? Kada sam bio na petrinjskom kotaru.,

¹ Branko

oni su bili izmijenili već trećeg pročelnika socijalnog odjela. I sada su postavili ekonoma za pročelnika socijalnog odjela a on ne zna ništa o tome. Kako su opskrbljeni invalidi i ostala siročad? Na dvorskom kotaru posijano je 9 rali pšenice invalidskim porodicama. Sa drugih kotareva nemam izvještaja. Jedan je drug postavio pitanje o slabom smještavanju invalidskog kursa, da je jedan umro. Oko 12 XII održali smo zajednički sastanak sa drugovima invalidima i nastavnicima. Ja sam tada našao onog druga gdje leži na klupi. I da je upućen u bolnicu gdje je nakon operacije umro.

Drug Marić predlaže da se referat ne primi.

Predsjednik Todorović¹: Da li se prima referat po socijalnom odjelu?

Svi: Ne prima se, do idućeg plenuma.

Čakara Mišo: Zašto je dopušteno da se bolest proširi? Razlog tome je: slabi odjeli zdravstva, a prvenstveno okružni. Nije se povelo računa da se odjel ojača, a dr. Cukrov smijeni. Pitanje Cukrova Odlučeno je da se uputi ZAVNOH-a pošto ne zadovoljava. Za sprečavanje tifusa napravljen je plan, da se narod — Ličani — raskuže. U Komogovini u raskužnoj stanicu postavljeno je da se napravi tavan, ali to nije napravljeno. Higijeničari što su poslani sa glinskog kotara na kostajnički, baš zato da se spriječi širenje tifusa ali u međuvremenu naleta bande narod je prolazio i nije se raskuživao i tifus se je širio.

Drug predsjednik Todorović: Da li se referat prima?

Drug Cedo Borčić: Mislim da se referat ne primi, ali da odgovornost za to snosi i raniji pročelnik drug Smiljanić-, a ne samo drug Cakara.²

Svi: Referat se ne prima, uz napomenu druga Borčića.

Referat po obnovi prima se jednoglasno.

Dukić Dušan: Po pitanju dodjeljivanja grade mi smo dali upute da se ona dodijeli prvenstveno partizanskim porodicama. Mi smo po tome pitanju tražili izvještaje da ispitamo te slučajeve i poduzmemmo mjere. Takvih slučajeva ima mnogo u glinskom kotaru, a naročito u Šušnjaru. Drugo pitanje da i izvještaj o gotovim bajtama ne odgovara stvarnosti. To drug Eror³ navodi imajući pred očima kotar Dvor gdje zaista mnoge kuće nisu dovršene što sam ja u izvještaju naglasio. Drug Drakulić⁴ postavio je pitanje da se loži građa koja je namijenjena za gradnju bajti. To je tačno. Takav slučaj desio se u selu Martinovićima. Ali po tome je poduzeto i više se to ne dešava.

Predsjednik: Da li se prima referat?

Svi: Referat se prima.

Simo Ercegovac: Drug Drezga⁵ je postavio pitanje preopterećivanja konja i volova. Po ovoj stvari nije mi mnogo poznato, da se takav slučaj desio a Hajtiću, i da se po tome vodi istraga. Sto se tiče dovoza drva, bolje da to nisam učinio za vrijeme sjetve jer bi tada za to odgovarao. Za prevoz šlipera nisam mobilisao kola nego su to same vojne vlasti činile.

Predsjednik: Da li se prima referat?

Svi: Prima se!

Referat po prosvjeti prima se, s time da se o internatima povede više računa.. Savka Haluza: Potpuno se slažem što se tiče takmičenja dopisnika jer je ono propalo. Zašto se ne piše o nama u centralnim listovima? Mi imamo 65 dopisnika i oni pišu stvari koje ne možemo koristiti za centralnu štampu. Sto se

1 Simo

2 Stevo

3 Miloš

4 Simo

5 Pero

6 Branko

tiće dopisnika za diviziju, smatrali smo da dopisnik divizijski može da nama pošalje kopiju dopisa centralnoj štampi. No mi ćemo to sada riješiti. Napomnjem da nije prošla ni jedna akcija VII. divizije a da o njoj nismo pisali. Pitanje Krznarića je političko pitanje i otpada na JNOF-u ali s time ne mislim da se opravdam i u koliko JNOF nije poduzela ništa na raskrinkavanju neprijateljske propagande, trebalo je da naši drugovi iz Propodjela to učine.

Bakljada u Glini. Mi smo dali direktive, zadužili jednog druga iz Propodjela da obavijesti ove ustanove i izvršili smo sve tehničke pripreme. Međutim veoma malen broj se je odazvao. A do 18 sati nije bilo svjetla.

Predsjednik: Da li se referat prima?

Svi: Prima se.

Jovan Borojević: Na pitanje druga Erora,¹ što narod kaže da se treba strožije kažnjavati zbog krađe, ja bih dodao samo to da bi trebalo otići u Buzetu u logor pa bi se vidjelo da kazne nisu blage. Mi znamo da uslijed ratnih prilika nemamo kaznenog zavoda, pa moramo tamo upućivati kažnjenike. Na primjedbu Corkovića² što kaže da su neke presude donešene pogrešno kod kotara, a poslije kod okružnog. Ko želi, otvorena su mu vrata kod okružnog suda neka dode da se prelista istraga i presuda i tamo će ustanoviti na čemu je sud donio presudu.

Simo Todorović: Da li se prima referat po financijama? Svi: Prima se.

Simo Todorović: Prelazimo na 4. tačku dnevnog reda: Da li primate osnivanje poljoprivrednih stanica i narodne milicije i da li odobravate izvršnom odboru da može organizirati te stanice kao i zadruge na terenu. Kod zadruge vodiće se računa o tome da se оформљује tamo gdje ima prilika za njezin razvoj. — Prima se. Da li primate da se organizuju prometne stanice? Prima se. Isto tako snabdjevanje ustanova drvima u Glini, glinski kotar neće sam moći udovoljiti, tu je pao prijedlog da se pomože, sa još nekog kotara, jer se u Glini nalaze okružne ustanove. Da li se daje odobrenje izvršnom odboru da on napravi plan o tom dovozu: Po pitanju materijalne odgovornosti da je nedovoljna, da bi u buduće i na ovaj način poboljšali odgovornost i otklonili nedostatke, drugovi su predložili da bi se krivci kažnjavali za pojedine propuste. Drug Cedo³ je predložio da se to odnosi ne samo za sada nego i u buduće. Da se za sve propuste pozovu na odgovornost pročelnici bilo kao pojedinci bilo kolektivno.

Cedo Borčić: Na kome istraga ustanovi, treba da ga se pozove na odgovornost bilo da je težište greške na referentu, pročelniku ili odborniku.

Leon Geršković: Ako se istragom ustanovi koji je kriv, da je neko odgovoran ili nečija nemarnost, da se onaj koji je kriv za slučaj nenamjerne greške postavi materijalna odgovornost a da ako se ustanovi nakon izvida da je neko bilo propustom bilo krivicom kriv, on će pred sudom odgovarati.

Stevan Borojević: Predložio bi da se svi izdaci koje vrši Okr. NOO bilo u novcu ili robi vrši na taj način što imaju odobrenje i potpise pročelnika predsjednika ili tajnika. Još jedan prijedlog da plugovi koji su bili određeni za kotar Petrinju, odlože dok se ne bi ukazalo ljepe vrijeme, a da i tada prvenstveno svrše poslove na najbližem sektoru. — Odobrava se.

Simo Todorović: U vezi što je drug Slavko Mrgan razriješen dužnosti kao pročelnik odjela. Treba da se na njegovo mjesto izabere drugi drug. Ja bi molio da to skupština stavi u zadatak izvršnom odboru, da kooptira jednog druga za vršioca dužnosti toga odjela. To radi toga što imademo dvojicu članova izvr-

1 Simo

2 Duro

3 Borčić

šnog odbora koji su po strani i to druga Gajdeka¹ iako je bolestan vjerujem da će moći preuzeti dužnost i druga Zivka Petrovića. — Odobrava se.

Zlatarić.² Ja bi skrenuo pažnju na važnost gospodarskog odjela, stoga bi predložio skupštini da po pitanju gospodarstva zaduži takvog druga koji će moći da se posveti tom poslu. — Todorović.³ Gledaćemo da izaberemo takvog druga koji će moći da zadovolji na tom sektoru.

Ćedo Borčić: Ova tačka obuhvata prijedloge i zaključke. Ja bi htio da kažem nekoliko riječi o polaganju računa i o ovoj skupštini. Mi smo drugovi ovdje kao predstavnici naroda dali naš sud u dosadašnjem radu izvršnog NOO-a. Mi smo na ovoj skupštini dali naše mišljenje o kvalitetu rada pojedinih pročelnika. Mi smo one za koje smatramo da neće moći da zadovolje zadacima, koji se postave pred svoj odjel, za koje smatraju da nisu pokazali do sada rezultate u svom odjelu mi smo ih smijenili. Neke za koje smatramo da mogu da se poprave na dužnosti, uskratili smo im odobrenje da im priznamo njihov dosadašnji rad. Nekoima smo ukazali na primjedbe pa da se njihov rad primi. Mi treba da pogledamo i na naš rad i na naš položaj, da pogledamo na ono šta smo mi dužni da učinimo kao članovi ove skupštine. Sta smo mi učinili da rad teče zaista kako treba, da se rad i planovi izvršnog odbora što bolje izvrše na terenu. Već nekoliko drugova istaklo je da i mi sa naše strane bilo to da smo članovi skupštine ili smo prisutni kao članovi JNOF-e da mi sa svoje strane snosimo jedan dio odgovornosti za nedostatke koje smo pripisali članovima izvršnog odbora. Još uvijek mi sa naše strane nismo mobilisali sve ono što nam stoje pri ruci. Nismo iskoristili sve one organizacione mogućnosti koje nam je naša borba pružila, da bi korisno izvršili odluke.

Mi treba isto tako kao članovi ove skupštine da polažemo račun pred narodom i ja bi želio da ovo naše polaganje računa bude isto tako shvaćeno pred narodom isto tako strogo i pravedno kao što je bilo shvaćeno ovo polaganje računa pred nas. Mi trebamo da težimo za tim da čitav narod zauzme pravilan stav prema vlastima i da čitav narod budno pazi prema onim ljudima kojima je povjerio vlast — upravu svoje zemlje. — Razumljivo kad narod bude imao pravilan uvid u vlast, moći će ispravno da radi. A ako će oni koji su postavljeni da upravljaju državnim poslovima i ako sam narod pređe na posao i pride izvršenju zadataka NOO-a, tada možemo očekivati da će naš rad donijeti uspjeha.

Simo Todorović: Prelazimo na 5. tačku dnevnog reda. Izbor sudaca za Okružni sud Banje. Današnjim radom se sudstvo odjeljuje od NOO-a i prema tome treba danas ovdje — naša skupština — da izabere okružni sud, koji će predložiti tajnik JNOF-e. Dajem riječi drugu tajniku.

Ćedo Borčić: Sudstvo se odvaja od NOO-a i po uputstvima ZAVNOH-a predviđeno je da se stvore široki narodni sudovi, koji će obuhvatiti veći broj ljudi i time još više sudstvo približiti narodu da učestvuje i kontroliše sudstvo. Izvršni odbor O.J.N.O.F. odlučio je da podnese ovoj skupštini slijedeću listu drugova koji bi trebali da uđu u Okružni sud i da prime dužnost suca. Pri izboru drugovi mi smo morali da pazimo na to da nijedan član suda ne bude član izvršnog NOO-a, budući da po propisima nijedan član izvršnog odbora ne može da bude član suda. Predviđeno je sa glinskog kotara 11 sudi ja, a sa ostalih kontareva po 9 kao i sadašnji sekretar suda Dr Goldstein⁴ koji je svojim radom

1 Josip

2 Branko

3 Simo

4 Aleksandar

zaslužio da bude izabran i omogućio ovome sudu da ga se od strane ZAVNOH-a smatra kao najboljim okr. sudom u Hrvatskoj. Spisak suda priloži. — Jednoglasno je uvažena lista JNOF-e.

Ferdo Culinović: O značaju novoga suda i njegovo ulozi.

Simo Todorović: predlaže pozdravne telegrame maršalu Titu i ZAVNOH-u koji se prihváćaju sa aklamacijom. Ova skupština izraz je tekovine NOB-e tekovine i borbe naroda na Baniji. Mi smo ovdje danas čuli poslje referata primjedbe i svakako su to pravilne primjedbe. Ukažani su nedostaci o radu Izvršnog NOO-a. Ova skupština dala je nove smjernice za rad našem izvršnom odboru. Drugovi su u početku rekli da je narod Banije bio prvi u ustanku i ja vjerujem kako su to drugovi kazali da ćemo mi nastojati da budemo prvi u izgradnji naše razorene zemlje. Ja bi još pri kraju pozdravio drugove koji su došli kao predstavnici ZAVNOH-a kao i naše drugove iz JNOF-e, koji su ovdje došli kao delegati i ujedno ostale prisutne i obećajem u ime ostalih drugova članova izvršnog odbora NOO-a, da ćemo raditi svim silama, da ćemo nastojati da časno i savjesno ispunimo ove zadatke koji stoje pred nama kao pred organima našne vlasti.

ŽIVIO MARŠAL JUGOSLAVIJE NARODNI HEROJ JOSIP BROZ TITO

Ovaj zapisnik sastavljen je od drugova Branka Drezge i Steve Borojeviće, koji su na početku skupštine izabrani kao zapisničari. Radeno u tri jednakih primjera. I upućuje se jedan ZAVNOH-u, nadalje Srpskom klubu i Izvršnom odboru NOO Banije. Prilažu se referati 12 odjela kao i spisak izabranih sudija Okružnog narodnog suda.

SMRT FAŠIZMU — SLOBODA NARODU!

Koncept pisan mašinom, latinicom, 12 listova, 30X21.
AIHRPH Zgb, NV, kut. 99.
Fotokopija, HAK, f. ONOO za Baniju, 41530.

71

13. decembar 1944.

ZAPISNIK PRVE OKRUŽNE NARODNE SKUPŠTINE ZA KORDUN

ZAPISNIK

sa prve Okružne narodne skupštine za okrug Kordun održane 3. XII 1944. godine u Vojniću.

Prisutni delegati iz kotareva: Vojnić, Vrginmost, Plaški i Slunj dok delegati iz kotara Karlovac nisu prisjeli na skupštinu. Prisutni svi članovi Izvršnog odbora, tajnik JNOF Hrvatske Dr Vladimir Bakarić, pukovnik NOV i član predsjedništva ZAVNOH-a drug Ćanica Opačić, zatim predstavnici Okruga Banije i drugovi iz raznih odjela ZAVNOH-a.

Na putu iz Bosne preko Like i Korduna. Izbjegli narod Banije poslje 4. neprijateljske ofanzive vraća se na svoja zgarišta.

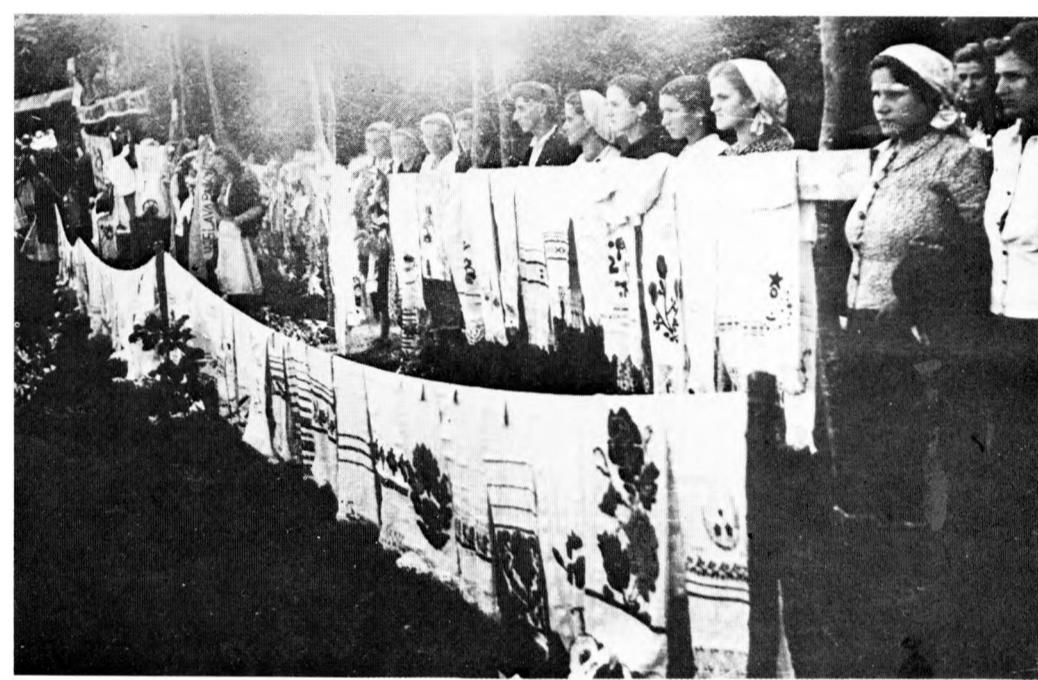
Članovi N.O.O-a Crkveni Bok s političkim radnicima, 26. januar 1943.

Trnovac, 1944. Narod Banije dolazi na proslavu trogodišnjice ustanka.

Trnovac, 1944. Narod Banije dolazi na proslavu trogodišnjice ustanka.

Izložba kućne radinosti u selu Trnovac na Baniji, 20. august 1944.

Omladina Banije na izgradnji ceste Glina — Topusko 1944.

Omladinska radna brigada s područja Banije na izgradnji pruge Karlovac — Sisak 1944.

Rujevac, 1944. Partizanska radionica za izradu i popravak poljoprivrednih strojeva i alata.

Žene Banjiskog trokuta donijele hranu na položaj borcima 16. slavonske omladinske brigade, ljeto 1944.

Članovi Okružnog NOO-a za Baniju, 1944.

Narod sela Luščana donosi hranu borcima Zumberačke brigade, 15. april 1944.

Klasnić, 1945. Žene nose hranu borcima 23. divizije

U dvorani prisutno svega skupa oko 500 drugova i drugarica.

Skupštinu otvara potpredsjednik okružnog NOO-a drug Dušan Livada i pozdravlja sve prisutne: tajnika JNOF Hrvatske druga Bakarića, druga Čanicu Opačića kao predstavnika Predsjedništva ZAVNOH-a, zatim predstavnike susjedne nam Banije i sve ostale delegate i delegatkinje.

Nakon toga drug Livada ukratko iznosi značaj današnje skupštine i odaje poštu bivšem predsjedniku okružnog odbora drugu Mili Martinoviću sa jednom minutom šutnje.

Riječ uzima drug Vladimir Bakarić, koji je pozdravio skupštinu i prisutne slijedećim govorom:

Drugovi i drugarice, pozdravljam vas, predstavnike našeg junačkog Korduna jednog od prvih žarišta ustanka u Hrvatskoj. Ovaj posao, koji vi danas radite nije običan posao, nije to vaš redovni posao, nego je to posao od ogromnog značaja. Ovaj rat se bliži svome kraju i pitanje oslobođenja čitave Jugoslavije nije više pitanje godina, to je pitanje nekoliko, možda svega par mjeseci. Zahvaljujući NOB-i narodi Jugoslavije došli su u taj položaj, da budu među onima, koji čitav svijet pita što misle i šta bi trebalo raditi. Čitav svijet danas zna o nama. Kažem, narodima Jugoslavije je time u buduće osigurano mjesto među onim narodima, koji su pobijedili i onima, kojim treba da se dopusti da izgrađuju svoju narodnu državu kako to oni budu htjeli. Mi možemo da kažemo da smo već pobijedili——— (izostavljeno 35 redova koji govore o vanjskoj političkoj situaciji).

Ja vas pozdravljam i kličem: Živjela prva narodna skupština Korduna.

Skupštinu u ime predsjedništva ZAVNOH-a pozdravlja zatim pukovnik Genica Opačić, koji ističe težak put izgradnje naše narodne vlasti i njezine zadatke od osnivanja pa do danas.

Zatim skupštinu pozdravlja delegat Banje i delegat vojske, koji pozdravlja skupštinu u ime boraca i rukovodioca naše VIII Ud. divizije.

Prelazi se na radni dio skupštine i predsjednik skupštine predlaže slijedeći dnevni red:

1. Organizacioni referat i diskusija
2. Referati odjela s diskusijom
3. Razrešnice dosadašnjeg odbora i biranje novog
4. Prijedlozi za budući rad na diskusiju i odobrenje
5. Izbor sudskog vijeća i
6. Razno.

1. Organizacioni referat

Uporedno sa razvojem ustanka u našem okrugu razvijala se i u narodu rasla i njegova vlast oličena u NOO-ima. Svi su u svom razvoju kako seoski, tako općinski, kotarski i okružni prošli kroz dvije osnovne etape. Od toga kada su NOO-i bili u narodu politički i borbeni organi svoga naroda, pa do onoga, kada su nakon II zasjedanja AVNOJ-a i III zasjedanja ZAVNOH-a, NOO-i postali jedino i isključivo organi narodne vlasti.

Već 1941. godine pojmom ili organizacijom prvih partizanskih jedinica narod na svojim sastancima bira svoje NOO-e da bi u istoj godini izabrao općinske i kotarske NOO-e u kotarevima Vojnić, Veljun, Vrgimost i Slunj, jer su za to stvoreni bili i vojni i politički preduslovi.

18. 1. 1942. godine u Vojniću, predstavnici svih kotareva s područja Korduna izabrali su na svojoj zajedničkoj konferenciji odbor Korduna, gdje je donešena rezolucija u kojoj su iznijeti postavljeni zadaci koji stoje pred NOO-

-ima. Takvo jedno tijelo proizašlo je iz potrebe, da se koordinira rad svih do tada postojećih odbora. Glavni zadatak u tom času bio je smjestiti i po-brinuti se za ishranu izbjeglog naroda sa područja današnjih općina Ostrožin i Sjeničak, sa koga se povuklo 12 do 15. 000 stanovništva ispred ofanzive neprijatelja. Zahvaljujući čvrstoj povezanosti antifašističkih organizacija na koje se odbor u rješavanju svojih zadataka oslanjao, svi ti zadaci uspješno su riješeni. Potrebno je podvući, da su odbor u veliko pomagale jedinice NOV-e koje su tada već postojale.

U proljeće 1942. godine za vrijeme ofanzive odbor je rasformiran, prestao je da radi, a formirana je Komisija za NOO-e pri Štabu grupe, početkom juna 1942. godine. Pred njom su stajali isti zadaci kao i pred odborom za Kordun. Organizacija prehrane stanovništva, spremanje hrane, podizanje skloništa, vršenje pripreme za ljetnu žetu, prehranu vojske itd.

U jesen 1942. godine naše jedinice NOV-e oslobođene su skoro čitavi Kordun, te nakon oslobođenja istog ukazala se potreba, za uspostavljanje NOO-a, kao i narodne vlasti u novooslobodenim krajevima, kao i učvršćivanje NOO-a u ranije oslobođenim selima. Na temelju toga, u jesen 1942. godine bili su raspisani izbori za biranje seoskih, općinskih i kotarskih NOO-a koji su bili početkom januara 1943. godine potpuno završeni, te izvršene pripreme za obrazovanje Okružnog NOO-a za Kordun. Izbor, okružnog NOO-a bio je predviđen u tom smislu što su pozvani delegati iz svih kotareva, koji su trebali doći na okružnu skupštinu, koja je bila zakazana 20. januara 1943. godine u Vojničkom Grabovcu, ali već 19. januara počela je IV neprijateljska ofanziva, koja je onemogućila sprovesti tada zakazan izbor Okružnog NOO-a za Kordun.

U IV ofanzivi uništena su i popaljena mnoga sela, popaljeno je na stotine kuća, opljačkane velike količine hrane, stoke, zavladala je epidemija pje-gavog i trbušnog tifusa. Pred narod Korduna postavljaju se sada još teži i složeniji zadaci za rješavanje svih problema. Sve su to trebali da riješe NOO-i koji su bili po svome sastavu slabici, a po organizaciji nedovoljno učvršćeni. Osim toga, Komisija pri štabu grupe prestala je da djeluje. Tada se nužno nameće, da se sazove konferencija NOO-a Veljun, Vojnić, Slunj i Vrginmost te predstavnika komande područja, koja je održana 28. februara 1943. godine na kojoj je obrazovana prehrambena komisija.

Ova je osnovana, jer se kao osnovni zadatak u narodu postavljalo pitanje prehrane i slijedeći zadaci: voditi strogu kontrolu oko spremanja hrane i žita, preko narodno prehrambenih fondova, opskrbiti narod sa žitom, podvrći kontrolu prehrambenih komisija, mlinova, ubirati ušur 8% za prehranu vojske i naroda. Nadalje organizirati proljetne radove i sjetu, organizirati rad seoskih kovačnica, pristupiti izgradnji popaljenih kuća, pristupiti osnivanju zdravstvenih odbora za što brže sprečavanje epidemije tifusa. Za pravilno i što brže rješavanje svih tih pitanja kao i ostalih pitanja, koja su stajala pred oslobođenom pozadinom proizašla je potreba za formiranjem privremenog Okružnog NOO-a za Kordun. U vezi s time ovaj odbor je izdao niz raznih uputa kotarskim NOO-ima, da bi na taj način koordinirao rad u čitavom oslobođenom području i da bi se što brže likvidirale teškoće nastale neprijateljskom ofanzivom. Pored ostalog on je uspostavio nekoliko prolaznih kuhinja za prehranu izbjeglog pučanstva, koje se vraćalo iz Like i Bosne za Kordun i Baniju. Nadalje pred njim je stajao zadatak da izvrši pripreme za izbor Okružnog NOO-a, da sa narodom zajedno uspostavi NOO-e u novo oslobođenim dijelovima Korduna, kao u kotaru Plaškom, te da zajedno sa

svim antifašističkim organizacijama proširi ustanak na srpske i hrvatske krajeve našeg okruga. Napose da izdiže narodnu vlast u područjima naseljenim hrvatskim stanovništвom. Privremeni Okružni NOO sa uspjehom je izvršio postavljene zadatke, bilo neposredno preko nižih NOO-a, bilo posredno obrazovanjem raznih komisija. On je pomagao nižim NOO-ima i usklađivao njihov rad sa općim interesima kako vojske tako i naroda. 18. VII 1943. godine održana je konferencija svih članova privremenog Okružnog NOO-a, na kojoj su prisustvovali delegati svih kotareva, te masovnih političkih antifašističkih organizacija, kada je izabran Okružni NOO za Kordun. U Plenum Okružnog NOO-a ušlo je 30 lica, a izabran je i Izvršni odbor od 9 članova.

Zadatak, koji je stajao pred Okružnim NOO-om, bio je organizirati i učvrstiti narodnu vlast u našem okrugu, da bi je na taj način spremio i ospobio za dalje zadatke. Iz toga se rad Okružnog NOO-a odvijao u rješavanju problema, koji su proisticali iz svakodnevnih narodnih potreba, od kulturno-prosvjetnog izdizanja našeg naroda preko brige za njegovu ishranu, ishranu vojske, obezbjedenje narodne i njegove sigurnosti, socijalnog zbrinjavanja, te planskog sređivanja narodne privrede pa sve do izgradnje njegovih domova i polaska na put obnove naših popaljenih sela. Dalje u sprovođenju u život dobivenih direktiva, koje je pred naš Okružni odbor stavljao ZAVNOH.

Sva ta pitanja bila su predmetom diskusije na redovnim sjednicama izvršnog odbora, na proširenim sjednicama izvršnog odbora, na kojima su prisustvovali naši stručni referenti, te na redovnim sjednicama našeg okružnog plenuma. Pročelnici pojedinih naših odjela održavali su svoje odjelne sjednice, svoja redovna savjetovanja sa podređenim im odjelima iz kotareva.

Od početka o. g. do danas održano je takvih sjednica 220. Put kojim je naš narod došao do svoje vlasti bio je težak i trnovit. On ju je izgradivao u najtežim danima svoje historije, i danima kada mu je fašizam spremao potpuno uništenje. Snaga NOO-a ležala je u snazi naroda bez čijeg se učešće ne može zamisliti rješenje tako teških zadataka koji su pred NOO-ima stajali. Da su NOO-i postali prava demokratska narodna vlast i da naši narodi u okrugu u NOO-ima uistinu gledaju svoju istinsku narodnu vlast, razlog je tome što se u NOO-ima nalaze najbolji sinovi i kćeri našeg naroda birani po narodu i uz povjerenje naroda.

U rješavanju svih zadataka narod učestvuje direktno preko seoskih sastanaka i općinskih zborova ili preko svojih izabranih predstavnika u kotarskim i okružnom plenumu, danas podjednako u narodnoj vlasti učestvuje Srbin, Hrvat, seljak, radnik, intelektualac, omladinke ili omladinac. No pored toga ne smijemo, a da ne podvučemo da su se u našu narodnu vlast uspjeli bili uvući i elementi kojima su najmanje ležali na srcu interesi naroda. Njihovo učešće bilo je proračunato i nastojali su svojim protunarodnim radom da ugroze ovu u teškoj borbi i krvi stečenu narodnu tekvinu.

Ljubo Vujičić, Veljko Korać, Momčilo Kozlina, Mile Paulić, Buturac, Jane Padežanin, očišćeni su iz redova narodne vlasti, ali time borba protiv takvih i njima sličnih nije završena. Pojačati budnost i onemogućiti opstojanje i ulazak u narodnu vlast raznim špekulantima i protunarodnim elementima, sveta je naša dužnost. Naprotiv potrebno je širook otvoriti vrata stotinama omladincima i omladinkama, žena i boraca, koji su svojim nesobičnim radom, dokazali da narodna vlast neće i ne smije biti utočište raznim špekulantima i protunarodnim elementima.

ORGANIZACIONI PREGLED

Tabela 1.

Broj NOO-a, broj odbornika i njihov nacionalni i socijalni sastav.

Legalnih odbora seoskih ima 246, općinskih 28, gradskih 2 i kotarskih 5. Osnovan je Gradski NOO za grad Karlovac, nekoji članovi tog odbora poslani su u Gradski NOO Topusko i Slunj, a nekoji rade pri Okružnom NOO-u radi upoznavanja s radom koji stoji pred ovim odborom u budućnosti. Članovi Gradskog NOO-a Karlovac, koji se nalaze pri Okružnom odboru rade na prikupljanju raznih podataka i stvaraju elaborat za preuzimanje vlasti nakon oslobođenja grada Karlovca.

Broj odbornika: seoskih 939, općinskih 210, gradskih 13 i kotarskih 166, od kojih je 1.212 drugova, 84 drugarice i 32 omladinka ili ukupno 1.328 odbornika.

Njihov nacionalni sastav: 934 Srba, 368 Hrvata.

Socijalni sastav: 1.293 seljaka, 22 radnika, 1 zanatlija i 12 činovnika.

Tabela 2.

Broj odbornika okružnog NOO-a, nacionalni i socijalni sastav.

Broj odbornika 57, od toga 42 druga, 10 drugarica i 5 omladinki ili omladinaca od kojih su 39 Srba, 18 Hrvata. Od toga je 7 radnika, 37 seljaka, 6 intelektualaca, 3 slobodna profesija i 4 činovnika.

Namještenički kadar u okružnom NOO-u za Kordun sa nacionalnim i socijalnim sastavom. Broj namještenika u tajništvu iznosi 24 (sa ekonomatom), upravni odjel 5, gospodarski odjel 9, socijalni odjel 3, zdravstveni odjel 5, finansijski odjel 1, prosvjetni odjel 2, propagandni odjel 14, prehrambeni odjel 4, odjel za obnovu zemlje — prometnom odjelu 2, tehnički odjel 7, u sudskom odjelu 4 ili ukupno 79 namještenika, od kojih su 17 stručnih, 40 nestručnih, te 22 pomoćnih. Nacionalni sastav: 46 Srba, 28 Hrvata, 4 Jevreja i 1 Crnogorac. Socijalni sastav: 7 radnika, 29 seljaka, 13 intelektualaca, 10 daka i 20 slobodnih profesija. Stručni namještenici su: 1 agronom, 1 šumar, 1 veterinar, 1 liječnik, 1 apotekar, 2 učitelja, 1 sudac, 1 inžinjer građevine, 2 graditelja, 1 strojar, 1 električar, 1 strojopravac i 1 pilanar majstor.

Pomoć sa strane našeg okružnog odbora, koja je pružena nižim kotarskim i općinskim odborima sastojala se: pismenim prenošenjem dobivenih direktiva, održavanje konferencija sa pročelnicima pojedinih odjela, i prisustvovanjem na sjednicama izvršnog odbora, plenumima i konferencijama. Pomoć pružena sa našeg odbora općinskim i seoskim odborima sastojala se u češćem odlasku na općinske konferencije svih seoskih NOO-a, na sastancima općinskog odbora.

Pomoć koja je pružena sa strane ZAVNOH-a našem okružnom odboru sastojala se u davanju pismenih uputa, slanju direktiva za pojedine odjele, dołaskom drugova iz pojedinih odjela ZAVNOH-a na sastanke izvršnog odbora, sjednice plenuma, konferencije i pojedinih odjela.

Veza između seoskih, općinskih i kotarskih NOO-a održava se putem kura, a veza između našeg odbora i kotarskih NOO-a održava se preko pošte, koji puta kurirom i telefonom, a također i odlaskom pojedinih članova odbora u ZAVNOH.

ODGOJ KADROVA-KURSEVI

Što se tiče uzdizanja i odgoja kadrova ono nije sprovedano prema nekom određenom planu. Ranije su se u okviru našeg okružnog i kotarskih NOO-a održavali kursevi na kojima su članovi seoskih odbora svladali osnovna organizaciona pitanja naše narodne vlasti, te upoznavali se sa pojedinim političkim problemima. Uzdizanje kadrova uglavnom se rješavalo na taj način što smo po našim ustavovama upošljavali drugove, koji su kao invalidi stavljeni na raspolažanje NOO-ima i povlačenjem iz nižih NOO-a u više NOO-e one drugove, koji su se u rješavanju zadatka, koji su stajali pred njima, pokazali nešto bolji od drugih. Osim toga, koji su pokazivali u svome radu više odgovornosti i više discipline. Tek u poslednje vrijeme a nakon što nam je to ukazano od strane ZAVNOH-a, prišlo se planskoj politici izdizanja kadrova, a napose planskom sposobljevanju kadrova putem kurseva. Ovdje bi se moglo podvući, da kod naših nižih NOO-a, napose kotarskih, nismo naišli na puno razumijevanje. Bilo je potrebno nekoliko puta postaviti pred drugove da shvate, da je nužno slati drugove na kurseve i da čemo jedino na taj način koliko toliko zadovoljiti današnje naše potrebe. U posljednje vrijeme održano je više raznih kurseva. Osim toga slali smo drugove i na razne stručne kurseve, koji su se održavali pri ZAVNOH-u. Predavači na kursevima, koje je organizirao naš okružni odbor su referenti stručnjaci, koji rade u pojedinim našim odjelima, dok na učiteljskom kursu predavanja održavaju 4 stručna nastavnika. Nastavnici tih kurseva kraj svih teškoća na koje nailaze, ulažu sve, da bi polučili što veće uspjehe. Posebnu pažnju posvetili smo naročito u posljednje vrijeme organizaciji stručnih tečajeva unutar naših odjela. Tako se pristupilo održavanju večernjih tečajeva, na kojima se proraduju direktive date u raznim okružnicama. Isto tako posvećena je pažnja kulturno-prosvjetnom izdizanju čitavog kolektiva kako kod Okružnog tako i kotarskih odbora. Predviđeno je, da svaki pročelnik pripremi jedno stručno predavanje iz svog područja, te da takvo predavanje održi pred članovima izvršnog odbora, sa članovima pojedinih odjela, kao i pred pomoćnim osobljem. Na taj način postiglo bi se da se sav kolektiv upoznaje sa svim granama državnog života.

U posljednje vrijeme održani jesu: administrativno-tehnički kurs sa 22 polaznika, učiteljski 33, poljoprivredni 17, građevinski 19, veterinarski 20, lugarski 20 i kurs milicije sa 33 polaznika. Od toga je 119 Srba i 27 Hrvata.

RAZVOJ NOO-a NA SEKTORU KOTARA KARLOVAC

Početkom januara 1943. godine, osloboidle su naše jedinice mjesto Bosiljevo i time je otpočeo rad oko organizacije NOO-a na području kotara Karlovac. Prvi NOO-i nikli su u selima Prlišća, Vukove Gorice, čiji je zadatak bio prehrana 1. brigade koja se u to vrijeme prebacivala za Zumberak. U martu mjesecu osnovan je kotarski NOO Karlovac. Njegov zadatak bio je organizirati seoske i općinske NOO-e. Mjeseca maja formirani su općinski NOO-i Bosiljevo i Netretić. Također je održana šira kotarska konferencija, gdje su donešeni zaključci za daljnji rad u organizaciji NOO-a, gdje su za to postojale mogućnosti, te mobilizacije ljudstva u NOV i prehrana vojske i naroda.

Dana 26. septembra 1943. godine održana je konferencija sa 120 učesnika na kojoj je izvršni kotarski NOO podnio izvještaj o svome radu i na toj

konferenciji odlučeno je da se formira okružni NOO Karlovac sa zadatkom da koordinira rad svih NOO-a, koji su se nalazili na tome terenu. Osim toga formiranje Okružnog NOO-a diktirale su i političke prilike toga kraja. Zaključeno je da se područje razdijeli u 2 kotara i to kotar Karlovac i kotar Bosiljevo. Tom raspodjelom kotaru Karlovac bile su podredene općine: Karlovac, Netretić, Ribnik, Duga Resa, Jaškovo i Ozalj, a kotaru Bosiljevo općine: Bosiljevo, Severin, (Gornje) Dubrave i Generalski Stol. Dalje Okružni NOO imao je u zadatku, da uspostavi najužu vezu sa neoslobodenim gradom Karlovcem. Uspostavljanjem narodne vlasti u selima, općinama, te formiranjem kotarskih NOO-a kao i okružnog polučen je značajan uspjeh u razvoju NOP-a na našem okrugu. To je bio snažan prilog u razvoju i učvršćivanju bratstva i jedinstva između srpskog i hrvatskog naroda okruga Karlovac. Da je to tako to potvrđuju i činjenice, prije svega veliki broj boraca u NOB-i gdje se braća Hrvati toga kraja bore sa braćom Srbima zajedno u našim jedinicama. Isto tako je činjenica, da je narod toga kraja dao veliki doprinos i u ishrani naše vojske, kao i u ishrani neimalog naroda na području Gorskog kotara.

Nakon toga što su stvorene mogućnosti za čvrše povezivanje Gorskog kotara sa kotarom Bosiljevo, ovaj je odvojen od kotara Karlovca i povezan sa okružnim NOO-om Gorski kotar. Kako je ostao sam kotar Karlovac i time prestaje potreba za radom okružnog NOO-a koji je rasformiran, a njegovi članovi ušli su u sastav našeg okružnog NOO-a.

Time je izvršeno povezivanje svih kotareva našeg okruga sa našim okružnim NOO-om.

TAKMIČENJE

U vezi međuokružnog takmičenja unutar čitave Hrvatske naš okružni NOO razvio je svoju djelatnost u 2 osnovna pravca: U pravcu demokratizacije NOO-a na neoslobodenom teritoriju, njihovom učvršćivanju, i osposobljavanju za izvršenje daljnjih zadataka. Drugo, da se izvrše pripreme za organizaciju vlasti na onom teritoriju koji je do sada još uvijek okupiran od strane neprijatelja, te u znaku kampanje za dobrovoljne priloge našoj NOV-i.

Iako su NOO-i djelovali kao vlast i zajednički s narodom rješavali pred njih postavljene zadatke, još uvijek i vrlo često narod nije imao dovoljno uvida u rad i zadatke svog odbora kao i u rad pojedinih odbornika, a odbori u najviše slučajeva nisu shvatili svoju ulogu organizatora u radu, te odgovornosti pred narodom. U rad viših NOO-a kotarskih i okružnog narod nije imao dovoljno uvida što je proizašlo s jedne strane iz krnjih plenuma, a s druge strane iz neshvatanja zadataka plenuma. Tako se dešavalo da je izvršni odbor davao direktive i stavljao pred članove plenuma zadatke, umjesto obrnutio, da izvršni odbor izvještava o svom radu članove plenuma, stavlja pred njih plan za budući rad i traži za to odobrenje. U odborima i plenumima nismo imali dovoljni broj žena i omladine. Nacionalni sastav užih odbora i plenuma nije bio u potrebnom razmjeru sa brojem stanovništva, koje živi u pojedinim općinama, kotarevima pa i čitavom okrugom. U vezi s time održani su u toku ovog mjeseca na čitavom teritoriju okruga seoski sastanci, općinski zborovi i kotarske skupštine kroz koje je prošlo oko 35–40. 000 ljudi. Na ovim sastancima odborima su ukazani svi gore izloženi nedostaci, koje se nastojalo otkloniti. Nema sumnje da je učinjen snažan korak naprijed. Inte-

resom za rad NOO-a koji je narod u toku ove kampanje pokazao najbolje to dokazuje. U ovom referatu nemamo mogućnosti da kažemo bezbroj primjera, kojima bi mogli našu gornju tvrdnju potvrditi, ali molimo drugove iz skupštine da ih u toku diskusije bar one najznačajnije iznesu.

No pored svega toga i svih uspjeha koje smo postigli još su uvijek neka osnovna pitanja koja smo i gore podvukli, ostala otvorena i neriješena (oštriji stav prema propustima i neodgovornosti, slabo učešće omladine i žena u NOO-ima, neravnopravan nacionalni sastav itd), čije se rješenje nužno naimeće u što skori joj budućnosti.

Pripreme u vezi sa organizacijom vlasti na dosad okupiranom teritoriju: što se tiče priprema oko organizacije vlasti na dosad neoslobodenom teritoriju, sve administrativne pripreme u duhu dobivenih direktiva ZAVNOH-a su završene.

NEDOSTACI U RADU NAŠEG OKRUŽNOG ODBORA

U mnogim zaselcima našeg okruga postoji tz. predsjedništva sela. To su NOO-i birani za nekoliko kuća, koji su u najčešće slučajeva bili na taj način raštrkani i istrgnuti ispod dovoljne kontrole i pomoći od strane viših NOO-a, zatim često i utočišta ljudi, koji nisu bili spremni da izvrše svoje vojne obaveze prema narodu i domovini, pa čak i utočišta neprijateljskih agenata. (Slučaj nekih zaselaka u kotaru Vrginmost po onoj prvoj konstalaciji, zatim nekih zaselaka po drugoj, a onda nekih zaselaka u kotaru Slunj, općina Cetingrad i Rakovica odnosno Drežnik, gdje su odbornici sabotirali dostavljanje mobilizacionih spiskova iako su to tražili od njih naše vojne vlasti i gdje su odbornici stajali direktno u špijunskoj službi neprijatelja u vezi sa trećom konstatacijom).

U protekloj kampanji oko demokratizacije narodne vlasti moglo se zapaziti da narodu nije bilo omogućeno da uzme punog učešća u rješavanju zadataka koji su stajali pred NOO-ima jer su se mnogi NOO-i pretvorili samo u na-redbodavca, a ne i u organizatore rada. Mi smo na putu da se taj nedostatak u najskorije vrijeme otkloni. Jedan od nedostataka u sastavu NOO-a jest i u tome što žene i omladina vrlo malo, a negdje i nikako, ne učestvuju u narodnoj vlasti. Taj nedostatak proizlazi je iz nepravilnog stava, koji je imao naš izvršni odbor prema ženama i omladinici. Dakle, prema onima koji danas snose najveći dio tereta rata u pozadini na svojim ledima. Logično je, da se takav stav prenosi i na naše niže NOO-e. Nadalje nedovoljna veza između viših i nižih odjela organska nepovezanost odjela unutar našeg pa i kotarskih NOO-a, što je urođilo posljedicom, da su se neki pročelnici pretvorili u sektoričke i nisu imali uvida u organizaciju rada i zadataka drugih odjela.

Posebno poglavljje u radu našeg izvršnog odbora pa onda i kotarskih zauzima nedostatak slabe veze između NOO-a i JNOF-a te NOO-a, vojno pozadinskih vlasti i operativnih jedinica. Nedovoljna harmonija u radu između članova izvršnog odbora prema članovima odjela i obrnutu, što je urođilo nedovoljnu odgovornost i disciplinu. Nevođenje računa o ravnomjernom nacionalnom i socijalnom sastavu. Zatim što se nije povlačio u više NOO-e podjednako kadar iz svih kotareva, tako da su neki odjeli postali odjeli pojedinih kotareva. Nije bilo planske politike u uzdizanju i osposobljavanju kadrova, što je za sobom povlačilo naročite poteškoće, kada je neki drug morao uslijed viših interesa ili uslijed svoje nesposobnosti napustiti svoje dojučerašnje mjesto. Naročito se slaba pažnja posvećivala stručnom uzdizanju uslijed čega se u posljednje vri-

jeme prišlo održavanju večernjih stručnih tečajeva. Iako je pred naš izvršni odbor već pred duže vremena postavljeno da se organiziraju novi odjeli i odjaci unutar odjela, rješavanju toga pitanja mi smo prilazili prilično sporo. Dalje, nije bilo dovoljno plana i brzine u organizaciji kampanja (slučaj koliba, prikupljanje dobrovoljnih priloga, sjetva, vršidba, ponovna sjetva, organizacije prosvjete, naročito organizacija analfabetskih tečajeva itd.)

Iako smo pružili pomoć našim nižim NOO-ima, ona još uvijek nije bila dovoljna i u tom pravcu moglo se učiniti više. Blizinu ZAVNOH-a nismo u dovoljnoj mjeri koristili.

SMJERNICE DALJNJEGLA RADA

1. Da se izvrši pregrupacija dosadašnjih NOO-a po predsjedništvima, te da se organiziraju tako, da stanovništvo svih zaselaka jednog sela izabere svoj seoski NOO putem seoskih skupština.
2. Prilikom izbora, u te NOO-e da uđu naši najbolji aktivisti provjereni i prekaljeni u borbi za narodno oslobođenje, dok raznim špekulantima, protunarodnim elementima i saboterima onemogući da NOO-i postanu utočišta za njihovu protunarodnu rabotu.
3. Ospozobiti NOO-e, da shvate svoju ulogu predstavnika naroda, organizatora rada u svome selu, općini, kotaru, gradu pa i okrugu i u određenim vremenskim razmacima da svi NOO-i podnose izvještaje o svome radu pred svojim biračima pridržavajući se na taj način najstrože odluke III zasjedanja ZAVNOH-a.
4. NOO-i treba da se u rješavanju svakodnevnih zadataka čvrsto oslove na moćnu organizaciju NOF-e, te u svakom poslu da traže njenu pomoć.
5. Čistiti nemilosrdno iz naših viših i nižih NOO-a kao i iz odjela elemente sklene špekuliranju, kolebljivce, sabotere, te elemente koji stoje u službi neprijatelja.
6. Povećati odgovornost NOO-a pred narodom i pred višim prepostavljenim organima narodne vlasti do najvećih granica.
7. Disciplina da postane najmoćnijim oružjem naših NOO-a.
8. U rješavanju svakodnevnih zadataka budno pratiti najbolje aktiviste iz redova AF2-a i USAOH-a, najbolje omladinke i omladince, najbolje žene provjere i očeličene u radu uvrštavati u organizaciju narodne vlasti. U NOO-ima da ravnomjerno učestvuju Srbi i Hrvati pridržavajući se kod toga strogo odluka sa III zasjedanja ZAVNOH-a o ravноправnosti srpskog i hrvatskog naroda.
9. Ta ravноправnost da u svakom poslu i na svakom mjestu dode do punog izražaja. Terete ovog rata najvećim dijelom snose radnici i seljaci i prema tome i njihovo pravo je, da u njoj najvećim svojim dijelom i učestvuju.
10. Produciti sa učvršćivanjem veze između viših i nižih NOO-a, te osigurati svakodnevnu vezu između Okružnog NOO-a i ZAVNOH-a.
11. Razviti uzajamnu drugarsku suradnju između članova izvršnog odbora sa članovima odjela i obrnuto, te razvijati do najvišeg stepena međusobnu odgovornost.
12. Još više učvrstiti i produbiti vezu između fronta i pozadine.
13. Priči smjelo u izdizanju iz nižih u više NOO-e, onih stotina najboljih sinova i kćeri naših naroda kako srpskog tako i hrvatskog, koji svojim neobičnim i neumornim radom već pune tri godine doprinose oslobođenju naših naroda.

14. Putern kurseva ospobititi i stručno i administrativno što veći broj kadrova kako bi ovi postali zalogom sigurnosti, da tekovine stečene u trogodišnjoj borbi neće nikome drugom pripadati i služiti nego našem napačenom i junačkom narodu.

15. Izvršiti sve pripreme tj. nastaviti sa njima da bi se što prije uspostavila narodna vlast na dosad neoslobođenom teritoriju kada se zato stvore uslovi, da bi čim prije sva dobra stavili na raspoloženje našem narodu.

16. Odjel obnove kao i sve ostale odjele i odsjeke ospobititi za izvršenje zadataka, koji stoje i koji će stajati pred njima, a u cilju što brže izgradnje naše uništenje zemlje za dobro čitave federativne demokratske i narodne Jugoslavije — za dobro našeg naroda.

Nakon organizacionog referata razvija se diskusija za koju se javljaju diskutanti iz raznih općina i kotareva.

DISKUSIJA

Delegat Slunja.

Pregrupacije sela, koja su podvučena u organizacionom referatu potpuno je ispravna. Smatram da su se i u najviše organe vlasti uvukli špekulanti i da treba u najniže seoske odbore birati ljudi odane borbi i pokretu.

Dalje mislim da je pravilno rečeno, da je pojedini odjel od okružnog odbora postao odjel jednog kotara ili općine. Trebamo paziti da svako selo bude jednakost zastupano. Treba osim toga paziti na to da imamo ljudi i u vojsci da njih stavimo na razne dužnosti. Pitanje žena je već teže i njihovo učešće u vlasti. Osjetilo se da nemaju dovoljno inicijative. Trebalo bi žene i kćeri naših boraca uvlačiti u odbore.

Delegat iz Slunja:

Zena nije sposobna za narodnu vlast, ona ne može izvršavati sve zadatke jer je bila vjekovima rob.

Drugarica Cana:¹

Pogrešno je mišljenje da naše drugarice ne mogu zastupati svoja sela i općine u narodnoj vlasti i da ne mogu izvršavati zadatke, koji se pred nju postavljaju.

Delegat iz Tušilovića:

Vidimo da nam žene nisu zastupane u dovoljnem broju. Drugovi iznesite u diskusiji sve što imate. Vidim da smo mi svi početnici koji se učimo. Ljudima je teško govoriti pred ovolikom skupštinom. Mi moramo znati da smo mi narod koji zastupa ovaj okrug. Temelji su udareni da narod upravlja i mi moramo znati da mi svi to sačinjavamo. Inače ćemo se odvlačiti od vlasti, jer ne znamo je kontrolirati. Moramo znati da njezine nedostatke ispravljamo. Kada griješim treba me upozoriti, ako me ne upozorite, ja se neću na to obazirati i tako ću ići sve dalje i greške će se gomilati. Moramo postići da nam

¹ Bogdanović

planski rad uspjeva. Vidio sam mnogo nedostataka i neplanskog pristupanja k radu. Samo ukazivanjem na greške radit ćemo dobro. Kad smo znali stvoriti takvu jaku vlast, znati ćemo je i sačuvati.

Delegat iz Slunja:

Nedostatak je premali ulazak žena i omladine u narodnu vlast. Žene prije ulaska treba naučiti čitati i pisati, a nedostatak je okružnog odbora koji to nije uočio.

Jedan drug:

Imamo invalida, koji bi bili sposobni za narodnu vlast.

Delegat iz Vrginmosta:

Smatram kao osnovni nedostatak polagano reagiranje na probleme i često se čuje od drugova — to je teško. Mnogi drugovi bave se sitnicama dok glavni zadaci ostaju po strani. U rješavanju problema svako rješava onako, kao to njemu pada na pamet. Pomoć viših NOO-a nižima ne zadovoljava.

Delegat iz Sjeničaka:

Pomoć viših NOO-a nižima nije dovoljna. Drugovi se stalno izmenjuju i to nije dobro. Da se u odbore uzimala omladina i izgradila ne bi bilo tih nedostataka.

Delegat iz Plaškog:

NOO-i prvi puta polažu račun. Odjek je bio dobar. Diskusija nije bila živa, jer su pojedini smatrali da su odbori izvedeni pred sud. Naš narod još ima straha.

Delegat iz Utinje:

Zadaci se ne izvršuju. Ima drugova koji su u vojsci, a svojim drugaricama kod kuće ne daju da rade u korist borbe govoreći da je dosta što je on u vojsci.

Delegat iz Vrginmosta:

Demokratizacija odbora ima nedostataka. Mnogi su krivo shvatili podnasanje izvještaja. Nije se u diskusiji sve iznašalo iz straha da će se odborniku zamjeriti.

Drug iz vojske:

Primjećuje da se borcima ne izlazi u susret.

Delegat Cvijanović Brda:

Mi smo svi neiskusni i ne možemo riješiti problema. U moju općinu 2 i pol godine nije došao ni jedan član okružnog odbora. Treba da se više pažnje posveti teoretskoj izgradnji drugova.

Delegat sela Perna:

Treba više uzdizati stručne radnike. Priča se da omladina nema inicijative. Omladina ima inicijativu samo joj treba pomoći.

Drug iz vojske:

Opaža se da često dode neuglasica između vojnih vlasti i NOO-a. Između njih vodi se samo prepiska i ne zna se često ko zapravo nareduje. Općinski odbor smatra, da ima pravo naredivati komandi mesta, dok stranka ne zna ni sama šta bi ni kuda bi.

Delegat Drežnika:

Dogadalo se, da su se sazvali kursisti, a nije uopšte ništa bilo pripremljeno za sam kurs. U referatu po organizacionom pitanju malo se govorilo o takmičenju, iznešeno je malo primjera dobrog rada pojedinih odbora, kako bi i ostali to vidjeli i bili sa tim upoznati. Dalje je trebalo istaknuti koliko se uspjelo u takmičenju našeg i drugih okružnih NOO-a.

Nakon diskusije riječ uzima tajnik Okružnog NOO-a drug Trbojević¹ i osvrćući se na diskusiju iznosi nedostatke izvršnog odbora Okružnog NOO-a među kojima su najvažniji: nije bilo planskog uzdizanja kadrova, neuvaljenje u odbore žena i omladine, slabo reagiranje na probleme, neplanski rad cjelokupnog odbora i neki drugi nedostaci.

2. Nakon toga prelazi se na čitanje referata po pojedinim odjelima koji će se čitati ovim redom:

1. Referat po gospodarstvu
2. Referat socijalnog odjela
3. Referat o prehrani
4. Referat zdravstvenog odjela
5. Referat finansijskog odjela
6. Referat pravosudnog odjela
7. Referat upravnog odjela
8. Referat tehničkog odjela
9. Referat prometnog odjela
10. Referat odjela obnove

111. Referat pravosudnog odjela

Referate čitaju pročelnici pojedinih odjela po utvrđenom redu kako slijedi:

Odjel narodnog gospodarstva:

Protjerivanjem ustaške vlasti sa Kordunom stvorena je narodna vlast Narodno oslobodilački odbori. Oni su dobili u zadatku da uz pomoć naroda tj. antifašističkih organizacija rukovode sa svim granama narodnog života, te da u danima oslobodilačkog rata što bolje upravljaju sa privrednim životom na Kordunu, koji je bio glavni oslonac našoj vojsci u izvođenju njihovih zadataka.

Rukovođenje sa privrednim životom u početku NOB-e na Kordunu, imao je NOO kao cjelina sve dotle dok se NOO-i nisu počeli organizaciono sredivati. Kasnije je unutar odbora stvoren gospodarski odsjek, koji je preuzeo rukovođstvo sa svim granama narodne privrede. U djelokrug gospodarskog odsje-

ka spadala je prehrana, gradevinarstvo (tehnički radovi), promet, socijalna skrb, financije, obnova i grane koje danas spadaju u odjel narodnog gospodarstva i to: poljoprivrede, šumarstvo, veterina, trgovina, obrt, industrija i zadrugarstvo. Gospodarstvo je jedan od najstarijih odsjeka iz kojih su se kasnije odvojili samostalni odjeli i to obnova, prehrana, financije, tehnički radovi i promet.

Mi čemo u našem referatu iznijeti samo dosadašnji rad sadašnjeg gospodarskog odjela Okružnog NOO-a, dok će se u drugim referatima drugovi dotaknuti ostalih pitanja, jer su ona prešla u djelokrug tih odjela prilikom njihovog odvajanja od gospodarstva. Kako su se iz gospodarstva odvojili napred navedeni odjeli, organizaciono stanje Gospodarskog odjela je slijedeće:

Clan odbora kao pročelnik i 8 referata i to 2 za poljoprivredu, 1 za obrt, 1 za industriju, 1 za šumarstvo, 1 za veterinarstvo, 1 za trgovinu i 1 za zadrugarstvo,

U kotarskim NOO-ima isto je tako samo imade manje referata, pošto je jedan drug zadužen za dvije referade.

POLJOPRIVREDA

Pošto su bile često ofanzive i upadi neprijatelja na oslobođeni dio našeg okruga, to je veliki dio stoke i poljoprivrednog alata uništen pa su se pred našu poljoprivredu nametali veliki problemi, a naročito prilikom obrade zemljišta za sjetu usjeva, te vršidbe itd.

Stanje sprežne stoke i blaga prema nepotpunim podacima od 1943. godine iznosi 1969 konja, 7.475 volova, 4.240 plugova, 3.768 drljača.

Od toga broja još je jedan dio uništen, pa je s obzirom na površine zemljišta trebalo prići k organizacionom radu, kako bi se polučio što veći uspjeh.

Vakantnih livada u našem okrugu imade: 1.840 rali livada, od kojih je samo u toku ove godine organizirano pokošeno 1.116 rali, dok je ostalo pošeno sa vojničkim konjima. Dobiveni prihod sa vakanta bio je 63 vagona i 45 mtc. koji je predan vojsci izuzev jednog malog dijela, kojeg su potražile civilne ustanove.

U godini 1944. organizovano je ovršeno 408 rali pšenice 60 rali smjese, zobi i pira, 41 ral raži, 41 ral ječma i 206 rali zasijano kukuruzom. Ukupni prihod u vaganima bio je slijedeći: 2.833 vagana pšenice, 605 vagana smjese, 403 vagana prosa, 299 vagana raži, 472 vagana ječma i kukuruza i 16 vagana u klipu koji je poslat XI Korpusu.

U pomanjkanju sprege i alata tražili smo pomoć u plugovima i blagu od Pokuplja i Bihaća, pa smo tu pomoći dobili, te smo je dali u najsiromašnije općine i to: Ljeskovac, Maljevac, Staro selo itd.

Sjetva je tekla uvijek organizovano po sjetvenom planu, koji se do ove godine uvijek HOO% ispunio u znaku takmičenja. Kotar je pomagao kotaru, općina općini itd.

Ove godine napravljen je sjetveni plan, koji je bio predviđen za 10% veći nego 1943—1944. godine, do sada taj plan nije ispunjen. Do danas je ukupno posijano 55—75%. Preko ZAVNOH-a obećana nam je pomoć u plugovima iz Pokuplja i Bihaća, ali loše vreme pomelo je taj plan, pa se napred navedeni postotak uzorao i posijao vlastitim snagama. Poteškoće je bilo u nedostatku sjemena. ZAVNOH nam je stavio na raspolažanje 5 000 kg sjemena lana, koji je podijeljen Slunju i Vrginmostu, dok su ostali izjavili da ne trebaju lanenog sjemena.

Isto tako ZAVNOH nam je stavio na raspolaganje 75 vagana ječma koji je podijeljen za sjeme.

Mi smo iz naših fondova izdali 205 vagana žita, da se podijeli neimalom narodu Ljeskovca, Močila, Primišlja itd.

Vršidba ove godine obavljena je sa priličnim zakašnjenjem u pomanjkanju pogonskog goriva iskorišten je voden i električni pogon. U Slunju i Rastokama, u Vojniću na Vojišnici, u Vrginmostu na pilani Perna, te u Hrvatskom selu električni pogon. Motora je radilo 32, od toga 10 na benzin, 11 na naftu, 11 na ugalj. Vršalica je radilo na ruke 27. Dali smo pomoći Lici 3 motora. Prebacivali smo motore iz jednog kotara u drugi, tj. tako da se vrše najprije na pograničnim mjestima gdje je bila mogućnost upada neprijateljskih banda. U pogledu vršidbe ZAVNOH nam je išao mnogo u susret, jer nam je stavio svotu 1.000. 000 kuna za nabavu pogonskog goriva. Da bi se pojačali NOF-i određen je od ovoga NOO-a postotak na ubiranje ušura i to za motore 6%, za ručne vršalice 2%. Ukupno je od vršalica ubrano ove godine 2.297 vagana pšenice, ječma i pira za NOF za razliku od lani kada nije vođena kontrola nad vršalicama i nije dobiveno ništa ušura. Za vrijeme najjače sezone ljetnih radova na polju, na terenu kotara Slunj u selu Furjanu ostalo je 728 jutara zemljišta vakanta, kojega je trebalo obradivati organizovano. Kukuruz je trebalo ogrtati i dalje sve radove izvoditi na polju, kao košnju, vršidbu, žetvu itd. Radi lakše izvedbe toga posla ovaj odbor je formirao u Furjanu upravu vakantnih posjeda, koja je uz pomoć ovog odbora izvršila svoj zadatak i spremila je sve usjeve sa Furjana. U upravi vakanta na Furjanu bilo je 6 drugova (Brujić Dragić, Đuro Dokmanović, Jovo Balčin, Vlado Bajek, Mićan Bolić i Jakov Koprenica) te jedan drug iz komande II područja. Svi usjevi išli su 10% XI. Korpusu, izuzev 3% pšenice i raži koja je uračunata za pokriće režijskih troškova.

Na vakantnim posjedima u Furjanu utrošili smo 16 010 radnih dana. U ovim radovima naročito treba istaknuti pomoć koju je odborima dala omladina, AFZ, te vojne pozadinske vlasti, a zatim i operativne jedinice.

Stanje je stočarstva prema nepotpunim podacima iznosilo 984 pari konja, 57 pari ždrebica, 3.737 pari volova, 353 pari junica, 10.701 krava muzara, 219 bikova i bičića koji nisu sposobni za rasplod, ostalo junadi 1.649, rasplodnih krmača 1.113 nerasta 55, kezmadci 2 069, odojaka 1. 651, ovaca 20. 354, koza 5. 593, magaraca 310 i 208 komada krvotopne stoke od koje su uglavnom volovi koji su promutili na prevozima. Iz podataka se vidi da je stanje u pogledu stočarstva vrlo loše. Najteži problem poslije rata biti će problem unapređenje govedarstva, koje je najviše uništeno, a sporo se obnavlja, dok ovčarstvo, kozarstvo i svinjogradstvo neće biti tako veliki problem obnoviti, jer se već danas može iz kotara Karlovac i Vrginmost nabaviti 5. 000 mladih svinja i prebaciti ih u kotareve koji nisu tako svinjogradski krajevi tj. gdje svinja samo služi u gospodarstvu za domaću potrepštinku. Dok je veći dio Korduna bio oslobođen NOO-i su odmah postavili pitanje formiranja partizanskih bašta, kako bi se poboljšala prehrana naših ustanova i V. P. bolnica. U proljeće 1944. godine osnovani su vrtovi po svim kotarevima. Osnivanje vrtova važno je i zbog toga, što će oni poslužiti kao propaganda kod uzdanja našeg vrtjarstva na Kordunu. Veličina vojno-partizanskih bašta iznosila je ove godine 25 k. j. Ti vrtovi nalaze se na terenu kotara Plaški, Slunja, Vrginmosta i Vojnića. U njima je bilo zasadeno 80. 000 komada zelja, 15. 000 paradajza, 26.000 kućica graška, 60.000 krastavaca, 40.000 strukova crvenog

luka, 9.000 komada paprika itd. Prema podacima izda to je samo iz većih vrtova i to za potrebe bolnica, dječjih domova i raznih ustanova 36. 708 kg povrća. Pored toga veće količine povrća uzimala je vojska kad je prolazila pored vrtova, što nije ušlo u napred navedene podatke. U baštama je u toku jesenskih radova ubrano 13 vagona raznog sjemena što je dovoljno za potrebe sadašnjeg vrtljarstva. Budući da namjeravamo proširiti naše povrtljarstvo, ta količina sjemena nije dovoljna, pa smo nastojali da putem kampanje sakupimo sjemena od naroda, ali tu nismo imali vidnih uspjeha s obzirom na to, što je povrtljarstvo na Kordunu vrlo slabo razvijeno i rijetko se mogu vidjeti u sastavu seljačkog gospodarstva veći vrtovi iz kojih bi se moglo dobiti veće količine sjemena.

Naša potreba je sada samo sjemenje, jer bi s time postigli proširenje našeg povrtljarstva. Primijetilo se da narod pokazuje veliki interes za tu granu narodnog gospodarstva. U ovogodišnjim jesenjim radovima posadene su u našim vrtovima veće količine poriluka, te zimske salate, te male količine češnjaka. Za sadnju većih količina izvršeni su svi pripremni radovi, ali nismo uspjeli na vrijeme nabaviti dovoljne količine sjemena iz razloga što nismo imali materijalne mogućnosti. Ostali jesenji radovi u vezi sa povrtljarstvom, vrši se koliko je najviše moguće, premda su uslovi za sada kao i za vrijeme osnivanja naših vrtova neobično teški, radi nedostatka radne snage, sprežne stoke, gnoja, vrtnog oruđa, pomanjkanje odjevnih predmeta kod stalnih radnika u vrtovima itd.

VETERINARSTVO:

Na polju veterinarstva ovaj odbor nije učinio skoro ništa. Na teritoriju okruga naročito je vladala svinjska kuga, koja je uništila veliki broj svinja. Mjere koje su bile poduzimane jesu zabrana dogona svinja na sajam u trajanju od jednog mjeseca, zatim je cijepljeno oko 1. 000 komada sa serumom kojeg smo dobili od ZAVNOH-a. Ranije se nije poduzimalo ništa, pošto se od nikuda nije moglo nabaviti sredstva za suzbijanje stočnih bolesti, a uz to nismo dugo imali ni veterinara. Radi kontrole sajmova sa stokom uvedene su marvinske putnice. U pomanjkanju veterinara ovaj odbor organizirao je veterinarski kurs, na koji polazi 20 omladinaca, koji će nakon završetka kursa biti razmješteni po kotarevima, općinama kao veterinarski informativni i davati će narodu uz pomoć okružnog referenta stručne savjete i upute u pogledu veterinarstva za sela. Kurs traje već 12 dana, a trajat će 1 mjesec. Omladinci sa interesom prate predavanja koja su uglavnom i pedvidena, tako da ih lako mogu razumjeti kursisti, koji imadu samo po 4 razreda osnovne škole.

Naš Okružni NOO otvorio je i kurs poljoprivrede, taj kurs polazi 17 polaznika i to 10 muških i 7 ženskih. Na kursu je predviđeno gradivo koje će se predavati 6 nedelja, a poslije toga kursisti će biti raspoređeni na dužnosti gdje će biti zaduženi po poljoprivredi u općinama ili kotaru. Nakon završetka rata bit će omogućene i svršenim kursistima veterinarstva i poljoprivrede da produže kurseve u svojoj struci, kako bi zaista postali stručnjaci u svom poslu, jer samo na taj način mi ćemo uzdignuti naš domaći i vlastiti kadar, na kojemu mi mnogo oskudijevamo.

ŠUMARSTVO:

Nakon istjerivanja okupatora sa Korduna narod je nemilosrdno počeo uništavati šumu, jer ju je trebao za pravljenje svojih uništenih gospodarstava, kao i za ogrijev. Da bi se sačuvalo šumarstvo, gospodarstvo od propaganja i neracionalnog tamanjenja prišlo se sa strane naše vlasti stvaranju šumske reona i postavljanju lugara. Ovom pitanju dosta kasno se prišlo rješavati pa su veliki dijelovi šuma, a naročito okolo puteva, potpuno uništeni. Narodna vlast nije dovoljno posvetila šumskom pitanju, a još mnogo manje se sa naše strane pomoglo lugarima, da oni lakše vrše svoju dužnost. Ti nedostaci jesu:

1. Sto se narodu nije uspjelo objasniti da je razlika između današnjeg luga i lugara u bivšoj Jugoslaviji.
2. Što NOO-i nisu uzimali u postupak prijave, koje su dolazile u pogledu šumske štete.

Šumskih rajona u našem okrugu imade 117, od kojih je popunjeno 93 rajona sa lugarima, dok su 24 rajona nepotpunjena. Nadalje postoje 6 općinskih i 4 kotarska šumska referenta. Lugari nisu snabdjeveni čekićima, kolobroje, a niti sa oružjem, ali se ipak lugarska služba počela normalizirati, jer lugari idu redovito u šumu, pokazuju stabla i paze da se šuma bespotrebno ne uništava. Prilikom konferencije sa lugarima ukazivano im je na pravilan odnos sa narodom, kako bi ih narod što više zavolio, a da to ne bi štetovalo šumskom gospodarstvu. Da bi se poboljšao lugarski kadar ovaj odbor obrazovao je lugarski kurs, koji polazi 13 drugova koje će se upoznati sa osnovama lugarske službe. Kurs će trajati 20 dana i nakon završetka istog bit će nastavljen kurs za osposobljavanje drugih drugova za lugarsku službu.

ZADRUGARSTVO:

Na terenu našeg okruga bilo je prije okupacije 31 razna zadruga sa 2. 885 članova.

Dolaskom neprijatelja u našu zemlju, zadruge su prestale sa radom. Mnogi tadašnji zadrugari rukovodioci ubijeni su od neprijatelja, a jedan dio nalazi se na životu, pa su danas na odgovornim dužnostima u NOV i NOO-ima. Pošto će zadrugarstvo nakon oslobođenja igrati najvažniju ulogu kod obnove naše zemlje, to se do sada poduzele neke mјere, da bi se obnovilo i da bi nakon oslobođenja moglo odmah funkcionirati. Kod okružnog, a i kod kotarskih NOO-a, postoje referenti za zadrugarstvo, koji se uz pomoć odbora organizatori zadružne odbore tačno po uputstvima zadružne konferencije koja je održana u Slunju, kao i po uputstvima ZAVNOH-a.

OBRT I INDUSTRIJA:

Razvojem NOB-e i proširenjem oslobođenog teritorija ukazala se potreba popravka oružja i poljoprivrednog alata, te kola koja su upropastena i oplaćkana od neprijateljskih bandi.

Pristupilo se prikupljanju ostalog alata, te mobilizaciji majstora, da se barem donekle podmire potrebe naroda i vojske. 1943. godine pristupilo se temeljitoj organizaciji na širem području obrta tj. da spoje nekoliko manjih radionica, kako bi se izbjegla nestašica u radu, a ujedno i radnoj snazi, što

je upropošteno čestim neprijateljskim upadima. Sto je dalo zadovoljavajuće rezultate u krajevima gdje su NOO-i posvetili više pažnje i važnosti radu u radionicama, čime je u veliko doprineseno da se djelomično riješi pitanje artikala na koje smo bili obavezni da ih uvozimo iz uporišta.

U toku ove godine posiate su upute o raspodjeli radionica i nabavci centara, kako u okrugu tako i kotaru, općini i selu, te se pristupilo mjerama da se obrt osamostali, pošto je u toku rata upropošten bez pomoći naroda što je dovelo do propadanja obrtnika i njihovih porodica, kao i naučničkog kadra, čime je pala proizvodna moć kao i kvalitete produkata koje su naše radionice proizvodale. Ova mjera, kod izvjesnog broja naših NOO-a nije naišla na puno razumjevanje, te se u tom pogledu još i danas osjećaju izvjesne poteškoće što u velikoj smeni normalizaciji naših prilika. Izvršena je priprema za preuzimanje obrta na neoslobodenom teritoriju, te su za sve obrtničke radnje određeni izaslanici narodne vlasti.

Na teritoriju ovog okruga imade radionica: 6 bačvarskih sa 20 radnika, 47 kovačkih sa 89 radnika, 32 kolarske sa 96 radnika, 1 kožara sa 10 radnika, 4 limarske sa 4 radnika, 1 lončarska sa 6 radnika, 362 mlina sa 440 radnika, 1 pekarica sa 1 radnikom, 2 postolarske sa 16 radnika, 3 stolarske sa 7 radnika, 1 kamenarska sa 6 radnika, 10 pilana sa 43 radnika, 2 ugljenare sa 16 radnika.

Rezultati pojedinih radionica, koje su radile masovno jesu: kožara je do sada preradila 200 komada koža, lončarija 5.010 komada raznog posuda od kojega je 2. 296 na narod, a ostalo za vojne i civilne ustanove. Kamenarska, izradila 50 pari mlinskog kamenja. Ugljenara 170.000 kg uglja, postolarske 39 pari novih cipela, pilana 24. 000 dasaka i 1. 273 letava, ciglana 200. 000 komada cigle, centralna kovačka radionica 309 motika, 18 plugova, 28 drilača, 300 srpova, 50 lopata, 500 potkova i 10 novih kola.

TRGOVINA:

Važan faktor u narodnom gospodarstvu jest trgovina, te je naša narodna vlast posvetila naročitu pažnju trgovini-izmjeni dobara, jer samo na taj način moći će se obnoviti naša zemlja. Otvaranjem sajmova počeli su dolaziti na tržiste poljoprivredni i obrtnički proizvodi sitna i krupna stoka, čije su cijene dosta pravilno postavljene. Sajmovi se održavaju u kotarevima Vojnić, Vrginmost i Slunj, dočim na terenu kotareva Plaški i Karlovac se ne održavaju radi čestog upada neprijatelja.

Trgovine na Kordunu potpuno su bile uništene od strane neprijatelja, a pojedinci su izbjegli u neprijateljska uporišta, te je na taj način trgovina kroz dulje vremena zamrla, a narod je kroz to vrijeme bio bez mogućnosti i unovčavanja raznih artikala, to se je putem veza ipak iz uporišta služila potrebnom trgovackom robom. Roba je uglavnom dobivena preko nabavljača. Ta roba ili je bila sakrivena ili pak putem njihovih veza dopremljena iz uporišta, čim je roba dostigla visoke cijene, jer prode tri do četiri ruke dok dode do potrošača.

Prema svemu ovome cijenu robe na sajmovima i tržištu diktira uglavnom ponuda i potražnja. Pojedinim ljudima izdata je dozvola od strane NOO-a za obavljanje trgovackog posla, time da potrebno kućanstvo lakše dode do robe koja mu je potrebna. Radi svega izloženog počelo se sa organiziranjem Okružnog nabavnog prodajnog poduzeća, time što će postepeno regulirati cijenu robe na taj način, što će robu nabavljati iz uporišta pomoću za to određenim dobavljačima, a k tome neprijatelja ekonomski oštetići i prodavati robu na-

rodu sa minimalnim troškovima od 5 do 10% i time će se roba 50—70% dobiti jeftinije nego na tržištu kupujući je od švercera. U trgovini potpomažemo privatnu inicijativu, ali nismo dozvolili toliku slobodu da bi to išlo na izrabljivanje zadruga.

Nedostaci za normalno razvijanje trgovine jesu što ne možemo dobiti dovoljno robe iz neprijateljskih uporišta, da bi se mogle podmiriti redovne narodne potrebe.

Pružena je pomoć da se u Slunju osnuje gostonica i pekara što ima zadatak da suzbije visoke cijene po gostonama u Slunju i da radi sa zaradom 20%. Odmah su se pokazale dobre strane toga i u prvim danima cijene u ostalim gostonama pale su za 20—30%.

SMJERNICE DALJNJEG RADA:

1. Na stalnim vakantnim posjedima napraviti plan i po mogućnosti formirati pokusne stanice, koje će biti uzorna poljoprivredna državna imanja. Te pokusne stanice moći će se osnovati kod svih naših kotarskih NOO-a, jer imade dovoljan broj vakantnih posjeda. Kod okružnog NOO-a ta bi se stanica mogla smjestiti nakon oslobođenja na državnom imanju Novigrad na Dobri, koji je imao oko 350 jutara.

2. Radi brže obnove seljačkih gospodarstava podići 3 poljske ciglane te pripremiti u toku ove zime drvo i zemlju.

3. Izgraditi pilanu u Starom Maljevcu na Glini, pomenuta bi poslužila za podizanje Široke Rijeke, Maljevca i ostalih sela uz Bosansku granicu. Sa drvom bi se snabdjevala sa jugoistočnog dijela Petrove gore.

4. Pristupiti izradi grade za podizanje pilane na terenu kotara Plaški.

5. Da bi se dobilo što ranije u proljeće povrća, potrebno je izgraditi klijališta u našim baštama, radi što ranijeg dobivanja sadnica proljetnog povrća.

6. Kod svih ustanova pomoći kod osnivanja novih partizanskih vrtova.

7. Početi sa organizacijom zadruga na terenu cijelog našeg okruga, kako bi one odmah mogle djelovati.

8. Održati još jedan poljoprivredni i 2 lugarska kursa.

9. Izvršiti konačnu raspodjelu šuma na teritoriju ovoga okruga te popuniti sve lugi.

10. Na sastancima narodu objasniti važnost naših šuma, tako da sam narod daje pomoći lugarima kod vršenja njihove dužnosti.

Ijl. Popuniti sve gospodarske odjele sa stručnim osobljem kojega će biti na raspolaganju nakon svršetka kurseva.

SOCIJALNI ODJEL:

I ovaj rat, kao i svi ostali ratovi, prouzrokovao je mnogo neimalih i postrađalih, mnogo je djece ostalo bez svojih roditelja. U toku NOB-e mnogo boraca NOV-e koji su se nesobično i hrabro borili za slobodu našeg naroda i domovine, onesposobljeno je za svaki teži fizički rad. Postali su invalidi. Veliki broj našeg naroda i to onih koji su čvrsto povezani uz NOP pred neprijateljskim nožem morali su napustiti svoje kuće i sklonili su se u manje ugrožena mjesta, kako bi spasili živote sebi i svoje djece. Naša je dužnost da svima posvetimo pažnju kako bi im olakšali njihov položaj.

U predratnoj Jugoslaviji iako je ona imala dosta napredno socijalno zakonodavstvo, stanje invalida, siročadi, radnika i postradalih bilo je vrlo teško, jer činovništvo koje je u život sprovadalo te zakone, onemogućivalo je svaku organiziranu pomoć. Mi smo od samog početka pošli sa stanovišta da je naša najsvetija dužnost prema našem narodu, da svima onima koji su stradali u ovome ratu pružimo svestranu pomoć. Mi nećemo dozvoliti da naši invalidi čiste cipele na ulicama Zagreba, a da djeca palih boraca postanu beskućnici 1 prepušteni sami sebi kako je to bilo u predratnoj Jugoslaviji.

Sve ove probleme rješavali su naši NOO-i najprije u okviru gospodarskog odjela tj. gospodarski odjeli su davali ekonomsku pomoć svima postradalima. Ali brzo se vidjelo da to nije samo ekonomski problem već isto vrijeme krupan socijalni i politički problem, te se ukazala potreba da se kod naših NOO-a formiraju posebni odjeli, koji će rješavati isključivo te probleme. Tako je u martu o. g. formiran socijalni odjel kod okružnog NOO-a, a malo zatim i kod kotarskih i općinskih NOO-a.

Socijalni odjeli u početku nisu bili organizaciono učvršćeni i nije bilo dovoljno članova u odjelu, te se nije mogla učiniti dobra raspodjela rada, i radi toga socijalni odjeli u početku nisu mogli efikasno rješavati sve probleme koji su se pred njih postavljali.

Ti nedostaci bili su tokom vremena otklanjani i danas socijalni odjel okružnog NOO-a imade uz pročelnika još 3 člana odjela, a predviđen je i četvrti. U kotarskim NOO-ima Slunj i Vrginmost imade uz pročelnika još po 2 člana odjela, a u toku je popunjene socijalnih odjela i u ostalim kotarevima.

U ovakvom sastavu tj. da u kotarskim NOO-ima uz pročelnika budu još po 2 člana odjela, a u okružnom NOO-u uz pročelnika još 4 člana odjela, socijalni odjeli će za sada moći izvršavati zadatke koji se pred njih postavljaju. U općinskim NOO-ima dovoljno je da po socijalnim pitanjima radi pročelnik odjela.

Odjelni sastanci predviđeni su da se održavaju svakih 8 dana, što se tek u najnovije vrijeme počelo prakticirati. U zadnje vrijeme održano je 9 odjelnih sastanaka socijalnog odjela okružnog NOO-a.

Pomoć od ZAVNOH-a sastojala se u pismenim uputama za rad socijalnih odjela i u dolasku pojedinih članova socijalnog odjela ZAVNOHa- na naše sastanke i konferencije.

INVALIDI:

Invalidi koji su za oslobođenje naših naroda dali svoju krv i svoje zdravlje, treba da osjetite brigu i ljubav čitavog naroda, jer su oni to zaslužili. Oni imaju puno pravo da to od nas traže i zahtijevaju.

Naša narodna vlast i čitav narod preko svojih narodnih organizacija može i treba da se već pod današnjim ratnim prilikama pozabavi pitanjem organiziranja svestrane pomoći našim ratnim invalidima.

U prvom se redu nastojalo invalide ospozobiti i zaposliti u raznim poslovima, kako bi na taj način i njima omogućili da prema svojim sposobnostima sudjeluju u izgradnji naše nove domovine i obnovi naše zemlje. Tako se do sada zaposlilo na raznim dužnostima 102 invalida od ukupno 213 koliko ih u cijelom okrugu imade. 50 invalida poslano je na liječenje u Italiju, a 7 invalida svršilo je administrativni kurs u Baniji, a oni su danas zaposleni u našim ustanovama. Ostali se nalaze kod svojih kuća.

Za nepokretne invalide i za one koji nemaju svojih kuća otvorice se Dom invalida, gdje će se invalidima omogućiti ospozobljavanje za razne službe u raznim zanatima, već prema njihovim sposobnostima. Kuća za dom invalida pravila se i uskoro će biti dovršena.

Naš je narod ispravno shvatio da je potrebno dati pomoć invalidima u obrazovanju njihovog gospodarstva te im je pružena pomoć u izgradnji koliba i obrazovanju zemlje.

Niti naša vojska nije zaboravila one, koji su u njenim redovima dali sve od sebe. Preko komande područja dobili su pomoć u odjeći i obući i to: 137 parcipela, 132 košulje, 72 para čarapa, 43 bluze, 34 hlače, 22 majice, 28 gaća, 20 potkošulja i 11 šalova. Od civilnih vlasti su invalidi dobili 20 kaputa i 30 hlača, te nekoliko padobrana za veš.

Da bi se od samih invalida upoznali sa svim njihovim potrebama, održavane su konferencije invalida. Do sada su u svakom kotaru održane 3 takve konferencije.

IZBJEGLICE:

U toku ovoga rata hiljade izbjeglica, koje su napuštale svoje kuće, sklanjale su se u manje ugrožena mjesta. Narod popaljenog i opljačkanog Korduna primio je više hiljada izbjeglica i pružio im je sve što je mogao. Ali uprkos toga što je narod taj problem ispravno shvatio i što je bio spremjan pružiti svu pomoć, taj problem ipak nije bio rješavan onako kao što bi trebao da bude. Tako je između ostalog jedan vrlo malen broj djece izbjeglica koji polaze u školu.

Da bi se to popravilo sazvana je kod Okružnog NOO-a konferencija predstavnika ličkih izbjeglica i pročelnika socijalnih odjela, na kojoj su se vidjeli svi naši nedostaci kod rješavanja tog problema, i donešeni zaključci kako treba u buduće da se rješava. Kao garancija i kontrola da će ti zaključci biti sprovedeni u život, formirat će se posebne komisije, koje će obići sve kuće u kojima stanuju izbjeglice te će na licu mjesta nastojati da zaključci konferencije zbijaju budu sprovedeni u život.

Radi prehrane izbjeglica na putu, organizirano je 5 prolaznih kuhinja i to u Rakovici, Slunju i Topuskom, preko kojih je prošlo u zadnja 2 mjeseca 1.682 izbjeglice, te u s. Zagorju i Crevarskoj Strani koje još nisu proradile, budući da izbjeglice u tom smjeru još nijesu prelazile.

Od ZAVNOH-a dobiveno je za sol i mast za te kuhinje 500.000 kuna, od čega je 250.000 predano u kotarski NOO Slunj za potrebe kuhinje u Slunj i Rakovici, a 100.000 općinskom NOO-u Topusku za kuhinju u Topuskom.

DJEĆJI DOMOVI:

Divljanjem neprijateljskih bandi, mnoga su dječa ostala bez svojih roditelja. Da bi se takvu dječiju prigrilo, da bi ih se spasilo i pružio potrebeni odgoj, osnovani su dječji domovi u kojima su takva dječa sakupljena. Prvi dom na Kordunu osnovan je u aprilu 1943. godine u Zbjegu u kotaru Slunj u kojem je bilo 25 djece iz kotara Slunj do 10 godina starosti. Dom je kasnije preseljen u dom Vojnički Grabovac gdje je bio od maja 1944. godine kada je za vrijeme neprijateljske ofanzive spaljen. Dom se poslije ofanzive preselio u Radonju. U julu ove godine prebačeno je 18 djece u Italiju.

Među djecom u Grabovcu živjela je grupa od 30 djece starosti od 10 godina koji su se kasnije u Radonji odgojili i davali priredbe u bolnicama i na zborovima. I ta je grupa otišla za Italiju.

Iz doma u Grabovcu izdvojena su djeca ispod 6 godina starosti, te je za njih u jesen 1943. godine osnovan dom u Velikoj Crkvini kotar Vojnić. Iz toga doma 48 djece otišlo je u Italiju, Prema tome je iz naših domova otišlo u inozemstvo 96 komada djece i 173 djece sa sela, što čini ukupno 269.

Djeca su se prebacivala u Italiju kako bi ih se smjestilo na sigurnija mjesta, pružilo čim lakše sve ono što djeci treba. Djeca žive u Italiji u Bariu i o njihovom odgoju se brinu naši učitelji.

Kako je još preostalo djece koja nisu bila prebačena u Italiju, i koja nisu imala svojih kuća, organizirana su u augustu o.g. 2 dječja doma, koji još i danas postoje i to u Radonji za ispod 7 godina i u Jovičićima za školsku djecu.

Sada je stanje u tim domovima slijedeće:

1. Radonja, osoblja zajedno sa upravom imade 17, a djece od 2—7 godina imade 59. Dom imade stručnu učiteljicu, koja se brine za odgoj djece. Liječnički pregled djece nije se do sada vršio redovito, a u domu ima uredena kućna apoteka.

2. Jovičići, osoblja sa upravom ima 12, a djece od 7—11 godina 76. Stanje doma je vrlo slabo. U sobama u kojima ima mjesta za spavanje za najviše 30 djece, spava 72 djece, i to složeno na krevete popreko. Učiona je samo jedna i ona je premalena za toliki broj djece. Da bi se to stanje popravilo, predviđeno je da se dom preseli u Čemernicu. U toku su popravci zgrade za smještaj doma u Čemernici. Osim ove djece smještene u domove u Kordunu ima još 393 komada djece, koju bi trebalo smjestiti u dječje domove, a koja su razmještena po kućama.

Od komande I Kordunaškog područja dobili smo 18 pari cipela za djecu u dječjim domovima, a od štaba VIII Udarne divizije 106 metara platna. Inače dobijaju domovi pomoći u odjeći i obući od ZAVNOH-a a isto tako novac za poboljšanje hrane.

Sastanci uprave domova i osoblja održavaju se svakih 8 dana.

Još uvijek nismo organizirali uredno snabdijevanje domova u hrani, ali se stanje u tom pogledu u zadnje vrijeme mnogo popravilo.

RADNICI

Pitanju radnika do sada se poklanjalo najmanje pažnje. Smatralo se je da su oni mobilizirani, i da kao takvi moraju raditi bez obzira po kakvima uslovima rade.

U cijelom okruglu u raznim radionicama koje rade pod kontrolom NOO-a, imade 675 radnika raznih struka, te 107 osoba zaposlenih u ekonomatima i kuhinjama, i 152 osobe na radu u kancelarijama, što čini ukupno 934 radnika i namještenika.

Radnici su vrlo slabo obučeni i gotovo svi bosi, a i prehrana radnika je doista slaba.

Do sada su održane po dvije radničke konferencije u svakom kotaru, i jedna okružna, kojima se raspravljalo o svim pitanjima u vezi sa radnicima.

Da bi se popravila prehrana radnika, pirstupilo se organiziranju radničkih kuhinja po radionicama. Do sada je organizirano 7 radničkih kuhinja.

Od kože iz naše kožare, odobreno je za potrebe radnika 50 pari cipela ali sa drvenim donovima, budući da im za sada nemamo kožnih donova. Do sada je izdano 18 pari, a ostalo je u izradi.

JEVREJI:

U našem okrugu našlo je utočište 526 jevrejskih izbjeglica od kojih je zapošljeni u raznim ustanovama 320, a ostali su razmješteni po kućama i sami se prehranjuju.

U odjeći i obući dobili su pomoć od jevrejskih organizacija u Americi.

Uza sve napore u radu socijalnog odjela bilo je i nedostatka. U radu nije bilo dovoljno plana, a bez planskog rada nije moglo biti ni željenih rezultata.

Dom invalida mogao se i prije otvoriti da se je tom vrlo važnom pitanju poklonilo dovoljno pažnje, a otvaranjem doma svakako bi više naših invalida sposobili za razne službe.

Sve do najnovijeg vremena pitanju izbjeglica nije se isto tako poklanjalo dovoljno pažnje, i izbjeglice su često bili prepusteni sami себи.

I pod ratnim prilikama postojale su mogućnosti da se naši dječji domovi bolje opskrbe, a naročito da im se redovitije izdaje sledovanje, ali se radi nedovoljne budnosti to nije postiglo.

Pogotovo se radnička pitanja još ni sada ne uzimaju onako ozbiljno kako bi to trebalo, te se je radi toga po pitanju radnika vrlo malo učinilo. No svi ti nedostaci uočeni su i u novom planu se nastojalo te nedostatke otkloniti.

SMJERNICE DALJNJEG RADA:

1. Popuniti prema potrebi socijalne odjele kotarskih NOO-a i socijalni odjel okružnog NOO-a, a i među članovima odjela napraviti raspodjelu rada.

2. Podići Dom invalida, i snabdjeti ga sa svim potrebnim stvarima. U vezi sa ZAVNOH-om u dom smjestiti dovoljan broj stručnih učitelja iz raznih grana, koji će u domu održavati razne kurseve. Invalidi koji produ kurseve zapoštiti na poslu za koji su se na kursu sposobili.

Kako kuća u kojoj će biti smješten dom invalida pripada jednom dosta velikom vakantnom posjedu, organizirati obradivanje toga posjeda i dom će se moći sam snabdjeti sa hranom.

Invalidima koji neće biti smješteni u dom, omogućiti posjećivanje raznih kurseva, kako bi se i oni sposobili za razne službe.

3. Urediti stanje u dječjim domovima, tako da će ti domovi biti snabdjeveni sa svim potrebnim stvarima, da imaju dovoljno prostorija, i da svaki dom imade dovoljan broj stručnih lica za odgoj djece u domu.

Smjestiti u domove čim veći broj djece, koja još nisu u domovima, a po mogućnosti svu nezbrinutu djecu. Radi toga će biti potrebno da se otvore još najmanje dva dječja doma.

4. U vezi sa gospodarskim odjelom urediti pitanje naplate radnika za njihov rad, i na taj način riješiti pitanje snadbijevanja radnika i njihovih obitelji, na taj će se način naši radnici osamostaliti i onda će radionice povećati kapacitet.

Urediti pitanje naučnika tj. da se odredi naukovni rok i uslovi pod kojima se vrši naukovanje, a isto tako da se stvore škole za naučnike.

5. Smjestiti izbjeglice tako da im se pruži sve što im se može pružiti tj. da svaki izbjeglica imade osiguran krov nad glavom i prehranu, da se osigura prehrana stoke izbjeglica, te da se organizira da čim veći broj djece izbjeglica polazi školu.

U vezi sa JNOF-om organizirati da se sva pitanja u vezi sa izbjeglicama rješavaju na seoskim i općinskim sastancima.

U slučaju da će izbjeglice napustiti Kordun, organizirati povlačenje izbjeglica.

6. Za slučaj oslobođenja Karlovca i preuzimanja ustanova u Karlovcu koje će potpasti pod socijalni odjel, napraviti detaljan plan, kako bi se rad u tim ustanovama čim prije normalizirao.

PREHRAMBENI ODJEL:

Vojska se u redovitim vremenima prehranjuje iz vojnih magazina. U tu svrhu narod je davao veliki doprinos kroz vojne budžete. Za vrijeme rata rastu poteškoće oko ishrane vojske zbog povećanog broja vojnika, zbog pokreta jedinica, poteškoće uvoza i saobraćaja, te čestog uništavanja skladišta tj. goťovih rezervi harne. Sve ove poteškoće trebalo je savladati u ovoj NOB-i, a uz to primiti na sebe još i ishranu siromašnog stanovništva, o čemu se vrlo malo vodilo računa i u doba mira, a pogotovo u vremenu rata.

Okupacijom Jugoslavije izgubljena su sva vojna skladišta sve dugu pripremane rezerve za prehranu. Narod se počeo dizati na ustanak, partizanski odredi rasli su iz dana u dan. O uvozu ili kupnji hrane nije moglo biti ni pomisli. Pitanje prehrane postalo je jedan od najozbiljnijih problema, koji se još povećao brigom oko ishrane i siromašnog i izbjeglog naroda. U početku su pitanje prehrane vojske rješavali vojni intendanti zajednički sa NOO-ima na dobrovoljnoj osnovi, organizirali ishranu po selima u kojima su se kretale prve male partizanske jedinice. Kasnije ovaj posao je prenesen posvema na NOO-e, kako za prehranu naroda tako i prehranu vojske.

Od prvih krupnijih zadataka za NOO-e bio je zbrinjavanje smještaja i prehrane oko 15.000 duša iz kotara Kirinsko-Sjeničarskog, koje je početkom januara 1942. godine moralo ostaviti ispred neprijatelja svoja ognjišta. Nije bio lagan zadatak smjestiti i prehraniti toliku masu izbjeglica na teritoriju koji je bio djelimično oslobođen (Vojnić i Veljun), a sve na neizvjesno vrijeme.

Kao drugi zadatak godine 1942. narod je Korduna primjernom brzinom tj. u roku od 48 sati sakupio oko 3 vagona žita za vojsku i stanovništvo Gorskog kotara. Time je narod pokazao svoju visoku svijest u NOB-i. Ne daje narod iz svojih usta samo za svoje borce ili izbjeglice iz Korduna. On smatra svojim borcima i svojom braćom gdje god se borci borili ili narod oskudijevao. Kod ocjene ove pomoći treba uzeti u obzir da se ta pomoć izvršila upravo pred žetvom, u času kada su rezerve hrane najtanje. Osim toga narod je o svom trudu žito prevezao do mede Gorskog kotara. Iste godine (1942.) u doba same žetve izbjeglo je, smješteno i prehranjeno oko 11.000 duša iz Kordunskog Ljeskovca i okolnih sela, koji ostaju na ishrani sve do oslobođenja Slunja (listopada 1942.), a odmah poslije toga stiže novih oko 5.000 izbjeglica iz Primorja.

Ovo su samo krupniji zadaci u pitanju prehrane, koje je narod Korduna i njegovi NOO-i rješili u prvim počecima borbe. Medutim su partizanski odredi

dalje rasli i prerasli u NOB. Podizale su se bolnice, dječji domovi, razne ustanove, osnivali kursevi itd. pitanje prehrane postajalo je sve češće da su u februaru 1943. godine formirane posebne prehrambene komisije, koje primaju na sebe kao prvi zadatak ishranu oko 19.000 domaćih duša bez hrane. Teško ekonomsko stanje nastalo pljačkom u IV ofanzivi diktiralo je da se pronadu nova vredna za prehranu. Osnivaju se NOF, kao novo vrelo uvedeno je ubiranje ušura, koji je kroz 19 mjeseci dao ogromnu pomoć od 81 vagona žita za prehranu vojske ustanova i naroda.

Poslije žetve 1943. godine narod je sabrao u dvije kampanje velike količine hrane na dobrovoljnoj osnovi. Isto tako ove godine sabrao je narod u dvije kampanje, a u toku od 4 mjeseca: 25 vagona žita, 10 vagana graha, 10 vagona krumpira i preko 10 vagona sijena, te veće količine masti, duhana, luka itd., a povrh toga 800.000 kuna u gotovom novcu.

Kotar Karlovac u toku godine 1944. posebno je doprinio bilo u dobrovoljnim prilozima, bilo u otkupu na priznanice 57 vagana žita, 512 goveda i 17 svinja, od čega je 25 vagana žita izravno poslao XI Korpusu, a ostatak predao Komandi Karlovačkog područja.

15. IX 1944. obrazovan je odjel prehrane kod Okružnog NOO-a za Kordun sa jednim pročelnikom i 4 člana odjela, koji ima zadatku da od sada vodi sve poslove oko prehrane naroda i vojske tj. provodi sabiranje, u skladištima stvara rezerve hrane, a u budućnosti da preuzme na sebe opskrbu sa odjećom i obućom. To znači kod oslobođenja velikih uporišta ima preuzeti i rukovoditi mlinovima, pekarnama, skladištima, mesnicama, klaonicama, gostonicama itd.

Veliki doprinos za prehranu naše NOV pružila su napuštena imanja narodnih neprijatelja, kao i vakantna imanja koja je narod i uz svoje vlastite poteškoće dobrovoljno i velikim marom obradivao. U ovoj godini prihod tih imanja odbacio je 19 i pol vagona žita razne vrste. Ovo žito dato je za prehranu naše NOB. Poteškoće u radu bile su pamanjkanje vreća i dasaka za izgradnju zemunica.

U kampanji koja je raspisana prije mjesec dana u svrhu sabiranja živežnih namirnica pokazao se dobar uspjeh, što se ima naročito zahvaliti razumijevanju na koje je kampanja naišla kod samog naroda.

SMJERNICE DALJNJEK RADA:

1. Da se produži rok za preuzimanje sakupljene hrane do 15. XII 1944. godine. Hrana se nije mogla preuzeti kako je bilo predvideno do 1. XII zbog potonjanja vreća i lošeg vremena.
2. Da se ponovno održe masovni sastanci u onim selima gdje se osjeća veći broj imućnijih ljudi, koji nisu dali onolike količine hrane koje bi mogli dati. Na tim sastancima narod će najbolje iznijeti koliko pojedinci mogu dati prema svojim imućnim prilikama.
3. Pripremiti kadar potrebnih ljudi za preuzimanje raznih magazina, mlinova, pekarna, mesnica itd. koji će biti potrebni kod preuzimanja vlasti u novim mjestima.
4. Po oslobođenju grada Karlovca i okolnih sela odmah provesti kampanju na sakupljanju dobrovoljnih priloga hrane, odjeće i obuće iz čega bi se pružila prva pomoć onom narodu koga zatećemo bez hrane, obuće i odjeće.

ZDRAVSTVENI ODJEL:

šnog odbora i zdravstveni referent, koji uviјek po mogućnosti mora biti stručnjak i osim toga još neodređeni broj lica, koji moraju biti članovi narodnih, političkih i kulturnih organizacija i tako preko tih svojih organizacija održavati saradnju sa narodom, obaveštavajući narod o zdravstvenom radu, o planovima zdravstvenog rada i sami se upoznavati sa zdravstvenim potrebama naroda.

Na taj način kao i preko pročelnika kao člana izvišnog odbora održava se veza sa narodom i narodnim potrebama.

Na sličan način organizirani su i niži zdravstveni odjeli pri kotarevima, samo što se nije moglo u svakom kotaru postaviti za zdravstvenog referenta stručnjaka liječnika. Zadatak je liječnika velik i vrlo opsežan, jer on pored stručnog rukovodstva u svim oblicima zdravstvenog rada vodi i ambulantu i pruža pomoć u svim slučajevima oboljenja. U tome pogledu stanje u našem okrugu još ni do danas nije zadovoljavajuće, jer se u zdravstvenoj službi našeg okruga nalaze samo 2 stručna liječnika i to: okružni zdravstveni referent i zdravstveni referent kotarskog NOO-a Slunj, a da se udovolji svim potrebama naroda za liječničkom pomoći, bilo bi potrebno još za naš okrug najmanje 10 liječnika.

Zdravstveni odjel okružnog NOO-a doskočio je toj potrebi za stručnim liječnicima uspostavljanjem saradnje sa Vojno partizanskim sanitetom i Vojno partizanskim bolnicama na području našeg okruga. U tu svrhu u zadnje vrijeme održana su 3 sastanka sa predstavnicima vojno partizanskog saniteta i odlučeno je, da će vojno partizanski liječnici, koji su to i do sada često radili, redovito pregledavati i liječiti civilno stanovništvo i to ambulantno i bolnički, tako da danas na Kordunu postoje 4 civilne ambulante koje vode vojno partizanski liječnici, a petu ćemo osnovati za koji dan. U tim ambulantama i vojno partizanskim bolnicama pregledano je i liječeno u zadnja 3 mjeseca preko 2.450 bolesnika, a u ambulantama koje vodi okružni referent, zdravstveni referent u Slunj, zdravstveni referent u Vrginmostu i liječnik ZAVNOH-a u Topuskom pregledano je i liječeno 3.600 bolesnika.

U općinama i selima osnovane su zdravstvene komisije, nekadašnje sekcije, u koje slično kao i u višim zdravstvenim odjelima ulaze odbornici, članovi NOO-a i još 2 lica koji trebaju da budu pripadnici masovnih narodnih organizacija. U zadnje vrijeme se naročito nastoji da u općinsku i seosku zdravstvenu komisiju uđe i jedno zdravstveno lice koje je član općinskog ili seoskog odjela JNOF-a. Preko općinskih i seoskih zdravstvenih komisija viši zdravstveni odjel dobiva pravu sliku o stanju narodnog zdravlja o zdravstvenim potrebama naroda i prema tome upravlja svoj stručni zdravstveni rad, pa opet preko tih komisija koje su u nazužem kontaktu sa narodom upućuju se stručna uputstva za rad u borbu protiv bolesti. Nastoji se i životom i pisanom riječju da naš narod postane zdravstveno svjestan, usvoji u svome životu i radu sva pravila koja su mu potrebna za očuvanje zdravlja. U tome su postignuti prilično dobri rezultati, jer se iz dana u dan primjećuje, kako narod pazi na higijenske propise, jer ima povjerenja u ono što mu se predlaže, uviđa da mu je to korisno, jer sve dolazi od njega i prelazi preko njega.

Zdravstvena služba u predratnoj Jugoslaviji nije se mogla time pohvaliti, premda je radila u daleko boljim uslovima nego li što su današnji ratni uslovi, jer narod u nju nije imao povjerenja, prema tome nije imao povjerenja i u

ono što mu je ona predlagala. Narod je uviđao da to dolazi od protunarodnih elemenata koji su i iz zdravstvenog rada htjeli izvući korist za sebe i promicati svoje nečiste interese. Naš zdravstveni odjel organizirao je 15 stručnih higijenskih predavanja, koje je posjetilo oko 25.000 lica, zatim je u zadnja 3 mjeseca održano 60 konferencija kotarskih, općinskih i seoskih, na kojima se raspravljalo po svim zdravstvenim pitanjima pojedinih područja i tražilo načine kako da se pomogne u liječenju i suzbijanju bolesti, razaslan je oko 30 raznih okružnica, higijenskog sadržaja, umnoženo je 3 zdravstvena predavanja koja su čitana na konferencijama i raznim drugim sastancima sazvanim bilo u koju svrhu.

Samo podizanje higijensko-profilaktičnih mjera kao na pr. gradnja ispravnih bunara, zahoda, paljenje krečana, uređenja dvorišta i dubrišta, nije vodeno u onolikom obimu, koliko smo mi to imali u planu, jer su prilike na našem terenu uslijed rata veoma teške (popaljenost, golotinja, nedostatak radne snage itd.) tako da je narod zauzet drugim težim problemima ekonomske prirode, a u prvom redu gradnjom nastambi. Uza sve to učinjeno je za naše prilike puno, a zadnja 3 mjeseca izgrađeno je 752 ispravna zahoda, okrećeno je preko 700 kuća i kuća, a uređeno po higijenskim propisima koliko je to bilo najviše moguće 300 dvorišta i dubrišta. To smo nastojali da uredi svaka kuća i svako domaćinstvo, ali kako smo naglasili iz navedenih razloga uspjeh nije potpun, dok kod svih naših državnih ustanova i kod kuća mnogih javnih radnika i odbornika uvedene su higijenske mjere prema našim uputama i savjetima i to koliko je najviše bilo moguće. Preko seoskih i općinskih zdravstvenih komisija liječena su masovno ona oboljenja koja su u našem narodu vrlo proširena kao na pr. malarija i svrab. Tako na pr. malarija koja je naročito bila proširena u kotaru Slunj i Vrginmost gotovo je našim nastojanjem suzbijena. Na području okruga bolovalo je u zadnja 3 mjeseca od malarije preko 8.000 lica, od toga je izlječeno 6.000 jer je sa uputama za liječenje u tom razdoblju podijeljeno narodu preko 100.000 tableta atebrina. Od svraba izlječeno je od početka rada zdravstvene službe pa do danas oko 30.000 lica. U zadnja 3 mjeseca podijeljeno je narodu 487 flemingsove sumporne otopine za liječenje svraba. Koncem septembra i početkom oktobra o.g. cijepljeno je na Kordunu 2.000 djece protiv velikih boginja.

U zadnja 4 mjeseca pored budnog stanja obzirom na proširenje akutnih raznih bolesti, posvetili smo naročitu pažnju veneričnim oboljenjima, koja su se bila počela širiti u nekim kotarevima a naročito u kotaru Slunj. Te se zareze uvijek prošire za vrijeme ratnog stanja uslijed silnog prometa vojske iz raznih krajeva svijeta i narod uopće nije bio upoznat sa karakterom tih oboljenja. U krajevima gdje su se one širile poveli smo višu propagandu za njihovo liječenje i suzbijanje, mnogi su se bolesnici javili sami na liječenje primjetivši na sebi znakove ovih oboljenja, naročito sifilisa, o kojemu prije nisu ništa znali. Otkrili smo i liječili na području okruga 117 bolesnika, neki su već potpuno izlječeni, dok se drugi nalaze u liječenju.

Od drugih kroničnih zaraznih bolesti kojima smo se u zadnje vrijeme naročito bavili jest tuberkuloza. Kroz naše ambulante prošlo je oko 50 slučajeva otvorene plućne tuberkuloze i uslijed vanredno loših stambenih i inače životnih uvjeta tih bolesnika, oni su bili opasnost za svoju okolinu. Sigurno je da takvih bolesnika na Kordunu ima i više, pa smo zbog toga nastojali da izgradimo jednu izolanu, kao liječilište za te bolesti, gdje bi se bolesnici i bolje liječili i gdje bi opasnost za zarazu okoline bila uklonjena. U tome nismo uspjeli, jer su se poteškoće u vezi sa izgradnjom te izolane i njezinom opskrbom

sa unutrašnjim uređenjem i stručnim radom pokazale kao nepremostive, pa smo od toga odustali i ograničili se na posjete tih bolesnika i izdavanje općenitih uputa o tuberkulozi i načinu njezinog širenja. Moramo naglasiti da je narod prihvatio naše savjete, pazi se makar u kućama tih bolesnika da se ne pljuje po podu, da bolesnici odvojeno spavaju itd. premda loš običaj pljuvanja na pod na Kordunu još nije iskorijenjen i može se često primijetiti da se bezrazložno i nepotrebno pljuje po podu, a pri tome se zaboravlja, da se na taj način prenosi teška bolest tuberkuloze. To kao i mnoge druge pojave kao na pr. izbjegavanje gradnje zahoda i ondje gdje je to moguće, dokazuje da zdravstvena svijest kod našeg naroda nije još na dovoljnoj visini. U borbi protiv tih i još mnogih drugih nehigijenskih i zlih običaja i navika povezali smo se sa prosvjetnim odjelom okr. NOO-a u nastojanju da stalnom propagandom preko naših i prosvjetnih organa stanemo tome na put.

Budući, da se sa sajmova prigodom prodaje živežnih namirnica i većim prometom ljudi mogu proširiti kojekakve bolesti, uveli smo na sajmovima stalnu kontrolu naših zdravstvenih organa higijeničara i tržišnih nadzornika, koji budno paze na higijenske propise.

Da odterimo vojno partizanske bolnice u bolničkom liječenju civilnih bolesnika, organizirali smo sakupljanje posteljine i drugih potrepština za bolnicu 1 sakupili smo u narodu usprkos velikog osiromašenja 10 potpunih kreveta. To smo predali civilnoj bolnici u Glini, tako da sada možemo upućivati bolesnike ne samo u Vojno partizanske bolnice nego i u našu bolnicu u Glinu. To činimo u svim hitnim hirurškim slučajevima, a i inače kad se bolničko liječenje potrebnim. Inače i u ambulantnom i u bolničkom liječenju naših bolesnika najveća je poteškoća pred kojom stojimo nestašica lijekova. Ne možemo reći da je naša okružna apoteka sasvim bez lijekova. Ima nešto lijekova, a mnoge lijekove koliko najviše možemo pravimo i sami ili ih dajemo praviti iz domaćih ljekovitih biljaka u apotekarskom laboratoriju u Glini, samo to još ni izdaleka ne može zadovoljiti sve potrebe liječenja.

Mnogi nedostaci naše zdravstvene službe, tako u prvom redu nedovoljna izvještajna služba, nedovoljno prepoznavanje bolesti, nedovoljna zdravstvena svijest kod našeg naroda itd. mogu se svesti na nedostatak stručnog osoblja, a naročito na nedostatak nižeg stručnog zdravstvenog osoblja u sastavu općinskih i seoskih zdravstvenih komisija. Tome nastojimo doskočiti održavanjem stručnih bolničarskih kurseva za rukovodioce seoskih i općinskih zdravstvenih komisija. Do sada su održana 3 takva zdravstvena kursa sa po 15 polaznika, a četvrti sa 20 polaznika upravo se sada održava. Na viši zdravstveni kurs pri odjelu za narodno zdravlje kod ZAVNOH-a uputili smo 5 lica, a za koji dan uputiti ćemo još 5 drugarica na primaljski kurs u Glinu.

Naš zdravstveni odjel održava najužu saradnju sa odjelom narodnog zdravlja pri ZAVNOH-u. Liječnik iz tog odjela vodi civilnu ambulantu u Topuskom, a isto tako referent za apotekarstvo vodi našu apoteku u Topuskom. U zadnja 3 mjeseca članovi odjela narodnog zdravlja pri ZAVNOH-u posjetili su naš teren 2 puta i tada su nam pomogli u radu i upoznali se sa svim zadacima i poteškoćama našega rada na terenu. Isto tako pored pismene veze, članovi našeg odjela često posjećuju ZAVNOH gdje se diskutira i traži rješenja za sva aktuelna zdravstvena pitanja.

Što se tiče sadanjeg stanja narodnog zdravlja na Kordunu, možemo podvući da nema ni jedne zarazne bolesti u epidemiskom obliku, a u koliko se pojavi kakav pojedinačni slučaj ili više njih, naša zdravstvena služba odmah mobilizira cijeli svoj aparat, da se spriječi proširenje.

U takmičenju Okružnih NOO-a u zadnjih mjesec dana održava se jedan zdravstveni kurs, kojega posjećuje 20 polaznika. Po završnom kursu i uspješno položenom ispitnu kursisti će biti upućeni u općinske zdravstvene komisije kao stručni rukovodioci. Dalje smo nastojali da zavedemo sve potrebne higijenske mjere u dječjim domovima na području našeg okruga, gdje smo također liječili svu djecu od svraba i lakihih bolesti. To smo naročito učinili u dječjem domu u Jovičićima. Održali smo jedno predavanje o veneričnim bolestima u Cvijanović brdu, a u kotaru Slunj proveli smo potrebne mjere za sprečavanje proširenja pjegavog tifusa, što je tamo naročito bilo potrebno zbog velikog prometa izbjeglica iz Like. Jedan od najvažnijih zadataka pred kojima sada stoji naš zdravstveni odjel jest higijensko prosvjećivanje naroda, jer samo sa dovoljnim poznavanjem higijene možemo se uspješno odhrvati bolestima pa makar kako teške bile druge prilike. Taj naš rad namjeravali smo u toku ovog jednomjesečnog natjecanja povećati izdavanjem jednog mjeseca pod naslovom »Naše zdravlje«. List smo potpuno spremili ali ga na žalost nismo mogli izdati radi nedostatka papira i ostalog štamparskog materijala.

U sastavu zdravstvenog odjela okružnog NOO-a nalaze se sada slijedeća lica: pročelnik, drugarica Ulemek Ljubica, Srpskinja, seljakinja, zdravstveni referent dr Ante Paković, Hrvat, intelektualac, referent za apotekarstvo, dr Milan Fuks, Jevrej, intelektualac, drug Nikola Mance, Hrvat, intelektualac, odgovoran za administraciju, drugarica Bulat Danica, Srpskinja, seljakinja, odgovorna za propagandu drugarica Lajtner Klara, Jevrejka, trg. pomoćnica, zadužena kao bolničarka u ambulantni i drug Sikirica Petar, Srbin, seljak kao okružni dezinfektor.

SMJERNICE DALJNJEGLA RADA:

Najvažniji zadaci pred kojima stoji zdravstveni odjel jesu ovi:

1. Upoznavanje naroda sa svim uputama i pravilima za očuvanje narodnog zdravlja, dakle higijenska propaganda. Treba povećati broj predavanja, konferencija i ostalih masovnih sastanaka na kojima će se narod upoznavati s tim pravilima. Najefikasnije namjeravamo to postići sa izdavanjem jednog mjesечnog lista, u kojem će se širiti i popularizirati stručne liječničke upute, raspravljati o pojedinim zdravstvenim problemima, tražiti prijedloge i načine za njihovo rješavanje, a isto tako list bi trebao da bude potstrelkač za daljnji rad, da bi se u njemu iznosili primjeri i uspjesi najpožrtvovanijeg zdravstvenog rada.

2. Održavanje zdravstvenih kurseva, mišljenja smo da bi trebalo održati još najmanje 5 ovakvih kurseva, kako danas održavamo, kako bi sve članove seoskih i općinskih zdravstvenih komisija uključujući i same odbornike upoznali sa smjernicama naše nove zdravstvene politike i sa borbom protiv najčešćih narodnih bolesti.

3. Liječenje i suzbijanje veneričnih oboljenja. U tu svrhu namjeravamo osnovati posebnu ambulantu za liječenje tih bolesnika i u njoj skoncentrirati sve slučajeve oboljenja, a osim toga organizirati u saradnji sa Vojno partizanskim sanitetom pripremanje i dobavu potrebnih lijekova.

4. Neposredni zadatak pred kojim stojimo jest borba protiv pjegavog tifusa, koji se je u zadnje vrijeme epidemijski proširio na Baniji i u Lici. U tu svrhu trebamo u saradnji sa ostalim odjelima našeg odbora, a naročito u saradnji sa socijalnim odjelom uređiti smještanje i raskuživanje svih izbjeglica i prolaznika koji dolaze iz zaraženih krajeva. Taj zadatak je neobično težak zbog oskudice odijela i stambenih prostorija, ali njemu moramo pristupiti što prije, jer je to bolest, koja nam za sada najviše prijeti.

FINANCIJSKI ODJEL:

Ovaj odjel osnovan je u mjesecu rujnu 1944. godine, dok je do tog vremena sve poslove obavljao pročelnik gospodarskog odjela, odnosno obavljali su se u okviru gospodarskog odjela.

Ovaj odjel ima pročelnika i jednog referenta.

Kod kotarskih NOO-a svi odjeli nisu osnovani, već su postavljeni referenti finacija, koji sve poslove financijske prirode vrše pod nadzorom pročelnika gospodarskih odjela.

Rad ovog odjela nije za sada u punom djelovanju, dok se ne oslobođe u našem okrugu gradovi, te će tada ovaj odjel imati vrlo važnu ulogu u sredenju i dalnjem razvoju našeg državnog života.

Dosadašnji rad ovog odjela bio je uglavnom sveden na unovčenju obveznica 3% zajma narodnog oslobođenja i prikupljanju raznih prihoda od taksa, trošarina itd. koje se ubiru na području našeg okruga, od kojih prihoda ide u narodno oslobođilački fond za podmirenje najnužnijih potreba po slijedećem ključu: 30% općinskom NOO-u, 35% kotarskom NOO-u, a 35% za Okružni NOO.

Isto tako rad ovog odjela od njegovog osnutka sastojao se uglavnom u prikupljanju podataka o novčanim ustanovama i zavodima na neoslobodenom području ovog okruga kao i pronalasku osoblja, koji su dosada tj. prije ovog rata radili u novčanim ustanovama, a nalaze se na oslobođenom području, kao i onih koji se nalaze u uporištima, a činovnici su ili namještenici ovih ustanova.

Ovi podaci su prikupljeni i sredeni, te se imaju postaviti delegati u tim ustanovama, kako bi se mogle izvršiti sve direktive u času oslobođenja gradova, koji potпадaju pod ovaj okrug.

Novčano poslovanje ovog odjela bilo je slijedeće:

1. od monopola.....	16.043
2. od priloga.....	453.925
3. od kazni.....	141.000
4. od trošarine.....	1200.481
5. od raznog.....	7.340

UKUPNO: 18.187,94

PRIMICI, SUBVENCIJE I DRUGO:

1. Dječja kazališna grupa.....	108.000
2. Dječji dom Radonja.....	20.000
3. ZAVNOH za izdržavanje kurseva.....	1.900.000
4. ZAVNOH za nabavu sjemena.....	5.735.499
5. ZAVNOH za nabavu žita za pasivne krajeve i pogonski materijal	6.691.433
6. Od uplate ZNO.....	950.300
7. Od uplate monopola.....	480
8. Od uplate soli.....	3.093

UKUPNI primici: 15,408.805

IZDACI:

1. Poljoprivredni odjel	689.654
2. Prosvjetni odjel.....	332.114
3. Propagandni odjel.....	126.580
4. Zdravstveni odjel.....	43.274
5. Tehnički odjel.....	15.168
6. Socijalni odjel	1.111.780
7. Ekonomat odbora.....	4.544.900

Ukupni izdaci za potrebe
ONOO-a..... 6.873.470

Nabavljeni sjemena za VP bašte..... 4.373.439
Nabavljeni žito za pasivne krajeve..... 5.995.453

Tresorno stanje
a) blagajna 341.132
b) vred. papiri..... 1.500

UKUPNO izdaci: 17.584.994

DUGOVANJE OKRUŽNOG NOO-a:

1. Zaobveznice ZNO	950.300
2. Zamonopol.....	480
3. Zasol.....	3.093
4. Razne dugovine.....	278.299

UKUPNO dugovanja: 1.232.172

POTRAŽIVANJA ONOO-a:

1. Raznih dužnika.....	609.308
2. Blagajna	342.632
3. Ukupno potraživanja.....	951.940
4. Pasiva blagajne, dugovanje.....	280.232

OBVEZNICE ZAJMA NARODNOG OSLOBOĐENJA:

1. Od ZAVNOH-a primili na unovčenje.....	14.649.200
2. Unovčeno do danas.....	10.455.800
3. Kod pojedinih ustanova na unovčenju.....	4.244.000
4. Doznačeno ZAVNOH-u	9.504.900
5. Dugujemo.....	950.300

Koji smo iznos zatražili molbom od ZAVNOH-a da nam se otpise.

Kako je iz prednjeg vidljivo, Okružni NOO imao je prihoda u svemu 2.1.818.794, a utrošeno je za potrebe svoje, kao i na uzdržavanje kurseva, dječjih

domova iznos od 6.873,470 koje su uglavnom podmirivale iz subvencija, koje smo primili od ZAVNOH-a. Naročito je za istaknuti na izdaci učinjeni za ekonomat ovog odbora nisu učinjeni samo za potrebe ovog odbora, već je veći dio toga utrošen za nabavu kancelarijskog materijala, kako za ovaj odbor, tako i za kurseve koji se održavaju kod ovog odbora. Do sada imade na izdržavanju 2 dječja doma, učiteljski kurs i još 7 kurseva po svim granama državne privrede sa ukupno oko 550 pitomaca.

Iz prednjeg referata je vidljivo u kojem iznosu smo primili obveznica zajma za unovčenje, a koliko je do danas ukupno rasparčano, prema čemu dolazimo do zaključka da ovaj odjel nije posvetio dovoljno brige i pažnje unovčenju obveznica i da nije shvatio dužnost da se iste unovče.

Ovaj rad na unovčenju obveznica treba da se od sada nastavi sa većom brigom i pažnjom, kako kod ovog odjela i odbora, tako i u svim odborima od kotarskih pa do seoskih, da se i na ovom polju poluči što veći i bolji uspjeh.

SMJERNICE DALJNJEG RADA:

1. Provadati kampanju za unovčenje obveznica zajma NO.
2. Kod kotarskih NOO-a upoznati pročelnike gospodarskih odjela i referente finansija sa finansijskim poslovanjem, a naročito u knjigovodstvu.
3. Kod Okružnog NOO-a u ovom odjelu održati kraće kurseve od 2–3 dana sa pročelnicima gospodarskih odjela i referentima finansija u knjigovodstvu.
4. Izraditi uputstvo sa detaljnim obrazloženjem o vodenju knjigovodstva kako bi što lakše pročelnici gospodarskih odjela i referenti finansija kod kotarskih NOO-a mogli obavljati taj rad.
5. U najkraćem roku predvidjeti delegate u novčanim zavodima na području ovog okruga.
6. Pronaći i ospozobiti što veći kadar osoblja, koje će prigodom oslobođenja Karlovca biti potrebno i od tih najmanje jednog druga povući na rad u ovaj odjel.

PROSVJETNI ODJEL:

Dolaskom okupatora na teritorij okruga Kordun prosvjetni rad je sasvim prestao. Škole su bile pretvorene u kasarne ili popaljene i potpuno uništene. Pošto je okupator protjeran i u Kordun oslobođen, nakon vrlo kratkog zastoja, pod strahovito teškim uslovima bez ikakvih sredstava, počelo se opet graditi i na prosvjetnom polju. Kao što je narod razvio svoj silni NOP, tako je i iz ničega počeo da stvara i u prosvjetnom pogledu.

Godine 1942. počelo je organiziranje prvih prosvjetnih ustanova. Te godine osnovani su kulturno-prosvjetni odbori i njihova organizacija sprovedena je od okruga do svakog sela. Rad tih odbora bio je spojen s propagandom, ali se 1943. godine propaganda odvojila od njih i oni su prerasli u prosvjetne odjele kod okružnog i kotarskih NOO-a, a kod nižih NOO-a zadužen je samo po jedan član za prosvjetni rad. Odjel za prosvjetu kod okružnog NOO-a ima pročelnika i 2 stručna referenta, a kotarski prosvjetni odjeli pročelnika i jednog referenta. Prosvjetni odjel okružnog NOO-a do danas još nije sasvim popunjeno,

jer mu još treba jedan referent za srednje škole, i još jedan referent za osnovne škole. Ovo će se potpuno izvršiti uz pomoć odjela narodne prosvjete ZAVNOH-a uporedo s proširivanjem poslovanja, koje će uslijediti naročito po oslobođenju čitavog našeg okruga.

Na podizanju i unapređenju školstva dali su dobre rezultate, usprkos čestim dugim prekida rada u školama uslijed zime i neprijateljskih ofanziva i upada, kao i usprkos sve većim teškoća u nabavkama nastavnih sredstava i oskudice u kadrovima. Tako je koncem prošle 1943—1944. godine radilo 72 škole sa 74 učitelja(od toga samo 14 stručnih, sa 2.486 polaznika od 8.424 obveznika, koliko ih je bilo te školske godine na području okruga. U ove podatke nisu uračunati kotarevi Karlovac i Plaški iako je 1943. i početkom 1944. godine u Plaškom radilo 17 škola otvorenih nakon oslobođenja Plaščanske doline.

U toku proteklih školskih praznika provedena je prosvjetna propaganda prosvjetnim zborovima, ispisivanjem prosvjetnih parola i putem okružne štampe. Ta je propaganda imala za rezultat osjetno povećanje broja polaznika škole i povećanje interesa naroda za rješavanje školskih problema. Taj interes naroda za škole izražen je u sve češće zahtjevima pojedinih sela da im se otvoriti škola, u povećanom požrtvovanju za podizanje školskih zrgada i nabavku nastavnih sredstava.

Tako je početkom ove školske godine u prvom mjesecu od 9.204 obveznika bilo 2.828 polaznika, usprkos jako lošem vremenu koje neprestano traje, usprkos dječje golotinje i bosotinje. U ovaj broj obveznika uračunat je čitav oslobođeni teritorij okruga osim kotara Plaški. Od kotara Karlovac uračunato je 7 škola koje su pod našom kontrolom.

Broj otvorenih škola na našem području iznosi 87. Od toga radi 77 škola. Uposleno je 102 nastavnika, od toga je 40 stručnih, 18 nestručnih sa tromjesečnim kursom ostalih 44 su nestručni i bez kursa. Ove brojke pokazuju prilično poboljšanje prosvjetnog stanja i pored svakodnevног povećanja smetanja u unapređenju školstva.

U vođenju prosvjetne politike na Kordunu, uporedo sa sve većini približavanjem konačnog oslobođenja, pitanje broja i kvaliteta nastavničkog kadra postavlja se kao jedan od najvažnijih prosvjetnih problema. Jedini način, da se stvari u ratnim prilikama kadar koji bi približno mogao zadovoljiti svojom političkom i stručnom izgrađenošću, to su kursevi. Zato je težište nastojanja u tome pravcu postavljeno na održavanje dugotrajnih učiteljskih kurseva, čiji se polaznici odabiru prema njihovoj odanosti prema NOP-u i sa nešto srednje školske naobrazbe. Ovaj ratni način izgradivanja nastavničkog kadra zamjenjuje pravu učiteljsku školu, koju ćemo na našem okrugu moći otvoriti čim se oslobođi sav okupirani teritorij okruga. Prošle školske godine završen je takav kurs sa 22 polaznika, a trajao je 3 i pol mjeseca. Od toga je na školama našeg okruga zaposleno 18. U Cazinski okrug upućena su 2 druga, jer su odanele rodom, a druga 2 upućena su na druge dužnosti. Priliv svih kursista u nastavnici kada odrazio se je vrlo pozitivno u ovogodišnjem prosvjetnom radu, jer su postigli vrlo dobre rezultate u praksi. Ove školske godine osnovan je novi 4-mjesečni učiteljski kurs, koji je 21. IX o.g. počeo rad sa 33 polaznika, a danas ima na njemu 3 nastavnika sa fakultetom, 1 sa učiteljskom školom, a jedan je učitelj na vježbaonici. Kad oni završe kurs, to će biti veliko pojačanje nastavničkog kadra na Kordunu u pogledu broja i kvaliteta.

Nastavnici kada popunjava se još uzimanjem na taj rad lica sa nešto srednjoškolske naobrazbe kao i stručna lica koja neprestano pridolaze sa privremenom okupiranog teritorija, dobrovoljno i na poziv naših vlasti. Velike većine

ovakvih nestručnih učitelja ne namjerava po oslobođenju ostati u ovome zvanju. Njihovo zamjenjivanje izvršit će se nastavnicima, koji se zateknu na još okupiranom području, a koji nisu neprijatelji NOP, kao i sa svršenim kursistima sadašnjeg i novog kursa i vjerovatno sa starijim učesnicima karlovačke učiteljske škole, koji će morati prethodno proći kroz kraći naš kurs, da bi dobili i političku naobrazbu.

Da bi se poboljšala politička izobrazba svih učitelja kao i stručna izgradnja nestručnih nastavnika, u toku proteklih školskih praznika održana su tri 10-dnevna kurza u kotaru Vrginmost, Vojnić i Slunj. Kroz te kurseve prošla su 64 nastavnika, čiji je kvalitet time prilično poboljšan.

Stručnu i političku izgradnju nastavnika, kao osnovni preduslov njihovog učiteljskog rada u našim školama i u narodu, nastoji se podići još i konferencijama i stručnim savjetovanjima na širim kotarskim i općinskim sastancima. Kotarske prosvjetne konferencije održavaju se svakog mjeseca, a općinska savjetovanja svakog tjedna. Od mjeseca maja do dans održano je 19 kotarskih prosvjetnih konferencija, na kojima su redovno prisustvovali i članovi prosvjetnog odjela ovog NOO-a. Na tim konferencijama i savjetovanjima ukazivana je pomoć u političkoj i stručnoj izgradnji nižim rukovodicima i nastavnicima putem uzornih praktičnih predavanja, stručnih referata i rješavanju konkretnih slučajeva iz praktičnog rada u školi i u narodu. Pomoć rukovodicima ukazivana je još i neposrednim obilaženjem škole i kotarskih i općinskih NOO-a.

Osim ovih konferencija i savjetovanja održavane su i okružne prosvjetne konferencije uz sudjelovanje kotarskih prosvjetnih referenata i pročelnika, te po neki put i članova odjela narodne prosvjete ZAVNOH-a. U toku ove godine održano je 8 takvih konferencija. Na svim ovim konferencijama i savjetovanjima redovno prisustvuju i članovi odnosnih NOO-a, koji su zaduženi prosvjetnim radom. Tako se tim putem i njima ukazivala stalna pomoć i razvijao se njihov interes i smisao za rješavanje prosvjetnih problema, naročito organizaciono. Cesto smjenjivanje tih odbornika, zaduženih prosvjetom, mnogo je smetao njihovom sposobljavanju za prosvjetni rad i tako uopće štetilo prosvjetnom radu.

Sada je u toku osnivanje analfabetskih tečajeva u vezi s takmičenjem među svim okruzima. Tečajevi rade kroz tri zimska mjeseca, a na našem okrugu trajuće prema potrebi i prilikama i duže. Ovaj odjel izradio je jedinstveni plan i program za te tečajeve. Po svršetku tečajeva objaviće se, koji je kotar našeg okruga i koji okrug Hrvatske postigao najveći uspjeh. Već do sada u kotaru Slunj proradila su 43 tečaja sa 511 polaznika, a u kotaru Vojnić radi 18 tečajeva, te se nastavlja s osnivanjem tečajeva u tom kotaru kao i u kotaru Vrginmost. U kotarevima Plaški i Karlovac ovaj je rad onemogućen vojničkom situacijom.

Mnogo je omladine koja je ostala bez škole krivnjom rata, a prestarijela je za redovno školovanje, trebalo je naći rješenje da se izbjegne ekonomski gubitak radne snage, a da ta omladina ipak dobije osnovno školovanje kako bi što prije mogla nastaviti školovanje u srednjim i stručnim školama ili se posvetila drugim korisnim zvanjima. Ovaj je problem riješen 28. IX 1944. godine na okružnoj prosvjetnoj konferenciji na taj način, da se u osnovnim školama osnuje pomoćno odjeljenje u kojemu će ta omladina ubrzano završiti program 4-godišnje osnovne škole u jednoj godini. Ovaj je rad u toku, uz sve poteškoće oko organizacije tih pomoćnih odjeljenja samo u kotaru Vojnić dosad je organizirano 11 pomoćnih odjeljenja sa 178 polaznika, od 627 obveznika tih odjeljenja.

Jedna od najglavnijih smetnja u razvitu poslu je ogromna oskudica u školskim zgradama. U sadašnje prosvjetne i nedovršene školske prostorije polazi ograničen broj djece. Izgradnja školskih zgrada nije napredovala uporedo sa ostalim prosvjetnim nastojanjima. Pomanjkanje radne snage tako je veliko, da su rezultati u izgradnji školskih zgrada upravo neznatni. Prošlog ljeta ona se nisu gradila zbog poljskih radova, a ove jeseni opravdano je data prednost izradi koliba, radne ekipe za gradnju koliba naknadno su u nekoliko slučajeva iskorištene za izgradnju školskih zgrada, ali je i ovo prekinuto zbog nezdravog vremena i zbog povlačenja radne snage na izgradnju željezničkih pruga. Od svih škola koje su pod našom kontrolom, samo 12 ih radi u lošim državnim zgradama, a sve ostale su u privatnim i neodgovarajućim seljačkim kućama.

Veliki nedostatak u prosvjetnom radu je i pomanjkanje nastavnog materijala. Domaće proizvodnje nijesmo imali, nego se sve moralno prebacivati i skromnim finansijskim sredstvima nabavljati sa neoslobodenog područja. To samo po sebi govori da se učinilo vrlo malo. Osim okružnog NOO-a, nastavni materijal nabavljali su svojom inicijativom i svojim sredstvima još i kotarski, općinski i seoski NOO-i, pa i sami dječji roditelji. Dvije su škole same proizvodile kredu i snabdjevale ostale škole u svojoj općini (Knežević kosa i Čremušnica). Škole u kotaru Vojnić djelimično su upotrebljavale eternit umjesto pločica. Računala, ploče i namještaj nabavljali su inicijativom svih NOO-a. U nedostatku toga pisalo se je i na vratima i sjedilo na golom podu, koji je većinom nabijen zemljom. Nastava se u mnogim školama, naročito u kotaru Virginmost, za lije pog vremena održavala pod vedrim nebom. Od knjiga upotrebljavaju se razne školske knjige od ustaških pa do predratnih. Od naših izdanja škole su dobile samo po jednu početnicu prošle školske godine, a ove godine još ništa. Knjige se nalaze u štampi, u Italiji i čeka se njihovo prebacivanje za Jugoslaviju. Bez udžbenika i učila nastava se teško održava. Naročito to zadaje poteškoću nestručnim učiteljima.

Prošle školske godine sa Korduna je brigom ovog odbora otpremljeno 20 djece u internat gimnazije na Kordun. Ta su djeca mjeseca juna zajedno s nastavnicima preseljena u Italiju, gdje je rad gimnazije nastavljen. O njihovom radu i životu u inozemstvu nemamo izvještaja. Ove godine poslao je u internat Glinske gimnazije 50 djece, oko čije opskrbe vodi brigu ovaj NOO. Uzeta su u obzir u prvom redu djeca palih i aktivnih boraca. Članovi prosvjetnog odjela posjećuju ih u internatu i nadziru njihov odgoj i opskrbu. Bilo je poslano u internat i više djece, ali ih je 7 pobeglo svojim kućama zbog čežnje za rodnim domom.

U novembarskom takmičenju također se takmiči i na prosvjetnom polju. Ovaj odjel postavio je za takmičenje među kotarevima, općinama i pojedinim školama 15 tačaka. Rezultati takmičenja objaviće se kroz štampu i istaknut će se najbolji kotar, općina i škola.

Prošle školske godine radila je osnovna škola u dječjem domu u Vojničkom Grabovcu. Brigu za odgoj i obrazovanje školske djece u tome domu vodile su prosvjetne vlasti. Ove godine postoji jedna osnovna škola sa 76 polaznika u dječjem domu u Jovičićima u njemu radi jedna stručna učiteljica kao upravitelj doma i nastavnica u školi, a druga stručna učiteljica radi u istoj školi kao pomoćna sila.

Na području Korduna nalazi se veći broj školskih obveznika izbjeglica iz Like. Povedena je kampanja i stavljen u zadatku nastavnicima i odbornicima, da se i ta djeca prikupe u školu. U tome pogledu nije bilo uspjeha, jer

nastojanja nisu bila dovoljna, a ni kod samog naroda nije bilo za tu stvar razumijevanja.

Prosvjetni odjel ovog odbora pružao je pomoć oko organizacije i nastave kurseva, koji ne spadaju u njegovu nadležnost. Tako je na kursu okružnih radionica radio 1 učitelj, a na kursu radionica GŠH radio je drugi učitelj kao nastavnik. Sada radi 1 učitelj na poljoprivrednom, veterinarskom i lugsarskom kursu, a drugi na daktilografskom kursu.

Ima pojавa u hrvatskim selima da se ne pokazuje dovoljno sklonosti za slanje djece u partizanske škole. Ovo je odraz njihovog pasivnog odnosa prema NOP-u. Zato je u većini tih sela polazak škola vrlo slab. Iznimku čini općina Slunj, naročito sada grad Slunj, gdje od 105 obveznika ima preko 80 polaznika (prema samo 25 polaznika prošle godine) vrlo je dobar polazak škole i u hrvatskom selu Gredanima. Ima usamljenih slučajeva da i Srbi pokazuju nepovjerenje prema školama. Tako su u Čemernici neki pojedinci pronosili među narod mržnju, da partizanske škole neće vrijediti poslije rata. Bilo je slučajeva da i članovi odbora zauzimaju nepravilan stav prema školi. Tako jedan odbornik šalje dačke roditelje učitelju, da im oslobođi dijete od škole, jer da on to može. U drugom slučaju 2 predsjednika općinskih odbora daju ostalima rđav primjer ne dozvoljavajući svojoj djeci polazak u školu.

Ali ogromna je većina onih, koji s punim povjerenjem gledaju na škole otvorene u NOP-u. U tom pogledu ima sjajnih primjera. Tako u školu u Gornjem Budačkom narod šalje 95% svoje djece. U hrvatskom selu Nikšiću narod je sakupio 6.200 kuna i dao 4 žaganice za namještaj u svojoj školi. U Prnjavoru žene su same privlažale sa školskom djecom i učiteljem ciglu za školsku peć i dale cijevi. U Veljunu i Lapovcu narod je sam ospособio zgrade za svoje škole i traži učitelje. Sve što je postignuto na prosvjetnom polju, narodno je djelo, vrijedno divljenja. Jer škole se u doba rata obično zatvaraju ili pretvaraju u kasarne, a u našem NOP-u pod uslovima dosad najstrašnijeg rata koji i ljude i sva njihova dobra nemilosrdno briše s lica zemlje, naš narod je uspio da u tom ratu pobijeđuje svojom vlastitom snagom i sredstvima i da još uz to stvara škole i šalje u njih svoju djecu.

Opskrba učitelja odjećom neriješen je problem. Ovaj NOO nema za to nikakvih sredstava, a pomoć u tu svrhu nije nikako primana od ZAVNOH-a. Ove jeseni pokušavalo se riješiti taj problem prikupljanja vune u vidu dobrovoljnih priloga kao i prikupljanju odjeće na bazi dobrovoljnosti sa neoslobodenog područja, ali u tome nije bilo nikakvog uspjeha.

Ove školske godine učitelji su počeli zaradivati i kao dopisnici okružne i centralne štampe. Također su škole sakupljale ljekovito bilje za vojsku, voće i druge darove za djeće domove i učiteljski kurs, a neke su sa darovima posjetile djeće domove i vojne bolnice. Svim školama izdate su upute za osnivanje školskih povrtnjaka i voćnih rasadnika, kako bi se voćarstvo i povrniljarstvo kao važan dio narodnog gospodarstva, preko školske omladine što više razvilo i unaprijedilo. U tome nije bilo rezultata, jer su ove upute prekasno izdate.

Odjel narodne prosvjete ZAVNOH-a pružao je ovom NOO-u više puta pomoć u radu preko svojih članova i preko štampanih direktiva. Isto je ova pomoć primana češćim odlaženjem članova našeg prosvjetnog odjela u ZAVNOH. Međutim materijalna pomoć ZAVNOH-a bila je neznatna.

Administracija prosvjetnog odjela sredena je i razvrstana po granama poslovanja. Nastoji se na još većem njenom usavršavanju.

U kulturno prosvjetnom radu van škole učitelji učestvuju putem prosvjetnih predavanja na masovnim sastancima, zatim čitanjem i objašnjavanjem štampe na većim i manjim skupovima, te davanjem kulturno prosvjetnih priredaba sa školskom djecom. No ipak taj rad nije razvijen u onoj mjeri kako bi morao i mogao biti. Tako u pogledu osnivanja čitaonica nije ništa ni preduzeto ni postignuto.

Bilo je i drugih manjkavosti u radu. Tako ovaj odjel dugo vremena nije bio popunjeno, nego je imao samo jednog stručnog referenta, koji sam nije mogao savladati tako velike poslove i pročelnika koji se vrlo često zamjenjivao. Tek u oktobru o.g. odjel je popunjeno još jednim referentom. Osim toga nije se posvetila pažnja izgradnji i izdizanju stručnih rukovodioca, niti je u tom pogledu vodena dovoljno planska politika. Zbog toga je u kotaru Vrginmost prosvjetno stanje dosta loše, jer nije zadovoljavao stručni referent ni prosvjetni odjel kao cjelina. Ta je manjkavost uklonjena tek u novembru o.g.

Na koncu prosvjetna politika na Kordunu vođena je bez organske povezanosti sa ostalim problemima Korduna, tj. prosvjetna politika nije bila politika čitavog izvršnog odbora kao cjeline, nego politika prosvjetnog odjela Okružnog NOO-a. Takva politika pokazala se najviše štetnom kod izgradnje školskih zgrada. Da nije bilo ovih i naprijed navedenih manjkavosti uspjesi bi bili mnogo veći.

SMJERNICE ZA DALJNJI RAD:

1. Odgajati nove kadrove nastavnika putem novog učiteljskog kursa.
2. Osnovati učiteljsku školu, a polaznike 4. razreda sadašnje učiteljske škole u Karlovcu po oslobođenju brzo ospozobiti za praktični rad putem kursa.
3. Preodgajati politički i stručno one nastavnike koji dolaze sa neoslobodenog teritorija, putem 10-dnevног kursa.
4. Kursevima preodgajati stručno, a naročito politički, one nastavnike, koji se po oslobođenju zateknu van NOB-e, koji nisu neprijatelji NOB-e.
5. Niže i više srednjoškolsko obrazovanje provesti po novom školskom sistemu, tj. redovnim i izvanrednim školovanjem. U tu svrhu osnovati u Karlovcu, Slunju i Plaškom niže i više srednje škole, te bar jedan niži i jedan viši srednji tečaj, u kojem će omladina ratom izgubljeno vrijeme nadoknaditi i stekći kvalifikaciju niže, odnosno više srednje škole.
6. Organizirati 10-dnevni kurs za općinske i kotarske prosvjetne referente.
7. Izraditi detaljnu mrežu školskih centara, tako da sva sela budu obuhvaćena školom, a da im udaljenost do škole uglavnom ne bude iznad 4 km. Ovu mrežu napraviti u sporazumu sa odjelom za obnovu, tako da se u obzir uzmu već postojeće škole.
8. U sporazumu sa odjelom za obnovu, izraditi plan za izgradnju modernih školskih zgrada.
9. Za učitelje osnovnih škola po oslobođenju čitavog okruga organizirati kratak poljoprivredni kurs.
10. Pojačati rad na suzbijanju nepismenosti, organizacijom što većeg broja tečajeva po selima i gradovima i zainteresirati za taj problem sve narodne antifašističke organizacije.
11. Organizirati bar jedan niži i jedan srednji opće obrazovni kurs.
12. Nastojati da sve škole primaju našu štampu.
13. Prikupljati knjige za osnivanje knjižnica od Okružnog i kotarskih prosvjetnih odjela i kod osnovnih škola.

14. Snabdjeti škole potrebnim udžbenicima, učilima i namještajem.
15. Nastojati da se stručnost nastavnika podigne priručnicima i stručnim referentima, te medusobnom izmjenom stručne literature.
16. Povesti veću brigu o opskrbi učitelja.
17. Pojačati kulturno prosvjetni rad u narodu, a naročito pažnju posvetiti osnivanju čitaonica i davanju dječjih priredaba.
18. Pojačati prosvjetnu propagandu putem okružne i centralne štampe, da u tom učestvuju i učitelji, te ispisivanjem parola i održavanjem prosvjetnih predavanja.
19. U zajednici sa zdravstvenim odjelom izraditi plan za podizanje higijenske svijesti kod naroda i za uklanjanje svih štetnih i nehigijenskih navika i običaja, a u tome da učestvuju škole preko djece i nastavnika.
20. Napraviti plan za preuzimanje prosvjetnih ustanova i za organizaciju prosvjetnog rada u gradu Karlovcu po njegovom oslobođenju.
21. Popuniti prosvjetni odjel ovog NOO-a novim članovima i organizirati ga po odsjecima.

UPRAVNI ODJEL:

Nakon oslobođenja našeg okruga od okupatora i njegovih slуга, još uviјek je ostalo na našem oslobođenom teritoriju elemenata koji su skloni kradbi, pljački, švercu, razbojstvu, špijunaži itd. i koji žele u najtežim danima našeg naroda, da se koriste i bogate na štetu pojedinaca i čitave cjeline i time da posluže neprijatelju. Takvi elementi otkrivali su i provajdavali u zemunice i pljačkali hrani i robu koja je bila sklonjena od neprijatelja i time nanosili ogromnu štetu našem narodu. Da bi naša narodno oslobođilačka vlast mogla voditi uspješnu borbu protiv takvih elemenata i osigurati red i javnu sigurnost kod naroda, ukazivala se je potreba da se osnuju upravni odjeli, koji bi učinili našu pozadinu sigurnom. Upravni odjel kod ovog odbora osnovan je u mjesecu aprilu o. g. koji je tada imao samo pročelnika. U istom mjesecu osnovani su upravni odjeli i po kotarevima, a po općinama upravnu službu vrše tajnici. Od osnivanja upravnih odjela po kotarevima ulazio je u odjel osim pročelnika još po jedan član. Nakon osnivanja upravnih odjela održana je prva konferencija pročelnika svih upravnih odjela sa područja čitavog okruga, na kojoj su konferencijski date smjernice za prvi rad upravnog odjela. U početku rad upravnog odjela odnosio se je na izdavanju propusnica, objava, sprečavanju šverca, kontroli sajmova i popisu stanovništva. Čim su se osnovali upravni odjeli odmah se pristupilo i osnivanju narodne milicije u formacijama vodova i četa na čelu sa komandirom i komesarom, a sa sjedištem pri ovom odboru, dok pri kotarskim odborima nalaze se vodovi na čelu sa vodnicima i delegatima, a kod općinskih odbora desetina sa desetarima.

Danas kada se naša zemlja nalazi pred konačnim oslobođenjem, a s obzirom na zadatke koji stoje pred ovim odjelom, došlo je do potrebe da se odjel proširi tako, da sada u odjelu radi 6 drugova sa pročelnikom. Unutar odjela izvršena je raspodjela rada na odsjeke i to: na opće upravni odsjek i odsjek javne sigurnosti, koji odsjeci imaju više pododsjeka. U odjelu su ustrojene sve potrebne knjige, koje se tačno vode, tako da u svaku dobu možemo vidjeti pregled rada. Odjel održava svoje redovne sastanke i to jedan put nedjeljno sa svim članovima odjela. Do danas po upravnim odjelima u čitavom okrugu izrečeno je 149 raznih administrativnih kazni. Pet drugova prošli su 20-dne-

vni upravni kurs kod ZAVNOH-a, od kojih se dvojica nalaze kod ovog odjela, a trojica se nalaze u upravnim odjelima po kotarevima. Kontrolu sajmova vrše upravni odjeli odilaskom pojedinih članova na sajmove i preko narodne milicije. Objavljen je popis stanovništva, tako da na području našeg okruga ima 84.990 muškaraca, 88.769 ženskih, 9.687 boraca bez novo mobiliziranih.

U neprijateljskoj vojsci imade 8.102.

Hrvata ima 92.383, Srba 80.071, ostalih narodnosti 1.305.

Omladine od 14—18 godina ima 14.557, djece ispod 14 godina 48.397, zemljoradnika ima 131.104, radnika 12.020, obrtnika 202, trgovaca 1.642, industrijalaca sitnih i krupnih 2.287.

Veza je dobro uspostavljena sa Komandom područja, dok sa Komandom mesta i OZN-om nije onakva kakva bi trebala da bude. Nailazi se na mnoga nerazumijevanja od strane Komande mjesta i naše narodne milicije, s tim, što straža Komande mjesta vrši mnoge poslove koji spadaju u kompetenciju narodne milicije.

Na području našeg okruga izvršeno je 44 konfiskacije kod narodnih neprijatelja, a imade još za izvršiti 38 konfiskacija. Kod vršenja konfiskacije bilo je učinjeno više grešaka što je obavljena konfiskacija prije nego što je donesena odluka vojnog suda o dotičnom da je proglašen narodnim neprijateljem. Desilo se je i takvih slučajeva, da je kod jednog istoga konfiskacija vršena po 2 puta. Uočilo se je da je takav rad nepravilan i štetan po interesu NOB-e, tako da se sada niti jedna konfiskacija ne obavlja prije nego što ovaj odjel dade podatke za dotičnog narodnog neprijatelja, a zatim vojni sud doneće pravednu odluku.

U upravnim odjelima zaposleno je ukupno 26 osoba, od toga 32 druga i 3 drugarice od kojih je 18 Srba i 8 Hrvata.

Nedostaci upravnog odjela bili su u tome što još do danas nijesmo uspjeli sprječiti odlazak naroda na neosloboden teritorij radi šverca sa stokom i drugim proizvodima, a to sve zato, jer do danas takoder nijesmo uspjeli angažovati čitavi narod da učestvuje u sprečavanju šverca sa stokom i drugim proizvodima, a to sve zato, jer do danas takoder nijesmo uspjeli angažovati čitav narod da učestvuje u sprečavanju šverca i pokazivanju švercera i ostalih pljačkaških elemenata. Takoder se može pripisati jedan nedostatak upravnog odjela u tome, što su se u kratko vrijeme u upravnom odjelu izmijenila 4 pročelnika, a to je svakako razumljivo učinjeno prema potrebama. Isto tako se sastoji jedan nedostatak u radu našeg upravnog odjela u tome, što se u odjelu nalaze mlađi drugovi, kojima je ova dužnost nova, a takoder su po kotarevima naši upravni odjeli dosta mlađi i treba im pružiti dosta pomoći. Pomoć od ZAVNOH-a koju je dobio ovaj odjel bila je u tome, što je ovaj odjel dobivao pismene direktive o radu, zatim su dolazili drugovi iz odjela unutrašnjih poslova ZAVNOH-a, koji su se zadržavali dulje vremena u našem odjelu, a čak odilazili i u upravne odjele kotarskih odbora. Isto tako su nam pomogli kod sređivanja upravne administracije.

Poslednjih dana obavljena je mobilizacija mladića za NOB i to 1927. i 1928. godište od kojih je ospozobljeno za NOV 574. Od toga Srba 394, Hrvata 180. K neprijatelju je pobjeglo 26.

Sa područja našeg okruga i to kotara Slunj prebjeglo je posljednjih dana neprijatelju 19 soba, a to zbog toga, jer je u istom kotaru uhapšen Mile Paulić i Pajo Butorac kao i drugi, koji su bili glavni propagatori i nosioci Mačekove politike, pa se vjeruje, da su i ovi bili tvrdo vezani sa njima, koji su prebjegli k neprijatelju.

Brojno stanje milicije iznosi 133 druga. Naša narodna milicija uhvatila je do danas 68 desertera i iste otpremila u njihove jedinice, pronašla je i otkrila 64 kradje, uhvatila 210 švercera i drugih lica bez propusnica, zaplijenila mnogo stoke i drugih predmeta koji su pognati k neprijatelju. Izvršila je 237 raznih predvoda narodnim sudovima, uhvatila 1 legionara, pronašla 6 karabina i 2 bombe koje su bile u pljačkaša i ostalih neprijatelja. Sa narodnom milicijom održavaju se redovni sastanci i konferencije tako, da je do danas sa njima održano vojničkih i drugih 136 časova. Kroz kurs milicije prošlo je 46 drugova. U miliciji nalaze se drugovi većinom stari borci, invalidi, koji savjesno vrše svoju dužnost, a jedino što im sprečava njihov pravilan rad i razvoj jest odjeća i obuća, sa kojom vrlo slabo raspolažu. Svakodnevna veza koja je potrebna od seoskog pa do ovog odbora, djelimično je uspostavljena, ali i ovdje se osjećaju glavne poteškoće manjak obuće kod kurira.

Radi bolje kontrole sela i veze sa istima, kao i u vezi predstojećih zadataka pristupilo se je izboru narodne milicije po selima koja će također da posluži kod suzbijanja kriminalnih i svih ostalih slučajeva po selima i koja će biti direktno vezana sa narodom.

SMJERNICE ZA DALJNJI RAD:

1. Napraviti elaborate i izvršiti pripreme za preuzimanje vlasti u gradu Karlovcu.
2. Izvršiti blokadu kanala šverca
3. Izabrati narodnu miliciju po selima gdje još nije izabrana.
4. Uspostaviti vezu od seoskog do ovog odbora tamo gdje još nije uspostavljena.
5. Pružiti pomoć upravnim odjelima po kotarevima.
6. Narodnoj miliciji pružiti pomoć u odjeći i obući.
7. Predvidjeti tehničko osoblje za upravni odjel kada se podje u grad Karlovac.
8. Održati upravni kurs pri ovome odjelu.

TEHNIČKI ODJEL

Odjel za tehničke radove formiran je dne 15. IX 1944. godine od 2 člana. Daljnjim razvojem kao i sve većom potrebom, a naročito potrebom organizovane izgradnje koliba, ovaj je odjel proširen i učvršćen tako da sada broji 5 članova i pročelnika odjela, koji je odgovoran za rad odjela. Kada se odjel ovako oformio, bilo je potrebno zadužiti i po jednog druga kod kotarskih NOO-a po tehničkim radovima.

Pred naš odbor iskrcao je ove jeseni zadatak podići krov nad glavom za 2.564 domaćinstva sa cca 12.000 članova, koji su bili bez krova nad glavom. Proteklih godina poslije svake neprijateljske ofanize narod neiscrpan i žilav snalazio se je kako je mogao pomoći svojih NOO-a i osiguravao si krov nad glavom. Ove godine po prikupljenim podacima ovog odjela, vidjelo se je, da treba izgradnju koliba postaviti planski. Jedino onaj plan je ispravan koji obuhvaća sav narod u radu tj. sve antifašističke organizacije, NOO-e i našu NOV.

Ovaj odjel je prema tome postavio plan kojim je obuhvatio sve raspoložive tesare i radnike u ekipe, omladinu i žene u desetine i čete, organizovao je gra-

devinske odbore pri kotarevima i općinama i pomoću vojno pozadinskih vlasti postavio disciplinske rukovodioce. Za vrijeme same izgradnje prebacivao je radnu snagu prema potrebi, koja se je na terenu ukazivala onim krajevima, gdje je bilo najpotrebniye.

ZAVNOH nam je uputio 240 radnika iz Pokuplja, Banije i Cazina, koji su svojim marljivim radom mnogo doprinijeli u savladivanju svog teškog zadatka.

Svi članovi ovog odjela bili su raspoređeni po pojedinim kotarevima i stalno su se nalazili na terenu, gdje su stručno i organizaciono rukovodili sa radom.

Rezultati dosadašnjih izradi koliba jesu: od predviđenih 2.564 koliba izgrađeno je 1.598 ili 62%. U izgradnji se nalazi još 401 koliba ili 16%, a još treba izgraditi 565 koliba ili 22%.

Formirano je 295 radnih ekipa sa ukupno 1.173 radnika, od kojih je bilo 48 ekipa sa 240 radnika, koji su nam upućeni iz Pokuplja, Banije i Cazina, a ostali radnici bili su domaći.

Pored izgradnje koliba odjel je izvršavao radove čiji su rezultati kako slijedi:

Na pilani Budačka Rijeka izvršeni su zidarski radovi, zgrada je podignuta, mlin je pokriven. Montiran je jedan dio turbina i napravljen je jedan novi gater.

Postavljen je jedan stručnjak za vođenje nadzora na vodovodu Plitvice-Močila.

Izgrađena je jedna nova zgrada za OK KPH. Napravljena je jedna trpeza-rija kod okružnog NOO-a i pregradivane su prostorije za pojedine odjele. Preuređen je jedan sjenik za miliciju.

Gradevinarski kurs je osnovan i započeo je sa nastavom 24. XI o. g. te ima do sada 19 slušaoca. Na istom kursu predaju članovi ovog odjela i jedan nastavnik iz ZAVNOH-a.

Uspostavljen je vodovod u Slunju, koji ne radi zbog pomanjkanja pogonskog remenja.

Napravljen je plan i nacrti kotarskih zgrada.

U toku je preuređenje električne centrale u Topuskom, napravljen je plan za uspostavu zgrade i postrojenja u Vranovini u svrhu crpljenja vode iz rudnika, kao i rada u rudniku ugljena.

Napravljen je kostur plana za preuzimanje vlasti našeg odjela u Karlovcu.

Održano je 7 odjelskih sjednica i 1 večernji odjelski stručni tečaj.

Napravljene su dvije mape okruga Karlovac u mjerilu 1:200.000 za potrebe viših ustanova. Uređena je administracija u našem odjelu.

Da bi naš okrug u takmičenju postigao što bolje rezultate, takmičio se naš odjel sa ostalim odjelima ovog odbora.

Pošto se izgradnja koliba nalazi u završnoj fazi, a naše potpuno oslobođenje nije daleko, potrebno je bilo reorganizirati naš odjel i rasporediti ga po odjelicima i to:

1. Opći odsjek
2. Gradevinski odsjek
3. Geografski odsjek
4. Arhitektonski odsjek
5. Strojarski odsjek
6. Elektrotehnički odsjek
7. Stručno školstvo

Budući za sada nemamo dovoljno drugova za popunjavanje pojedinih odsjeka, to su drugovi u ovom odjelu zaduženi sa po 2 odsjeka.

U pomanjkanju stručnog rukovodećeg osoblja, bilo je potrebno organiziranje gradevinskog kursa kao i ostalih stručnih kurseva, čija je svrha, da se uspostave stručni kadrovi za rukovodenje stručnih radova, koji predstoje za obnovu našeg okruga.

Nedostaci: U izgradnji koliba nismo postigli željene rezultate iz slijedećih razloga :

1. Uslijed kiše i hladnoće
2. Radnici slabo obuveni i odjeveni
3. Pomanjkanje prevoznih sredstava
4. Nedovoljna aktivnost gradevinskih odbora
5. Neaktivnost izvjesnog broja domaćih radnika
6. Radovi na sjetvi
7. Zbog stalnih upada neprijatelja u kotaru Plaškom i općinama Perjasica, Drežnik i Skakavac.

Pilana u Budačkoj Rijeci nije dovršena zbog nedovoljnog razumijevanja predvodnika, pomanjkanja radne snage i kišovitog vremena.

SMJERNICE DALJNJEG RADA:

1. U slučaju lijepog vremena privesti kraju izgradnju predviđenih koliba.
2. Dovršiti izgradnju pilana i mlinu u Budačkoj Rijeci.
3. Izvršiti preuređaj električne centrale u Topuskom
4. Raditi na uspostavi postrojenja i zgrade u Vranovini
5. Ispitati mogućnost dovodenja u ispravno stanje vodovoda u Močilima
6. Nastojati da proradi vodovod u Slunju
7. Po završetku gradevinskog kursa osnovati strojarsko-električarski kurs.
8. Formirati montersku ekipu za izvođenje strojarsko-električarskih postrojenja u našem okrugu od 6 članova stručnjaka
9. Formirati gradevinsku ekipu od 15 članova za izvođenje raznih gradevinskih radova.
10. Pronaći mjesto za podizanje poljskih pilana
11. Raditi na planu za obnovu našeg okruga
12. Upotpuniti naš odjel sa još 3 člana
13. Napraviti elaborat o izgradnji koliba
14. Održati kotarske konferencije gradevinskih odbora.
15. U kotarskom NOO-u Karlovac zadužiti jednog druga za tehničke radove
16. U Gradskom NOO-u Topusko i Slunj zadužiti po jednog člana izvršnog odbora za tehničke radove.
17. Nastojati da radovi na prugama, mostovima i cestama predu u djelokrug ovog odjela.
18. Prikupiti podatke o porušenim mostovima, oštećenim cestama, javnim zgradama, mlinovima, pilanama i raznim drugim postrojenjima.
19. Upotpuniti plan za preuzimanje vlasti našeg odjela u Karlovcu.
20. Pronalaziti drugove za upotpunjivanje odsjeka ovog odjela.

PROMETNI ODJEL:

Kako je tokom Narodnooslobodilačke borbe kroz pune 3 i pol godine trajala teška i nemilosrdna borba našeg naroda sa okupatorom i njegovim slugama, to je posljedica te borbe bila, da je sav promet uništen i da smo morali sve

naše prometne potrebe rješavati sa običnim seljačkim kolima. Pod takvim uslovima radili su i rade danas prometni odjeli kod naših NOO-a.

Danas se stvaraju planovi, da se naš promet ponovno podigne i da nam u izgradnji naše opustošene zemlje omogući što brži i uspješniji rad.

Na oslobođenim dijelovima naše domovine grade se već ceste, željeznice i mostovi, kako bi čim prije odteretili seljačka kola i pojačali naš promet za potrebe vojske i naroda.

U prvo vrijeme prometni odjel ovog odbora imao je uglavnom pregled preko prevoza sa kolima, kontrolirao da li se vrši pravilan raspored i da se dade pomoć među kotarevima, ako iziskuju potrebe.

Pred mjesec dana, prema direktivama prometnog odjela ZAVNOH-a organiziran je željeznički odsjek, koji se sastoji od: građevinarske službe, strojarske službe i prometničke službe. U vezi s tom direktivom prometni odjel ovog odbora ima uz pročelnika još 2 referenta. Za gardeinsku službu zadužen je Milan Crevar, Srbin, bivši željeznički radnik i čuvar pruge. Za prometničku službu zadužen je Nikola Malešević, Srbin, željeznički prometnik. Za strojarsku službu mjesto nije popunjeno, pošto se do sada nije pronašao za to podesan drug.

Željeznički odsjek treba uskladiti svoj rad sa Vojno saobraćajnim odsjecima i spremiti se za preuzimanje željeznica u svoje ruke kada za to bude došlo vrijeme.

Raspored stoke po kotarevima. Na našem teritoriju imamo:

U Vrginmostu.....	1.248	pari sprežne stoke
Vojnić	1.120	pari sprežne stoke.
Slunj	964	
Plaški.....	336	
Karlovac nema podataka.....		

UKUPNO: 3.668

Uz sve potrebe za vrijeme borbe, sjetve, prevoza, kuća, dovoza grade za kolibe i gorivog drveta za narod, dao je naš narod za potrebe vojske i NOO-a na ovom teritoriju za vrijeme od 1. 1. 1944. do 15. XI 1944. Ukupno 118.290 prevoza sa prevaljenih 2,639.202 km. Ovdje nije unačunat kotar Karlovac.

Po kotarevima kako slijedi: od 1. 1. do 15. XI o. g.

Vrginmost	51.749	prevoza sa prevaljenih 1,136.856 km
Vojnić	34.521	" 791.578 "
Slunj	28.742	" 638.690 "
Plaški	3.278	" 72.078 "

Gornji podaci nisu potpuno tačni iz razloga što pojedine pogranične općine nisu dostavljale svoje izvještaje, a ostali nisu baš tačno upisivali te prevoze. Uz to velik broj sprega bio je mobiliziran sa strane vojske od 10 do 30 dana, pa i više. Tako da bi stvarno učinjeni prevozi bili još i veći.

Kotarski NOO Vojnić dao je 120 kola kotaru Slunj za prevoz žita i sijena za vakant posjede iz Furjana.

Na traženje u većini slučajeva kola su dolazila sa zakašnjenjem, pa čak i u hitnim slučajevima. Uzrok tome je što u većini slučajeva vlasnik nije imao svu spremu, nego se moralio obići 4—5 gazdinstava dok se uredi jedna komplet sprega.

Kola i orma postoje, samo 50% prema parima sprežne stoke. Ima sela gdje na jedna kola dolazi po 4—5 pari sprežne stoke, tako da kola stalno voze, a blago se izmjenjuje, što dovodi do toga, da svaki dan dolni par sve više i više smanjiva. Poteškoće su bile i u tome što opravci na kolima i potkivanje konja nije izvršeno pravovremeno. Radionice nisu mogle da održavaju postojeći vojni park, a kamoli da povećavaju isti. Nekoliko puta se je prometni odjel obratio na gospodarski odjel (odsjek za obrt i industriju) da se pojča rad u radionicama i poveća broj radionica. Oni su poduzimali sve što je bilo u mogućnosti, ali radionice nisu raspolažale sa dovoljnim brojem stručnih radnika, tako da nije bilo mogućnosti da bi se rad pojačao do svog stupnja, koji je bio potrebama, a najmanje da bi se mogao povećati broj radionica. Uz to je i vojska mobilizirala za svoje potrebe veliki broj stručnih radnika. Poteškoće su bile u manjku materijala, željeza, konjskim čavlima i odgovarajućem drvetu.

Bilo je slučajeva, gdje su pojedinci izbjegavali prevoze na taj način što nisu potkivali svoje konje i time se izgovarali da ne mogu da daju kiriju. Bilo je i takvih koji su rastrčivali kola i izgovarali se da su pojedini dijelovi potrgani, pa da ne mogu ići na prevoz. Bilo ih je koji su zbog toga i prodavali svoju stoku. Kao primjer naveštu dva slučaja: u selu Perna jedan je spremio potpuno ispravan kotač kod kovača i svaki put se je izgovarao da mu kola nisu u redu, a kotač kod kovača. Iz toga se vidi da je tu i kovač potpomagao istog.

U Boviću jedan je isjekao svoja kola sa sjekirom, pošto je bio nezadovoljan da ide u kiriju.

Ovakvi slučajevi bili su pojedinačni, ali uglavnom narod je davao sve što je bilo potrebno za vojsku i pozadinu. Ovi primjeri navedeni zato, da bi se ukazalo kako se neki špekulantи izvlače od kirije, a na taj način opterećuju ostali narod, koji je svjestan da se kirije moraju izvršiti, jer to iziskuje potreba borbe.

U mjesecu rujnu posiate su svima kotarevima direktive da se za svaki učinjeni prevoz imaju izdavati bonovi kirijašima sa strane onih ustanova za koje je isti prevoz učinjen. Bonovi su postavljeni zato da bi se narodu poslije rata mogla dati protuvrijednost za učinjenu kiriju, a isto tako da bi bila jača kontrola o pravilnom i tačnom raspoređivanju kirija. Koliko se moglo zapaziti bonovi se ne izdaju, a i narod nije upoznat sa istim iako je skrenuta pažnja da se narod o istom obavijesti. Od postojanja željezničkog odsjeka kod ovog odjela učinjeno je slijedeće:

1. Izrađen je katastar o stanju gornjeg i donjeg stroja željezničke pruge Gredani — Skakavac i dijelovi pruge Ogulin — Split od 10 do 53 km.
2. Napravljena je skica svih mostova na navedenim dijelovima pruge sa kratkim opisom i stanjem u kojem se sada nalaze.
3. Izvršen je popis svega želj. osoblja koje je bilo na pruzi Gredani — Skakavac prije samog prekida saobraćaja.
4. Izvršen je popis svih službenika željezničara, poštara, šofera i strojara koji pripadaju pod ovaj okrug.
5. Određen je minimalni broj želj. osoblja, koje će biti potrebno kada se uspostavi normalan saobraćaj na pruzi Gredani — Skakavac.
6. Određeni su čuvari pruge i to njih četvorica na dionici Gredani — Skakavac, koji su upućeni u dužnost i ujedno sakupljaju želj. materijal koji se nalazi uz prugu ili po okolnim selima.

Prometni odjel ZAVNOH-a organizirao je prometnički kurs u Slavoniji i Gorskem kotaru, a za nadzornički kurs u Gorskem kotaru. Za kurs u Slavoniji poslano je sa našeg teritorija 31 drug.

Raspisana je kampanja za sakupljanje željez. materijala i alata koji je potreban kod samog rada, a nalazi se na ovom teritoriju.

Dosad sakupljeno je sitnog materijala i to: posložnih pločica 2.648, spojnica, 667, čavala 4.118, čavala osmaka 80. Pronađeno je alata za rad na pruzi i to: 26 lopata, 4 željezničar, motike, 4 francuska ključa i 1 njemački ključ, 1 rastojnik, 2 čekića, 1 teksla i 2 želj. tačke, 8 kampova za prekopavanje, i pronađeno je u selima u blizini pruge oko 833 željezničkih pragova.

Od sakupljenih dijelova sastavljena su jedna ispravna željeznička pružna kolica, koja će služiti za prevoz materijala od željez. stanice Topusko prema Skakavcu, kako će se pruga uspostavljati. Ova kolica biti će od velike koristi, što ćemo na taj način odteretiti naš kolni promet, pošto ista mogu da prevažaju teret od 50 mt težine.

Komanda područja mobilizirala je 2 čete radnika koji vrše sječu i izradu želj. pragova u šumama Topličke Kose i Abeza.

Određena su mesta za smještaj i ishranu pružnih radnika. Određeni su bivši želj. desetari, koji će stručno rukovoditi samim radom na terenu. Stvarni rad na popravci pruge počeo je 20. XI o. g. sa 2 mobilisana radnika 2 desetara i 6 njemačkih zarobljenika, te 7 pionira, koji su sakupljali želj. materijal. Do dana 26. XI o. g. dato je 124 radnika i 10 radnika sa strane omladine. Omladina Vrginmosta obećala je dati veći broj omladine, ali zbog lošeg vremena, pošto su većina bosi, do danas to nisu mogli da izvrše.

Komanda I Kordunaškog područja mobilizirala je jednu radnu četu, koja će raditi na stalnim popravcima pruge.

Do sada učinjeno je slijedeće: prekopano doljinjeg stroja u dužini od 1500 m, raščišćenog šljunka i potpuno uredeno za smještaj pragova 510, očišćeno 200 m, strane pruge (škarpe).

Prepa dopisu prometnog odjela ZAVNOH-a organizirat će se negdje na oslobođenom teritoriju kurs za želj. strojovode. Kako je stručno osoblje od velike važnosti, a veliki broj je izbačen iz stroja, to se nastoji, da se preko raznih stručnih kurseva obrazuje što veći broj stručnih lica, na kojima ćemo vrlo mnogo oskudijevati. Po tome je poslan raspis svim kotarevima da pronađu odgovarajuće ljude prema navedenim uslovima. Kurs će trajati 6 mjeseci.

SMJERNICE DALJNJEG RADA:

1. Koordinirati rad želj. odsjeka sa vojskom na gradnji pruge, tako da se odsjek osamostali i da bude sposoban, kada dođe vrijeme za preuzimanje željeznica od vojske.
2. Popuniti strojarsku službu sa jednim odgovarajućim drugom.
3. Produciti sa radovima na pruzi, da bi se mogla uspostaviti pruga do Vojničkog kolodvora.
4. Pronaći dijelova za još jednu želj. pružna kolica (dijelove od istih nešto imade), pa bi se na taj način odteretio kolni prevoz, kada se uspostavi pruga od Maje do Vojnića.
5. Izvršiti pripreme i eventualno organizirati odsjeke kod ovog odjela za poštu i telefonsko-telegrafski promet, za autopromet i riječni promet, tako da kada za to dođe vrijeme bude mogućnosti da ovaj odjel preuzme gore navedeno u svoje ruke.

ODJEL ZA OBNOVU ZEMLJE

Odjeli za obnovu zemlje najmladi su odjeli kod svih Okružnih NOO-a. Oni se nalaze u samom formiranju. Svrha im je djelovanja:

1. da se uklone i oporave svi tragovi ratnog razaranja, paljenja i plačke što brže i što bolje.
2. djelovati u dalnjem unapređenju našeg narodnog gospodarstva i života za razvitak u viši kulturni i prosvjetni stepen nego što je to bio do rata.

Taj ogromni posao izvodić će razni odjeli. Tehnički odjel će na pr. izgraditi saobraćaj, stambene, prosvjetne i zdravstvene zgrade, razna postrojenja itd. Odjel prehrane brinut će se i dalje o ishrani, a i drugom snabdijevanju. Zdravstvo će nastaviti svoj posao a prosvjeta svoj. Odjeli obnove uspostavljat će saradnju svih odjela. Kako i zašto? Tako, da skupni rad svih odjela ide uporedo sa narodnim potrebama i mogućnostima za obnovu. Da pojedini od odjela ne bi gledao samo po svom sektoru i da tako radeći sam ne bi zaoštajao za drugim odjelima ili istračao suviše ispred drugih, a na štetu sveukupne obnove, odjel obnove će uskladiti tempo rada i napredovanja obnove svih kako to potrebe budu iziskivale. Možda će biti najjasnije, ako se u današnje vrijeme ovako prikaže: odjeli obnove djelovat će da rad svih odjela napreduje kao što napreduju razne vojne jedinice u jednoj te istoj akciji, sa jednim te istim zadatkom, jednom te istom cilju.

Isto takom će se uskladiti obnova pojedinih oblasti, kotareva i sela. Kao osnovna jedinica obnove bit će pojedino selo. Zato će se i pripremni radovi za osnovu razvijati po selima kao osnovnim jedinicama.

Sam rad obnove podijeljen je u dvije etape: prva etapa rad do oslobođenja, druga — poslije oslobođenja. U prvoj etapi ispituje se stanje i potreba, pronalaze se sva materijalna vredna i sredstva za drugu etapu, pripreme se sve što mogućnosti dozvoljavaju, prebacuje se alat iz jedne radionice u drugu, raspoređuje se s jednog terena na drugi, ali uza sve to ne odustaje se od sadašnje obnove tj. krparenja, opravaka, proizvodnje po radionicama, grade koliba kao privremenih stanova. Svi odbori naročito seoski i općinski, a jednak i drugovi izvan odbora koji poznaju prilike na izvjesnom terenu, trebaju da počnu sa stavljanjem prijedloga za sve ono što se već u sadašnjim prilikama može i treba početi. Na pr. osnivanje manjih ciglana, pilana, radionica, mlinova, lončarija itd. Prijedlozi treba da budu obrazloženi, kako bi se vidjelo, da je nešto potrebno i da je isto moguće. U prvoj etapi se mora pronalaziti i izgraditi kadrove za rad na obnovi i pripremati ih za drugu etapu.

Rad na obnovi razmahat će se tek u drugoj etapi — poslije oslobođenja industrijskih centara, velikih tvorničkih i obrtničkih postrojenja, velikih saobraćajnih linija. Obnova samih popaljenih krovova iziskuje silna materijalna sredstva i rad. Oplaćkana i izderana odjeća i obuća, alat itd. isto tako. Kako će obnova funkcionirati po načelu rješavanja sa unutrašnjim sredstvima tj. što manjeg vezanja za inozemstvo u obnovi će trebati pokrenuti sve: od obične preslice i tare do najmoderne predionice i tkaonice u Dugoj Resi, od obične seoske vapnare ili ciglane do onih ciglana što izbacuju godišnje cigle i crijepe, od seoskog šusteru do Batinih tvornica cipela. Samo tako ćemo uspjeti očuvati našu političku i gospodarsku slobodu, za koju je naš narod doprinio tolike žrtve u ovoj borbi. Narod, koji je u ovu borbu stupio goloruk, koji je tokom borbe organizovao i vojsku i pozadinu bez pomoći inostranstva, uspjet će i u drugom dijelu borbe, tj. u obnovi jer će ga u tome rukovoditi misao: sve za slobodu, slobode ne damo uz nikakvu cijenu.

IZVJEŠTAJ PRAVOSUDNOG ODJELA:

Oslobodenjem sve većeg teritorija naše zemlje od okupatora i njegovih službu, nicala je i razvijala se naša prava narodna vlast, naši NOO-i.

U to vrijeme razvijajući se poslovi stavljali su sve više i više raznih problema pred naše NOO-e i iskrsla je potreba da se formiraju posebni organi vlasti unutar NOO-a, koji bi vršili sudska vlast. Tako početkom 1944. godine pa do februara mjeseca iste godine a prema uputstvima pravosudnog odjela ZAVNOH-a od 22. XII 1943. godine formiraju se kod svih NOO-a od općinskih pa do okružnog NOO-a Narodni sudovi u obliku posebnog odjela sa vijećem od po tri sudska člana, koji su u isto vrijeme bili i članovi NOO-a odnosno plenuma.

Naši narodni sudovi svršavali su poslove kao posebni odjel unutar svakog NOO-a, a predsjednici sudova u isto vrijeme bili su i članovi izvršnog NOO-a, tako da je on pa i ostali članovi suda, koji su bili članovi plenuma vršili i druge odborničke poslove kao i svaki drugi član NOO-a.

Razvoj naše narodne vlasti, obilni poslovi NOO-a, toliko zadužuju članove izvršnog odbora, da oni više ne mogu obavljati svoje dužnosti tj. upravnu i sudska. Danas su dužnosti članova izvršnih NOO-a toliko opsežne, da se moraju posvetiti samo toj dužnosti. Isto stanje je i kod narodnih sudova. Naše se sudstvo u velike razvilo. Prilike i odnosi u našoj pozadini zahtijevaju sasvim uređenje i napredno sudstvo, izgrađeno u duhu i prema općim načelima naše narodne vlasti.

Broj sporova i predmeta pred našim sudovima svakodnevno rastu. Pred sudove se iznose sve raznolikiji sporovi i pravna pitanja, za čija rješenja treba ozbiljne pripreme i proučavanja. Sudstvo kao najosjetljivija grana državne uprave ne može i ne smije biti sporedan posao. Ono zahtijeva duboku svijest o dužnosti prema narodu. Sudstvo mora biti glavnom dužnosti onih pojedinača, kojima narod povjeri vršenje svog dijela svoje vlasti.

Iz tih razloga Pravosudni odjel ZAVNOH- odredio je i poslao uputstva od 20. XI o. g. prema kojima ćemo preuređiti naše narodne sudove. Do sada je svaki naš sud imao samo tri člana. Novim uputstvima predvideno je da u općinski narodni sud narod neposredno na skupštini izabere od 12 do 20 članova suda, a u kotarski narodni sud na plenarnoj skupštini bira od 18—40, a u okružni narodni sud na isti način bira se od 36—100 članova, od kojih će prema uputstvima samo predsjednik vršiti stalno svoju dužnost u vremenu na koje je biran, dok ostale članove će predsjednici pozivati samo na sudenje, od vremena do vremena prema unaprijed utvrđenom redu.

Prema tome će ostali članovi suda u ostalo vrijeme moći nesmetano svršavati svoje redovno zanimanje, a opet kad ga dode red moći će učestvovati u sudstvu kao član suda.

Na ovaj način je omogućeno narodu da u većem broju neposredno učestvuje u vršenju svoje vlasti. Sama uputstva ne određuju kruto broj sudaca, nego prema prilikama i potrebi od — do stanovitog broja. Ali s tim ne стоји да može biti biran svatko za člana narodnog suda, nego nam se nameće dužnost da izaberemo svjesne i razborite drugove ili drugarice odane NOP-u, koji će zaista znati i moći prema svojoj sposobnosti i sa voljom vršiti ovu dužnost.

Uputstvima se također preporuča da za okružne i veće kotarske narodne sudove izbor pravnika, koji su pouzdani i privrženi pripadnici našeg pokreta. Ovo treba imati naročito u vidu s obzirom na skoro uvađanje naše vlasti u većim gradovima i ostalom dijelu naše neoslobodene zemlje, jer naše narodne sudove čeka velika i odgovorna dužnost.

Naše narodno sudstvo ostaje i bit će mjerilo naše sposobnosti i volje, za našu oslobođenu zemlju sami uredimo u duhu osnovnih načela javnog života. Sudstvu je zadaća da rješava sporna pitanja i s tim u vezi sve pravne zahjeve naroda i to onako, kako to zahtijevaju osnovna načela našeg pokreta.

Sav rad sudstva mora se nazirati u granicama i okviru načela NOP-a i u tom pogledu oni su pod nadzorom naroda, jer narod bira, nadzire i opoziva organe sudstva kad rad tih organa dode u sukob sa spomenutim načelima našeg javnog života. Ali s druge strane sudovi u vršenju svojega zadatka ne smiju biti pod uticajem drugih organa narodne vlasti. U izricanju pravde (u okviru osnovnih načela našeg javnog života) sudovi moraju biti nezavisni. To znači, da se mora otkloniti svaka mogućnost takvog uticaja, jer sudove treba oslobođiti svake zavisnosti od drugih organa narodne vlasti. Iz toga razloga je preporučeno i naredeno razvijanje sudstva od NOO-a i formiranje kao posve odvojenih organa narodne vlasti.

U vezi sa izloženim predlaže se prema dnevnom redu današnjoj skupštini okružnog NOO-a za Kordun izbor potrebnog broja drugova i drugarica, koji će ući u narodni okružni sud.

Nakon pročitanih referata riječ uzima tajnik JNOF-a Hrvatske drug VLADO BAKARIC:

Drugovi i drugarice, oprostite što uzimam riječ prije vas. Ja ne znam kako ste vi zadovoljni sa radom vašeg izvršnog odbora i ne znam kakvu ocjenu ćete dati. Iz izještaja se vidjelo da je njegov rad do formiranja do danas bio velik, da je taj rad bio opsežan, inicijativan i pun. Po onome, što je on pokazao, a znamo da nije imao niti sredstava, znači da su svi ti uspjesi djelo vas, djelo naroda Korduna.

On je imao u tom svom nastojanju punu podršku naroda Korduna. Da to nije imao ne bi mogao ni uspjeti. No ipak, drugovi, danas ova skupština je vjerojatno prva, gdje se dogada, da okružni odbor polaže računa o svome radu i ona je vama prva mogućnost gdje vi možete neposredno da učestvujete i da zajedno sa njim dadete vaše prijedloge za daljnji rad. Pitate se zašto to nije do sada učinjeno. Ako uzmemo da je Okružni odbor u svim glavnim ... ipak dobro obavljao svoj posao, ako uzmemo da ste mu vi davali podršku, vidimo da tu nije bilo zapletnjačkih misli, da se on ne boji pred vas izaći ... Bilo je nedovoljne pažnje prema narodnim željama. Vi treba da tome učinite kraj, treba možda da poberemo kakvu korist, treba da vidimo da polaganje računa pred jednom skupštinom može da donese ...

Planovi koje je izvršni odbor izneo, opsežni su i proučeni. Za mnoge od vas je mnogo toga bilo novo. Naravna stvar da nitko od vas nije mogao da znade i sve teškoće okružnog odbora s kojima se on borio. Okružni odbor je sve zadatak po svom najboljem uvjerenju ispunjavao. Došlo je do izvjesnog nerazumijevanja kod nižih odbora i u masama naroda... Kilometraža koja je navedena velika je stvar i moralo je doći da su ljudi pomalo stavljali i pitanja ... to je mala klica nerazumijevanja... Posljedica ovoga je bila da su se ljudi plašili tog odbora i nisu htjeli da sve kažu i sve iznesu. To se i danas ponešto osjetilo... Događa se da se inicijativa odozgola ne razvija onako kako treba. Svaki od vas sigurno poznaje bolje svoje selo nego što ga može poznati kotar, općina ili okružni odbor. Mnogo inicijative ste mu vi mogli dati i otklonjene bi bile mnoge nepravilnosti i trivenja. Svi ste vi već vidjeli način rada dosadašnje vlasti i narodne vlasti sada. Vlast je vlast i znamo na čemu se ona temelji: na povjerenju i na sili koju ona ima. Način rada naše vlasti mora biti na metodi uvjerenja, da se mora učiniti ono što ona traži. Ne-

pravilno je, drugovi, ako kažemo da se sila kod ispunjavanja narodne vlasti treba ukloniti. Ne, ona treba da bude upotrijebljena samo kod narodnih neprijatelja. Ali nad narodom silu treba izbjegavati ili je uopće ne treba, ako se te stvari pravilno postave.

Održavanje ovih skupština učinit će, da se narodna vlast poboljšala i da se upotreba sile potpuno izostavi i samo tako će se rad upotpuniti. Naša narodna vlast nema nikakvih finansijskih niti materijalnih sredstava za ispunjavanje svojih zadataka. Mi ćemo to iznijeti sve na svojim leđima. Mi moramo našu vlast učiniti boljom, uspješnjom i savršenijom i nama što pogodnjom. Mi nemamo niti činovnika, niti školovanih ljudi, koji bi napravili plan. Mi nećemo da se organizacija naše vlasti vodi kao prije. Mi i naša vlast hoćemo da učinimo nešto drugo. Mi stručno znanje cijenimo, ali hoćemo da ono bude u službi naših narodnih organa vlasti... Po izvještajima se vidi da drugovi to iskorištavaju i da su te stvari u osnovi pravilno postavljene. Nisu vam to danas govorili niti doktori, niti advokati, nego vaši domaći ljudi — seljaci.

Vidi se da ste vi znali iskoristiti znanje stručnjaka za narodni pokret. Nosilac svega treba da bude narod, ali on to ne može ako ne bude pravodobno upoznat. Vi možete da odlučite, gdje će vam služiti učitelji, profesori, doktori itd. Dakle, drugovi, apeliram na vas da ovu demokratsku tekvinu, ovu vašu okružnu skupštinu čuvate i da nikada ne dopustite nikome da se ona osamostaliti od vas i da pred vama ne bi na vrijeme polagala računa i da ne radi bez znanja i dozvole. To je u interesu naše zajednice i našeg naroda. Kad mi takvu vlast provedemo kroz čitavu zemlju, nitko neće moći da nas razjedini, niti okupira snagama izvana niti iznutra naše zemlje.

Pitanje bratstva Srba i Hrvata u vašem okrugu. Što se toga tiče, moramo da kažemo da je vaš okrug najteži okrug možda u cijeloj Hrvatskoj. U vašem okrugu je masa ljudi hrvatskog stanovništva na strani Pavelića sudjelovala u svim strašnim klanjima, koja su oni organizirali i učinili moguće najviše, osim nekih krajeva, da se razvije nacionalna mržnja između Srba i Hrvata. Kod Srba je učinjeno najviše u Hrvatskoj, da se ta mržnja ne razvije, da se pomognе Hrvatima da se stresu kuge Pavelića. Srbi na Kordunu svoju dužnost časno su izvršili. Oni su danas ti, koji stvaraju novu državu, oni stvaraju narodnu vlast. Dalje se iz referata tačno ne vidi kako stoji stvar sa hrvatskim selima i hrvatskim pučanstvom vašeg okruga. Iz referata, za prosjetu se vidjelo da se u izvjesnim krajevima narod ne odnosi... na narodnu vlast. Ja znam bez obzira na referate, da sve to ne štima i da sve ne ide kako se ono kaže po žnorici. Ne mogu da kažem da odnos između Srba i Hrvata ne valja. Ne, osnovi i temelji za rješavanje tog pitanja su uloženi i sa sigurnošću možemo reći, da su temelji bratstva i jedinstva u vašem okrugu i položeni. Taj posao ni izdaleka nije gotov i moramo reći, da se vlast nije snalažila, da se je na račun bratstva nešto zapostavljalo Srbe. Ja mislim da je vas većina Srba i da ste možda vi to i osjetili... Njegovo postojanje, njegovu nacionalnu kulturu i njegovu budućnost, koja se na tome temelji. U pogledu njegovanja srpske nacionalne kulture učinjeno je dosta propusta. Znadete, drugovi, niti je vama predavana srpska historija, niti su vas vezali sa slavnim srpskim tradicijama na kojima se naša borba danas temelji i vodi vas elanom što omogućava bratstvo Srba i Hrvata... i propusti, koji su doveli do izvjesnog nepravilnog djelovanja srpskog pučanstva prema našoj narodnoj vlasti koji je nisu smatrali svojom. Vaš okružni odbor treba da u tom pogledu učini potpunu preokretnicu i omogući svakom Srbinu, da sve ovo njeguje kako on to hoće. To je nužan uslov da srpske mase osjete vlast kao svoju

vlast, koja će njegovati srpske tradicije i koja će omogućiti saradnju sa hrvatskim narodom.

U pogledu Hrvata vidi se slijedeće. Vi znate da su Hrvati i ovdje mnogo kasnije ustali u borbu, u koliko su uopće ustali. Jednu časnu sliku pruža kotor Karlovac. Mislim da ne postoji nikakvih krupnijih razmimoilaženja između Srba i Hrvata. Drugačije je stvar sa Slunjem, gdje je narod zatrovan usataškom propagandom i ta banda činila je najviše zla vašem Kordunu... Razumije se kada se gradi jedna vlast, kada vi svi gledate na vašu budućnost nije to samo sutrašnjica, vi treba da stvorite i tu bratske odnose Srba i Hrvata da bi vaš opstanak bio siguran i da se dobro razvija.

Ta plemenitost težnje rukovodila je mnoge da postupaju tako da mi njih moramo pridobiti i da im se stavljaju na volju da rade što hoće i što mogu. Tendencija toga je plemenita i ona može vama služiti na ponos i diku, da se niste dali zavarati njihovim zločinima. Takav postupak nam ne može i neće dati dobrih rezultata, on je značio jednu koncesiju prema razbojnicima, koji drže pod terorom ove krajeve. To bi značilo da će oni i dalje trovati onaj kraj i narod i to leglo...

Naša vlast, drugovi, temelji se na principu pravilne podjele tereta rata na sve krajeve. Svaki mora da ima i svoje dužnosti. Mi moramo da opravštamo svim zavedenim i moramo to da činimo, ali da pokažemo toliko (ljubaznost) prema razbojnicima i ubojicama, to drugovi nećemo i ne smijemo dopustiti. To moramo spriječiti u interesu Srba, u interesu Hrvata i zajedničke budućnosti Srba i Hrvata... da se pravi busija na budućnost Srba i zajedničkog života Srba i Hrvata... onakav režim kakav se sproveo u srpskim krajevima treba ... hrvatskim krajevima. Nikakvih gledanja kroz prste. Bratstvo i jedinstvo narod nije izvojevao pjesmom. Ono može da ima teških momenata. Mi smo ga iskovali u krvi, a ne pjesmom... Ako nesuglasice budu iskorele, to će biti privremene, koje će ipak polagati zajednički temelj za jedinstvo među nama... u tom pogledu treba da vaš odnos promjenite da vaš izvršni odbor nade pravilni put u politiku, koju treba provoditi tim više, što je budućnost razvoja odnosa Srba i Hrvata ovoga kraja dosta teška a zato većina Hrvata... bila toga svjetlosti i nademo da pred nama leže velike teškoće i da se nade ljudi, koji mogu pomutiti bratstvo Srba... koji su izvukli glavni teret rata.

Ako pogledamo, vidite da su svi centri hrvatski i baš zato što su oni hrvatski, to pitanje daljnje izgradnje države može da nastane teškoća, jer što će se baš taj životni centar najteže moći preorientirati na jednu novu politiku. Bratstvo Srba i Hrvata koje je ovdje nastalo pod vodstvom Srba, treba da igra znatnu ulogu. To je pitanje od životne važnosti. I ako ga onda pravilno postavimo, imat ćemo jasno većeg uspjeha u radu.

Zato treba da ova skupština što bolje radi i da u tom pravcu dadete vašem okružnom okruglu najviše sugestiju. Ako toga nema, onda je lažno da se on odijeli od naroda i da napravi veće pogreške, koje ne bi napravio pod vašim rukovodstvom.

Ovu demokratsku vlast, okružni odbor, čuvajte kao zjenicu oka svoga. Zdravo.

Poslije druga Bakarića uzima riječ pukovnik Čanica Opačić, koji ukazuje ponovo na problem bratstva i jedinstva u našem okrugu. Dalje ukazuje na budnost i na one, koji sada žele nešto za sebe ušicariti. Navodi nekoliko primjera sa svog puta po Slavoniji. Tako mu se potužio jedan Srbin da se proganja njegovog sina koji da je u redovima naše NOV-e. Kada je drug Čanica provjerio taj slučaj uspostavilo se da je sin istoga 16 puta dezertirao, i drug Čanica na-

stavlja: »Mi ne proganjam niti Srbe niti Hrvate, ali svakoga tko je zločinac pa bio on to i Srbin, mi ćemo ga progoniti i pozivati na odgovornost. Nitko ne-ma prava da se pokriva imenom Srbina ako je zločinac. Nadalje, je drug *Carnea* govorio o većem posvećivanju pažnje narodnoj odbrani kao i obnovi naše zemlje. On završava: Dajmo što više od sebe u ovoj utakmici odnosno takmičenju, kako bi dokazali svoju spremnost upravljanja samih sobom.«

Nakon izlaganja druga Vlade Bakarića i Canice Opačića, prelazi se na

diskusiju

po podnešenim referatima po odjelima.

Delegat Krnjaka:

Pitam, zašto se drva za pojedine naše ustanove nisu dovezla prije ovakvog vremena, nego se čekalo zadnji čas, kad se znade da kod kuće rade uglavnom žene i djeca.

Delegat Slunja — po tehničkom referatu.

Nije se dovoljno pažnje posvetilo tome, a sada je gradnja uslijed nevremena uglavnom završena. Okružni NOO treba da izda okružnicu, da se sve familije kojima nisu kolibe dovršene smjeste u gotove kolibe. Gradnju pruga, kojoj se sada pristupilo, treba da se uskladi sa vojnim vlastima i o tome se treba dogovoriti sa njima.

Delegat Gornjeg Budačkog:

Zašto je Gospodarski odjel povukao sve šustere, a mi u selu nemamo niti jednog?

Delegat iz Slunja:

Nije dovoljno javljano narodu da se plaćaju marvinske putnice i narod je o tome neobaviješten.

Delegat Utinje:

Zašto Gospodarski odjel ne zna i nema pregleda koliko se i kojim porodicama boraca zasijalo?

Delegat Topuskog:

Treba se postarati za jaro sjemenje za sjetvu, pošto sada nije dosta usijano.

Delegat Vrginmosta:

Zašto se jedanput ne riješi oduzimanje robe raznim drugaricama na sajmu, koja je dovedena na prodaju bez propusnice? Njih u nekim slučajevima zaštite je seoski i općinski odbornici.

Delegat Vojnića:

Govorilo se o pohadanju škola djece ličkih izbjeglica, a nije se govorilo o tome, kako da se ta djeca obuku i obuju. Zatim iznosi bijedu radnika po radi-onicama i pita kako to da im se ne izlazi u susret.

Delegat Plaškog:

Narod općine Kunić i Podhum istjeran je iz kuća, a kolibe se uslijed čestog napada neprijatelja ne mogu graditi. Predlaže da se taj narod nekuda iseli ili razmjesti po drugim selima i kućama. Dalje da zdavstvene komisije nisu u dovoljnoj mjeri proradile. Također do danas vakantni posjedi nisu ni zasijani ni dubreni.

Delegat Rakovice:

Iznosi i ujedno pita da li bi se moglo za njihovo selo dobiti učitelja:

Delegat Plaškoga:

Iz referata se vide rezultati rada. Osvrću se na neke manje nedostatke, dok važnije stvari ostaju po strani. Drug iz gospodarstva je iznio, da je jedan dio sijena popasla stoka na vakant posjedu. To je nedostatak što se uopće dozvolilo stoci da onuda pase, a nije se pokosilo. Radnicima se posvećuje vrlo malo brige i pažnje. Oni idu goli i bosi, a također se vodi slaba briga o njihovoj prehrani. Nepravilno se provodi konfiskacija. Odbori nisu dovoljno proučili odluke II zasjedanja ZAVNOH-a, da se ne može nikome ništa odnijeti bez sudske odluke. Treba oštريje postupiti i prema švercerima. Onaj tko šverca, govori neprijatelju o stanju kod nas. Narodna milicija, koja je sastavljena od drugova invalida, nije baš najbolje gledana od naših drugova u vojsci, kada u njoj ima čak i dezertera. Tako u nekim selima priča se da narodna vojska skuplja oko sebe dezertere.

Delegat Tušilovića:

Iz referata o zdravstvu vidjelo se, da je zdravstveno stanje vrlo loše. Narod se žali na liječnika da s njima ne postupaju ljubazno onako kako bi to trebalo. Narod zna da su liječnici bili gulikože i pita se da li će se jednom moći organizirati narodna zdravstvena služba.

Delegat Vrginmosta:

Rečeno je da se s milicijom održavaju sastanci. Međutim, to se na terenu nigdje ne vidi. Uzimajući u obzir njezine zadatke trebalo bi joj posvetiti više pažnje i da se s njima planski radi. Nerad sa milicijom treba pripisati upravnim odjelima (tj. Upravnom odjelu).

Delegat Sjeničaka:

Kome kraju je dato cijepivo, za svinjsku kugu? Kako je u radionicama velika golotinja i bosotinja, bilo bi potrebno da se doneše pravilo o naplati rada u radionicama. Sto se tiče gradnje novih pilana, to se i naš kraj ne treba zaboraviti. Kod nas nije dograđeno 28 koliba, a druge nemaju prozora ni vrata i ne može se za njih reći da su dograđene. Ljudi su povučeni na štreku i kolibe su ostale nedogradene. Treba organizirati pilana. U referatu po prehrani nema povoljnog izvještaja, a nema niti prijedloga. Gdje se nalaze i kako žive naša djeca u Italiji, o tome se vrlo malo vodilo računa.

Delegat iz Topuskog:

Predlaže da se treba zainteresovati na to da se vozi teret od stanice do stanice, kako bi se time olakšao prevoz.

Delegat iz vojske:

Treba uskladiti rad vojnih vlasti i NOO-a. Na pr. pobjegao netko iz vojske, a NOO ga stavi kod sebe za stražara.

Delegat iz Krnjaka:

Predlaže da se u pogledu naukovanja doneše jedna odluka.

Delegat Rakovice:

Zeli da se povede više računa o štampi.

Delegat sela Stara Kršlja:

Iznosi, da oni imaju lijepu školu, ali nemaju učitelja. Osim toga kolibe su im jako slabe i treba ih popraviti. O lugarskom kursu nitko ne vodi računa. Tjeraju nas iz prostorija u prostorije. Nemamo svjetla.

Delegat iz Furjana:

Govori da bi kolare trebalo povratiti natrag, pošto su prevozi preveliki, a nemaju ni jednog kolara u selu.

Drug Polović predlaže:

Osnivanje jednog uglednog imanja u kotaru Karlovac. Tamo postoji još jedno vlastelinsko imanje nekog Sladovića, koji je pobjegao. Bilo bi dobro da se izvrši konfiskacija i stvori tamo ugledno dobro. U općini Ozalj i Jaškovo ima 1000 jutara zemlje o kojoj mi moramo voditi računa da dode u narodne ruke.

Nakon postavljenih pitanja i gornje diskusije pročelnici pojedinih odjela daju odgovore na pojedina pitanja i obrazlažu zašto pojedine stvari nisu učinjene, a isto tako i priznaju učinjene propuste i greške.

Skupština prima opravdanje.

3. Zatim se predlaže razrješnica starog Izvršnog odbora, da se izabere novi odbor ili da se dade povjerenje starom.

Skupština jednoglasno ne daje razrješnicu starom odboru, u potpunosti održava rad izvršnog odbora, i daje povjerenje starom izvršnom odboru.

Zatim uzima riječ potpredsjednik odbora drug Dušan Livada i govori o smrti bivšeg predsjednika Okružnog NOO-a druga Martinović¹ i predlaže za novog predsjednika dosadašnjeg predsjednika suda druga Dušana Rkmanna, za potpredsjednika druga Marka Pavlovića a za pročelnika jednog odjela drugaricu Maru Kresojević.

Skupština usvaja prijedlog i novo predsjedništvo zauzima svoja mjesta.

4. Prijedlozi:

Prijedlozi skupštini da doneše slijedeće zaključke:

1. da se raspuste sva predsjedništva zaselaka i da se u zaselcima u kojima su bila ta predsjedništva spoje u sela po želji naroda i da se na masovnim seoskim skupovima izaberu seoski NOO-i.

2. da se izdavanje novca kao i materijalnih dobara po jednom NOO-u ne može izvršiti bez potpisa nadležnog pročelnika, te uz njega bilo predsjednika bilo tajnika.

3. da se osnuju srednje škole u Slunju i Plaškom, te provesti organizaciju osnovnih škola tako, da udaljenost domova polaznika ne bude veća od 4 km.

4. odobrava se da se za osnivanje poljoprivrednih stanica uzmu po nahodjenju izvršnih odbora potrebna vakantna imanja.

5. zabranjuje se sjećenje drva u šumi bez dozvole nadležnog NOO-a i po oznaci službenih mesta. Ovlašćuje se da izvršni odbor u sporazumu sa nadležnim odjeljenjem ZAVNOH-a odredi kazne i postupak za ovaj prekršaj.

6. ovlašćuje se izvršni odbor da poduzme najenergičnije mјere za suzbijanje veneričnih bolesti i da stavi pred sudove one, koji šire veneričnu zarazu značići da su bolesni.

7. dozvoljava se upotreba narodne radne snage i podvoza za izgradnju pruge s time, da ti radovi ne smetaju radove na sjetvi.

8. obavezuju se svi NOO-i da vode propisno knjigovodstvo o novčanom i materijalnom poslovanju.

U koliko bi uslijed nevođenja knjigovodstva nastale štete, može se odgovorni drug pozvati na materijalnu odgovornost pred sudom.

9. ovlašćuje se izvršni odbor da po svom nahodenju postavlja delegate i sekreste u svim radnjama u novooslobodenim krajevima.

10. nalaže se izvršnom odboru, da u roku od mjesec dana izgradi Dom invalida.

11. ovlašćuje se izvršni odbor da u saglasnosti sa Financijskim odjelom ZAVNOH-a uvede potrebe takse, koje proizlaze iz privatnog prometa dobara s time, da ih naknadno podnese skupštini na odobrenje.

12. ovlašćuje se izvršni odbor da u sporazumu sa nadležnim odjelom ZAVNOH-a odredi naukovni rok i ostale uslove naukovanja.

13. odreduje se dužnost izvršnom odboru da za djeće domove ima rezervne hrane od mjesec dana koja se ima staviti na raspolaganje upravi dječjeg doma.

14. ovlašćuje se izvršni odbor da poduzme sve mјere za sprečavanje šverca iz neprijateljskog uporišta i da u tu svrhu provede blokadu izvjesnih sela i općina.

15. ovlašćuje se izvršni odbor da po izbornom principu organizira narodnu miliciju po selima.

16. ovlašćuje se izvršni odbor da uspostavi postrojenja u Vranovini, kao i vodovodu u Močilima i Slunju.

Skupština je primila prijedloge za budući rad, a zatim je uzeo riječ drug Mane Trbojević, koji je među ostalim rekao:

»Vidjeli ste krupne zadatke koji stoje pred našim NOO-ima. Vidjeli ste iz diskusije kakve goleme potrebe stoje pred našim narodom. Čuli ste da je drug Vlado Bakarić rekao da NOO-i mogu samo tada izvršavati svoje zadatke, ako imaju povjerenje naroda. Vaša je dužnost da o ovoj skupštini obavijestite sva vaša sela.

Jedan od prvih zadataka još uvijek je mobilizacija žive i materijalne snage za našu vojsku. Stoga pred nama stoji, da sve ono što je sposobno uputimo u našu vojsku, u redove slavne NOV-e. Nitko nas ne može odvojiti od maršala TITA. Nema povratka na staro, mi ćemo stvoriti novu Federativnu Jugoslaviju.«

5. Izbor sudskog vijeća.

Predsjednik odbora predlaže skupštini slijedeće članove za Narodni okružni sud:

Iz kotara Vrginmost:

1. Miljanović Milan, Srbin
2. Gregurić Marko, seljak, Hrvat
3. Čića Pane, seljak, Srbin
4. Zorić Mica, omladinka, Srbin
5. Guberina Mica, AF2, Srbin
6. Radanović Đuro, seljak, Srbin
7. Mraović Nikola, seljak, Srbin
8. Manojlović Stanko, seljak, Srbin
9. Pruginić Marta, AFZ, Srbin

Iz kotara Vojnić:

1. Dakić Dragan, seljak, Srbin
2. Vučković Sava, seljak, Srbin
3. Zivković Dara, omladinka, Srbin
4. Balčin Mile, Srbin
5. Španović Dragica, AFZ, Srbin
6. Kunić Milan, seljak, Srbin
7. Dakić Milić, zanatlija, Srbin
8. Velimirović Dušan, seljak, Srbin
9. Miljanović Draga, omladinka, Srbin
10. Belavić Stevo, seljak, Hrvat

Iz kotara Slunj:

1. Kovačević Ivica, seljak, Hrvat
2. Begović Ivan, seljak, Hrvat
3. Mravunac Toša, seljak, Hrvat
4. Dragić Miladinović, Srbin
5. Travica Jovan, seljak, Srbin
6. Janjčić Mila, seljak, Srbin
7. Hodak Joso, seljak, Hrvat
8. Radaković Petar, seljak, Srbin
9. Ferderber Mile, seljak, Hrvat
10. Savuga Milosava, AFŽ, Srbin
11. Lovrić Stevo, seljak, Srbin

Iz kotara Plaški:

1. Mišljenović Rade, seljak, Srbin
2. Vezmar Milan, seljak, Srbin
3. Anka Dokmanović, AFZ, Srbin
4. Milica Skorupan, omladinka, Srbin
5. Mika Pešut, AFZ, Srbin
6. Klipa Milka, omladinka, Srbin

Iz kotara Karlovac:

1. Fudurić Jura, radnik, Hrvat
2. Radić Branko, pravnik, Hrvat
3. Vinovrški Mara, AFZ, Hrvat

4. Mataković Katica, AF2, Hrvat
5. Jelić Stevo, radnik, Hrvat
6. Brodarić Marko, seljak, Hrvat
7. Bunčić Mika, seljak,

Skupština prima prijedlog kandidata za novi sud jednoglasno.

6. Razno.

Čitaju se pozdravni telegrami upućeni MARŠALU TITU. Nacionalnom komitetu, AVNOJ-u, ZAVNOH-u, Glavnom štabu Hrvatske i VIII udarnoj diviziji. Nakon toga uzima riječ drug Dušan Livada koji još jednom ukazuje na priznanje druga Vlade Bakarića narodu Korduna i poziva ga da čuva ovu tekovinu kao najveću dragocjenost.

Skupštinu završava predsjednik drug Dušan Rkman pozivajući narod da i dalje pomaže svoj izvršni odbor za okrug Kordun u radu kao što ga je i do sada pomagao.

Time je dnevni red iscrpljen i skupština zaključena, a za potpis ovog zapisnika izabrani su drugovi Dušan Rkman i Mane Trbojević.

Smrt fašizmu — Sloboda Narodu!

U Vojniću, dne 3. XII 1944.

1. Zlatko Pintar, v. r.

*Prijepis, pisan mašinom, latinicom, 43 lista, 29X21,
HAK, fond ONOO za Kordun, 4/591-1.*

72

2. mart 1945.

ZAPISNIK PRVE OKRUŽNE SKUPŠTINE ZA LIKU

ZAPISNIK

sa okružne skupštine za Liku održane dana 2. marta 1945. godine radi polaganja računa Izvršnog odbora Okružnom NOO-u za Liku.

Predsjednik Izvrnog odbora pozdravlja skupštinu, predstavnike ZAVNOH-a, Vojske, JNOF-e i ostalih organizacija, a potom iznosi sledeći

DNEVNI RED

1. Izvještaj Izvršnog odbora o radu sa diskusijom o odobrenje rada
2. Izmjena u Izvršnom odboru,
3. Smjernice za budući rad i donošenje rezolucije,
4. Razno,

Prije nego se prešlo na rad predlaže predsjednik da se između članova skupštine izabere verifikacioni odbor od tri lica time da ustanovi broj prisutnih i odsutnih skupština. Skupština je izabrala verifikacioni odbor od tri lica u koji su ušli članovi skupštine, sledeći drugovi: Stevo Vujnović, Pera Pejnović i Grga Hećimović. Verifikacioni odbor je ustanovio da je od 73 člana skupštine prisutno 51, a odsutno 22 člana, prema čemu je na Skupštini prisutno natpolovična većina, te prema tome Izvršni odbor može podnijeti izvještaj o svome radu na odobrenje skupštini.

Stoga se prelazi na rad prema postavljenom dnevnom redu.
Tajnik Izvršnog odbora Jerko Sudar čita izvještaj s kojim je obuhvaćen rad Izvršnog odbora od protekle skupštine do danas. Nakon pročitanog izvještaja članovi skupštine postavili su slijedeća pitanja:

- 1) Kakav je odnos između NOO-a i JNOF-e?
- 2) Kakav je odnos između vojske i NOO-a?
- 3) Da li je Okružni NOO predviđao opasnost prilikom preseljenja kotarskog NOO-a Gospić iz Mogorića u Papuču?
- 4) Da li narod može preseljavati u Slavoniju?
- 5) Sta se učinilo za pomoć u ishrani vojničkih konja u koreničkom kotaru?
- 6) Kakav je uredaj mlinova?
- 7) Na koji se način posudeno žito od naroda misli vratiti?
- 8) Kako je raspoređeno žito dobiveno za ishranu naroda?
- 9) Sa kog se osnova polazilo kod odobravanja novčane pomoći kotarskim NOO-ima?
- 10) Imaju li podaci sprežne stoke prije rata i sada?
- 11) Sto se učinilo u pogledu suzbijanja konjske šuge?
- 12) Kako će se omladinske organizacije i narod uopće upoznati sa građenjem ličke pruge i po svim pitanjima obnove zemlje?
- 13) Da li je Izvršni odbor imao uvida po kojoj se cijeni kupuje, a po kojoj se prodaje kod zadruga?
- 14) Kakve mjere misli preduzeti Okružni NOO da se riješi pitanje odjeće i obuće kod Milicije?
- 15) Kako misli NOO da se zaštiti stanovništvo koje je ugroženo čestim i stalnim upadima neprijatelja?
- 16) Kakve su se poduzele mjere da se narod Kosinja spasi od neprijatelja, i kako je narod poklan u tom selu?
- 17) Naroda je mnogo više poklano nego što je istaknuto u izvještaju?
- 18) Sto je poduzeto da se obavijesti Gorski kotar za preselenje i što je učinjeno da se taj narod iseli?
- 19) Što je poduzeto da se šliperi ne lože?
- 20) Šta se poduzelo u vezi odjeće i obuće invalida?
- 21) Da li depeše koje se šalju od Okružnog NOO-a sastavlju pročelnici ili referenti?
- 22) Kako odbori daju pomoći porodicama boraca?
- 23) Na koji način odbor misli izgraditi 54 hiljade pragova za prugu u roku od 4 mjeseca i s kojim snagama misli prići izgradnji pruge?
- 24) Kako stoji sa liječenjem kožnih bolesti, svraba i prozeblina?
- 25) Kako se može desiti da pročelnik kotarskog NOO-a Perušić krije direktive od referenta?
- 26) Ima li sumarni pregled date pomoći u odjeći i obući primljene od vojske?
- 27) Dase malo više reče o mogućnostima i nemogućnostima Zajma Narodnog oslobođenja?

- 28) Da li se redovito održavaju sastanci kotarskih, općinskih i mjesnih NOO-a i da li članovi višeg NOO-a dolaze na te sastanke?
- 29) Koliko je održano kotarskih skupština i da li su se planovi za izgradnju pruge pravili u kancelariji odbora?
- 30) Da li postoji ocjena o kvalitetu pojedinih NOO-a i njihovih članova i kako stoji sa pitanjem njihovog poboljšanja i čišćenja?
- 31) Da li je u selima, koja su se morala evakuirati, dignuta ljetina i šta je potom učinjeno?

Nakon postavljenih pitanja predsjednik Izvršnog odbora konstatira: na postavljanje pitanja imaju pravo samo članovi Skupštine, pa će se prema tomu dati odgovor samo na pitanja koja su članovi skupštine postavljali.

Nakon postavljenih pitanja prelazi se na odgovore: Od postavljenih 31 pitanja, dati su odgovori na 27 pitanja, jer su postavljeni od strane članova Skupštine i predstavnika AZVNOH-a dok na ostala četiri pitanja nisu dati odgovori iz razloga jer su ih postavili nečlanovi.

ODGOVORI:

1) Odnos Okružnog NOO-a i Okružnog odbora JNOF-e je potpuno pravilan i on se očituje u tome, da se po raznim pitanjima savjetuju, donesu zajednički planovi i da u tom pogledu nema nikakvih nesuglasica. Kod nižih odbora, tj. NOO-a i JNOF-e, odnosi nisu potpuno jasni i tako dolazi do nerazumijevanja. U tom pogledu postignut je priličan uspjeh i otklonjene nepravilnosti. Većih nepravilnosti u tom pogledu nije bilo.

2) Sto se tiče saradnje Okružnog NOO-a i vojnih ustanova, ona je dobra potpuna i pravilna i nije bilo nikakvih nesporazuma. Kod nižih ONO-a i pojedinih vojnih jedinica bilo je nesporazuma ali samo u pojedinačnom smislu nekih drugova iz vojske i NOO-a. Ovi nesporazumi bili su brzo i na vrijeme otklojeni. Još ima pojedinih slučajeva nedovoljne suradnje, ali to su samo pojedinačni slučajevi.

3) Okružni NOO sugerirao je preseljenje Kotarskom NOO-u Gospic u Mognić ili negdje drugdje gdje ima prostorija, tj. da se presele u bolje prostorije, ali tom sugestijom nije određeno mjesto njihovog preseljenja.

4) Narod se nije prebacio u Slavoniju, jer je bilo nemoguće. Narod se hranio na zajedničkoj kuhinji (narod iseljen na Kordunu i Baniji). Tom narodu pružena je bolja pomoć i ishrana i raspoređen je na Baniju. Za daljnje preseljenje u Slavoniju još nema ništa.

5) Nije se mnogo pomoglo jer se nije moglo prebacivati zbog snijega. Još veći teret snosio je kotar Lapac, ali se ni njemu nije pomoglo zbog lošeg saobraćaja i snijegom zatrpanih komunikacija.

6) Mlinovi su pod kontrolom NOO-a. Još nije pravilno uredeno u Korenici zbog upada neprijatelja. U Udbini su mlinovi malo radili zbog nedostatka uglja i ulja. Ulja nema i teško se dobiva, jedino od vojske. Ugalj se zbog snijega a i neprijateljskih upada nije mogao paliti. U drugim kotarevima su mlinovi sezonski. Povjereništvo mlinova nije pravilno organizirano.

7) Vraćanje pozajmice žita, koje je narod posudio u iznosu od 7 vagona, mi smo pozvali kotarske NOO-e da se pozajmica vrati iz kampanje. Tako do sada je vraćeno 60% žita a 40% još nije. Ovaj ostatak vratiće se od žita dobivenog za ishranu naroda.

8) Primljeno je pomoći u žitu u iznosu od 86.361 kg. Zito je podijeljeno prema broju gladnih, tako da na svako lice dolazi kgr. žita.

9) Pomoć u novcu dodijeljena kotarskim NOO-ima davana je na osnovu potrebe dotičnog NOO-a. Tako je data veća pomoć onim kotarskim NOO-ima, koji su izvan svoga teritorija.

10) Stoke prije rata bilo je i to: konja 6.493, goveda———svinja 12.698, koza 20.330, peradi 215.497, košnica pčela 12.962. U ovoj statistici fali popis od općine Smiljana, Gospića, Otrića, Zrmanje, Bjelopolja, Plitvice i Petrova Sela.

Sada stoke ima i to: u tri kotara Gračac, Udbina i Korenica konja 2.253, volova 607, krava 4.374, junadi 596, ovaca 14.090, koza 3.095, svinja 1.863. U ovoj situaciji fali iz općine Ljeskovac, Petrova Sela i Bunići.

11) Lijek portiv šuge smo napravili i rasporeden je po kotarevima, rezultati liječenja još su nepoznati.

12) Omladina je upoznavata sa obnovom i gradnjom pruge na taj način, što je predsjednik Okružnog NOO-a prisustvovao konferenciji Okružnog odbora USAOH-a, gdje se tretiralo to pitanje. Poslije toga preko tih delegata upoznata je omladina, ali još nije učinjeno dovoljno ni sa strane Okružnog odbora po tom pitanju.

13) Kontrola cijena od NOO-a nad seoskim zadrugama nije bilo, jer je bilo mišljenje da nije potrebno. Postoje državna preduzeća Oknaprodi i Kotnaprodi koji regulišu cijene, prema tome nije potrebna posebna kontrola od NOO-a. Naš Oknaprod nabavlja robu od Oknaproda iz Dalmacije, ali i od privatnika uz cijene koje su regulisane u Dalmaciji.

14) Po pitanju evakuacije ugroženih sela mi smo donijeli zaključak da se sav taj narod evakuiše u kotare koji nijesu ugroženi, obavijestili smo o tome ktereve da što prije postupe. Rezultati nam još nijesu javljeni.

15) Za izvlačenje naroda iz Kosinja, Okružni NOO je poduzimao mjere i zajedno sa Štabom XXXV Divizije donijet je zaključak još prije ovog snijega da se pomoću vojske izvuče taj narod i upravo kad je trebala krenuti Brigada po taj narod, zapao je snijeg. Kasnije zbog jakih snaga neprijatelja i snijega nije se mogao narod izvući. Mi smo učinili toliko da su poslije toga odlazili članovi NOO-a dolje i pripremali narod za izvlačenje. Kasnije smo i sa Štabom XI Korpusa o tome diskutovali, no, kad je snijeg popustio, jedinice su bile zaposlene operacijama i nije se moglo, a dok je snijeg bio, narod gol i bos nije mogao.

16) Za prebacivanje naroda iz Brinja u obližnje okruge, poduzeto je to, što je o tome obaviješten ZAVNOH, a ZAVNOH je nas izvijestio da je obavijestio sve okruge gdje treba doći taj narod. Poslije toga i mi smo naknadno obavijestili okruge i drugovi koji su poslati iz našeg odbora za evakuaciju toga narodajavljaju da je 600 duša stiglo već iz Brinja i da još uvijek stiže u Kordun i Baniju.

Još nešto o evakuaciji Kosinja.

Narod se tamo nalazi još u selima Like i Mlakve. Velik dio naroda je već jednom bio izvučen, ali je jedan dio prebjegao opet nazad i živi u spiljama. Narod Lipe živi pod uticajem jedne grupe četnika koji su poslije jednog pokolja tamo počeli da pripučavaju na ustaše, i taj narod nije sav voljan ni da pređe. Još nije jasan stav da li će taj narod izići sav ili neće.

17) Sliperi nijesu mogli biti sakupljeni zbog snijega, a isto tako nijesu se mogli gomilati na jednu hrpu zbog krađe i paljenja, nego je dat zadatak željezničarima da se popišu sliperi po selima koliko ih ko ima i sa time upoznati su i kotarski NOO-i.

18) Po pitanju strvina zdravstveni odjel je apelirao na kotarske NOO-e još prije da se zakopavaju strvine, dok kotarski odbori su tome posvetili vrlo malo pažnje. Poslije toga strvine su bile zakopane snijegom i ozbiljnije se tome prišlo poslije snijega.

19) Depeše upravljene na kotarske NOO-e sastavljaju pročelnici odjela, ili referenti Upravnog odjela, ali pod kontrolom pročelnika.

20) Pomoć porodicama boraca vršena je na taj način što se siromašnije porodice rasporedivalo kod imućnijih familija, i davana im je pomoć od dobrovoljnih priloga.

21) Sumaran pregled pomoći koja je dobivena od strane vojske ima u referatu. Ima tačan pregled o pomoći koja je dobivena od XI Korpusa preko Okružnog NOO-a, ali mnogo pomoći od strane Divizije, Korpusa, Komanda područja i Komanda mjesta data je kotarskim, općinskim i seoskim odborima direktno i o tome nemamo pregled.

22) Radne sjednice NOO-a teku redovno. Članovi Okružnog NOO-a prisustvuju skoro uvijek sastancima kotarskih NOO-a. Ali mi se ne pridržavamo samo toga nego članovi Okružnog NOO-a prisustvuju i općinskim i seoskim sastancima.

23) Mjesnih skupština održano je 30, na kojima je NOO polagao račun, kotarskih skupština održano je 5, a općinskih 15.

24) O kvalitetu NOO-a: Naš Okružni NOO kao cjelina napredovao je, a to mu je pomoglo što smo zajednički rješavali mnoge stvari i probleme, proučavali zajednički materijal, a i pomagalo se pojedinim drugovima u izdizanju i ospozobljavljavanju. Pojedini drugovi su slabiji, no, to je jasno, jer su nanovo ušli u Okružni odbor, sa manje znanja i prakse. Kotarski NOO-i uglavnom zadovoljavaju. Najbolje rezultate dao je kotar Lapac, zatim Udbina i Gračac. Slabije stanje je kod kotarskog NOO-a Gospic i Korenica. Kotarski NOO Perušić, Otočac i Brinje ne mogu doći još do izražaja, jer je kotar okupiran i ne može se ocijeniti kako će zadovoljiti kad uđu u kotar, no, daje im se svestrana pomoć da bi se što više ospozobili. Ima odbornika koji nijesu u stanju da rješavaju zadatke i na taj način i ometaju pravilan razvitak rada NOO-a, a skupštine još nisu dovoljno dorasle da kritikuju i čiste. Jedino skupština kotara Lapac smijenila je jednog člana kotarskog NOO-a. Općinski NOO-i prilično zadovoljavaju. Mjesni NOO-i bave se još uvijek istim pitanjima kojima i ranije i nisu uzdignuti dovoljno da mogu na vrijeme rješavati probleme sela.

Po ovom pitanju od strane ovoga NOO-a nije dovoljno učinjeno. Zavedeno je kod svih NOO-a proučavanje štampe i direktiva redovno, ali to se radi još uvijek neredovno.

26) Bilo je pitanje da li je svagdje dignuta ljetina — nije. Tačan broj plasta podignute ljetine imamo, no ovdje nije pri ruci.

27) Upoznavanje čitavog naroda sa izgradnjom pruge nije bilo dovoljno i potome je vrlo malo učinjeno. Nije se sa narodom savjetovalo ni diskutovalo i rješavalo kako i na koji način bi uz pomoć naroda prišli brže tom pitanju, pa ni o samom značaju toga nije još dovoljno narod upoznat. Jedino je Okružni odbor to diskutovao sa Okružnim odborom JNOF-e i Jedinstvena fronta je prišla objašnjavanju tome, a o tome je pisala i štampa.

Po završetku ovoga postavljeno je još pet pitanja:

1) Od cijelokupnog doprinosa naroda, koliko daje dobrovoljno, a koliko uz priznanicu?

2) Po kakvom ključu su birani skupštini i ko su sve skupštini?

3) Da li ima birokracije?

4) Kad je javljeno Gračacu da će doći žito?

5) Sta je sa zemunicama u kojima se počelo kvariti žito?

Odgovor:

1) Rekvizicija u Lici nije vršena u živežnim namirnicama, jer je narod davao 90% na dobrovoljnoj bazi i mi smo stoga zaključili da rekvizitione priznance i ne davamo, tj. i ne vršimo rekviziciju, jer bi priznanice dobili samo oni koji su se izvlačili od davanja, a pošto je narod 90% davao dobrovoljno, nismo prilazili rekviziciji, nego se prišlo objašnjavanju da i onih 10% koji se izvlače daju dobrovoljno.

2) Skupštinari su birani od naroda jedan dio, kasnije neki dio biran je od strane Okružne Skupštine, a neke je izabrala i kotarska skupština i poslala u Okružnu skupštinu. Današnjoj skupštini prisustvuju skupštinari, predstavnici okružnih organizacija JNOF-e, Područja, osoblja Okružnog NOO-a i narod iz obližnjih sela Lovinca. JNOF-a nije mogla delegirati delegate iz svih općina, sela i kotareva Like zbog vojničkih razloga, jer iz svih kotareva ne bi mogli ni doći, a s druge strane, za ovaj put mi nismo imali ni veću zgradu.

3) U pojedinim odborima ima birokracije koja se očituje u tome, što se pojedini planovi daju samo iz kancelarija, ne razrađuju se dovoljno sa nižim NOO-ima i u praksi sa narodom. Mnoge direktive se samo prepišu i pošalju dalje. Mi smo to uočili i nastojimo da se to otkloni. Prvenstveno poduzeli smo da se to otkloni kod Okružnog NOO-a i u tome je prilično uspjelo, jer naši članovi idu često na teren i pomažu i seoskim i općinskim i kotarskim NOO-ima.

4) Mi smo obaviješteni od ZAVNOH-a da ćemo žito dobiti, ali kada nije tačno naznačeno. Odmah je dato u zadatak Tehničkom odjelu da se napravi zgrada za žito, ali nije bilo dasaka i nije se moglo napraviti. Onda je naš član otisao i predviđalo se da će se žito smjestiti u konobu bolesnice u Gračacu. Kad smo saznali tačno kada će žito doći, obavijestili smo telefonom kotarski NOO Gračac, ali kotarski NOO Gračac nije organizovao dovoljan broj ljudi tako, da je bilo mnogo aljkavosti pri tome smještaju.

5) Cim se primijetilo da se žito kvari u zemunicama, poduzeli smo preko kotarskih NOO-a da se žito vadi i kopaju bolje zemunice. Zito je bilo smješteno u lanjske zemunice gdje nije dolazila voda, ali ove godine u te zemunice je dolazila voda zbog velikih jesenjih kiša. Zita je propalo 25%.

U našem okrugu ima mnogo svraba, što smo imali sumpora, mi smo podijelili i više nemamo. U posljednje vrijeme poslali smo jednu higijeničarku da nabavi sumpora. Od ZAVNOH-a su nam obećali da će nam naskoro poslati i lijekove za druge kožne bolesti.

Novac koji je davat kotarskim NOO-ima kao pomoć davan je prema ekonomskom stanju pojedinog kotara. Kotarevima Brinje, Otočac i Perušić dato je više, jer oni ne žive na svom teritoriju i dato im je za izdržavanje kotarskih ustanova, i za pisači materijal i drugo. Drugim kotarevima data je manja pomoć većinom za kancelarijski materijal i neke articke.

DISKUSIJA:

KLJAIĆ Petar: Izvršni odbor nije dovoljno poveo brige za smještaj primljenog kukuruza. Nije na vreme javljeno kotarskom NOO-u Gračac šta će preuzeti po tome. Istina, u Gračacu se sporo radilo, jer se nije mogao sakupiti dovoljan broj ljudi iz obližnjih sela, jer je ta općina nanovo oslobođena, tako da se neki kukuruz morao sipati na zemlju.

Iako je malo radne snage, nije se sve poduzelo za krečane, koje treba takmičenjem paliti prije oranja. Ne trebamo samo čekati na pomoć od ZAVNOH-a već

nastojati i izvlačiti hranu iz neoslobodenih sela. Kod Upravnog odjela se osjeća sporosti i sporovi se ne rješavaju brzo, tako da stranke moraju više puta uzalud dolaziti.

Kod Kotnaproda ima drugova koji su dosta neodgovorni.

MIŠIKA LUKIĆ: Nafta je dobivena od Glavnog Štaba pred tri mjeseca za liječenje konja, a tek pred 15 dana ta je nafta uzeta iz zemunice i tako je do sada mnogo konja stradalo od šuge, jer se nije imalo liječiti s čim, a nafta je ležala. Dalje Kotar Korenica je izdao za ishranu konja do danas 160.414 kila sijena i to samo što je rekvirirano u to se ne ubrajuju manja davanja. Mislim da je potrebno da nas se rastereti, jer više ne možemo davati sijeno, jer se već do sada 20 krava jedinica zaklalo, jer nema se s čim hraniti. Odnos između NOO-a i vojske u našem kotaru bilo je s obje strane nerazumijevanja. Niži NOO-i nisu se dovoljno povezivali sa vojnim štabovima, ali čim smo doznali za nesuglasice, pomogli smo da se to otklonilo. Konje koje imamo svakodnevno su zaposleni za vojne potrebe. Na kotarskom savjetovanju smo došli do zaključka da bi narod išao u Dalmaciju kupovati konje za hranu koju bi odvezao u Dalmaciju, ali nam treba dati prevozno sredstvo.

GRGA HEĆIMOVIĆ: Lika je ostala bez sjemena i to će se teško riješiti. Mislim da bi skupština trebala donijeti zaključak da se traži pomoć od ZAVNOH-a. Po pitanju zdravstva nije dovoljno učinjeno. Zbog toga bi trebalo formirati kontrolne komisije koje će provjeravati praviljenje zahoda, ogradijanje bunara jarcima, raskuživanje i drugo. Isto tako površno se kontrolišu prolaznici, vjeruje se samo papiru i štambilju, a ne vidi se od koga je propusnica i što u njoj piše.

Drug predsjednik Okružnog NOO-a odgovara da je nafta od Glavnog štaba odobrena prije 15 dana, tj. pre 15 dana je stavljena Okružnom NOO-u na raspolaganje.

ANDRIJA ŠPOLJARIC: Nedovoljna je ekspeditivnost u sprovodenju direktiva. Često se raspisuje direktive a ne pomaže se sprovodenju kao na pr. u zdravstvu. Nedovoljno je povezan rad seoskih i općinskih NOO-a sa JNOF-om. Kod nižih NOO-a ima birokracije, jer je kontrola od viših NOO-a nedovoljna. Zdravstvene komisije ne provjeravaju šta je učinjeno po pitanju zdravstva, već pišu koliko nužnika nema, koliko ima itd. Izraz demokracije kod nižih NOO-a je slab. Neki NOO-i su se spremali da pobegnu pred neprijateljem ne misleći na narod. Kad je narod to postavio, oni se nisu dali kritikovati i odgovorili su da narodu ne bi bilo ništa a njima bi, jer su odbornici. Ima odbornika koji isto tako neće da rade kada nijesu dežurni, a ima slučajeva i takvih da NOO-i prolaznike rasporede u tifusne kuće. Treba poduzeti borbu za oticanje tih slabosti. Predlažem ovdje na Skupštini da se od ZAVNOH-a traži radne inteligencije koju bi mogao poslati iz drugih Okruga, jer taj nedostatak naročito se očituje u Lici na pr, u inženjerima, agronomima, učiteljima i činovnicima itd.

POTKONJAK NIKOLA: Kotarski NOO Gospić, duže se je gnjavio u Buljmizima gdje nije bilo prostorije. Dobili smo u zadatku da se preselimo odatle, i rečeno nam je da predemo u Medak. Kazali smo da je tamo opasno, ali nam je rečeno da će NOV držati Medak, jer je Medak predgrađe Lovinca. Mi smo se kasnije preselili i kotarski NOO bio napadnut i samo smo slučajno mogli da izbjegnemo. Da je kotarski NOO nastradao, mislim da bi trebao Okružni NOO da snosi za to odgovornost.

Skoro smo dobili nejasnu depešu da evakuišemo narod, ali nam nije rečeno kuda. Prema toj depeši mi nismo znali ni otkud preti opasnost, ni na koju stranu.

nu da evakuišemo, jer su naša sva sela ugrožena. Mislim kad je telefonska veza da se ne treba služiti sa tako kratkim depešama, nego telefonski razgovarati. Odjel Obnove slabo ide, te utvrđivanje zločina isto tako. Stalno se prave neki novi i drugi formulari i troši se papir, a praktična pomoć je slaba. Okružni NOO je nekoliko puta povjeravao pojedincima, te je intervenisao da se vrate konji koji su pravilno uzeti. Komesar III Brigade XIII Divizije rekao je kotarskom NOO-u da se iseli odmah, kad smo mi rekli da ne možemo odmah, jer imamo neke spreme i žita, onda nam je rekao da će nam izbaciti stvari van. Oknaprod skupo nabavlja namirnice i prodaje jednu litru ulja po 8 kila žita, dok seoske zadruge nabavljaju isto ulje i prodaju litru ulja za 2 kile žita. Treba poduzeti da Oknprod jeftinije nabavljaju i prodaju, jer će se desiti da Oknaprod uopšte neće moći prodati ulje, jer je preskupo. Ne slažem se sa odgovorom druge sekretara da su općinski NOO-i dobri, jer su kod nas popustili otkako se čulo da oni neće postojati. Mislim da pročelnik Zdravstvenog odjela nije imao dovoljno vezu sa svojim osobljem te se sa komisijskog pregleda puštali ljudi prilično zdravi, koji su se izvlačili i privili bolesni, samo da ne idu u radnu jedinicu.

ILIJA DIVJAK: Mislim da treba invalidima pokloniti veću pažnju i dati im veću pomoć. Isto tako nema se tačan pregled svih invalida Like o njihovom stanju. O siromašnom narodu treba više voditi računa. Imućnije Familije nabavljaju vojničku robu za hranu, a sirotinja ne može dobiti ako joj ne damo. Slažem se sa drugom Potkonjakom za popisivanje zločina, treba veća pomoć u praksi. Treba pružiti pomoć svim NOO-ima za vođenje administracije.

MOMČILOVIĆ SAVA: U našem udbinskom kotaru bilo je 50 bolesnika od tifusa. Mi smo javili Zdravstvenom odjelu za sve to. Tražili smo doktora da dode pregledati sve bolesnike i da se svi bolesnici koji su bolesni od zarazne bolesti spreme u jednu kuću. Okružni NOO traži da se pošalju kola za burad, a kada kola dodu, oni ne znaju za burad i vraćaju kola. Daje se bolovanje ljudima koji su poslani na rad, a kod kuće mogu raditi.

DRAŽIĆ MARA: Zadruga skuplje prodaje borcima articke nego zadružarima. Konfiskacija neprijateljske imovine vršena je nepravilno, ne uzmu se sve skrivene stvari koje se pronadu. Treba pomoći nižim NOO-ima u polaganju računa.

RAJAČIĆ MILAN: Predlaže da se traži pomoć od ZAVNOH-a u odjeći i obući za narod.

DUJMOVIĆ TONČA: Trebalо bi iseliti narod koji nema gdje živjeti. Ima šofera koji neće da povezu šepave ljude. U II Ličkom Području je bio jedan bolesnik 3 dana i nisu ga ni pogledali. Mnogi mi se tuže da ga svako voli dok je zdrav, a kao invalida neće ga nitko da pogleda.

MARA RADAKOVIĆ: Nedostaci su Okružnog NOO-a kao i kotarskih NOO-a, jer nisu davali pomoć narodu na Kordunu. Slali su ženske koje nemaju dovoljno znanja za rešavanje toga. Ubuduće kad se budu slali ljudi tamo, ne treba slati svakoga, već upornije.

STEVAN OPSENICA: Dosadašnje mogućnosti nam nisu dozvolile da zbrinemo invalide. Treba invalide komisijski pregledati, koji se ne mogu nigdje zaposliti, treba ih smjestiti u Invalidske domove i snabdjeti ih hranom i odjećom. U sjevernoj Dalmaciji će biti ti domovi za 600 ljudi. Tu će ići i drugovi na odmor i bolovanje. Ima slučajeva da neki invalidi prime odijelo i ponovno traže.

Predlažem skupštini da riješi ovo i da nam pomogne. Vojni rukovodioci stave nižim u zadatak »Nađi«, a ovaj uzme gdje može. Poneki NOO-i kažu tu imaš i tamo sijeno i si. Borac dođe sam vlasnik protestuje, a borac onda dođe po noći i uzme. Treba ovo na terenu rješavati zajednički. U decembru je prostrujalo Likom da su u Pećinama naši borci činili što njima ne dolikuje, a kad se ispitalo, vidjelo se da nije tako. To je akt neprijateljske propagande. Uvijek se viče da se vojnički konji ne mogu hraniti, a i sad se još uvijek hrane. Treba učiniti pravi pregled stočne hrane. Pomoć je data narodu od NOV-e. Ta je pomoć davana svim odborima i pojedincima: 1050 bluza, hlača, 1080 pari cipela, 1090 majica, 250 pari veša i majica, 350 šnjela. Veliku je pomoć dao narod NOV-i u čišćenju snijega, naročito omladina. Saradnja je bila veća nego je iznijeto u referatu.

BRANKO OGNJENOVIC: Na zadnjoj skupštini Okružnog NOO-a dato je naređenje da nađe rješenje da neprijatelj ne istrebljuje naš narod koji se nalazi u blizini neprijatelja. Mi danas imamo veliki oslobođeni teritorij. Ovaj NOO je trebao da upotrijebi svoj autoritet, i da upotrijebi svu svoju snagu da do kraja izvrši ovaj zadatak, jer će mase koje su išle sa nama od ustanka da se pokolebaju. Potrebno je da te mase sklonimo, da dobiju još veće povjerenje prema vlasti. Ne samo pitanje života, krvi koju je dao, nego i pitanje sutrašnjice. — aktivnost masa u izgradnji države. Njihova privredna snaga je slaba. Mi vidimo iz statističkih podataka da stalno gubimo, neprijatelj pljačka, — stalno — čak i državnu imovinu, zbog sporosti i aljkavosti. Mi moramo spasiti mase, koje će razvijati sutra državnost, moramo spasiti imovine, ne smijemo ići iz krize u kriju i stvoriti pogodno tlo neprijatelju. Treba dokončati sa površnim svršavanjem pitanja. Naša država se zide ne u naredenjima, direktivama, zaključcima, nego na izvršenjima. Radi toga što ima grešaka kod pojedinaca vojske i NOO-a, mi ne možemo te pogreške pripisati čitavoj vojsci ili čitavoj narodnoj vlasti. To neprijatelji prave da razbiju jedinstvo vojske i povjerenje naroda u NOO-e. Eto zato ne trebamo tu stvar da zaoštravamo.

Organ demokratske vlasti su vrlo mladi i zato će i da griješe. Ne možemo dozvoliti da se igramo tekvinama NOB-e. Ne dozvolimo da neprijatelj iskoristi i razbija jedinstvo fronta i pozadine.

MIČO MEDIĆ: Pred čitavim narodom i narodnom vlasti postoji problem sjemens i sjetve. Pitanje sprežne stoke moći ćemo riješiti ako napravimo pravilan raspored. Isto tako da se konji ne upotrebljavaju za ništa osim najnužnijeg. Isto tako treba da se iskoriste i vojnički konji za oranje. I prije rata bila je industrija i Lici skoro nikakva, a rat je sasvim uništilo. Ali potrebno je poboljšati život naroda, podizanjem preduzeća i kuća, a za to su potrebne i pilane. Trebalo bi spomenuti. Namjeravamo praviti pilanu, mazivo i kajše ne možemo nabaviti. Zato se potrebno obratiti za pomoć ZAVNOH-u. Kod gradnje pruge potrebna je pomoć u raznim strojevima, u materijalu i radnoj snazi. Stoga je potrebno da skupština zatraži pomoć i u tome od ZAVNOH-a. Svi mlinovi u Lici su pokvareni, pa je potrebno da se i u tom pogledu obratimo za pomoć za one stvari, koje nemamo.

MILAN VURDELJA: Po selima se pojavljuju sitnije krađe — ljudske i stočne hrane. Potrebna je kampanja na dobrovoljnoj bazi za pomoć, jer oni koji nemaju, da im ne bi uginulo blago, uzimaju sami tamo gdje ima. Iznosi kako je neki oficir kupio oko sebe dezertere iz XXXV divizije, prilikom putovanja odbornika Like koji su išli na konferenciju, tražili su da se povežu, ali dezterter kaže: »ajde ti konferiši na Lapac«.

NIKOLA KRAJNOVIĆ: Govorilo se o sprežnoj stoci i sjemenu. Lani se pokazalo da nije bilo toliko manjka, koliko nije bilo plana za rad. Treba se iskoristiti sijeno za sprežnu stoku. Naći načina da se već sada osigura sijeno za sprežnu stoku. Potrebno je stvoriti fondove sijena.

General — major MIĆUN ŠAKIĆ: Izvještajem Izvršnog odbora ne bi se zadovoljio da zbog snijega jedinice nijesu mogle izvršiti evakuaciju naroda Kosinja. Zbog snijega su mogle jedinice, ali nije mogao narod. Nije dovoljno bilo upornosti kod Izvršnog odbora iako smo mi bili zato i dali naređenja jedinicama. Izvršni odbor nije davao dovoljnu pomoć nižim kotarskim odborima, naročito kotarskom Korenicu, koji se gušio po pitanjima sijena i ishrane vojske, a nije pomognut od Okružnog NOO-a. Bilo je članova Okružnog odbora koji su davali podršku članova kotarskih odbora, koji su iznosili mnoge neistine o izgredima vojske, mjesto da su ispitali prvo stvari i riješili na licu mjesta. Saradnju vojske i pozadine treba dublje gledati i ne dozvoliti da se neistina širi o vojsci i razdvaja vojska i pozadina.

TOMO NIKŠIĆ: Diskusija i kritika trebala se kretati oko izvještaja izvršnog odbora, a ne oko seoskih NOO-a. To je samo prebacivanje odgovornosti na drugoga. Zdravstveni i socijalni odjeli nijesu odgovorili koliko je našeg naroda umrlo u Kordunu i zašto. Tamo su se mala djeca hranila projom, bez nužde, pa su onda morala i umirati. To su djeca boraca, koja su u dovoljnoj mjeri prepustena na milost i nemilost. Dužnost je socijalnog odjela da vodi brigu o tome. Ako se socijalni odjel pozabavi o tome, videće što se sve sa narodom dogadalo. Kako će se osjećati borac VI, kad čuje kako mu se s djecom postupa. Treba konkretno prići rješavanju toga pitanja. Neki borci su rekli ako mu se sestre mobilisu, da ih se odriče. U Lici se ide do krajnjih granica, da se i djevojčice mobilisu. Mislim, da to nije ispravno. Treba pogledati u druge krajeve gde ljudi za bašuruju da ne bi išli u vojsku. Treba povesti računa više o ljudima koji vrše korisno djelo, o ljudima koji rade na obnovi. To je sav narod, a osnovno radništvo. Treba povesti brigu o radnicima, njihovoj porodici, o hrani, odjeći i obući. Ako osjete brigu za njih, biće polet jači.

Predsjednik Okružnog NOO-a odgovara da se omladina ne mobilise, već ide dobrovoljno u vojsku na pomoćnoj dužnosti da zamijeni muškarce.

Drug Jakov Blažević, delegat ZAVNOH-a: Prelazna zastavica dokazuje da je Izvršni odbor izvršio velik zadatak. Skupština dokazuje, da je Lika na čelu s Izvršnim NOO-om izvršila najteži zadatak. To govori da su se ti mnogi propusti i dogodili radi ogromnih poteškoća u Lici. Treba kritikovati da bi iz toga izvukli zaključke. Kritika ne treba biti takva, kao da se Izvršni odbor nalazi na optuženičkoj klupi. Pred organizacijama Narodne vlasti stoje sve moguće prepreke. Na čelu Like su ljudi koji imaju ogromnu volju, ali nedostaje radne inteligencije. Politički program JNOF-e tako je jasno postavljen, da su se ujedinile sve narodne snage za rušenje nenarodne a stvaranje narodne vlasti. U referatu se osjeća nepovezanost sa ostalim političkim zadacima na polju osvajanja punktova za izgradnju zemlje na ekonomskom polju. To znači predočiti narodu sve prepreke na tom polju. To je osnovno pitanje koje se vidi iz govora druga Kardelja. Ako danas gledamo u potpunoj dubini probleme, vidićemo da je to organizacija narodne vlasti na privrednoj osnovi. Treba uočiti osnovna pitanja i boriti se na njima pa ćemo onda vidjeti da će se preko njih i sve drugo lakše riješiti. Narod je u borbi protiv okupatora uništilo nenarodnu Jugoslaviju.

Mačem je razbio sve prepreke. Ta se pobjeda očituje i u međunarodnom političkom polju. Dovršava se borba za priznanje formalno Nove Jugoslavije od strane Saveznika.

Moramo pobijediti na polju na kom se povukao potučeni neprijatelj. To je ekonomsko polje. Mi danas znamo da je Lika po svojoj ekonomskoj strukturi bio kraj sitnog seljaštva bez industrije, koji je bio pljačkan od krupnih i sitnih trgovaca. Njih nema, a biće uništeni i ako ih ima. To znači da zavisi od nas, kada će biti uništeni. U ovom pitanju se vidi praznina u ovim stvarima. To je trebalo ideološki razjasniti. To pitanje je osnovno pitanje svih NOO-a i JNOF-e, ako to nije jasno, uvijek će se u udarcima promašivati cilj.

U Lici u tom vlada pometnja, vidi se iz Oknaproda. Narod jeftinije dobavlja. Oknaprod nije organizovan radi zarade, već potrebe naroda. To ako on ne može učiniti, treba ih narod protjerati. Oni nisu radi šicara. Ne slažem se sa izjavom druga Kukića da zadružna ima svoj odbor, jer ona može poći putem zarade i da njom ovlađaju neki trgovčići, ako narodna vlast ne bude nad zadrugama. One postaju oružje za porobljavanje naroda. Narodna vlast mora otkloniti lični šicar od zadruge. Konstatiše se da referat pored mnogo pitanja nije skupio sve za izgradnju Like. Ne možemo se zadovoljiti kad se kaže »Postoji plan privredne obnove zemlje.» Zadružne radionice, stanice za pravljenje poljoprivrednog alata, mlinovi odigraće važnu ulogu. Treba stvoriti plan da se vidi kakav je, oko njega treba mobilisati sve snage. Paljenje uglja treba organizovati na temelju iskustva. Ugalj je osnovni pogonski materijal. Od decembra do sada se nije riješilo. Kaže se snijeg je i nema radne snage. Pristiže pomoći naroda Like u obuci i odjeći. Postavlja se pitanje demokratizacije NOO-a. To nije izmišljena riječ, već osnova za pravilan rad. Na tom se putu učinilo mnogo. Gledajući najglavniji problem, treba preći preko manjih pitanja a rješavati veća pitanja, koja sama sa sobom rješavaju i manja pitanja. Pitanje pruge je ozbiljno shvaćeno, ali se ne smije stati. Treba narodu razjasniti što znači pruga za Liku. Sa istom silom je treba praviti kao što je i rušena. Sjetimo se onih ličkih masa koje su je rušile slaveći Crvenu Armiju i Oktobarsku Revoluciju, sad te iste mase treba mobilisati da pod suncem slobode i skore pobjede grade tu istu prugu. Naša omladina treba da pode prva. Treba naučiti narod da ne dozvole da se opet čitavo ljeto muče, goje stoku i žito, da bi se to sve u jesen našlo kod Mihića i Potrebica i Dukića u Gospicu, već da radi i stvara svoje demokratske ekonomske organizacije.

Oknaprodi nisu stvari stručnjaka. Nema stručnjaka nad narodnom vlasti. Sva ova pitanja trebaju rješavati NOO-i, treba ih birati iz naroda i rješavati ga sa narodom. Ovakve skupštine treba održavati pred narodom, ovo treba da bude slava za narod. Ovo je prvi put da narod sam svojeručki rješava svoja pitanja. Ovo je dokaz da je narod osvojio vlast. O tim pitanjima treba što šire razgovarati pa će se prije svi okupiti i neprijatelja razbiti. Neprijatelj će pokušati da na ovim teškim prilikama koristi za sebe. Ne smijemo dozvoliti da kukuruz ostaje na cesti. Smiješno je da narod Like već tri godine ishranjuje vojsku i u svojim skromnim bajtama smještava bataljone i brigade, a kad je dobilo kukuruz, nema ga gdje spremiti. Preporučujem drugovima iz Izvršnog odbora, kad idu na teren, pored prisustva na sastancima treba im pomagati i u praktičnim poslovima.

Svi NOO-i na čelu sa Izvršnim odborom Okružnog NOO-a, treba da prouče sve upute od viših rukovodstava. Treba prenijeti bitku na demokratizaciju

vlasti i obnovi zemlje kao osnovicu na kojoj neprijatelj oće da mobilise narod protiv njegove vlasti. Lika dosada porobljena od trgovaca i banaka znat će organizirati svoj ekonomski život.

GERSKOVIC LEON: predstavnik ZAVNOH-a: Nadovezujući na ovo osnovno što je kazao drug Jakov, htio bih nadovezati o organizacionim uslovima, koji su potrebni da bi se ova bitka dobila. Dosadašnje organizacije nijesu dovoljno do rasle da savladaju te zadatke. NOO-i po svom stilu i načinu rada — sporost, aljkavost — ne dospjevaju rješiti probleme i zbog toga nastaje odvajanje NOO-a i naroda. Tu su i pitanje invalida, djece, siromašnih porodica itd, a to se ne može više rješavati na partizanski, aljkav i površan način. Pruga — veza s morem, sa industrijskim centrima, plan stvaranja zadrugarstva, državna preduzeća, dosadašnjim aljkavim načinom ne mogu se rješiti. Moramo organizaciono ići naprijed da bi to mogli rješiti. Zašto se neprestano mjenaju ljudi u NOOima po sektorima? To je nepravilno. Uz punu demokratizaciju narodne vlasti treba da i unutarnja struktura odbora kreće napred. Moramo u odborima naći stalani elemenat. Kontrola mora biti dvostruka, od naroda odozdo, ali izvjesna tehnička ili stručna kontrola odozgo. Pitanje činovnika za organizaciju narodne vlasti postaje prvenstveno pitanje. Nikad ne smijemo dozvoliti da činovnici rješavaju stvari i probleme, tu je narod koji će rješavati, ali kako će se to riješiti, stručni plan, to se ne može bez stručnih lica. Svaki sektor traži stručnost, i ako se ljudi prebacuju čas tamo, nikad neće postati stručnjaci. Potrebna je sistematska izgradnja kadrova. Treba stvarati kadrove na svim stručnim, tehničkim, administrativnim poslovima. Potrebno je sistematsko stvaranje kadrova. U sav rad treba unositi više plana. Danas nije tako jednostavno rješavati pitanja. Treba proučavati i sve naše zakone, propise, direktive i jednoliko ih rješavati. Danas narod od nas mnogo više zahtijeva. Narod se više ne zadovoljava samo sa »nema«, »ne može se«, »rat je« itd. Mi se moramo sposobiti da po izvjesnom planu i sistemu koji se slaže sa interesima naroda radimo na izgradnji domovine. Potrebno je da odbornici razumiju svoju struku, da se udube u svoju struku, da bi mogli pravilno raditi. Odbornik je prvenstveno predstavnik naroda, ali svoju struku mora poznavati. Zdravstvo nije zadovoljilo jer je stručni aparat rješavao pitanja a ne pročelnik i zato je tako riješeno. Odbornici dok su na tom poslu, treba da su stručnjaci. Ako shvatimo potrebu izdizanja i stvaranja državnog aparata, moći ćemo izdignuti NOO-e na takav stupanj, da mogu rješiti sva pitanja koja je naveo drug Jakov.

Nakon diskusije predsjednik Izvršnog odbora daje prijedlog da se izabere odbor od 5 lica, koji će na osnovu podnesenog izvještaja, diskusije i prijedloga iznesenih na ovoj skupštini, donijeti rezoluciju, koja će biti pročitana pred skupštinom.

Skupština prima ovaj prijedlog i izabire odbor od 5 lica, koja je nakon pauze od jednog sata izradila rezoluciju, te koju je član odbora za izradu rezolucije drug Branko Ognjenović pročitao pred skupštinom. Izradenu rezoluciju skupština je još sa nekim tačkama nadopunila, a potom je primila kao buduće zadatake Izvršnog NOO-a.

Skupština je jednoglasno, uz manje primjedbe po zdravstvenom i socijalnom odjelu, odobrila cijelokupni rad Izvršnog NOO-a za Liku.

Potom se prelazi na razno, gdje su istaknuta još neka pitanja i objašnjenja.

Po iscrpljenju dnevnog reda predsjednik odbora zaključuje skupštinu sa izjavom da će Izvršni odbor upotrijebiti sve svoje snage da se zadaci, koji su pred Izvršni odbor postavljeni, ispune i ostvare.

Nakon toga Okružna kazališna družina dala je svoj program.

Smrt fašizmu — Sloboda narodu!

ZAPISNIČARI:

- 1) Jela Cuk, v. r.
- 2) Mićo Medić, v. r.

Prijepis zapisnika ovjerava:

Tajnik:

*Ovjereni prijepis, pisan mašinom, latinicom, četiri lista, 34X21.
AIHRPH, Zgb, NV, kut. 112.*

Predsjednik: